

RAPORT O SYTUACJI BANKÓW W 2014 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2015**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	12
1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE	19
2. POZYCJA KAPITAŁOWA	23
3. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA.....	28
4. WYNIKI FINANSOWE	30
5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU.....	37
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	49
7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU	55
8. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO.....	57
SPIS TABEL	65
SPIS WYKRESÓW	66
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH	69
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH	88
SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH	95
PRZEGLĄD GŁÓWNYCH ZAGROŻEŃ I SŁABOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO W OCENIE EBA	104
PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF	108
PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI.....	110
SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ.....	115

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

Sytuacja sektora bankowego w 2014 r. pozostawała stabilna, czemu sprzyjało ożywienie gospodarki oraz środowisko rekordowo niskich stóp procentowych.

Utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Obowiązujące od 1 stycznia 2014 r. nowe zasady dotyczące adekwatności kapitałowej określone przez tzw. pakiet CRR/CRD IV nie spowodowały zasadniczych zmian w poziomie adekwatności kapitałowej polskiego sektora bankowego, co wynika z wysokiej jakości kapitałów zgromadzonych przez polskie banki.

W 2014 r. odnotowano zwiększenie funduszy własnych sektora bankowego (na koniec 2014 r. fundusze własne sektora wyliczone według nowych zasad wyniosły 145,2 mld zł i były o 4,8% wyższe od funduszy na koniec 2013 r. wyliczonych według starych zasad). Jednocześnie współczynnik kapitału podstawowego Tier I (14,0%), współczynnik kapitału Tier I (również 14,0%), jak też łączny współczynnik kapitałowy (15,3%) kształtowały się na poziomach przekraczających minimalne wymagania nowych regulacji europejskich.

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków – jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też niepewności co do przyszłego rozwoju koniunktury gospodarczej.

Szczególną uwagę na zachowanie odpowiedniej pozycji kapitałowej powinny zwrócić banki posiadające znaczące ekspozycje a jednocześnie niekorzystną strukturę portfela kredytów mieszkaniowych (m.in. kwestia kredytów walutowych, wysokich LTV, etc.), które muszą uwzględniać w swojej działalności ryzyko związane z tym portfelem (m.in. pozwy składane przez klientów). Muszą one się też liczyć z indywidualnymi działaniami KNF polegającymi m.in. na zaleceniach w sprawie podziału zysków lub też oddziaływaniu na wysokość ich funduszy własnych poprzez dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie kosztów ewentualnej materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków, zrównoważenie stanu depozytów i kredytów

Sytuacja w zakresie płynności była dobra. Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności krótkoterminowej uległa zwiększeniu z 155,9 mld zł na koniec 2013 r. do 162,0 mld zł na koniec 2014 r., choć wartość współczynnika płynności krótkoterminowej uległa nieznacznemu obniżeniu do 1,47). Jednocześnie obserwowane w ostatnich latach umiarkowane tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego w połączeniu z wyższym tempem wzrostu depozytów tego sektora prowadziło do stopniowej poprawy relacji kredytów do depozytów, przy czym silny przyrost depozytów odnotowany w IV kwartale doprowadził do sytuacji, w której po raz pierwszy od końca 2007 r. sektor osiągnął stan równowagi pomiędzy skalą akcji kredytowej a poziomem depozytów zgromadzonych w bankach (na koniec 2014 r. relacja kredytów do depozytów wynosiła 100,1%, a „niedobór” depozytów jedynie 1,3 mld zł).

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, nadal zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów zapadalności zobowiązań.

¹ Uwaga: wszystkie dane prezentowane w „Raporcie” pochodzą z bazy danych z dnia 18 lutego 2015 r. w związku z czym nie uwzględniają późniejszych korekt wynikających m.in. z weryfikacji sprawozdań finansowych dokonanej przez audytorów.

Rekordowe wyniki finansowe sektora bankowego

Zrealizowany w 2014 br. wynik finansowy netto sektora bankowego okazał się rekordowy w historii (wynik wyniósł 16 224 mln zł i był o 1 049 mln zł, tj. o 6,9% wyższy niż w 2013 r.). Poprawę wyników odnotowano zarówno w bankach komercyjnych, jak i spółdzielczych, choć obraz sytuacji nie był jednorodny (poprawę wyników odnotowano w 350 podmiotach, które skupiały 56,2% aktywów sektora; 16 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 207 mln zł).

Poprawa wyników sektora nastąpiła dzięki zwiększeniu wyniku działalności bankowej oraz obniżeniu kosztów działania przy zmniejszeniu wyniku z tytułu pozostałych pozycji.

Wzrost wyniku działalności bankowej (o 2 232 mln zł; 4,0%) nastąpił dzięki zwiększeniu wyniku odsetkowego (o 2 479 mln zł; 7,1%), jak też wyniku z tytułu opłat i prowizji (o 98 mln zł; 0,7%), podczas gdy wynik z pozostałej działalności bankowej uległ ograniczonemu zmniejszeniu (-344 mln zł; -4,7%). Poprawa wyniku odsetkowego była konsekwencją zakończenia procesu dostosowania polityki depozytowo-kredytowej banków do działania w warunkach środowiska niskich stóp procentowych, w rezultacie czego nastąpiła silna redukcja kosztów odsetkowych (-5 526 mln zł; -20,3%), której towarzyszyło znacznie niższe obniżenie przychodów odsetkowych (-3 047 mln zł; -4,9%). Należy jednak dodać, że dokonana w październiku 2014 r. kolejna redukcja stóp procentowych NBP przełożyła się na obniżenie wyniku odsetkowego zrealizowanego przez banki w IV kwartale. Wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji nastąpił pomimo zmian polityki rachunkowości w zakresie ujmowania wynagrodzeń z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych oraz obniżenia prowizji z tytułu opłat interchange i wynikał ze zwiększenia niektórych opłat i prowizji pobieranych od produktów i usług bankowych, wzrostu wpływów z tytułu opłat i prowizji od udzielanych kredytów oraz wzrostu liczby i wartości transakcji bezgotówkowych i przelewów. Z kolei zmniejszenie wyniku z pozostałej działalności bankowej nastąpiło na skutek zmniejszenia zysków z tytułu sprzedaży portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, co po części zostało skompensowane znaczącym wzrostem przychodów z tytułu dywidend.

Koszty działania uległy obniżeniu (-358 mln zł; -1,3%) dzięki redukcji kosztów pracowniczych (choć koszty wynagrodzeń marginalnie wzrosły) oraz kosztów ogólnego zarządu, przy czym zwiększeniu uległy koszty marketingu oraz opłaty na BFG.

Wzrost salda odpisów i rezerw (o 214 mln zł; 2,6%) wynikał ze zwiększenia odpisów na kredyty konsumpcyjne, pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych oraz skali tworzonych rezerw. Z drugiej strony, odnotowano zmniejszenie odpisów na należności od sektora przedsiębiorstw, kredyty mieszkaniowe oraz wzrost dodatniego wyniku z tytułu IBNR.

Konsekwencją wzrostu wyników finansowych była poprawa podstawowych miar efektywności działania, a w szczególności wzrost zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,83 w 2013 r. do 2,88 w 2014 r.), obniżenie wskaźnika kosztów (z 53,0 do 51,0) oraz wzrost ROE (z 10,0 do 10,3).

W 2015 r. banki oczekują pewnego obniżenia wyników finansowych, przy czym kluczowe znaczenie będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz jej otoczeniu, co z jednej strony będzie wpływało na sytuację finansową kredytobiorców, a z drugiej na popyt na kredyt i produkty bankowe.

Wzrost skali działania sektora bankowego, wzrost koncentracji i udziału inwestorów krajowych

Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki oraz stopniowa poprawa sytuacji na rynku pracy sprzyjały zwiększeniu skali działania sektora bankowego. W rezultacie w 2014 r. odnotowano znaczny wzrost sumy bilansowej (o 126,6 mld zł, tj. o 9,0%; skorygowany o zmiany kursów walut względem złotego o około 110,0 mld zł, tj. o 7,7%). Głównymi obszarami przyrostu po stronie aktywów były kredyty dla sektora niefinansowego, a w mniejszym stopniu portfel instrumentów dłużnych, natomiast po stronie zobowiązań depozyty sektora niefinansowego.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego doszło do umiarkowanego zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 1,6 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 243 placówki).

W 2014 r. odnotowano wzrost koncentracji sektora bankowego, który był szczególnie wyraźny w przypadku udziału w rynku 5-ciu największych banków pod względem aktywów (ich udział w aktywach sektora wzrósł z 46,1% do 48,5%, w kredytach z 42,5% do 49,1%, a w depozytach 45,9% do 54,9%). Wynikało to z wejścia do 5-ki największych banków ING BSK, mającego silną pozycję na rynku depozytów i kredytów dla sektora niefinansowego. Dodatkowo na zwiększenie koncentracji wpłynęło przejęcie Nordea Bank przez PKO BP.

W strukturze sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (do 38,5%), głównie na skutek przejęcia Nordea Bank przez PKO BP (w trakcie roku udział ten przekraczał 40%, co wynikało z dużych depozytów sektora budżetowego ulokowanych w banku państwowym).

Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego

Po obserwowanym w 2013 r. zmniejszeniu tempa wzrostu akcji kredytowej, w 2014 r. doszło do jego ponownego przyspieszenia, czemu sprzyjało ożywienie gospodarki oraz rekordowo niskie stopy procentowe (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 70,8 mld zł, tj. o 7,6%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 57,6 mld zł, tj. o 5,9%). Oznacza to, że odnotowany przyrost kredytów był o około 60% wyższy niż w 2013 r.

Głównym obszarem wzrostu akcji kredytowej były kredyty dla gospodarstw domowych i sektora przedsiębiorstw, a w mniejszej skali kredyty dla sektora finansowego. W obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal obserwowano stagnację.

Przyrost kredytów gospodarstw domowych (o 34,0 mld zł, tj. 6,1%; skorygowany 25,4 mld zł, tj. 4,5%) był o ponad 20% wyższy niż w 2013 r., przy czym stan akcji kredytowej zwiększył się we wszystkich obszarach.

Przyrost kredytów mieszkaniowych (o 20,1 mld zł, tj. 6,0%; skorygowany 12,3 mld zł, tj. 3,6%) był nieco niższy niż w 2013 r., co po części wynikało ze sprzedaży części portfela kredytów ze stwierdzoną utratą wartości. Kontynuowany był pozytywny trend eliminacji sprzedaży kredytów walutowych, w rezultacie czego po raz pierwszy od końca 2001 r. udział kredytów walutowych obniżył się poniżej 50% i na koniec roku wyniósł 46,5% (wobec 50,3% na koniec 2013 r.). Za zjawiska niekorzystne należy uznać utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80% oraz nadmiernie wydłużone okresy kredytowania. Do szczególnie niekorzystnych praktyk występujących przy udzielaniu części kredytów należy zaliczyć niedoszacowanie ryzyka stopy procentowej (prawie wszystkie kredyty mieszkaniowe udzielane w Polsce bazują na zmiennych stopach procentowych, a bieżące stawki WIBOR powiększone o nakładane przez banki bufora na ewentualny wzrost stóp w większości przypadków kształtują się poniżej średnich stawek WIBOR z okresu ostatnich 5-ciu lub 10-ciu lat) oraz zaniżanie kosztów utrzymania kredytobiorców w drodze ich akceptacji na poziomie nieadekwatnym do wydatków faktycznie ponoszonych przez gospodarstwa domowe (w szczególności udzielenie kredytu mieszkaniowego w przypadku którego po uregulowaniu raty spłaty kredytobiorcy pozostająby środki na poziomie minimum socjalnego, niższym lub niewiele wyższym od tego minimum, oznaczałoby brak możliwości realizacji przez gospodarstwo domowe większych wydatków oraz tworzenia oszczędności, jak też konieczność wieloletniego zaspokajania potrzeb na generalnie niskim poziomie i nie pozostawiałoby żadnego marginesu na wypadek pogorszenia jego sytuacji dochodowej).

W kontekście rozwoju akcji kredytowej w obszarze kredytów mieszkaniowych należy dodać, że sytuacja na rynku mieszkaniowym była relatywnie korzystna. Z jednej strony obserwowano rekordowo wysoki poziom sprzedaży mieszkań na rynku pierwotnym (o około 20% wyższy niż w dotychczas rekordowych latach 2007 i 2013), któremu towarzyszyła względna stabilizacja cen, a z drugiej silny wzrost inwestycji na rynku mieszkaniowym (sprzyjał temu stabilny poziom kosztów budowy oraz wysoki poziom rentowności typowych

projektów deweloperskich). Należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne ryzyko związane z niskimi stopami procentowymi, które w połączeniu z regulacyjnym złagodzeniem polityki kredytowej (wydłużeniem okresu możliwego do uwzględniania przy wyliczaniu zdolności kredytowej do 30 lat) mogą prowadzić do wzrostu cen nieruchomości nieuzasadnionego wzrostem kosztów budowy oraz realnych wynagrodzeń gospodarstw domowych, a wynikać jedynie z silnego wzrostu zdolności kredytowej (wzrost zdolności kredytowej może być dodatkowo wzmocniony przez zaniżenie kosztów utrzymania w celu jej wyliczenia). To z kolei może skutkować faktycznym ograniczeniem dostępności do rynku mieszkaniowego dla przeciętnych gospodarstw domowych - mierzonym poziomem ich dochodów, a nie ich zdolności kredytowej w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych - jak też prowadzić do ich nadmiernego zadłużenia oraz akumulacji nadmiernego ryzyka w sektorze bankowym i gospodarce. Dodatkową presję na wzrost cen może wywierać zwiększenie popytu na skutek przenoszenia na rynek nieruchomości części oszczędności, co stanowi alternatywę wobec niskooprocentowanych depozytów bankowych i papierów dłużnych.

Po obserwowanym w latach 2011-2012 obniżeniu stanu portfela kredytów konsumpcyjnych w 2013 r. doszło do jego stabilizacji i stopniowego wzrostu, który był kontynuowany w 2014 r. (wartość portfela tych kredytów zwiększyła się o 5,1 mld zł, tj. o 4,0%), przy czym dane BIK wskazują na rekordową sprzedaż kredytów konsumpcyjnych. Zwiększenie stanu portfela obserwowano wśród wszystkich raportowanych kategorii z wyjątkiem kredytów samochodowych, których stan uległ dalszemu obniżeniu. Przyrost stanu kredytów byłby wyższy gdyby nie sprzedaż części portfela „złych” kredytów, znajdujących się w bilansach banków (banki wyksięgowały z bilansu kredyty o wartości 5,4 mld zł). Ożywienie akcji kredytowej należy wiązać z nowelizacją Rekomendacji T (uelastyczniła dotychczasowe rozwiązania, jak też skutkowała „powrotem na rynek” banków, które ze względu na wcześniejsze rozwiązania regulacyjne przeniosły działalność kredytową do innych podmiotów działających w ramach macierzystej grupy). Zwiększeniu skali akcji kredytowej sprzyjały też poprawa sytuacji makroekonomicznej, obniżenie oprocentowania kredytów oraz poprawa jakości kredytów, co przełożyło się na wzrost popytu na kredyt i zwiększenie jego podaży (m.in. w drodze uproszczenia wymagań dokumentacyjnych, złagodzenia wymagań odnośnie do zabezpieczeń, obniżenia marż kredytowych oraz zwiększenia maksymalnej kwoty kredytu i wydłużenia okresu spłaty). Ponadto, niektóre banki dokonały modyfikacji strategii działania w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów dla klientów detalicznych.

Tempo wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) uległo przyspieszeniu, a odnotowany przyrost tych kredytów (8,8 mld zł, tj. 9,5%; skorygowany około 8,5 mld zł, tj. 9,2%) był blisko dwukrotnie wyższy niż w 2013 r.

Poprawa koniunktury gospodarczej przełożyła się na znaczny przyrost akcji kredytowej w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw (23,0 mld zł, tj. 8,3%; skorygowany 19,1 mld zł, tj. 6,8%), który był ponad trzykrotnie wyższy niż w 2013 r. Zwraca przy tym uwagę, że przyrost zadłużenia dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, które w 2013 r. wykazywały tendencje stagnacyjne. W kolejnych okresach zachodzi szansa na kontynuację ożywienia akcji kredytowej, co wynika z poprawy koniunktury gospodarczej, rekordowo niskich stóp procentowych, rządowego programu Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis (do końca 2014 r. z programu skorzystało około 80 tys. przedsiębiorców a w ramach programu BGK udzielił gwarancji na kwotę ponad 15 mld zł, co przełożyło się na około 30 mld zł kredytów zaciągniętych w bankach kredytujących) oraz stabilizacji jakości portfela kredytowego, co sprzyja zwiększeniu popytu na kredyt oraz jego podaży. Głównym źródłem potencjalnego zagrożenia dla realizacji tego scenariusza jest niepewność co do trwałości i siły ożywienia w strefie euro, jak też ewentualna ponowna eskalacja konfliktu na Ukrainie, co może mieć niekorzystny wpływ na gospodarkę oraz skłonność przedsiębiorstw do zwiększania aktywności i inwestycji.

Dynamika kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce pozostaje wyraźnie wyższa niż w większości krajów UE, zwłaszcza w strefie euro (na koniec 2014 r. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło -0,2%, kredytów konsumpcyjnych -0,8%, mieszkaniowych 0,0%, a kredytów dla przedsiębiorstw -0,7% wobec odpowiednio 4,5%; 3,6%; 3,6%; 6,8% w Polsce).

Stabilizacja jakości portfela kredytowego

W 2014 r. jakość portfela kredytowego pozostała stabilna. Wprawdzie stan kredytów zagrożonych nieznacznie wzrósł (o 0,7 mld zł, tj. o 1,0%), ale ich udział w portfelu obniżył się (z 7,4% na koniec 2013 r. do 7,0% na koniec 2014 r.). Obraz sytuacji nie był jednak jednorodny i w niektórych bankach obserwowano pogorszenie jakości portfela kredytowego. W szczególności, należy odnotować pogorszenie jakości portfela kredytowego w sektorze banków spółdzielczych, przejawiające się zwiększeniem stanu kredytów zagrożonych (o 0,7 mld zł, tj. o 18,9%) oraz ich udziału w kredytach ogółem (z 5,9% do 6,4%).

W portfelu kredytów mieszkaniowych odnotowano umiarkowany wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,5 mld zł), ale ich udział w portfelu pozostał stabilny (3,1%). Trzeba jednak dodać, że ten pozytywny obraz w znacznym stopniu wynikał ze zwiększenia wartości transakcji sprzedaży portfela „złych” kredytów mieszkaniowych (z 0,3 mld zł w 2013 r. do 0,9 mld zł w 2014 r.). Ponadto należy zwrócić uwagę na relatywnie wysoki przyrost kredytów zagrożonych, które zostały udzielone na zakup domu/działki (o 0,6 mld zł) oraz zakup mieszkania na rynku warszawskim (o 0,2 mld zł), jak też znaczny wzrost liczby kredytów korzystających z tzw. „wakacji” kredytowych. Obecnie trudno jest stwierdzić, na ile obserwowana stabilizacja jest trwałym zjawiskiem. Niewątpliwie sprzyja jej środowisko rekordowo niskich stóp procentowych oraz utrzymujące się ożywienie gospodarcze. W kontekście zadowalającej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych, należy mieć na uwadze, że portfel ten generuje szereg rodzajów ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (41,0% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 22,9% sumy bilansowej sektora), wysoki udział kredytów walutowych, wysokie LTV dużej części portfela kredytowego (619,8 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym 236,4 tys. kredytów o LTV > 100%). Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć ryzyko z nim związane m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłby koszty ewentualnej materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy. Dodatkowe ryzyko portfela tych kredytów wynika z wcześniej już wskazanych niekorzystnych praktyk stosowanych przez banki (jak i ich klientów), polegających m.in. na zaniżaniu kosztów utrzymania oraz stosowaniu niewłaściwych buforów na ryzyko wzrostu stóp procentowych. W końcu należy mieć na uwadze ryzyko związane z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim”, ograniczoną płynnością na rynku nieruchomości, nadal niezadowalającymi bazami danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów oraz kwestiami społecznymi i prawnymi związanymi z realizacją zabezpieczeń (na koniec 2014 r. w portfelach banków było ponad 50 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, co oznacza, że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi tych kredytów).

Jakość kredytów konsumpcyjnych uległa poprawie, przejawiającej się w zmniejszeniu stanu kredytów zagrożonych (o 1,7 mld zł) i ich udziału w portfelu (z 14,6% do 13,7%). Jednak podobnie, jak w przypadku kredytów mieszkaniowych ten pozytywny obraz w znacznym stopniu wynikał ze sprzedaży części portfela „złych” kredytów lub przeniesienia ich do ewidencji pozabilansowej. Dodatkowo poprawie jakości kredytów sprzyjał wzrost akcji kredytowej prowadzący do obniżenia udziału kredytów zagrożonych.

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw pozostała stabilna (stan kredytów zagrożonych zwiększył się o 0,5 mld zł, ale ich udział w portfelu obniżył się z 11,0% do 10,5%).

Jakość kredytów dla sektora przedsiębiorstw pozostała stabilna (stan kredytów zagrożonych zwiększył się o 1,3 mld zł, ale ich udział w portfelu obniżył się z 11,6% do 11,2%). W ujęciu branżowym, najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla przedsiębiorstw z branży budowlanej, górnictwa, hoteli i gastronomii oraz przemysłu metalurgicznego (udział kredytów zagrożonych na koniec 2014 r. przekraczał 20%).

Obserwowany w ostatnich okresach korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego wspierany jest przez utrzymujące się ożywienie gospodarki oraz silne złagodzenie polityki pieniężnej, które spowodowało znaczące zmniejszenie kosztów obsługi kredytów, co działa stabilizująco lub prowadzi do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców.

Zwiększenie stanu najpłynniejszych aktywów

W 2014 r. odnotowano znaczne zwiększenie inwestycji w najpłynniejsze aktywa (o 34,3 mld zł, tj. 8,4%), ale ich udział w sumie bilansowej pozostał względnie stabilny (29,0%). W strukturze aktywów płynnych uwagę zwraca duży wzrost portfela obligacji skarbowych, przy jednoczesnej redukcji portfela bonów pieniężnych NBP (tendencja obserwowana od 2013 r.).

Znaczny wzrost zobowiązań, finansowanie zagraniczne stabilne

Obserwowany w 2014 r. wzrost sumy bilansowej znalazł odzwierciedlenie w zwiększeniu zobowiązań (o 113,2 mld zł, tj. 9,0%; skorygowany o 97,4 mld zł, tj. 7,7%). Największy wpływ na wzrost zobowiązań miał przyrost depozytów sektora niefinansowego, a w znacznie mniejszym stopniu pozostałych zobowiązań. Skala przyrostu kapitałów również była relatywnie wysoka (13,5 mld zł, tj. 8,8%).

Wbrew obawom związanym z rekordowo niskimi stopami procentowymi w 2014 r. odnotowano najsilniejszy w ostatnich latach przyrost depozytów sektora niefinansowego (o 78,7 mld zł, tj. 10,2%; skorygowany o 72,6 mld zł, tj. 9,3%). Na przyrost depozytówłożył się zarówno przyrost depozytów gospodarstw domowych (o 58,2 mld zł, tj. 10,6%), jak i przedsiębiorstw (o 17,8 mld zł, tj. 8,4%). Trzeba jednak zauważyć, że ponad połowa tego przyrostu została zrealizowana w IV kwartale (zwłaszcza w grudniu). Znaczący wzrost bazy depozytowej należy wiązać z poprawą koniunktury gospodarczej, objawiającą się m.in. wzrostem zatrudnienia i wynagrodzeń oraz poprawą sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw. Pomimo tego należy mieć na uwadze, że w kontekście możliwości dalszego wzrostu depozytów, wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, które powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, a zarazem wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji.

Pomimo okresowych wahań stan depozytów oraz kredytów sektora finansowego ulokowanych w sektorze bankowym, pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny. Wprawdzie w IV kwartale 2014 r. odnotowano silny spadek stanu tych środków, ale większość tego spadku wynikała z finalizacji przejęcia Nordea Bank Polska przez PKO BP. W skali całego roku stan tych środków nie uległ większym zmianom (w ujęciu nominalnym odnotowano ich wzrost o 1,3 mld zł, tj. 0,5%, a po wyeliminowaniu wpływu zmiany kursów walutowych ich stan uległ obniżeniu o około 6,2 mld zł, tj. 2,3%).

Stan depozytów sektora budżetowego uległ zwiększeniu (o 5,2 mld zł, tj. 9,5%; skorygowany o 4,4 mld zł, tj. 7,9%), przy czym podobnie jak w latach ubiegłych, na początku roku obserwowano silny napływ lokat sektora rządowego, które były składane w banku państwowym i których większość została wycofana w końcu roku. Charakterystyczną cechą tych depozytów pozostaje silna koncentracja, w konsekwencji rola tych depozytów w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

W 2014 r. niektóre banki dokonały nowych emisji własnych, w rezultacie czego odnotowano wzrost stanu tych środków (o 0,6 mld zł, tj. 1,2%), choć rola tego źródła finansowania pozostaje niewielka, a ponadto charakteryzuje się ono silną koncentracją.

Stan pożyczek podporządkowanych pozostał na poziomie zbliżonym do końca 2013 r., a rola tego źródła finansowania pozostaje marginalna.

Stan finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny. Wprawdzie w 2014 r. odnotowano istotny wzrost stanu tych środków, ale w znacznym stopniu wynikało to z osłabienia złotego (w ujęciu nominalnym środki te zwiększyły się o 20,5 mld zł, tj. 9,4%, a po wyeliminowaniu zmian kursów walut o około 11,3 mld zł, tj. 5,0%). Jednocześnie ich udział w strukturze zobowiązań (17,4%) oraz sumie bilansowej (15,5%) nie uległ zmianie w stosunku do stanu na koniec 2013 r. W kontekście finansowania zagranicznego należy jednak odnotować istotną zmianę w strukturze tych środków. O ile dotychczas większość tych środków pochodziła od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej, o tyle w 2014 r. odnotowano obniżenie ich udziału w całości środków zagranicznych poniżej 50% (stanu tych środków zmniejszył się z 120,1 mld zł na koniec 2013 r. do

103,5 mld zł na koniec 2014 r.). Wynikało to głównie z finalizacji procesu przejęcia Nordea Bank Polska przez PKO BP, w rezultacie czego to bank przejmujący pozyskał odpowiednie finansowanie, które nie jest już wykazywane jako finansowanie od podmiotu z grupy kapitałowej. Przyrostowi po stronie zagranicznych zobowiązań banków towarzyszyło zbliżone co do wielkości zwiększenie należności banków od nierezydentów (o 16,7 mld zł). W rezultacie, odnotowano nieznaczne zwiększenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (z -156,4 mld zł na koniec 2013 r. do -160,1 mld zł na koniec 2014 r.), ale jej udział w sumie bilansowej nieznacznie się obniżył (z -11,1% do -10,5%).

Wzrost aktywów i pasywów walutowych

W 2014 r. odnotowano wzrost stanu aktywów i pasywów walutowych (odpowiednio o 31,3 mld zł, tj. 9,6% oraz o 23,2 mld zł, tj. 8,7%), ale w istotnym stopniu miało to związek z osłabieniem złotego względem walut głównych oraz zmianami zachodzącymi w bilansie banku państwowego na skutek zmian w strukturze lokat instytucji sektora rządowego. Pomimo to, udział aktywów i pasywów walutowych w sumie bilansowej nie uległ istotnej zmianie (aktywów walutowych wzrósł z 23,1% do 23,3%, a pasywów walutowych obniżył z 19,0% do 18,9%). W rezultacie odnotowano nieznaczny wzrost ujemnej luki walutowej sektora bankowego (z -58,6 do -66,7 mld zł; z -4,2% do -4,4%).

Znaczący wzrost finansowania długoterminowego

W 2014 r. odnotowano istotny wzrost zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku (z 196,1 mld zł na koniec 2013 r. do 239,3 mld zł na koniec 2014 r., tj. 22,1%) oraz ich udziału w sumie bilansowej (z 14,0% do 15,6%). Wynikało to z pozyskania finansowania długoterminowego przez kilka banków oraz osłabienia złotego, które zwiększyło wyrażoną w złotych wartość długoterminowych zobowiązań walutowych. Pomimo to w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów nadal utrzymują się duże dysproporcje wskazujące na oparcie długoterminowej akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

Wzrost skali operacji pozabilansowych

Obserwowany w 2014 r. wzrost akcji kredytowej znalazł odzwierciedlenie we wzroście udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 14,3 mld zł do 233,9 mld zł, z czego 173,6 mld zł wynikało z tytułu przyznanych linii kredytowych) i gwarancji (o 16,9 mld zł do 77,2 mld zł).

W 2014 r. odnotowano również zwiększenie stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji wzrosła z 1 858,2 mld zł na koniec 2013 r. do 2 237,0 mld zł na koniec 2014 r., tj. 20,4%), przy czym przyrost był szczególnie wyraźny w IV kwartale. Zwiększenie dotyczyło zarówno transakcji dotyczących stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 17,6% do 1 771,6 mld zł, głównie z tytułu zwiększenia skali transakcji IRS), jak i walutowych (wzrost o 32,5% do 465,3 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji fx swap i outright forward), a przyczyn tego wzrostu należy upatrywać w pojawieniu się oczekiwań na kontynuację redukcji stóp procentowych NBP, zwiększeniu portfela obligacji skarbowych oraz osłabieniu złotego.

**Sytuacja sektora bankowego pozostaje stabilna,
ale w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki utrzymują się czynniki ryzyka**

Obserwowane w ostatnich kwartałach ożywienie polskiej gospodarki przekłada się na poprawę warunków działania sektora bankowego. Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajdują się czynniki ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i sytuację sektora bankowego. Związane one są m.in. z trudnością przewidzenia trwałości i siły ożywienia w strefie euro, skutków ograniczania przez FED silnie ekspansywnej polityki pieniężnej oraz jej stopniowej normalizacji, obniżeniem tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących czy też trudnymi do oszacowania konsekwencjami ewentualnej eskalacji konfliktu na Ukrainie oraz niepewnością związaną z rozwiązaniem kryzysu zadłużeniowego Grecji.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE²

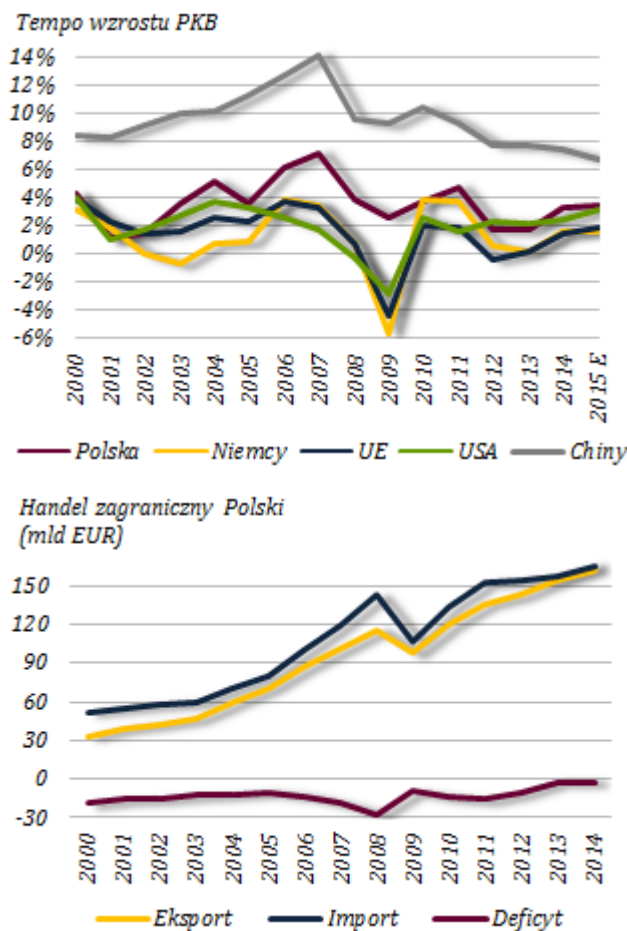
Umiarkowany wzrost gospodarki

W 2014 r. pomimo niezbyt sprzyjających uwarunkowań zewnętrznych (związanych m.in. z niskim tempem wzrostu gospodarek strefy euro oraz konfliktem na Ukrainie), gospodarka polska kontynuowała rozpoczęte w połowie 2013 r. ożywienie. Tempo wzrostu było umiarkowane (w całym 2014 r. wzrost PKB wyniósł 3,3% wobec 1,7% w 2013 r.), ale względnie stabilne (tempo wzrostu w poszczególnych kwartałach wyniosło: 3,4%, 3,5%, 3,3% i 3,3%). Głównym źródłem wzrostu był popyt krajowy, który odnotował znaczący wzrost (o 4,6% wobec 0,2% w 2013 r.) dzięki silnemu wzrostowi inwestycji (o 9,4% wobec 0,9% w 2013 r.) oraz wyraźnemu wzrostowi konsumpcji (o 3,1% wobec 1,3% w 2013 r.). Zwiększeniu inwestycji sprzyjała relatywnie dobra sytuacja finansowa przedsiębiorstw, wysoki stopień wykorzystania dotychczasowych mocy produkcyjnych, jak też przyspieszenie dynamiki inwestycji samorządów oraz zwiększenie inwestycji mieszkaniowych. Z kolei konsumpcji sprzyjała wyraźna poprawa sytuacji na rynku pracy oraz związany z tym wzrost wynagrodzeń, jak też pojawienie się zjawisk deflacyjnych. Czynnikiemami wspierającymi wzrost gospodarki były też niskie stopy procentowe, rozszerzenie akcji kredytowej, niższe ceny surowców, relatywnie korzystna sytuacja sektora finansów publicznych, jak też poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów.

Prognozy umiarkowanego wzrostu w kolejnych latach

Bieżące prognozy wskazują na nieznaczną poprawę perspektyw wzrostu polskiej gospodarki w kolejnych latach (według projekcji NBP z marca 2015 r. tempo wzrostu PKB w latach 2015-2017 wyniesie odpowiednio: 3,4%, 3,3% i 3,5%). Jednak nawet realizacja tych prognoz oznacza słabsze tempo wzrostu niż w latach boomu minionej dekady. Ponadto prognozy obarczone są niepewnością, wynikającą z trudności przewidzenia rozwoju sytuacji w strefie euro i USA, obniżenia tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących, jak też ewentualnej ponownej eskalacji konfliktu na Ukrainie.

Wykres 1.
PKB, handel zagraniczny

² Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju”, GUS; „Raport o inflacji”, NBP; „Program konwergencji”, MF; „Raport o stabilności systemu finansowego”, NBP; „Produkt krajowy brutto. Szacunek wstępny”, GUS; „Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów”, GUS; „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych”, GUS; „Komunikat z posiedzenia Rady Polityki Pieniężnej”, NBP; „Budownictwo mieszkaniowe”, GUS; „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce”, NBP; „Monthly Bulletin”, ECB.

Stabilna sytuacja sektora przedsiębiorstw

W 2014 r. odnotowano przyspieszenie wzrostu produkcji przemysłowej (o 3,2% wobec 1,8% w 2013 r.), produkcji budowlano-montażowej (o 3,0% wobec spadku o 5,9% w 2013 r.) oraz sprzedaży detalicznej (o 2,7% wobec 1,3% w 2013 r.). Jednocześnie sytuacja finansowa przedsiębiorstw pozostała stabilna. Wprowadzie wynik finansowy netto nieznacznie się obniżył się (z 92,1 mld zł w 2013 r. do 90,2 mld zł w 2014 r., tj. o 2,1%) na skutek słabszych wyników IV kwartału, ale zysk netto wykazał wyższy odsetek przedsiębiorstw (81,6%), a zarazem odnotowano poprawę wskaźników płynności I i II stopnia.

Poprawa sytuacji na rynku pracy

Sytuacja na rynku pracy uległa stopniowej, ale wyraźnej poprawie.

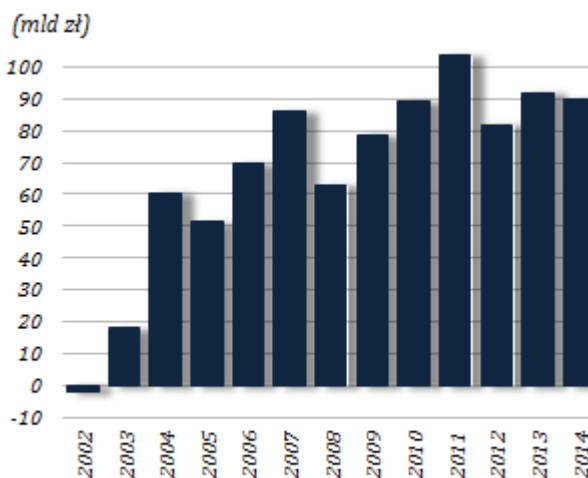
Według wstępnych szacunków liczba pracujących w gospodarce narodowej w 2014 r. zwiększyła się (o 1,1%, w tym przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw o 0,6%), przy czym stan zatrudnienia zwiększał się przez prawie cały rok.

Poprawa sytuacji na rynku pracy znalazła odzwierciedlenie w znacznym spadku stopy bezrobocia (stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się z 13,4% w grudniu 2013 r. do 11,5% w grudniu 2014 r., a wg BAEL z 10,0% do 8,2%).

Dynamika wynagrodzeń uległa zwiększeniu (przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2014 r. wzrosło o 3,7% wobec wzrostu o 2,9% w 2013 r.), a zarazem ze względu na pojawienie się zjawiska deflacji odnotowano znaczący wzrost realnych wynagrodzeń (o 3,7% wobec 2,0% w 2013 r.).

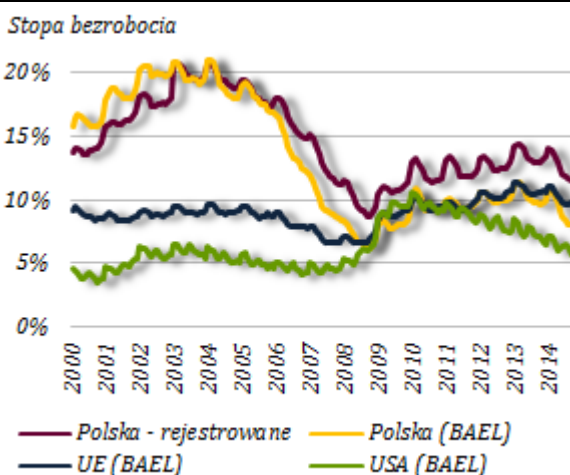
Tempo wzrostu przeciętnych rent i emerytur było również relatywnie wysokie (w pozarolniczym systemie ubezpieczeń społecznych realny wzrost wyniósł 3,6%, a rolników indywidualnych 2,9%).

Wykres 2.
Wynik finansowy netto sektora przedsiębiorstw

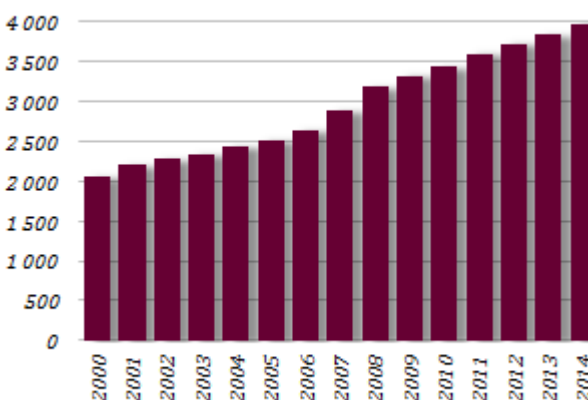

Źródło: GUS

Wykres 3.
Sytuacja na rynku pracy

Przeciętne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Źródło: Eurostat, GUS

Deflacja, dalsze złagodzenie polityki pieniężnej

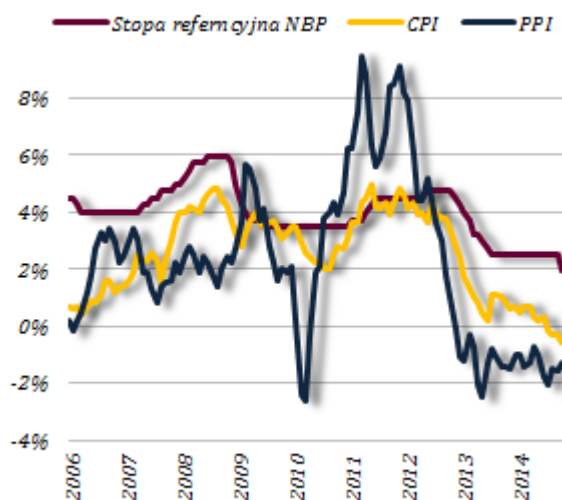
W 2014 r. nastąpiło dalsze obniżenie inflacji, przy czym od lipca obserwowano narastające zjawisko deflacji (w grudniu wskaźnik CPI wyniósł -1,0%; średnioroczny CPI wyniósł 0,0%), co związane było m.in. z obniżeniem cen żywności i surowców (m.in. na skutek konfliktu na Ukrainie). Utrzymywanie się inflacji znacznie poniżej celu przy jednoczesnym nieznanym obniżeniu tempa wzrostu gospodarki skłoniło RPP do korekty polityki pieniężnej w drodze redukcji stopy referencyjnej (z 2,50% na 2,00%) oraz zawężenia korytarza stóp NBP w drodze obniżenia stopy lombardowej (z 4,00% na 3,00%) przy pozostawieniu stopy depozytowej na dotychczasowym poziomie (1,00%).

Relatywnie korzystna sytuacja sektora finansów publicznych

Ożywienie gospodarki w połączeniu z dokonanymi zmianami w systemie emerytalnym przełożyły się na poprawę sytuacji sektora finansów publicznych. Dochody budżetu państwa (283,5 mld zł) okazały się wyższe od pierwotnie zakładanych, czemu sprzyjał wzrost dochodów z tytułu VAT. Z drugiej strony, wydatki budżetu (312,5 mld zł) okazały się niższe od zakładanych, czemu sprzyjało obniżenie kosztów obsługi długu. W rezultacie deficyt budżetowy (-29,0 mld zł) okazał się istotnie niższy od zakładanego w ustawie budżetowej. Korzystna sytuacja finansów publicznych znalazła też swoje odzwierciedlenie w obniżeniu deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych (do 3,2% PKB wobec rekomendowanego przez Radę Ecofin celu na poziomie 3,9%). Jednocześnie zmiany dokonane w systemie emerytalnym przełożyły się na jednorazowe obniżenie państwowego długu publicznego (z 882,3 mld zł na koniec 2013 r. do 826,7 mld zł na koniec 2014 r.) oraz długu sektora instytucji rządowych i samorządowych (z 926,1 mld zł do 866,5 mld zł), jak też na obniżenie ich udziału w PKB (do odpowiednio 47,9% i 50,2%).

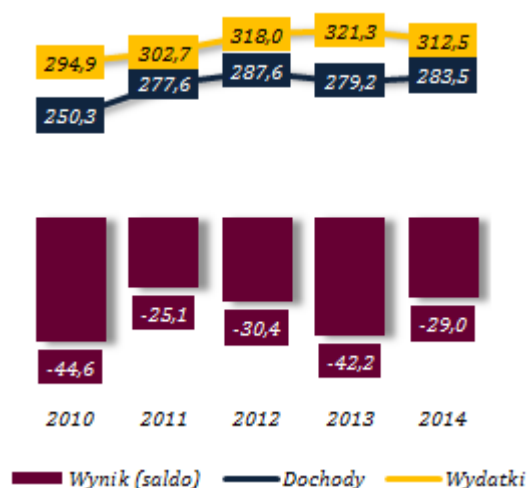
Według prognoz MF oczekuje się, że w 2015 r. deficyt sektora finansów publicznych obniży się do 2,7% PKB, co będzie podstawą do zdjęcia z Polski procedury nadmiernego deficytu.

Wykres 4.
Inflacja, stopa referencyjna NBP

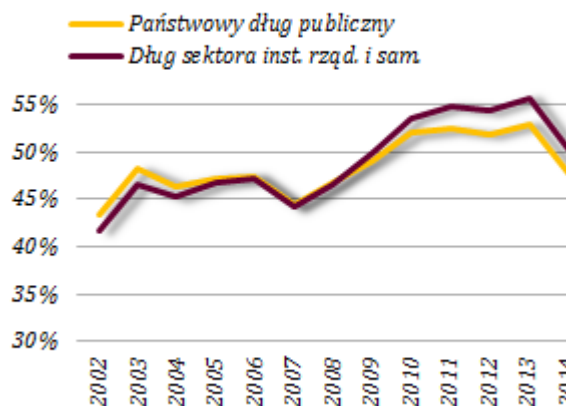

Źródło: NBP, GUS

Wykres 5.
Sytuacja finansów publicznych

Dług publiczny / PKB

Źródło: MF, GUS

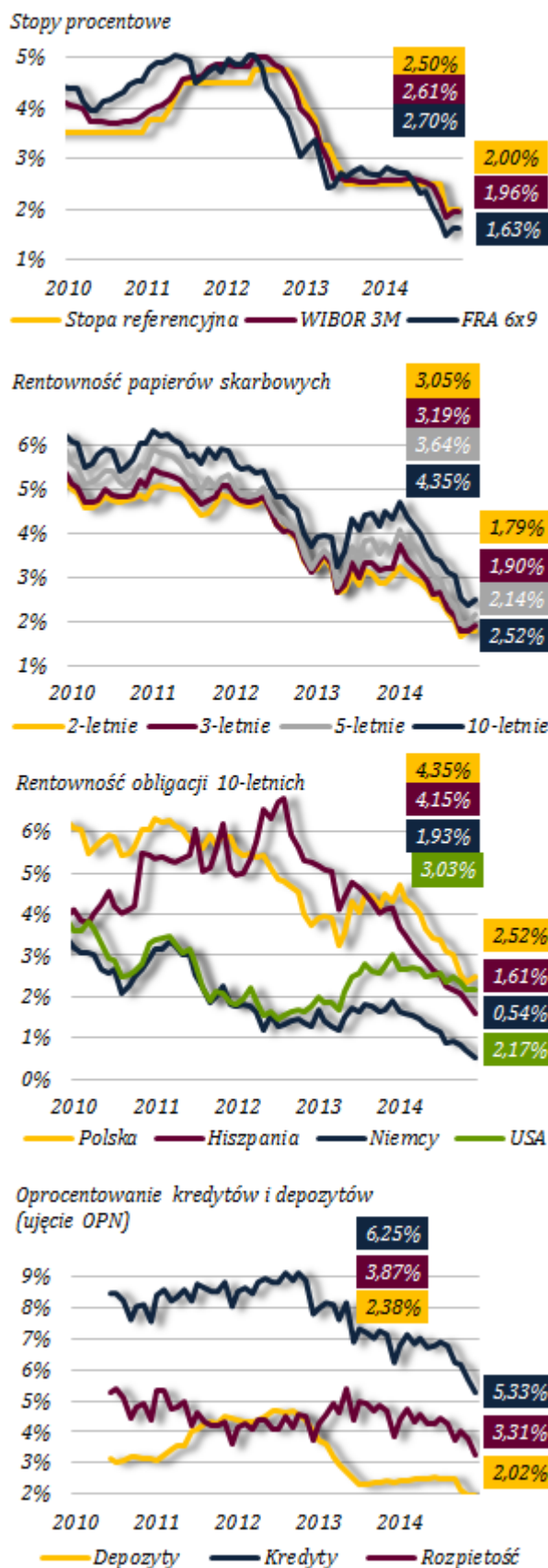
Sytuacja na rynkach finansowych pozostaje względnie stabilna

W 2014 r. sytuacja na globalnych rynkach finansowych pozostawała względnie stabilna, a głównymi czynnikami kształtującymi postawy inwestorów pozostawały dane napływające z głównych gospodarek, działania najważniejszych banków centralnych oraz wydarzenia o istotnym znaczeniu dla poszczególnych gospodarek lub regionów. W tym kontekście należy odnotować m.in. poprawę sytuacji makroekonomicznej w USA przy słabym wzroście w strefie euro oraz obniżającej się dynamice wzrostu w większości w krajów BRICS, malejącą inflację w większości gospodarek (w części krajów pojawiła się deflacja), spadki rentowności papierów skarbowych, spadki cen surowców (silna przecena ropy naftowej), umocnienie USD, konflikt na Ukrainie i referendum w Szkocji. Szczególne znaczenie miały jednak decyzja FED o ograniczeniu ekspansywnej polityki monetarnej i jej stopniowej normalizacji oraz decyzja EBC o rozszerzeniu skali ekspansji monetarnej.

Sytuację na krajowym rynku, która kształtowała się zarówno pod wpływem czynników krajowych, jak i zewnętrznych, można uznać za względnie stabilną, przy czym należy odnotować:

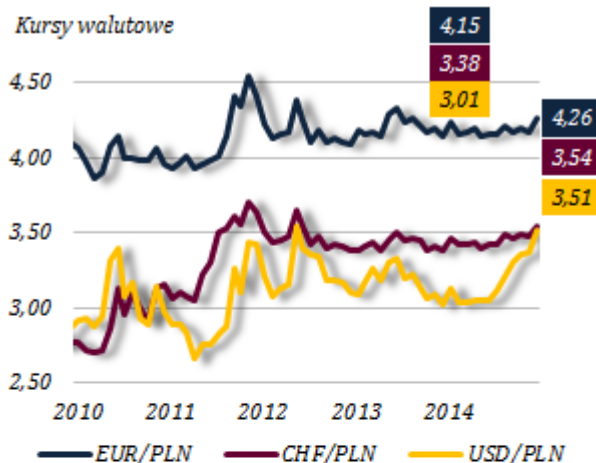
- wskazane już dostosowanie przez RPP polityki pieniężnej do warunków silnego spadku inflacji i pojawienia się deflacji oraz sygnałów pewnego obniżenia tempa wzrostu;
- spadek stóp procentowych na rynku, jaki wystąpił w drugiej połowie minionego roku (średnia stawka WIBOR 3M w grudniu 2014 r. wynosiła 2,0% wobec 2,6% w grudniu 2013 r.);
- spadek rentowności papierów skarbowych (średnia rentowność 2-; 3-; 5- i 10-letnich obligacji skarbowych na rynku wtórnym obniżyła się w granicach 110-190 p.b.). W kontekście rynku obligacji należy odnotować zwiększenie ich stanu w portfelach banków oraz wzrost udziału inwestorów zagranicznych (do 39,8%), co wynikało z reformy systemu emerytalnego;
- spadek oprocentowania depozytów i kredytów pod wpływem decyzji RPP (przez większość roku było ono względnie stabilne). W ujęciu OPN oprocentowanie depozytów w grudniu

Wykres 6.
Sytuacja na rynkach finansowych

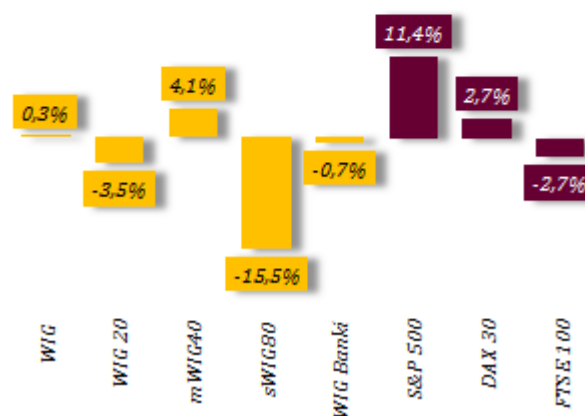

2014 r. wynosiło 2,0% wobec 2,4% w grudniu 2013 r., przy czym oprocentowanie depozytów gospodarstw domowych obniżyło się z 2,6% do 2,3%, a przedsiębiorstw z 2,3% do 1,9%. Oprocentowanie kredytów obniżyło się z 6,3% do 5,3% (konsumpcyjnych z 13,1% do 9,5% - rzeczywista stopa z 19,9% do 16,8%, mieszkaniowych z 5,2% do 4,7% - rzeczywista z 5,6% do 5,0%, a kredytów dla przedsiębiorstw z 4,4% do 3,5%);

- względną stabilność złotego względem EUR (wzrost kursu EUR o 2,8%), jego umiarkowane osłabienie względem CHF (wzrost kursu CHF o 4,8%) oraz silne osłabienie względem USD (wzrost kursu USD o 16,4%), będące konsekwencją wskazanego już umocnienia USD na globalnych rynkach;
- sytuacja na warszawskiej giełdzie była generalnie słabsza niż na głównych rynkach, co należy wiązać m.in. z obawami inwestorów o rozwój sytuacji na rynkach wschodzących, kryzysem na Ukrainie, jak też reformą systemu emerytalnego. Uwagę zwraca dalsza marginalizacja udziału inwestorów indywidualnych w obrotach na rynku (w 2014 r. ich udział w obrotach akcjami na rynku głównym spadł do 13%, a wartość zrealizowanych przez nich obrotów wyniosła 54 mld zł – dla porównania w 2007 r. ich udział wynosił 30%, a wartość zrealizowanych przez nich obrotów 135 mld zł).

Zmiana indeksów na rynkach akcji

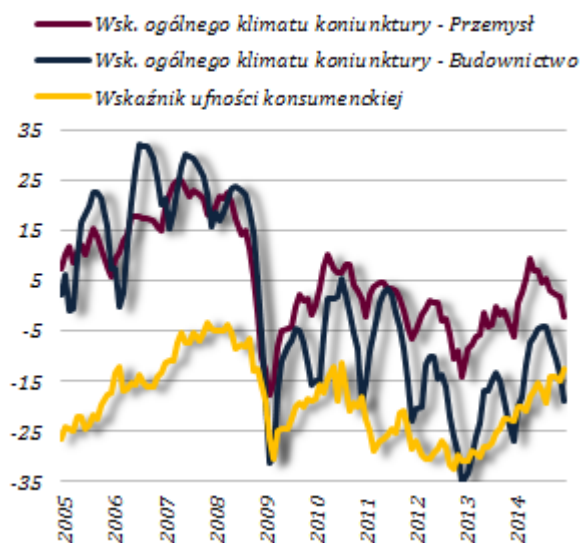

Źródło: Bloomberg, NBP

Poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów

Poprawa sytuacji makroekonomicznej przełożyła się na poprawę nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów, co na zasadzie sprzężenia zwrotnego sprzyja zwiększeniu poziomu aktywności gospodarczej.

Wykres 7.
Nastroje przedsiębiorstw i konsumentów

Sytuacja na rynku mieszkaniowym relatywnie korzystna

Sytuacja na rynku mieszkaniowym była relatywnie korzystna.

Na rynku pierwotnym utrzymywał się silny popyt skutkujący rekordowo wysoką sprzedażą mieszkań. Według danych REAS w 2014 r. na 6-ciu głównych rynkach deweloperzy sprzedali 43,0 tys. mieszkań, to jest o blisko 20% więcej niż w dotychczas rekordowych latach 2007 i 2013.

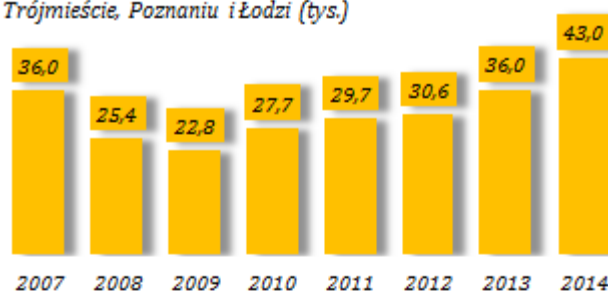
Ceny mieszkań pozostawały w fazie stabilizacji. Według danych NBP w IV kwartale 2014 r. średnie ceny transakcyjne na rynku pierwotnym w Warszawie, 6-ciu kolejnych największych miastach (bez Warszawy) oraz 10 pozostałych z analizowanych przez NBP miastach były odpowiednio o: -1,5%; -0,5% i 2,5% niższe/wyższe niż w IV kwartale 2013 r., a na rynku wtórnym – odpowiednio o -1,8%; 0,9%; 1,2% niższe/wyższe.

Według wstępnych danych GUS w 2014 r. odnotowano niewielki spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania (o 1,3% do 143,2 tys.), ale, z drugiej strony, odnotowano znaczący wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto (o 16,2% do 148,1 tys.) oraz liczby pozwoleń wydanych na budowę (o 13,0% do 156,8 tys.). Ponadto utrzymuje się relatywnie wysoka liczba mieszkań w budowie (szacuje się, że na koniec roku było ich około 699,8 tys.).

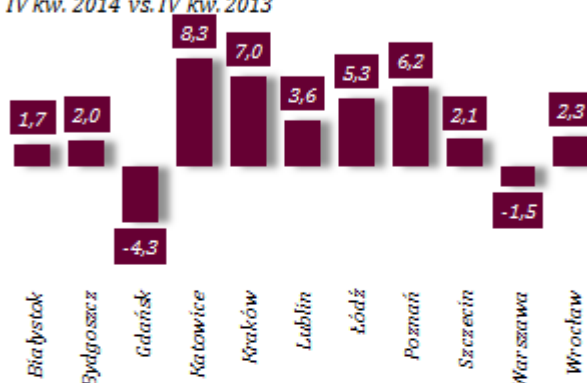
W kontekście sytuacji na rynku mieszkaniowym należy zwrócić uwagę na ryzyko związane z rekordowo niskimi stopami procentowymi, które w połączeniu z wydłużeniem maksymalnego okresu możliwego do uwzględniania przy wyliczaniu zdolności kredytowej do 30 lat doprowadziło do silnego wzrostu zdolności kredytowej (dla części klientów zwiększyła się ona o 30% lub więcej) w stosunku do stanu, jaki miał miejsce przed rozpoczęciem cyklu łagodzenia polityki pieniężnej przez NBP i przed nowelizacją Rekomendacji S. W kierunku zwiększenia zdolności kredytowej może też oddziaływać przyjęcie do jej wyliczenia zaniżonych kosztów

Wykres 8.
Sytuacja na rynku mieszkaniowym

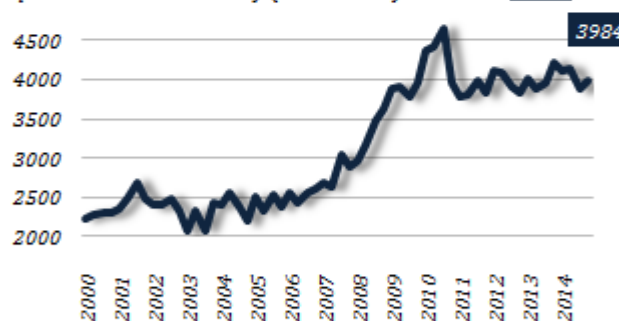
Sprzedaż mieszkań na rynku pierwotnym w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Trójmieście, Poznaniu i Łodzi (tys.)

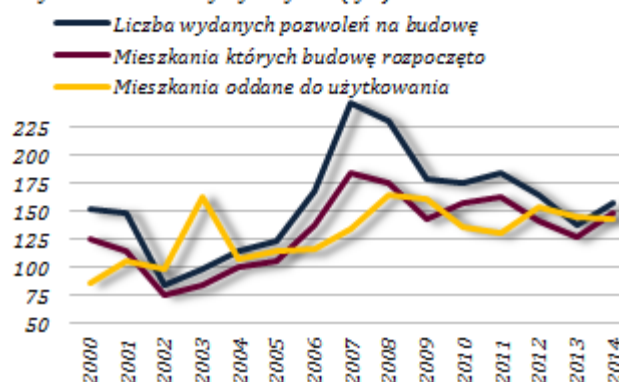
Zmiana cen transakcyjnych (%) na rynku pierwotnym IV kw. 2014 vs. IV kw. 2013

Przeciętne koszty budowy 1 m kw powierzchni mieszkalnej (cała Polska)

Wybrane charakterystyki rynku (tys.)

Źródło: REAS, NBP, GUS

utrzymania. To z kolei może prowadzić do wzrostu cen nieruchomości nieuzasadnionego wzrostem kosztów budowy (pozostają stabilne) i realnych wynagrodzeń gospodarstw domowych. Może to skutkować faktycznym ograniczeniem dostępności do rynku mieszkaniowego dla przeciętnych gospodarstw domowych - mierzonym poziomem ich dochodów, a nie ich zdolności kredytowej w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych i nazbyt liberalnych zasad jej wyliczania - jak też do ich nadmiernego zadłużenia. W konsekwencji może to prowadzić do stopniowej akumulacji nadmiernego ryzyka w sektorze bankowym i gospodarce. Należy przy tym dodać, że według szacunków NBP roczne stopy zwrotu z kapitału własnego na typowych projektach deweloperskich pozostają na wysokim poziomie (około 20%), a niższa rentowność firm deweloperskich wykazywana w ich sprawozdaniach finansowych ma związek z innymi czynnikami, tj. m.in. obowiązującymi zasadami księgowości, optymalizacją podatkową oraz błędnymi decyzjami inwestycyjnymi podjętymi w przeszłych okresach.

W otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki utrzymują się czynniki ryzyka

Obserwowane w ostatnich kwartałach ożywienie polskiej gospodarki przekłada się na poprawę warunków działania sektora bankowego. Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajdują się czynniki ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i na sytuację sektora bankowego. Związane one są m.in. z trudnością przewidzenia trwałości i siły ożywienia w strefie euro, skutków ograniczania przez FED silnie ekspansywnej polityki pieniężnej oraz jej stopniowej normalizacji, obniżeniem tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących czy też trudnymi do oszacowania konsekwencjami ewentualnej eskalacji konfliktu na Ukrainie oraz niepewnością związaną z rozwiązaniem kryzysu zadłużeniowego Grecji.

1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE

Struktura sektora pozostaje względnie stabilna

Pomimo zachodzących zmian, większość głównych charakterystyk określających strukturę sektora bankowego można uznać za względnie stabilną w długim okresie.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora

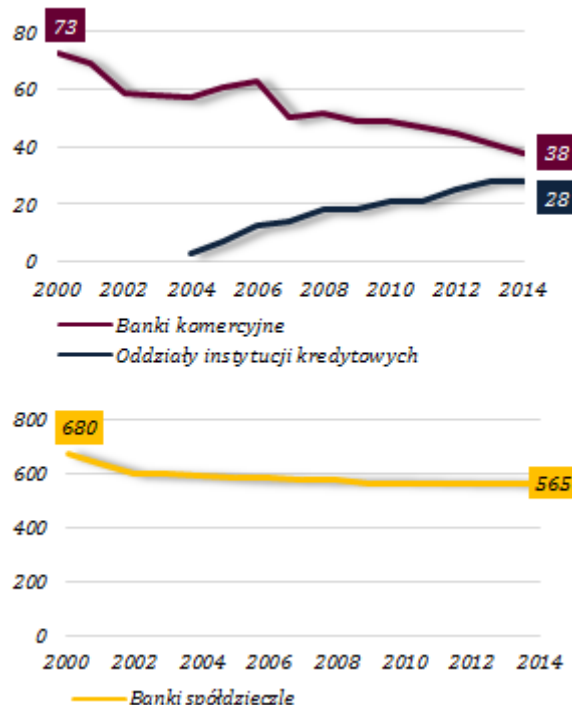
	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową	646	642	642	640	631
- banki komercyjne	49	47	45	41	38
- oddziały instytucji kredytowych	21	21	25	28	28
- banki spółdzielcze	576	574	572	571	565
Zatrudnienie	176 916	176 658	175 094	174 331	172 675
Liczba placówek³	14 207	13 921	15 412	15 297	15 062
Udział w aktywach sektora					
- banki kontrolowane przez inwestorów krajowych	33,8%	35,0%	36,4%	36,8%	38,5%
- banki kontrolowane przez inwestorów zagranicznych	66,2%	65,0%	63,6%	63,2%	61,5%
Udział w aktywach sektora					
- 5-ciu największych banków	43,9%	44,3%	45,0%	46,1%	48,5%
- 10-ciu największych banków	63,0%	63,4%	64,6%	67,3%	70,0%

Zmniejszenie liczby działających banków

W 2014 r. doszło do przejścia trzech banków komercyjnych oraz sześciu banków spółdzielczych. W rezultacie liczba podmiotów prowadzących działalność bankową zmniejszyła się z 640 na koniec 2013 r. do 631 na koniec 2014 r., przy czym liczba banków komercyjnych zmniejszyła się do 38, banków spółdzielczych do 565, a liczba oddziałów instytucji kredytowych nie uległa zmianie.

Warto dodać, że z wyjątkiem jednego, wszystkie banki spółdzielcze były zrzeszone w Banku Polskiej Spółdzielczości w Warszawie (360) lub SGB-Banku w Poznaniu (204).

Wykres 9. Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych

³ Dane za lata 2012-2014 nie są w pełni porównywalne z poprzednimi okresami, gdyż obejmują również tzw. placówki partnerskie, które wcześniej nie były objęte sprawozdawczością.

Ograniczona redukcja zatrudnienia i sieci sprzedaży

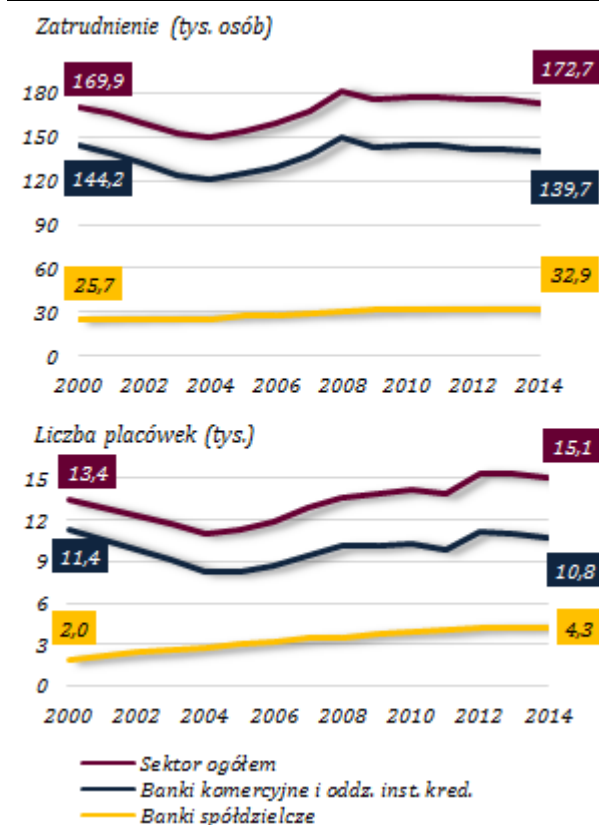
Banki kontynuowały działania zmierzające do zwiększenia efektywności w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez stały rozwój elektronicznych kanałów dostępu do usług bankowych oraz fuzje dużych banków, jakie miały miejsce w ostatnich okresach. W rezultacie w 2014 r. doszło do umiarkowanego zmniejszenia zatrudnienia w sektorze bankowym (o 1,6 tys. osób, tj. o 1%) oraz sieci sprzedaży (o 243 placówki). Obraz sytuacji nie był jednak jednorodny i w niektórych bankach odnotowano wzrost zatrudnienia i liczby placówek sprzedaży.

Wzrost udziału banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych

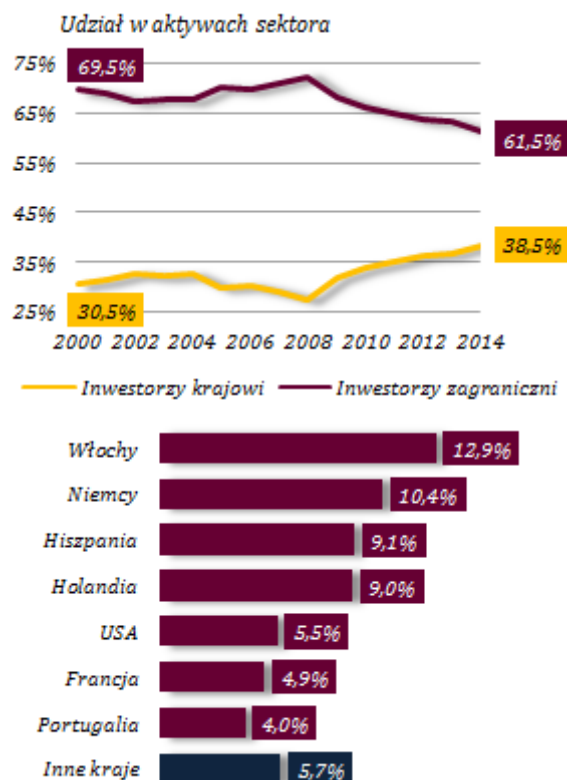
W strukturze sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (do 38,5%), głównie na skutek przejęcia Nordea Bank przez PKO BP (w trakcie roku udział ten przekraczał 40%, co wynikało z wyższej sumy bilansowej banku państwowego oraz wyższej sumy bilansowej PKO BP i Nordea przed ich ostatecznym połączeniem i konsolidacją bilansów).

Na koniec 2014 r. inwestorzy krajowi kontrolowali 10 banków komercyjnych oraz wszystkie banki spółdzielcze (Skarb Państwa kontrolował 4 banki komercyjne), a inwestorzy zagraniczni 28 banków komercyjnych oraz wszystkie oddziały instytucji kredytowych. Kontrolne pakiety akcji posiadali inwestorzy z 17 krajów, przy czym dominującą rolę odgrywali inwestorzy z Włoch, Niemiec, Hiszpanii i Holandii.

Wykres 10.
Zatrudnienie i sieć sprzedaży

Wykres 11.
Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)

Wzrost koncentracji

W 2014 r. odnotowano wzrost koncentracji sektora bankowego, który był szczególnie wyraźny w przypadku udziału w rynku 5-ciu największych banków pod względem aktywów (ich udział w aktywach sektora wzrósł z 46,1% do 48,5%, w kredytach z 42,5% do 49,1%, a w depozytach z 45,9% do 54,9%). Wynikało to głównie z wejścia do 5-ki największych banków ING BSK, mającego silną pozycję na rynku depozytów i kredytów dla sektora niefinansowego. Dodatkowo na zwiększenie koncentracji wpłynęło wskazane już przejęcie Nordea Bank przez PKO BP.

Wykres 12.
Koncentracja sektora

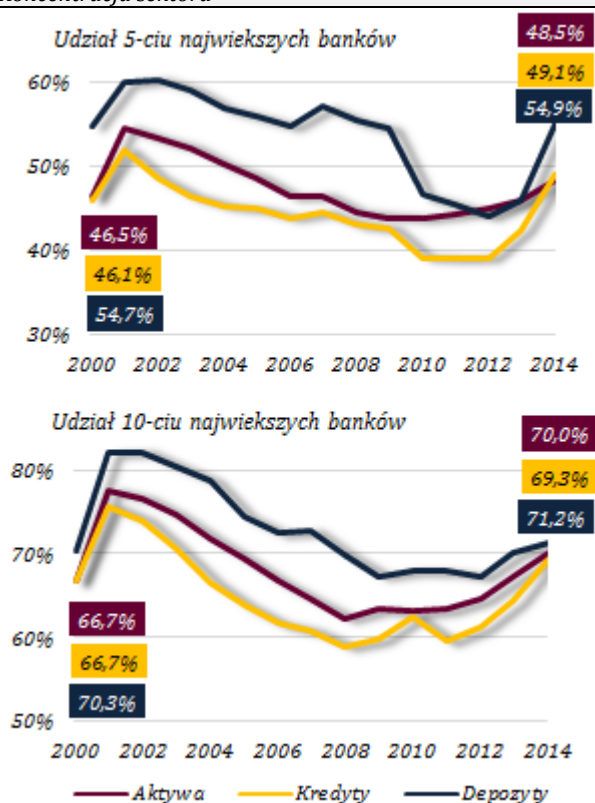

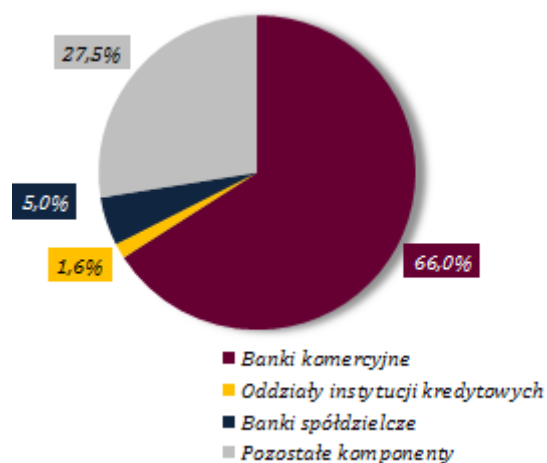
Tabela 2. Aktywa głównych podmiotów systemu finansowego w latach 2013-2014 (bez NBP)

	Wartość (mld zł)		Zmiana w 2014		Struktura	
	2013	2014	mld zł	%	2013	2014
Ogółem, w tym:	2 103,1	2 114,3	11,2	0,5%	100,0%	100,0%
Banki komercyjne	1 277,2	1 394,6	117,4	9,2%	60,7%	66,0%
Oddziały instytucji kredytowych	32,0	32,9	0,9	2,9%	1,5%	1,6%
Banki spółdzielcze	96,5	104,8	8,2	8,5%	4,6%	5,0%
Razem sektor bankowy	1 405,7	1 532,3	126,6	9,0%	66,8%	72,5%
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	18,7	16,4	-2,3	-12,1%	0,9%	0,8%
Powszechne towarzystwa emerytalne	299,3	149,1	-150,2	-50,2%	14,2%	7,0%
Zakłady ubezpieczeń	167,2	178,6	11,4	6,8%	8,0%	8,4%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	212,2	237,9	25,7	12,1%	10,1%	11,3%

Kluczowa rola banków dla stabilności systemu finansowego

Na koniec 2014 r. wartość aktywów głównych podmiotów systemu finansowego (bez NBP) przekraczała 2,1 bln zł, z czego ponad 70% przypadało na sektor bankowy. Jednocześnie aktywa największych banków były porównywalne lub wyższe od aktywów niektórych innych segmentów. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że część podmiotów z innych segmentów rynku finansowego jest kontrolowana przez banki. Oznacza to, że stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego.

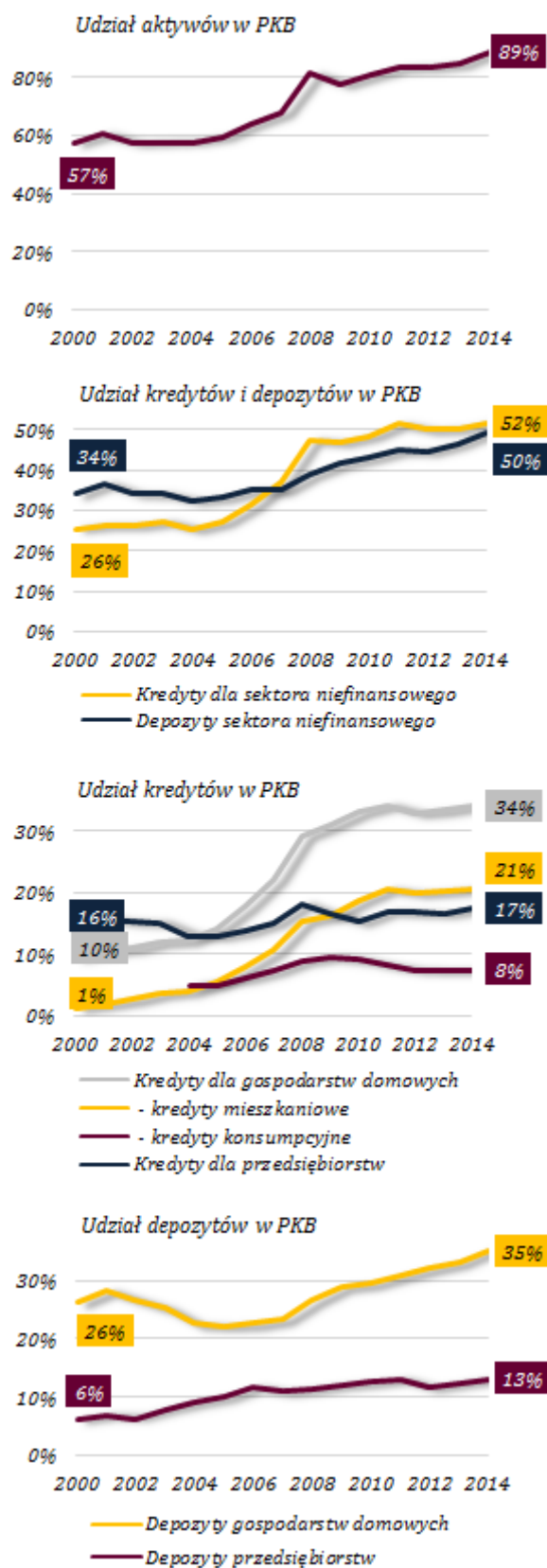
Wykres 13.
Struktura systemu finansowego na koniec 2014

Rosnąca rola sektora bankowego w gospodarce

Obserwowany w 2014 r. wzrost skali działania banków mierzony tempem wzrostu aktywów, kredytów i depozytów, był istotnie wyższy niż tempo wzrostu nominalnej wartości PKB. W rezultacie odnotowano dalsze zwiększenie relacji sumy bilansowej oraz jej głównych elementów do PKB (aktywów z 85% do 89%, kredytów dla sektora niefinansowego z 50% do 52%, depozytów sektora niefinansowego z 47% do 50%), a tym samym roli sektora bankowego w gospodarce.

Wykres 14.
Rola sektora bankowego w gospodarce

2. POZYCJA KAPITAŁOWA

Od 1 stycznia 2014 r. obowiązują nowe zasady dotyczące adekwatności kapitałowej określone przez tzw. pakiet CRR/CRD IV⁴, przy czym rozporządzenie CRR zaczęło obowiązywać bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, natomiast dyrektywa CRD IV wymaga transpozycji do polskiego prawa.

Według nowych zasad analiza adekwatności kapitałowej jest oparta na trzech rodzajach współczynników:

- współczynnik kapitału podstawowego Tier I – wyznaczany na podstawie kapitału najwyższej jakości, czyli kapitału podstawowego – którego minimalny poziom ma docelowo wynieść nie mniej niż 4,5% aktywów ważonych ryzykiem,
- współczynnik kapitału Tier I – wyznaczany na podstawie sumy kapitału podstawowego (CET1) oraz dodatkowego kapitału Tier I – którego minimalny poziom ma docelowo wynieść nie mniej niż 6,0% aktywów ważonych ryzykiem;
- łączny współczynnik kapitałowy – wyznaczany na podstawie funduszy własnych składających się z sumy kapitału podstawowego, dodatkowego kapitału Tier I oraz kapitału Tier II – którego minimalny poziom ma docelowo wynieść nie mniej niż 8,0% aktywów ważonych ryzykiem;

Ponadto, współczynniki kapitałowe mogą być podwyższane poprzez dodanie do nich dodatkowych buforów kapitałowych (buforu zabezpieczającego, buforu antycyklicznego, buforu dla banków systemowo ważnych oraz buforu ryzyka systemowego), które mają za zadanie uodpornić poszczególne banki, jak i sektor bankowy na ewentualne szoki i sytuacje kryzysowe.

Utrzymanie mocnej pozycji kapitałowej sektora bankowego

Tabela 3. Adekwatność kapitałowa

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014	
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%
Fundusze własne	129,0	138,6	146,5	145,2	6,6	4,8%
- kapitał Tier I			135,3	133,6		
kapitał podstawowy Tier I			135,2	133,5		
kapitał dodatkowy Tier I			0,1	0,1		
- kapitał Tier II			11,2	11,6		
Całkowity wymóg kapitałowy⁵	70,0	70,8	76,1	76,1	5,3	7,5%
- kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw			66,6	67,0		
- operacyjne			6,6	6,5		
- pozostałe ⁶			3,0	2,6		
Nadwyżka/niedobór funduszy	59,0	67,8	70,4	69,1	1,3	1,9%

Uwaga: do 12/2013 fundusze i wymogi liczone według wcześniej obowiązujących regulacji (dla potrzeb opracowania dokonano uproszczonego oszacowania głównych miar adekwatności dla BGK, który nie podlega pod pakiet CRD IV / CRR).

⁴ W skład pakietu CRD IV / CRR wchodzi: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi.

⁵ W celu uzyskania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko należy przemnożyć poszczególne wielkości przez 12,5.

⁶ Kategoria ta obejmuje łączną kwotę ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów, stałych kosztów pośrednich, dużych ekspozycji w portfelu handlowym, rozliczenia/dostawy oraz innych ekspozycji na ryzyko.

Ograniczony wzrost funduszy własnych

Na koniec 2014 r. fundusze własne sektora bankowego (wyliczone według nowych zasad) wyniosły 145,2 mld zł i były o 6,6 mld zł, tj. o 4,8% wyższe od funduszy na koniec 2013 r. (wyliczonych według starych zasad).

2 banki spółdzielcze nie spełniały wymagań w zakresie minimalnego poziomu funduszy

Na koniec okresu wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych na poziomie 5 mln EUR. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych dwa banki nie spełniały wymagań minimalnych funduszy określonych w ich przypadku na poziomie 1 mln EUR.

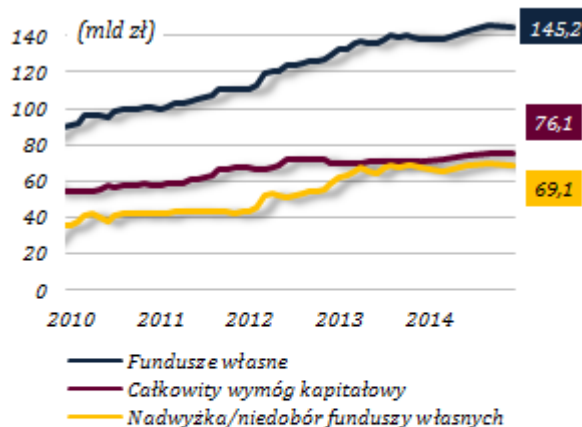
Wzrost wymogów kapitałowych

Na koniec 2014 r. całkowity wymóg kapitałowy (wyliczony według nowych zasad) wyniósł 76,1 mld zł i był o 5,3 mld zł, tj. 7,5% wyższy od wymogu na koniec 2013 r. (wyliczonego według starych zasad),

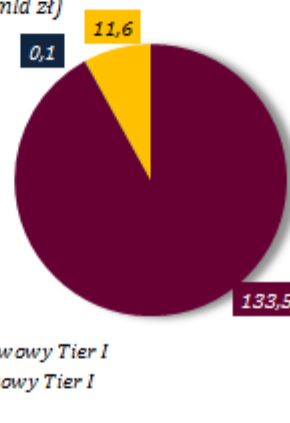
Marginalny wzrost nadwyżki funduszy nad wymogami kapitałowymi

Rezultatem nieznacznie wyższego przyrostu funduszy niż wymogów kapitałowych było marginalne zwiększenie nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym (do 69,1 mld zł).

Wykres 15.
Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy

Struktura funduszy (mld zł) 12/2014

Struktura wymogów kapitałowych (mld zł) 12/2014

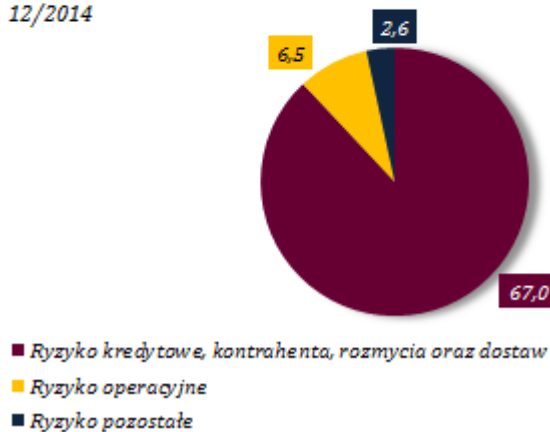

Tabela 4. Współczynniki kapitałowe

	Wartość współczynnika				Udział w aktywach sektora (%)			
	2012	2013	09/14	2014	2012	2013	09/14	2014
Łączny współczynnik kapitałowy								
Sektor	14,7	15,7	15,4	15,3				
Banki komercyjne	14,8	15,8	14,9	14,6				
Banki spółdzielcze	13,8	14,3	15,8	15,8				
Rozkład banków względem wysokości współczynnika kapitałowego (liczba banków)								
poniżej 8%	-	-	-	-	-	-	-	-
8-10%	16	12	7	6	0,6%	1,7%	1,6%	1,3%
10-12%	97	72	27	22	7,4%	4,1%	0,4%	0,6%
12% i więcej	504	528	571	575	89,9%	91,9%	95,9%	95,9%
Współczynnik kapitału Tier I								
Sektor			14,2	14,0				
Banki komercyjne			13,7	13,4				
Banki spółdzielcze			14,7	14,6				
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I								
Sektor			14,2	14,0				
Banki komercyjne			13,6	13,4				
Banki spółdzielcze			14,6	14,5				

Uwaga: do 12/2013 fundusze i wymogi liczone według wcześniej obowiązujących regulacji (dla potrzeb opracowania dokonano uproszczonego oszacowania głównych miar adekwatności dla BGK, który nie podlega pod pakiet CRD IV / CRR).

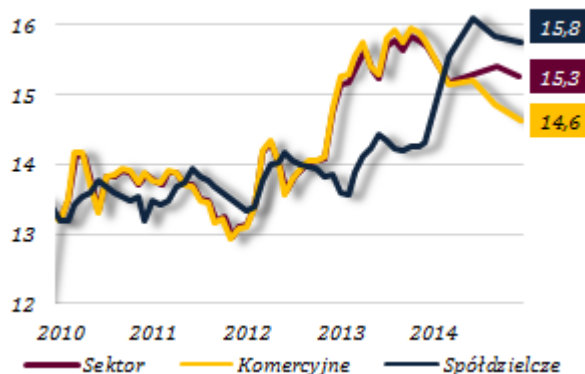
Miary adekwatności kapitałowej na zadowalających poziomach

Według stanu na koniec 2014 r. łączny współczynnik kapitałowy sektora wyniósł 15,3, co oznacza, że sektor jako całość spełniał wymagania pakietu CRD IV/CRR. Jednocześnie korzystna struktura kapitałów polskich banków spowodowała, że również współczynnik kapitału Tier I oraz współczynnik kapitału podstawowego Tier I sektora bankowego jako całości kształtowały się na poziomach przekraczających wymagania nowych regulacji.

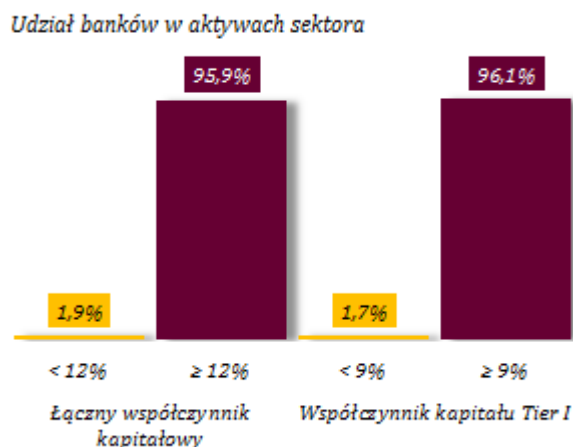
Niewielki udział banków o niskich współczynnikach

Mocną pozycję kapitałową sektora potwierdza ograniczona liczba banków o niskich poziomach współczynników. Na koniec 2014 r. tylko 1 bank komercyjny oraz 27 banków spółdzielczych miało łączny współczynnik kapitałowy niższy od 12%, ale ich udział w aktywach sektora wynosił zaledwie 1,9%. Jednocześnie tylko 1 bank komercyjny i 10 banków spółdzielczych miało współczynnik kapitału Tier I niższy od 9%, ale ich udział w aktywach wynosił tylko 1,7%.

Wykres 16.
Łączny współczynnik kapitałowy (wyptalności)

Wykres 17.
Struktura sektora pod względem adekwatności

Rekomendowane utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków – jej dalsze wzmocnienie. Wynika to z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też z niepewności co do przyszłego stanu koniunktury gospodarczej i źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu polskiej gospodarki. Banki muszą też się liczyć z możliwością występowania nieoczekiwanych zaburzeń w funkcjonowaniu rynków finansowych, jak również być zdolne do absorpcji negatywnych skutków wynikających z materializacji nieoczekiwanego wcześniej ryzyka. W końcu silna pozycja kapitałowa sprzyja nie tylko utrzymaniu stabilności i bezpieczeństwa, ale ułatwia też bankom pozyskiwanie alternatywnych źródeł finansowania działalności oraz zwiększa możliwości ich rozwoju.

Mając na uwadze powyższe, KNF wydała bankom (i innym nadzorowanym instytucjom) zalecenia odnośnie do sposobu podziału zysków za 2014 r.⁷, zgodnie z którymi:

- w przypadku banków ze znaczącym udziałem w rynku depozytów sektora niefinansowego (depozyty sektora niefinansowego w bilansie banku przekraczają 5% sumy tych depozytów w sektorze bankowym) zaleca się, aby dywidendę w wysokości do 100% zysku wypracowanego w 2014 r. mogły wypłacić banki spełniające łącznie następujące kryteria: bank nie jest objęty programem postępowania naprawczego; współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) wyższy od 12% (9% + 3% bufor ryzyka systemowego); łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od 15,5% (12,5% + 3% bufor ryzyka systemowego); ocena BION końcowa wynosi 1 (ocena dobra) lub 2 (ocena zadowolająca); ocena BION za poziom ryzyka kapitałowego nie gorsza niż 2 (ocena zadowolająca).
Jednocześnie zaleca się, aby banki ze znaczącym udziałem w rynku depozytów sektora niefinansowego, które posiadają łączny współczynnik kapitałowy (TCR) w przedziale od 12,5% do 15,5%, mogły wypłacić do 50% zysku wypracowanego w 2014 r., o ile spełniają pozostałe kryteria.
- w przypadku pozostałych banków komercyjnych zaleca się, aby dywidendę w wysokości do 100% zysku wypracowanego w 2014 r. mogły wypłacić banki spełniające łącznie następujące kryteria: bank nie jest objęty programem postępowania naprawczego; współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) wyższy od 9%; łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od 12,5%; ocena BION końcowa wynosi 1 lub 2; ocena BION za poziom ryzyka kapitałowego nie gorsza niż 2.
Jednocześnie zaleca się, aby banki, które nie spełniają kryteriów wypłaty dywidendy, całość zysku osiągniętego w 2014 r. zaliczyły do kapitałów.
- w przypadku banków spółdzielczych, ze względu na odmienną specyfikę ich działalności, strukturę właścicielską, a także wynikającą z art. 484 i 486 CRR konieczność stopniowej amortyzacji funduszu udziałowego, zakłada się uzupełnienie powyżej wskazanego podejścia systemowego o podejście indywidualne.

Szczególną uwagę na zachowanie odpowiedniej pozycji kapitałowej powinny zwrócić banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów mieszkaniowych, które generują szereg rodzajów ryzyka związanego m.in. z: pozwami składanymi przez klientów przeciwko bankom czy też wysokim udziałem kredytów w przypadku których LTV > 100%. W związku z tym banki posiadające tego rodzaju ekspozycje muszą się liczyć z indywidualnymi działaniami KNF polegającymi na zaleceniach w sprawie podziału zysków lub też oddziaływaniu na wysokość ich funduszy własnych poprzez dodatkowy wymóg kapitałowy (tzw. domiar kapitałowy, w ramach Filaru 2).

⁷ Zob. „Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej instytucji finansowych” z dnia 2 grudnia 2014 r. (http://www.knf.gov.pl/Images/KNF_polityka_dywidendowa_2_12_2014_tcm75-39873.pdf).

W kontekście tych zaleceń warto dodać, że odgrywana w ostatnich latach aktywna rola KNF w zakresie kształtowania polityki dywidendowej nadzorowanych podmiotów przyczyniła się do istotnego wzmocnienia bazy kapitałowej całego sektora finansowego. W konsekwencji jest to ważny aspekt obniżający ryzyko systemowe, utrzymujący zaufanie do sektora finansowego, sprzyjający pozyskiwaniu przez instytucje finansowe środków z rynku po racjonalnym koszcie oraz ułatwiający im dalszy rozwój i sprzyjający rozwojowi całej gospodarki. Wpływa to również pozytywnie na zewnętrzne postrzeganie i oceny poszczególnych instytucji, jak też całego krajowego systemu finansowego oraz całej polskiej gospodarki.

3. POZYCJA PŁYNNOSCIOWA

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności pozostaje zadowalająca.

Tabela 5. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014	
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	301,3	309,9	316,0	303,5	-6,4	-2,1%
Uzupełniająca rezerwa płynności	142,5	155,3	164,2	200,4	45,1	29,1%
Środki obce niestabilne	286,9	309,3	337,8	341,9	32,6	10,6%
Luka płynności krótkoterminowej	156,9	155,9	142,4	162,0	6,1	3,9%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,55	1,50	1,42	1,47	x	x
Środki obce stabilne	913,8	961,5	1 032,6	1 047,5	85,9	8,9%
Kredyty dla sektora niefinansowego	771,3	798,4	849,6	855,4	57,0	7,1%
Depozyty sektora niefinansowego	724,0	775,4	809,4	854,1	78,7	10,2%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-47,3	-23,0	-40,2	-1,3	21,7	-94,5%
Relacja kredyty/depozyty	106,5%	103,0%	105,0%	100,1%	x	x

Podstawowe miary płynności są zadowalające i pozostają względnie stabilne

Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne w długim okresie i utrzymują się na zadowalających poziomach.

Na koniec 2014 r. stan podstawowej rezerwy płynności był nieco niższy niż na koniec 2013 r., a zarazem odnotowano duży przyrost uzupełniającej rezerwy płynności oraz znaczny wzrost środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło zwiększenie dodatkowej luki płynności (do 162,0 mld zł), choć wartość współczynnika płynności krótkoterminowej uległa nieznacznemu obniżeniu (do 1,47), ale nadal pozostaje na poziomie znacznie przekraczającym wymagane minimum.

Wykres 18.

Wybrane miary płynności

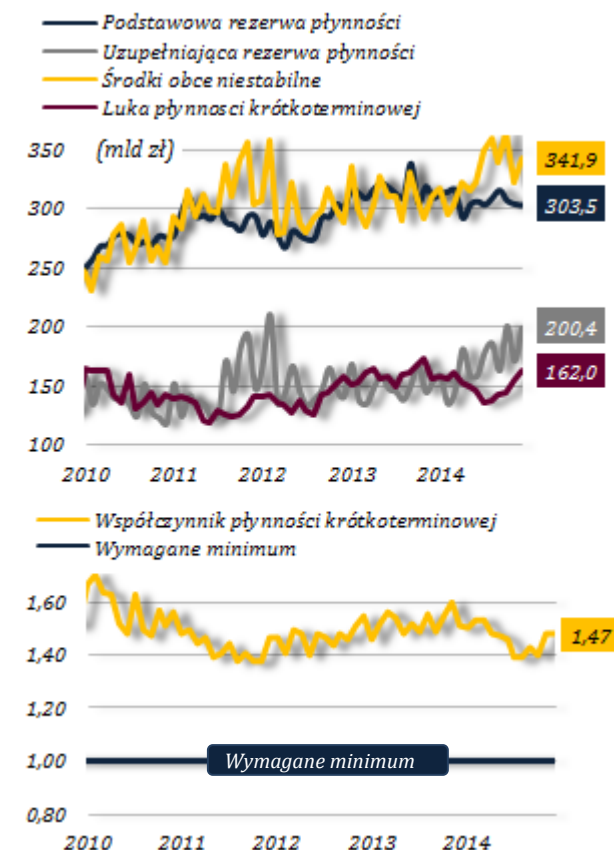

Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF 386/2008 na koniec okresu

	Liczba podmiotów niespełniających Uchwały KNF 386/2008					Udział w aktywach sektora				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
styczeń	5	3	2	1	1	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
luty	7	1	6	2	3	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%
marzec	7	1	1	1	2	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
kwiecień	8	3	2	1	3	0,7%	2,1%	0,2%	0,0%	0,0%
maj	5	1	4	2	3	0,1%	2,1%	0,2%	0,0%	0,0%
czerwiec	10	4	1	1	4	0,2%	2,1%	0,0%	0,0%	0,1%
lipiec	6	3	2	1	2	0,1%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%
sierpień	7	-	1	1	2	0,2%	-	0,0%	0,0%	0,0%
wrzesień	6	5	3	4	3	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%
październik	4	5	2	1	4	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
listopad	5	2	1	3	4	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
grudzień	4	2	5	2	6	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,2%

Zadowolające przestrzeganie Uchwały KNF 386/2008

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowolające. Liczba naruszeń uchwały pozostaje niewielka i dotyczy podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Po raz pierwszy od 2007 relacja kredytów do depozytów osiągnęła stan równowagi

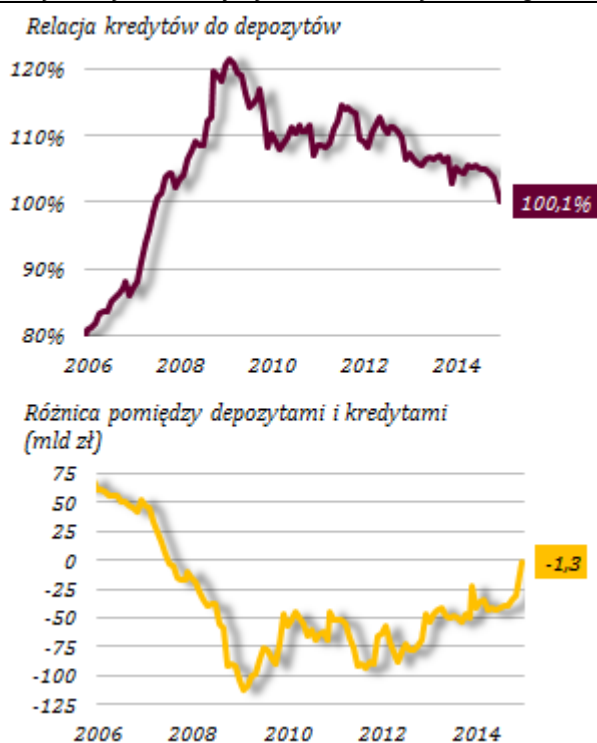
Obserwowane w ostatnich latach umiarkowane tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego w połączeniu z wyższym tempem wzrostu depozytów tego sektora, prowadziło do stopniowej poprawy relacji kredytów do depozytów. W IV kwartale 2014 r. na skutek silnego przyrostu depozytów, a zarazem niewielkiego przyrostu kredytów doszło do sytuacji w której po raz pierwszy od końca 2007 r. sektor zbliżył się do stanu równowagi pomiędzy skalą akcji kredytowej a poziomem depozytów zgromadzonych w bankach (na koniec 2014 r. relacja kredytów do depozytów wynosiła 100,1%, a „niedobór” depozytów jedynie 1,3 mld zł).

Zalecane dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania

Pomimo zadowolającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, nadal zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów zapadalności zobowiązań.

Wykres 19.

Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego

4. WYNIKI FINANSOWE

Rekordowy wynik finansowy sektora bankowego

Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2014		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2012	2013	2014	mln zł	%	I/14	II/14	III/14	IV/14
Wynik działalności bankowej	58 773	55 469	57 701	2 232	4,0%	14 106	15 258	14 761	13 576
- wynik z tytułu odsetek	35 484	34 699	37 178	2 479	7,1%	9 248	9 453	9 688	8 788
- wynik z tytułu opłat i prowizji	14 337	13 434	13 531	98	0,7%	3 418	3 532	3 347	3 234
- pozostałe pozycje	8 953	7 335	6 992	-344	-4,7%	1 440	2 273	1 725	1 554
Koszty działania	27 785	27 587	27 229	-358	-1,3%	6 797	6 966	6 813	6 654
Amortyzacja	2 590	2 654	2 727	73	2,7%	674	671	677	705
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	10 074	8 264	8 478	214	2,6%	1 848	2 181	2 043	2 406
WYNIK FINANSOWY NETTO	15 467	15 175	16 224	1 049	6,9%	3 979	4 690	4 302	3 253
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	14 499	14 431	15 448	1 017	7,0%	3 758	4 475	4 079	3 135
- banki spółdzielcze	967	745	777	32	4,3%	222	215	222	118

Zrealizowany w 2014 r. wynik netto sektora bankowego był o 1 049 mln zł, tj. o 6,9% wyższy niż w 2013 r., a zarazem okazał się rekordowy w historii działania sektora bankowego. Wynikało to z bardzo dobrych wyników zrealizowanych w II i III kwartale. Z drugiej strony należy jednak zauważyć, że wynik IV kwartału był nie tylko znacznie słabszy niż w pozostałych kwartałach 2014 r., ale też słabszy niż w analogicznych okresach lat ubiegłych, co wynikało z obniżenia w tym okresie wyniku odsetkowego na skutek kolejnej znaczącej redukcji stóp procentowych NBP (zob. dalej).

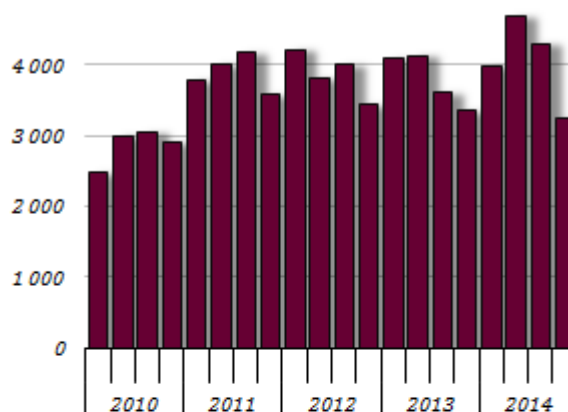
Poprawę wyników odnotowano zarówno w bankach komercyjnych, jak i spółdzielczych, choć obraz sytuacji nie był jednorodny - poprawę wyników odnotowano w 350 podmiotach skupiających 56,2% aktywów sektora, natomiast w pozostałych doszło do ich obniżenia.

W 2 bankach komercyjnych, 7 spółdzielczych oraz 7 oddziałach instytucji kredytowych odnotowano stratę, choć ich znaczenie w systemie bankowym było ograniczone (ich łączny udział w aktywach sektora wynosił 1,5%), a skala strat umiarkowana (łącznie 207 mln zł).

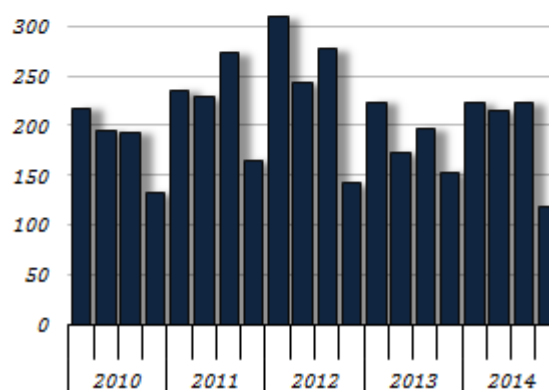
Wykres 20.

Wynik finansowy netto (kwartalny)

Sektor bankowy ogółem (mln zł)

w tym banki spółdzielcze (mln zł)

Poprawa wyników głównie dzięki zwiększeniu wyniku odsetkowego

Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2014

	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	2013	2014	
1. Wynik działalności bankowej	55 469	57 701	
- wynik z tytułu odsetek	34 699	37 178	2 479
- wynik z tytułu opłat i prowizji	13 434	13 531	98
- pozostały wynik działalności bankowej	7 335	6 992	-344
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ⁸	1 547	1 048	-499
3. Koszty działania banku	27 587	27 229	358
4. Amortyzacja	2 654	2 727	-73
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	8 264	8 478	-214
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	18 510	20 315	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	223	-68	-291
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	18 733	20 247	
9. Obowiązkowe obciążenia	3 559	4 024	-464
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	15 174	16 224	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	2	1	-1
12. Wynik finansowy netto (10+11)	15 175	16 224	1 049

Poprawa wyniku finansowego netto sektora nastąpiła dzięki zwiększeniu wyniku działalności bankowej (o 2 232 mln zł; 4,0%), co wynikało głównie ze znacznego wzrostu wyniku odsetkowego. Poprawie wyników sprzyjał też nieznaczny wzrost wyniku z tytułu prowizji oraz obniżenie kosztów działania.

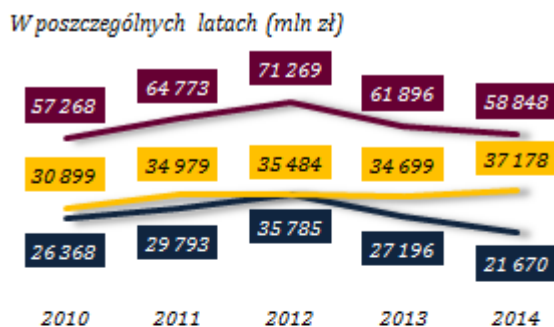
W przeciwnym kierunku oddziaływało zmniejszenie pozostałego wyniku działalności bankowej oraz salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, wzrost kosztów amortyzacji, salda odpisów i rezerw, jak też wystąpienie niewielkiej straty na operacjach nadzwyczajnych oraz wzrost obowiązkowych obciążeń.

Rekordowy wynik odsetkowy

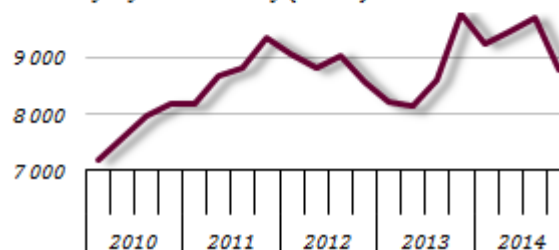
Wzrost wyniku odsetkowego (o 2 479 mln zł; 7,1%) nastąpił dzięki silnej redukcji kosztów odsetkowych (-5 526 mln zł; -20,3%), której towarzyszyło znacznie niższe zmniejszenie przychodów odsetkowych (-3 047 mln zł; -4,9%). Zmniejszenie przychodów i kosztów wynikało z dostosowania polityki depozytowo-kredytowej banków do działania w warunkach środowiska niskich stóp procentowych, co przejawiało się w redukcji oprocentowania depozytów i kredytów. Należy jednak dodać, że dokonana na początku października 2014 r. kolejna znaczna redukcja stóp procentowych NBP przełożyła się na obniżenie wyniku odsetkowego zrealizowanego przez banki w IV kwartale. Pomimo to, w skali całego roku banki zrealizowały najwyższy wynik odsetkowy w historii.

Wykres 21.

Przychody, koszty i wynik odsetkowy

Kwartalny wynik odsetkowy (mln zł)

⁸ Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

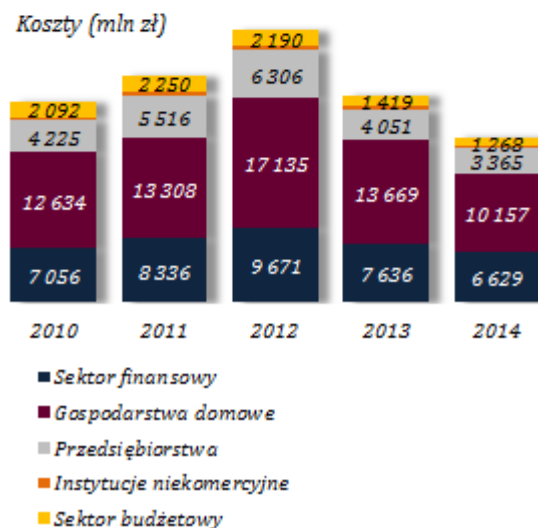
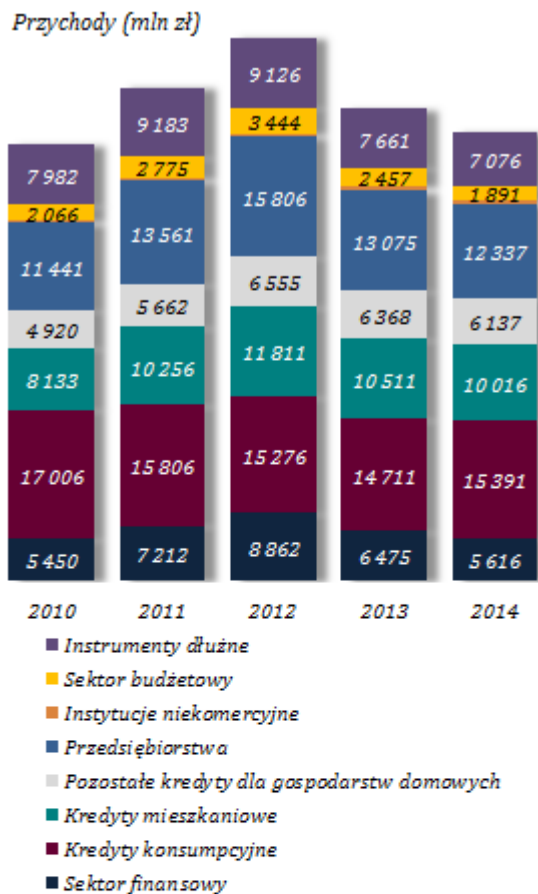
Wykres 22.

Struktura przychodów i kosztów odsetkowych

Zmniejszenie przychodów odsetkowych dotyczyło większości pozycji, przy czym w ujęciu wartościowym w największym stopniu dotyczyło to przychodów od sektora finansowego (-859 mln zł; -13,3%) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (-739 mln zł; -5,6%). W mniejszym stopniu banki odczuły obniżenie przychodów z tytułu instrumentów dłużnych (-586 mln zł; -7,6%), kredytów dla sektora budżetowego (-566 mln zł; -23,0%) i kredytów mieszkaniowych (-495 mln zł; -4,7%), a w najmniejszym z tytułu kredytów dla instytucji niekomercyjnych (-252 mln zł; -39,7%) oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (-231 mln zł; -3,6%).

Z drugiej strony, odnotowano znaczący wzrost przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 680 mln zł; 4,6%), co wynikało z powrotu na rynek podmiotów, które w ubiegłych latach prowadziły działalność w tym obszarze za pośrednictwem spółek pozabankowych, ożywienia akcji kredytowej oraz poprawy jakości portfela kredytowego.

Zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło przede wszystkim odsetek płaconych z tytułu depozytów gospodarstw domowych (-3 512 mln zł; -25,7%). Istotnej redukcji uległy też koszty odsetkowe ponoszone z tytułu zobowiązań wobec sektora finansowego (-1 007 mln zł; -13,2%) oraz depozytów sektora przedsiębiorstw (-686 mln zł; -16,9%).

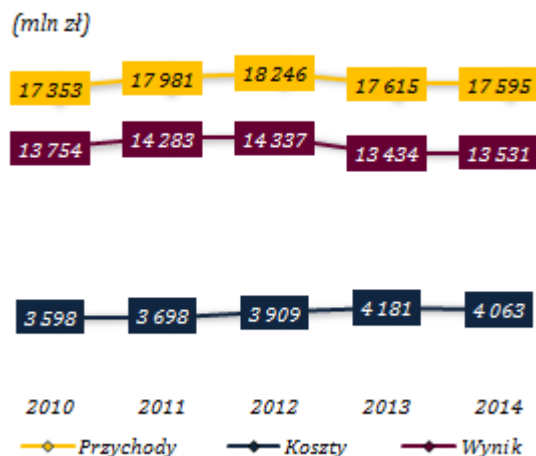

Niewielki wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji

Wynik z tytułu opłat i prowizji uległ nieznacznemu zwiększeniu (o 98 mln zł; 0,7%). Wzrost nastąpił pomimo spadku przychodów z tytułu opłat interchange oraz zmiany w sposobie rozpoznawania przychodów z tytułu sprzedaży produktów tzw. bancassurance. Wynikało to ze zwiększenia niektórych opłat i prowizji pobieranych od produktów i usług bankowych, wzrostu wpływów z tytułu opłat i prowizji od udzielanych kredytów, wzrostu liczby i wartości transakcji bezgotówkowych i przelewów, jak też przychodów związanych z działalnością na rynku kapitałowym.

Wykres 23.

Wynik z tytułu opłat i prowizji

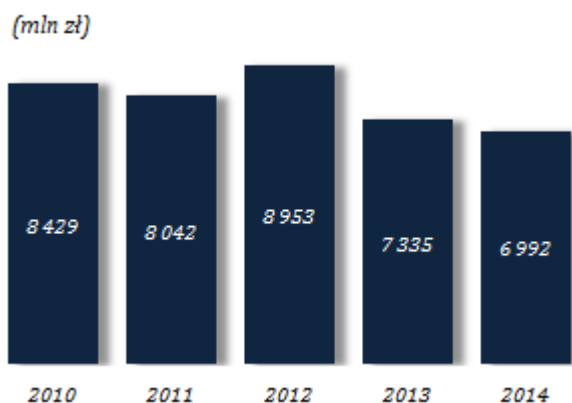

Zmniejszenie wyniku pozostałej działalności bankowej

Wynik na pozostałej działalności bankowej uległ obniżeniu (-344 mln zł; -4,7%) na skutek obniżenia zysków z tytułu sprzedaży portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, co po części zostało skompensowane znaczącym wzrostem przychodów z tytułu dywidend.

Wykres 24.

Wynik z pozostałej działalności bankowej

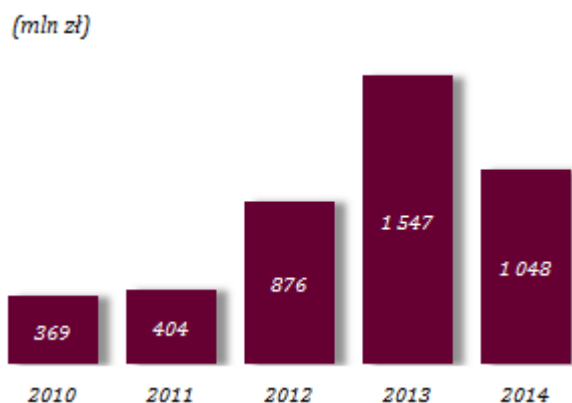

Obniżenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Obniżenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów⁹ (-499 mln zł; -32,3%) wynikało głównie z efektu „wysokiej bazy” (wysoki wynik w 2013 r. wynikał ze zdarzenia o charakterze jednorazowym, tj. transakcji sprzedaży udziałów w jednostce stowarzyszonej, którą przeprowadził jeden z dużych banków).

Wykres 25.

Inne przychody i koszty(saldo)

⁹ Pozycja ta umownie obejmuje: wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, jak też wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży oraz wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń.

Zmniejszenie kosztów działania

Poprawie wyników banków sprzyjało utrzymanie ścisłej kontroli kosztów, w rezultacie czego koszty działania sektora bankowego uległy nieznacznemu obniżeniu (-358 mln zł; -1,3%).

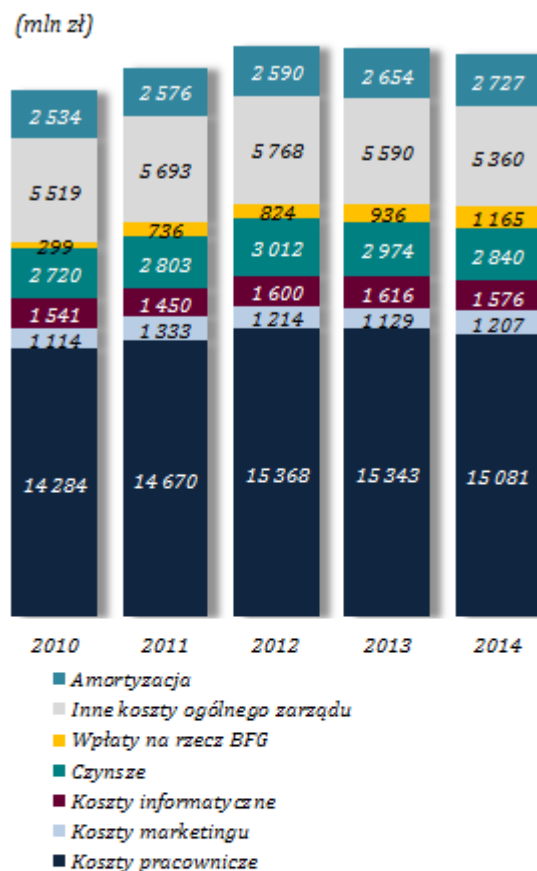
Nastąpiło to w drodze redukcji kosztów pracowniczych (-262 mln zł; -1,7%), co wynikało ze zmniejszenia kosztów związanych z emeryturami (-155 mln zł; -60,1%) i świadczeń pozapłacowych (-42 mln zł; -9,8%), a w mniejszym stopniu pozostałych kosztów pracowniczych. Należy jednak zauważyć, że pomimo iż stan zatrudnienia uległ zmniejszeniu koszty wypłaconych wynagrodzeń pozostały na zbliżonym poziomie (marginalny wzrost o 12 mln zł; 0,1%).

Zmniejszeniu kosztów działania sprzyjało też obniżenie kosztów ogólnego zarządu (-96 mln zł; -0,8%), dzięki zmniejszeniu opłat z tytułu czynszów (-134 mln zł; -4,5%), wydatków na informatykę (-40 mln zł; -2,5%), jak też innych kosztów (-230 mln zł; -4,1%). Z drugiej strony, odnotowano wzrost opłat na BFG (o 229 mln zł; 24,5%) oraz kosztów marketingu (78 mln zł; 6,9%).

Koszty amortyzacji pozostały względnie stabilne (wzrost o 73 mln zł; 2,7%).

Konsekwencją poprawy wyniku działalności bankowej oraz utrzymania kontroli kosztów była poprawa efektywności działania mierzonej relacją udziału tych kosztów w wynikach (z 53,0% do 51,0%).

Wykres 26.
Koszty działania i amortyzacja

Udział kosztów działania i amortyzacji w wyniku działalności bankowej oraz w pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

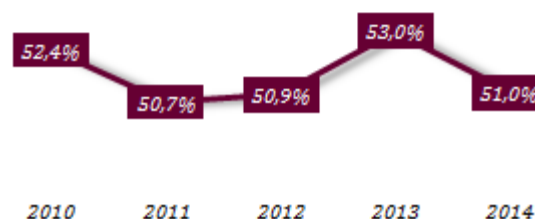

Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2014		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2012	2013	2014	mln zł	%	I/14	II/14	III/14	IV/14
Saldo odpisów i rezerw , w tym:	-10 074	-8 264	-8 478	-214	2,6%	-1 848	-2 181	-2 043	-2 406
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-9 717	-7 961	-8 074	-113	1,4%	-1 775	-2 095	-1 935	-2 268
- banki spółdzielcze	-357	-303	-404	-101	33,4%	-73	-85	-108	-138
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-8 243	-7 790	-8 220	-430	5,5%	-1 840	-2 057	-1 969	-2 353
Gospodarstwa domowe	-4 793	-4 138	-4 708	-570	13,8%	-1 163	-1 181	-1 282	-1 082
- kredyty konsumpcyjne	-2 436	-1 577	-2 042	-465	29,5%	-484	-544	-630	-384
- kredyty mieszkaniowe	-1 198	-1 090	-1 055	35	-3,2%	-244	-255	-283	-273
- pozostałe kredyty	-1 159	-1 471	-1 611	-140	9,5%	-435	-382	-370	-425
Przedsiębiorstwa	-3 433	-3 656	-3 499	157	-4,3%	-667	-866	-698	-1 268
Pozostałe podmioty	-17	4	-12	x	x	-10	-10	12	-3
2/ Rezerwy ¹⁰	-1 151	-458	-675	-216	47,3%	-120	-196	-82	-277
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	-297	-168	-158	10	-6,2%	-10	-63	-136	50
4/ IBNR/Ryzyko ogólne	-384	152	574	422	278,3%	122	135	144	174

Umiarkowany wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw

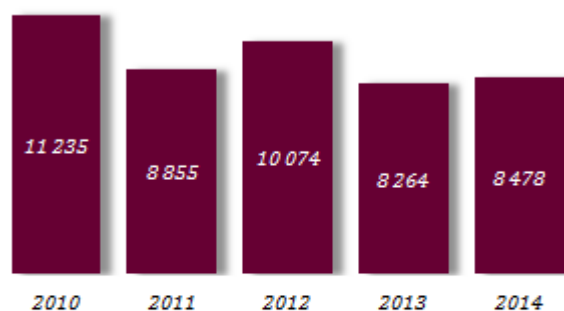
W 2014 r., odnotowano umiarkowany wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw (o 214 mln zł; 2,6%). Wynikało to głównie ze zwiększenia odpisów na kredyty konsumpcyjne (o 465 mln zł) i pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (o 140 mln zł), jak też zwiększenia skali tworzonych rezerw (o 216 mln zł). Z drugiej strony, odnotowano zmniejszenie odpisów na należności od sektora przedsiębiorstw (o 157 mln zł), na kredyty mieszkaniowe (o 35 mln zł) oraz wzrost dodatniego wyniku z tytułu IBNR (o 422 mln zł).

Tempo wzrostu odpisów było nieznacznie niższe niż odnotowana poprawa wyniku działalności bankowej, w rezultacie czego nastąpiło marginalne obniżenie udziału salda odpisów i rezerw w osiągniętych przez sektor wynikach (z 14,5% w 2013 r. do 14,4% w 2014 r.).

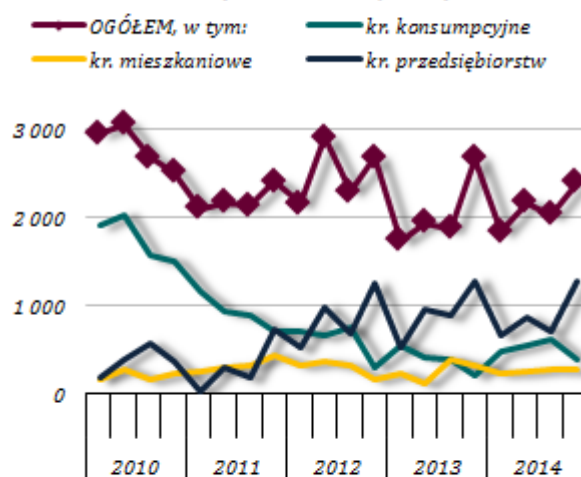
Relatywnie korzystny obraz sytuacji należy łączyć z obserwowanym ożywieniem gospodarki oraz środowiskiem niskich stóp procentowych, co sprzyja stabilizacji lub poprawie sytuacji finansowej części kredytobiorców, a tym samym stabilizacji jakości portfela kredytowego oraz ograniczonej skali odpisów. Dodatkowo względna stabilizacja kosztów ryzyka jest pochodną działań nadzorczych podjętych we wcześniejszych okresach, jak też pewnej samoregulacji banków.

Wykres 27.
Saldo odpisów i rezerw

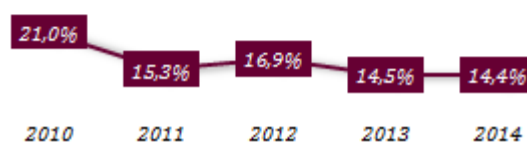
Saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Kwartalne saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Udział w wyniku działalności bankowej oraz pozostałych przychodach i kosztach

¹⁰ Kategoria ta obejmuje rezerwy związane z restrukturyzacją, sprawami spornymi, emeryturami i świadczeniami pracowniczymi, zobowiązaniami pozabilansowymi oraz innymi umowami rodzającymi obciążenia, etc..

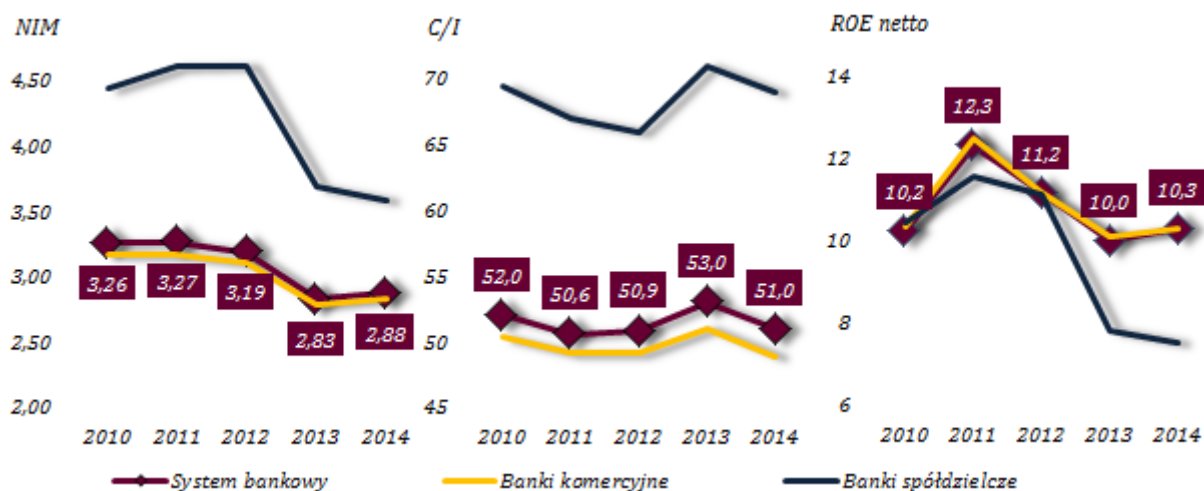
Poprawa głównych miar efektywności działania

Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
C/I (koszty/dochody)	50,86	53,04	51,00	49,10	51,01	48,86	65,85	70,92	68,86
NIM (wynik odsetkowy/średnie aktywa odsetkowe)	3,19	2,83	2,88	3,11	2,79	2,84	4,61	3,68	3,58
ROA (wynik netto / średnie aktywa)	1,22	1,09	1,11	1,23	1,13	1,15	1,18	0,80	0,76
ROE (wynik netto / średnie fundusze)	11,16	9,99	10,30	11,16	10,13	10,30	11,13	7,84	7,53
Udział w aktywach (średnich)									
Wynik z działalności bankowej	4,62	3,99	3,96	4,59	3,98	3,95	5,60	4,58	4,42
Koszty działania banku	2,19	1,99	1,87	2,08	1,89	1,76	3,50	3,09	2,88
- pracownicze	1,21	1,10	1,04	1,12	1,02	0,95	2,45	2,15	2,00
- ogólnego zarządu	0,98	0,88	0,83	0,96	0,87	0,82	1,06	0,94	0,88
Saldo odpisów/rezerw	0,73	0,61	0,66	0,78	0,65	0,69	0,40	0,34	0,38
Aktywa na zatrudnionego (mln zł)									
	7,9	8,1	8,9	9,2	9,3	10,4	2,6	2,9	3,2
Koszty pracownicze na zatrudnionego (tys. zł)									
	89,9	88,4	87,9	96,2	94,3	93,1	61,2	60,3	61,5
Zysk brutto na zatrudnionego (tys. zł)									
	114,5	110,0	119,2	133,4	130,2	141,5	38,1	29,2	31,0

Wykres 28.

Wybrane miary efektywności działania

Konsekwencją wzrostu wyników finansowych była poprawa podstawowych miar efektywności działania, tj. m.in. wzrost zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,83 w 2013 r. do 2,88 w 2014 r.), obniżenie wskaźnika kosztów (z 53,0 do 51,0) oraz niewielki wzrost ROE (z 10,0 do 10,3).

Kluczowe znaczenia dla wyników banków w kolejnych okresach będzie miał rozwój sytuacji makro

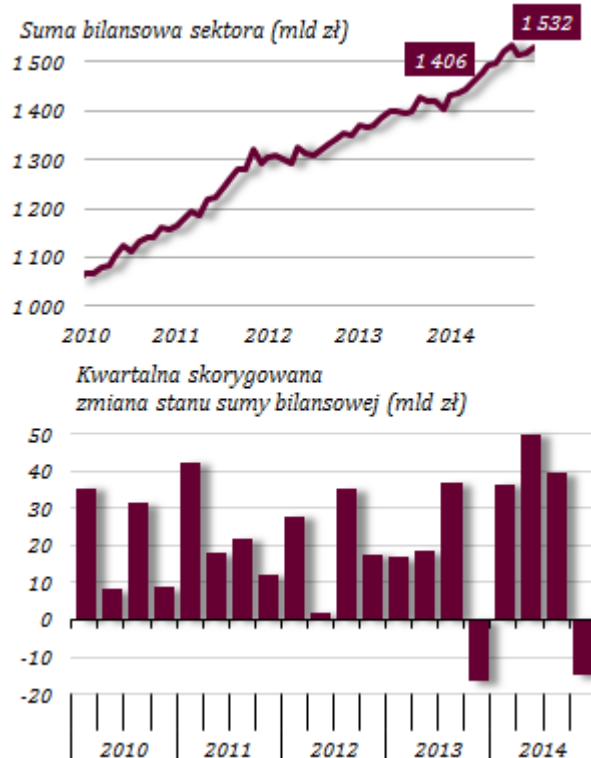
W 2015 r. banki oczekują pewnego obniżenia wyników finansowych, przy czym kluczowe znaczenie będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz jej otoczeniu, co z jednej strony będzie wpływało na sytuację finansową kredytobiorców, a z drugiej na popyt na kredyt i produkty bankowe.

5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

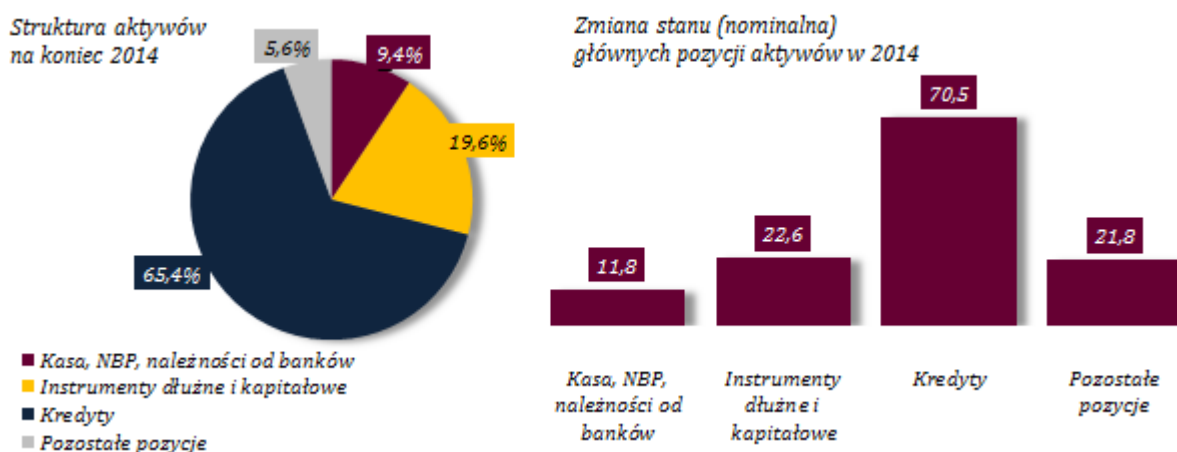
Znaczący wzrost skali działania sektora bankowego

Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki oraz stopniowa poprawa sytuacji na rynku pracy sprzyjały zwiększeniu skali działania sektora bankowego. W rezultacie suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się z 1 405,7 mld zł na koniec 2013 r. do 1 532,3 mld zł na koniec 2014 r., czyli o 126,6 mld zł, tj. o 9,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego¹¹ o około 110,0 mld zł, tj. o 7,7%. Oznacza to, że przyrost sumy bilansowej był znacząco wyższy niż w ostatnich latach (w tym ponaddwukrotnie wyższy niż w 2013 r.). Przyrost sumy bilansowej byłby wyższy, gdyby nie istotne jej zmniejszenie w końcu roku w banku państwowym (zjawisko charakterystyczne dla końca roku, związane z wycofaniem części lokat sektora rządowego) oraz finalizacja procesu przejęcia banku Nordea przez PKO BP, co spowodowało pewne zmniejszenie sumy bilansowej połączonych banków.

Wykres 29.
Suma bilansowej sektora

Wykres 30.
Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2014

Zwiększenie sumy bilansowej po stronie aktywów wyraziło się przede wszystkim w przyroście stanu kredytów, a w mniejszym stopniu portfela instrumentów dłużnych oraz pozostałych pozycji.

¹¹ Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca 2014 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako szacunki.

Tabela 11. Portfel kredytowy

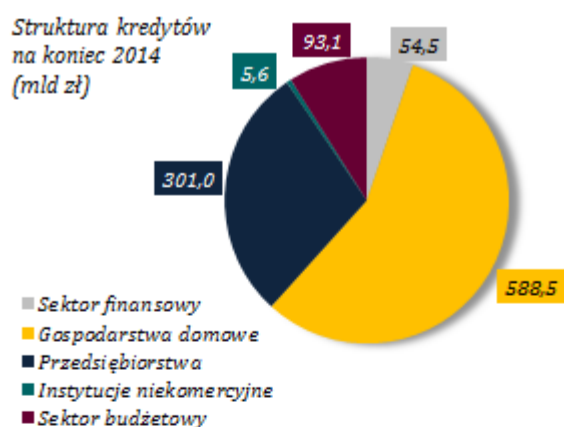
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2014			
	2012	2013	09/14	2014	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	935,2	971,9	1 031,8	1 042,7	70,8	7,3%	57,6	5,9%
1/ Sektor finansowy	32,8	41,3	45,2	54,5	13,2	31,9%	12,9	30,9%
2/ Sektor niefinansowy	810,4	837,8	890,7	895,2	57,4	6,8%	44,9	5,3%
- gospodarstwa domowe	533,2	554,6	582,8	588,5	34,0	6,1%	25,4	4,5%
- przedsiębiorstwa	272,2	278,0	302,4	301,0	23,0	8,3%	19,1	6,8%
- instytucje niekomercyjne	4,9	5,3	5,5	5,6	0,4	7,2%	0,4	7,2%
3/ Sektor budżetowy	92,0	92,8	95,9	93,1	0,3	0,3%	-0,2	-0,2%
wg waluty								
- złote	659,1	696,8	750,2	754,0	57,2	8,2%	57,2	8,2%
- waluty	276,1	275,1	281,6	288,8	13,6	5,0%	0,4	0,1%

Przyspieszenie tempa wzrostu akcji kredytowej

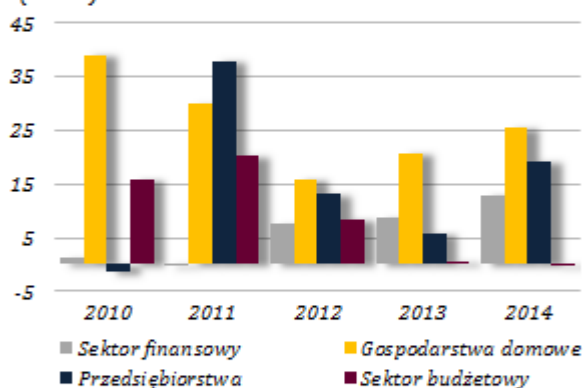
Po obserwowanym w 2013 r. zmniejszeniu tempa wzrostu akcji kredytowej, w 2014 r. doszło do jego ponownego przyspieszenia, czemu sprzyjało stopniowe ożywienie gospodarki oraz rekordowo niskie stopy procentowe. W rezultacie, przyrost portfela kredytowego w całym 2014 r. wyniósł 70,8 mld zł, tj. 7,6% (skorygowany o zmiany kursów walut około 57,6 mld zł, tj. 5,9%) i był o około 60% wyższy niż w 2013 r. (skorygowany przyrost stanu kredytów wyniósł wówczas niespełna 40 mld zł).

Głównym obszarem wzrostu akcji kredytowej były kredyty dla gospodarstw domowych i sektora przedsiębiorstw, a w mniejszej skali kredyty dla sektora finansowego. W obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal obserwowano stagnację.

Wykres 31. Kredyty ogółem

Roczna skorygowana zmiana stanu kredytów (mld zł)

Kwartalna skorygowana zmiana stanu kredytów ogółem (mld zł)

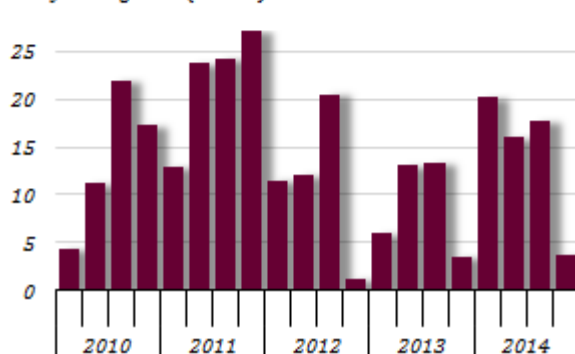

Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych

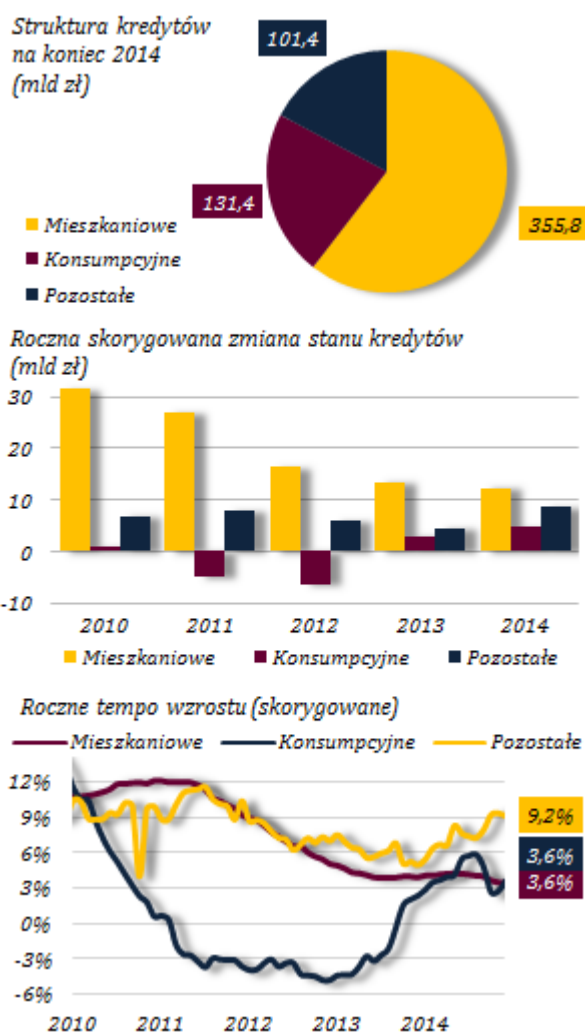
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2014			
	2012	2013	09/14	2014	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	533,2	554,6	582,8	588,5	34,0	6,1%	25,4	4,5%
1/ Kredyty mieszkaniowe	321,8	335,7	349,7	355,8	20,1	6,0%	12,3	3,6%
- złotowe	143,5	167,0	185,0	190,3	23,3	14,0%	23,3	14,0%
- walutowe	178,3	168,7	164,7	165,5	-3,3	-1,9%	-11,0	-6,3%
2/ Konsumpcyjne	123,4	126,3	131,3	131,4	5,1	4,0%	4,6	3,6%
- karty kredytowe	12,6	12,2	12,7	12,7	0,6	4,7%		
- samochodowe	5,7	4,8	4,4	4,2	-0,7	-14,0%		
- ratalne ¹²	48,9	50,0	52,1	52,3	2,4	4,7%		
- pozostałe ¹³	56,2	59,3	62,2	62,2	2,8	4,8%		
3/ Pozostałe	88,1	92,6	101,7	101,4	8,8	9,5%	8,5	9,2%
- operacyjne	31,0	34,5	39,7	38,8	4,3	12,6%		
- inwestycyjne	28,8	30,4	31,4	31,7	1,3	4,4%		
- nieruchomości	9,6	10,1	10,6	10,7	0,6	5,5%		
- pozostałe należności	18,7	17,6	20,1	20,2	2,6	14,6%		
wg waluty								
- złote	341,4	373,6	405,3	410,2	36,6	9,8%	36,6	9,8%
- waluty	191,9	181,0	177,5	178,3	-2,7	-1,5%	-11,2	-5,9%

Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych

Przez większość 2014 r. obserwowano wyraźne przyspieszenie tempa wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych, co można łączyć ze stopniową poprawą sytuacji na rynku pracy oraz związaną z tym poprawą nastrojów konsumentów, jak też rekordowo niskim poziomem stóp procentowych. W IV kwartale doszło jednak do wyhamowania przyrostu stanu kredytów, co można wyjaśnić sprzedażą przez niektóre banki części portfela „złych” kredytów, jak też wzrostem finansowania potrzeb konsumpcyjnych środkami własnymi, czemu sprzyjała wskazana już poprawa sytuacji na rynku pracy. W rezultacie, w całym 2014 r. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 34,0 mld zł, tj. o 6,1%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 25,4 mld zł, tj. o 4,5%.

Stan akcji kredytowej zwiększył się we wszystkich obszarach, przy czym w obszarze kredytów konsumpcyjnych oraz pozostałych kredytów dla odnotowano przyspieszenie tempa wzrostu, natomiast w obszarze kredytów mieszkaniowych tempo wzrostu uległo pewnemu obniżeniu.

Wykres 32.
Kredyty dla gospodarstw domowych

¹² Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹³ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Stabilny wzrost kredytów mieszkaniowych

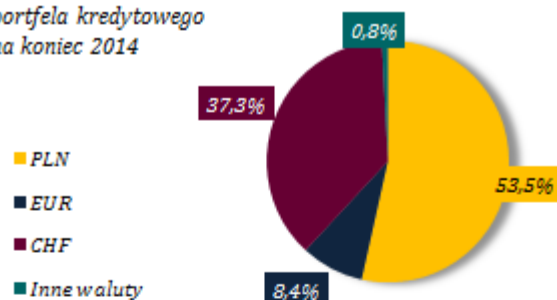
W 2014 r. obserwowano względnie stabilny wzrost portfela kredytów mieszkaniowych, choć w IV kwartale odnotowano zmniejszenie tempa wzrostu. W skali całego roku wartość portfela tych kredytów uległa zwiększeniu o 20,1 mld zł, tj. o 6,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 12,3 mld zł, tj. o 3,6%. Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był nieznacznie niższy niż w 2013 r., co można wiązać m.in. ze sprzedażą części portfela kredytów ze stwierdzoną utratą wartości.

Według danych AMRON-SARFiN w 2014 r. banki udzieliły 174,1 tys. kredytów mieszkaniowych (wobec 176,9 tys. udzielonych w 2013 r.), na łączną kwotę 36,8 mld zł (wobec 36,5 mld zł udzielonych w 2013 r.), a liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 40,7 tys. do 1 860,5 tys.¹⁴

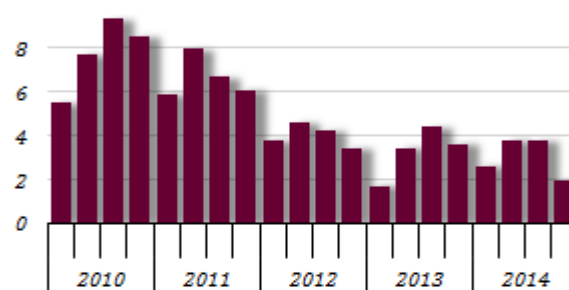
Stabilnemu poziomowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co z jednej strony przekłada się na silny wzrost zdolności kredytowej, a z drugiej skłania część gospodarstw domowych do inwestycji na rynku nieruchomości, jako alternatywnej formy oszczędzania. Akcji kredytowej sprzyja też względna stabilizacja cen na rynku nieruchomości oraz poprawa koniunktury gospodarczej, co powoduje uaktywnienie się „odłożonego w czasie” popytu. Dodatkowo popyt wzmocniony jest przez czynniki o charakterze regulacyjnym, tj. rządowy program „Mieszkanie dla Młodych” oraz dokonaną w 2013 r. nowelizacją Rekomendacji S, która „uaktywniła” gospodarstwa domowe, chcące skorzystać z kredytów o możliwie najwyższych LTV.

Wykres 33.
Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

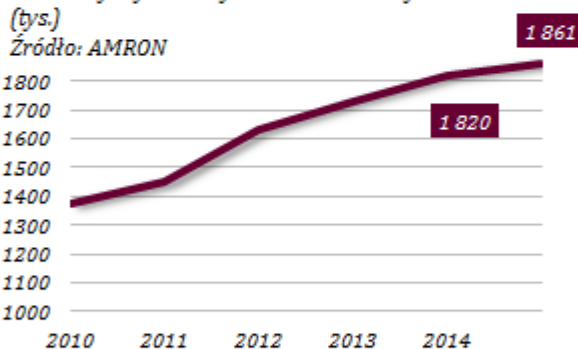
Struktura wartościowa portfela kredytowego na koniec 2014

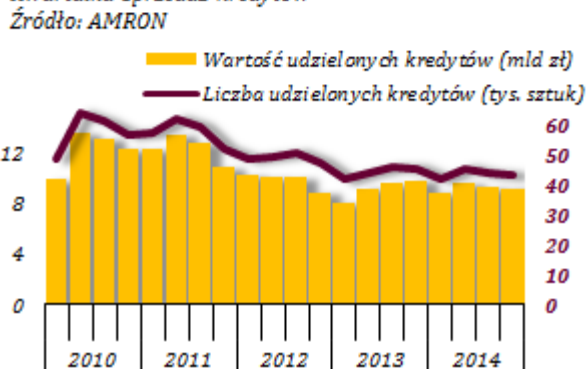
Kwartałna skorygowana zmiana stanu kredytów ogółem (mld zł)

Liczba czynnych kredytów mieszkaniowych (tys.)

Kwartałna sprzedaż kredytów

¹⁴ Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

Udział kredytów walutowych obniżył się poniżej 50%

Kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotych w strukturze sprzedaży kredytów i marginalizacji kredytów walutowych, które stanowiły niespełna 1% ogółu udzielonych kredytów. W konsekwencji po raz pierwszy od końca 2001 r. udział kredytów walutowych obniżył się poniżej 50% (z 50,3% na koniec 2013 r. do 46,5% na koniec 2014 r.). Jednocześnie dzięki podjętym w ostatnich latach działaniom nadzoru bankowego, zmniejsza się nie tylko udział, ale i stan kredytów walutowych wyrażony w walutach oryginalnych.

Nadmiernie liberalne zasady udzielania niektórych kredytów

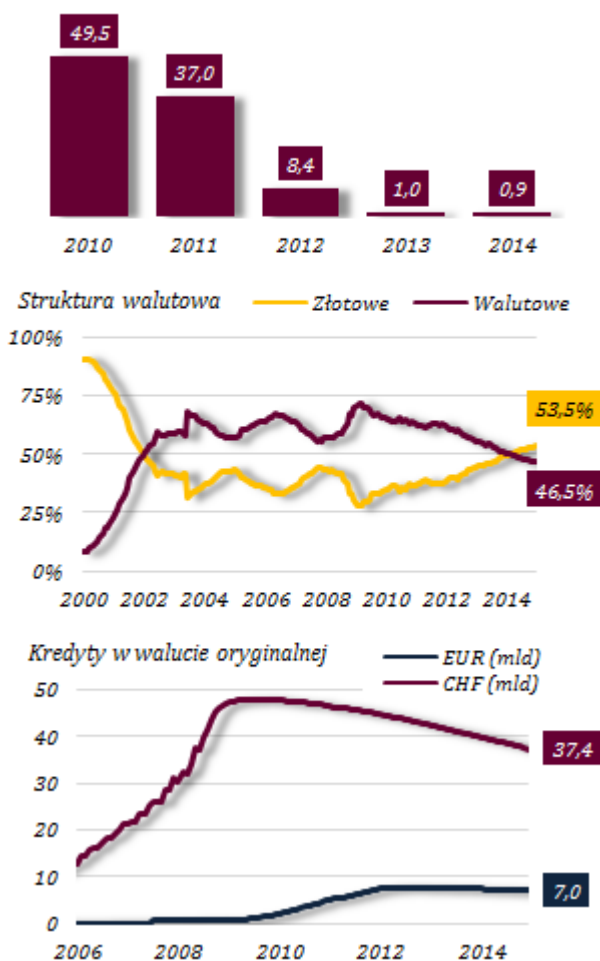
Za zjawiska niekorzystne należy jednak uznać:

- niedoszacowanie ryzyka stopy procentowej w drodze przyjmowania zbyt niskich buforów na wzrost stóp procentowych, przy wyliczaniu zdolności kredytowej (szerzej zob. aneks), co w środowisku niskich stóp procentowych może prowadzić do objęcia kredytowaniem osób o zbyt słabej sytuacji dochodowej lub udzielenia zbyt wysokich kredytów w stosunku do sytuacji dochodowej kredytobiorców;
- akceptowanie przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania, na poziomie nieadekwatnym do wydatków faktycznie ponoszonych przez gospodarstwa domowe (szerzej zob. aneks). W szczególności, udzielenie długoterminowego kredytu mieszkaniowego w przypadku którego po uregulowaniu raty spłaty kredytobiorcy pozostałyby środki na poziomie minimum socjalnego, niższym lub niewiele wyższym od tego minimum, w praktyce oznacza brak możliwości realizacji przez gospodarstwo domowe większych wydatków oraz tworzenia oszczędności, jak też konieczność długotrwałego zaspokajania potrzeb na generalnie niskim poziomie (abstrahując od tego, że nie pozostawia żadnego marginesu na wypadek pogorszenia sytuacji dochodowej kredytobiorców);
- utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80% (według danych UKNF stanowiły one blisko 40% ogólnej liczby udzielonych kredytów w 2014 r. oraz ponad 45% ich ogólnej wartości);
- utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o nadmiernie wydłużonych okresach kredytowania (według danych UKNF kredyty udzielone na okres powyżej 25 lat stanowiły blisko 45% ogólnej liczby udzielonych kredytów oraz ponad 55% ich ogólnej wartości).

W kontekście niskich stóp procentowych należy zauważyć, że jak już wcześniej wskazano, oprócz zjawisk pozytywnych mogą one prowadzić do wzrostu cen nieruchomości nieuzasadnionego wzrostem kosztów budowy, a jedynie wzrostem zdolności kredytowej gospodarstw domowych. Tym samym może to prowadzić do pogorszenia dostępności mieszkań mierzonej relacją cen do dochodów gospodarstw domowych, a nie ich zdolności kredytowej w warunkach rekordowo niskich stóp procentowych.

Wykres 34.
Walutowe kredyty mieszkaniowe

Liczba udzielonych kredytów walutowych (tys. sztuk)

Wzrost stanu portfela kredytów konsumpcyjnych

Po obserwowanym w latach 2011-2012 obniżeniu stanu portfela kredytów konsumpcyjnych w 2013 r. doszło do jego stabilizacji i stopniowego wzrostu, który był kontynuowany również w 2014 r. W rezultacie w całym 2014 r. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się o 5,1 mld zł, tj. o 4,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 4,6 mld zł, tj. o 3,6%. Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy niż odnotowany w 2013 r. Zwiększenie stanu portfela obserwowano wśród wszystkich raportowanych kategorii z wyjątkiem kredytów samochodowych, których stan uległ dalszemu obniżeniu.

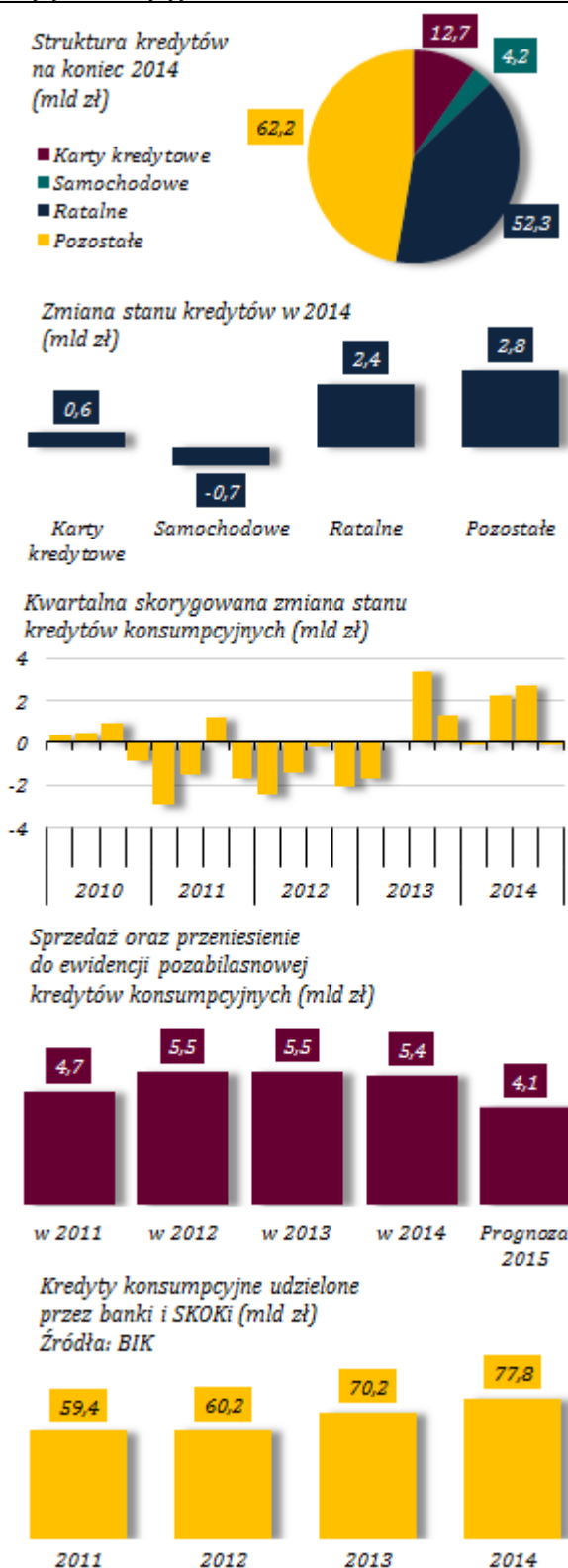
Przyrost stanu kredytów byłby wyższy gdyby nie sprzedaż części portfela „złych kredytów”, znajdujących się w bilansach banków (wbrew wcześniejszym prognozom banki wykسیęgowały z bilansu kredyty o podobnej wartości jak w latach ubiegłych).

Dane BIK wskazują na rekordową sprzedaż kredytów konsumpcyjnych

Wzrost akcji kredytowej potwierdzają dane BIK, które wskazują na najwyższą w historii wartość sprzedaży kredytów konsumpcyjnych.

Wysoki poziom aktywności kredytowej należy wiązać z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, dokonana w 2013 r. nowelizacja Rekomendacji T uelastyczniła dotychczasowe rozwiązania, jak też złagodziła podejście do zarządzania ryzykiem w niektórych obszarach. W szczególności, zniesiono regulacyjny limit DTI oraz dopuszczono możliwość stosowania uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (generalnie są to kredyty o niskich kwotach i krótkich terminach spłaty). Zmiany te sprzyjały pobudzeniu aktywności w obszarach, w których mogła ona zostać ograniczona na skutek wcześniejszych regulacji, a ich wymiernym efektem był „powrót na rynek” banków, które ze względu na wcześniejsze rozwiązania regulacyjne przeniosły działalność kredytową do innych podmiotów działających w ramach macierzystej grupy. Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjało też ożywienie gospodarki, redukcje stóp procentowych oraz poprawa jakości kredytów, co przełożyło się na wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży (m.in. w drodze uproszczenia wymagań dokumentacyjnych, złagodzenia wymagań

Wykres 35.
Kredyty konsumpcyjne

w stosunku do zabezpieczeń, obniżenia marż kredytowych oraz zwiększenia maksymalnej kwoty kredytu i wydłużenia okresu spłaty). Ponadto, niektóre banki dokonały modyfikacji strategii działania w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów detalicznych.

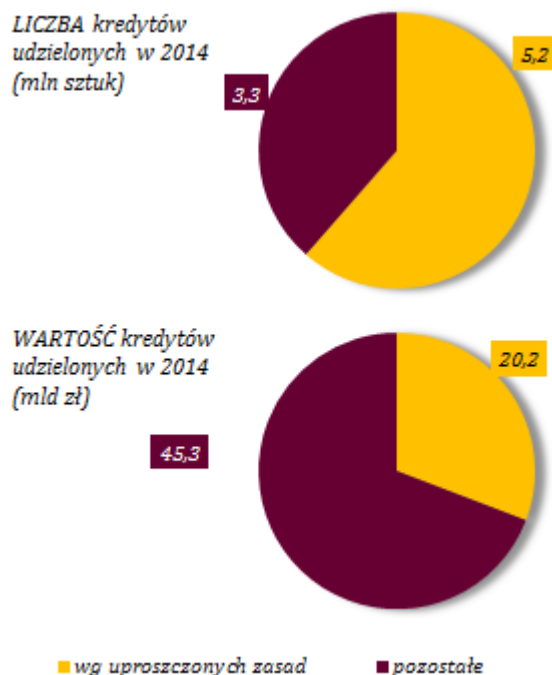
Kredyty udzielone według uproszczonych zasad dominują w ilości nowo udzielanych kredytów

W 2014 r. banki komercyjne udzieliły 8,5 mln kredytów konsumpcyjnych o łącznej wartości 65,5 mld zł, z czego 5,2 mln kredytów (61,4%) o wartości 20,2 mld zł (30,8%) przypadało na kredyty udzielone w oparciu o uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej określone w Rekomendacji T. Pomimo bardzo wysokiego udziału w ogólnej liczbie i wartości kredytów udzielonych w 2014 r., na koniec roku stanowiły one jedynie 13,3% ogólnej wartości portfela kredytowego, co wynika z relatywnie niskich kwot tych kredytów oraz ich krótkookresowego charakteru.

Przyspieszenie tempa wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Tempo wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) uległo przyspieszeniu. W rezultacie w całym 2014 r. wartość tego portfela zwiększyła się o 8,8 mld zł, tj. o 9,5%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 8,5 mld zł, tj. o 9,2%. Oznacza to, że odnotowany przyrost był blisko dwukrotnie wyższy niż w 2013 r. Przyspieszenie tempa wzrostu tych kredytów należy wiązać z wyraźną poprawą koniunktury gospodarczej, co przełożyło się na wzrost popytu na kredyt ze strony drobnych przedsiębiorców (zwłaszcza kredytów na działalność bieżącą).

Wykres 36. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

Wykres 37. Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych

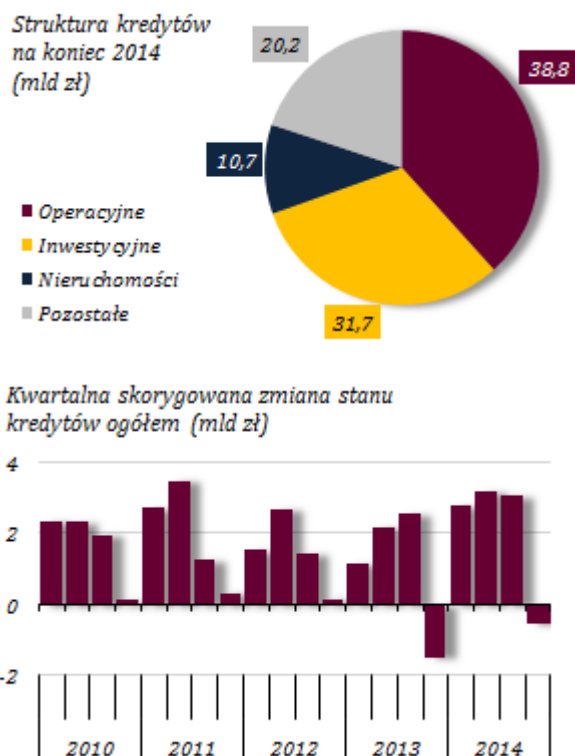

Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw

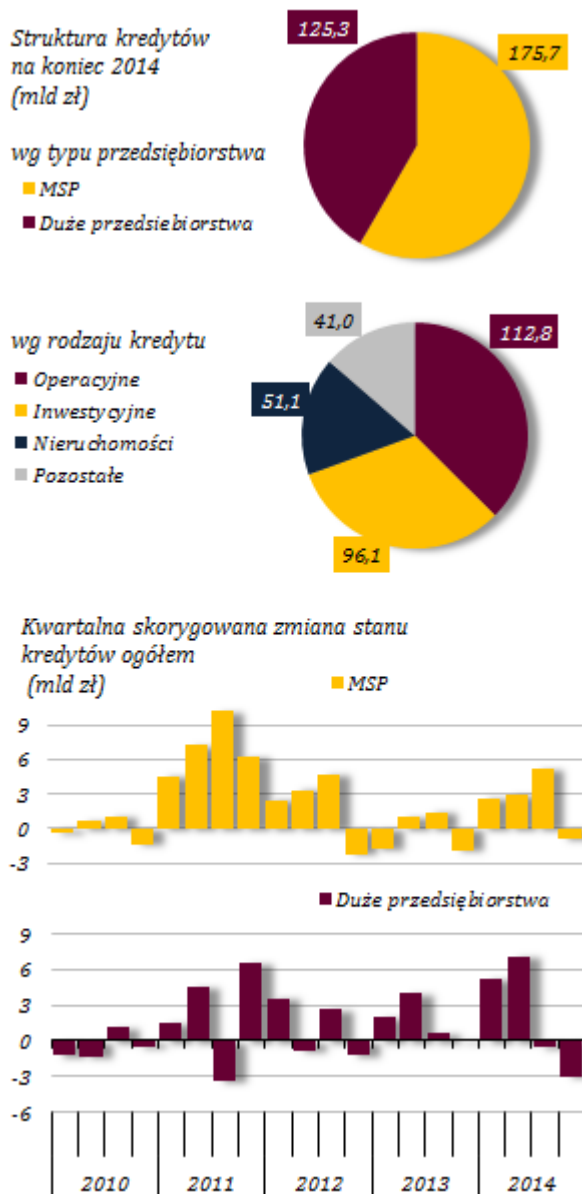
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2014			
	2012	2013	09/14	2014	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	272,2	278,0	302,4	301,0	23,0	8,3%	19,1	6,8%
1/ MSP	164,8	163,9	175,4	175,7	11,7	7,2%	10,0	6,1%
- operacyjne	62,3	59,0	64,5	62,6	3,6	6,2%		
- inwestycyjne	47,2	50,5	52,4	53,4	2,8	5,6%		
- nieruchomości	42,0	40,8	42,0	42,7	1,9	4,6%		
- pozostałe należności	13,3	13,6	16,4	17,0	3,4	25,1%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	107,4	114,0	127,0	125,3	11,3	9,9%	9,1	7,8%
- operacyjne	47,1	50,3	52,2	50,1	-0,2	-0,3%		
- inwestycyjne	34,4	36,5	41,5	42,7	6,3	17,2%		
- nieruchomości	9,2	8,8	8,4	8,4	-0,4	-4,6%		
- pozostałe należności	16,7	18,5	24,9	24,0	5,5	30,0%		
wg waluty								
- złote	208,8	207,9	223,3	218,0	10,1	4,9%	10,1	4,9%
- waluty	63,5	70,1	79,2	83,0	12,9	18,4%	9,0	12,2%

Znaczny wzrost stanu kredytów dla przedsiębiorstw

Obserwowana poprawa bieżącej koniunktury oraz perspektyw wzrostu gospodarki w kolejnych okresach, przełożyła się na znaczne ożywienie w obszarze kredytów przedsiębiorstw. Ożywieniu sprzyjały też niskie stopy procentowe oraz pewne złagodzenie polityki kredytowej banków (m.in. w drodze obniżenia stosowanych marż i wymaganych zabezpieczeń), przy czym w największym stopniu dotyczyło to kredytów dla dużych przedsiębiorstw oraz krótkoterminowych kredytów dla MSP. W rezultacie, w całym 2014 r. stan kredytów dla przedsiębiorstw zwiększył się o 23,0 mld zł, tj. o 8,3%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 19,1 mld zł, tj. o 6,8%. Oznacza to, że odnotowany przyrost akcji kredytowej był ponad trzykrotnie wyższy niż w 2013 r. Zwraca przy tym uwagę, że przyrost dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, które w 2013 r. wykazywały tendencje stagnacyjne.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Ważną rolę odgrywa też rządowy program Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis, z którego skorzystało około 80 tys. przedsiębiorców i w ramach którego BGK udzielił gwarancji na kwotę ponad 15 mld zł, co przełożyło się na około 30 mld zł kredytów zaciągniętych w bankach kredytujących.

Wykres 38.
Kredyty dla przedsiębiorstw

Głównym źródłem zagrożenia dla realizacji tego scenariusza jest niepewność co do trwałości i siły ożywienia w strefie euro, jak też ewentualna eskalacja konfliktu na Ukrainie, co może mieć niekorzystny wpływ na gospodarkę oraz skłonność przedsiębiorstw (i konsumentów) do zwiększania aktywności i inwestycji.

Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań¹⁵

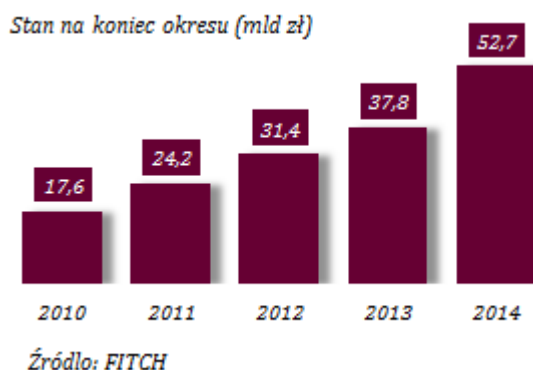
	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014		Struktura
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%	
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	65,8	69,1	73,2	72,8	3,6	5,3%	23,6%
- spożywczy	15,9	16,3	16,6	16,7	0,4	2,2%	5,4%
- chemiczny i farmaceutyczny	9,6	11,4	11,4	11,1	-0,2	-2,1%	3,6%
- metalurgiczny	9,8	10,1	10,3	10,2	0,1	0,7%	3,3%
- drzewny i papierniczy	7,2	6,6	6,6	6,7	0,1	1,2%	2,2%
- maszynowy	5,8	6,6	6,7	6,6	0,0	0,6%	2,2%
- rafinerie i koksownictwo	5,6	4,5	6,3	6,6	2,1	47,6%	2,2%
- inna produkcja, naprawa maszyn	4,0	4,6	5,2	5,0	0,4	8,8%	1,6%
- produkcja sprzętu transportowego	2,6	3,6	4,2	4,1	0,5	13,9%	1,3%
- produkcja cementu, gipsu, szkła	3,7	3,8	4,0	4,1	0,3	7,0%	1,3%
- produkcja tekstylna	1,5	1,7	1,8	1,7	0,0	2,1%	0,6%
Sekcja G - Handel	51,1	56,1	63,8	62,1	6,1	10,8%	20,2%
Sekcja L - Obsługa nieruchomości	42,2	43,9	46,0	44,2	0,3	0,7%	14,4%
Sekcja F - Budownictwo	32,9	31,2	32,6	31,5	0,3	1,0%	10,2%
Sekcja H - Transport	5,6	9,9	12,6	12,8	2,9	29,5%	4,2%
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	7,2	11,0	12,2	12,4	1,4	12,3%	4,0%
Sekcja D - Energetyka	7,3	11,3	13,6	12,2	0,9	8,2%	4,0%
Sekcja J - Informacja i komunikacja	5,9	9,9	11,3	11,2	1,3	12,6%	3,6%
Sekcja M - Działalność profesjonalna	9,5	10,6	11,4	10,9	0,3	2,6%	3,5%
Sekcja N - Administrowanie	8,7	7,5	9,6	9,9	2,4	31,5%	3,2%
Sekcja I - Hotele i gastronomia	8,0	8,9	9,5	9,5	0,6	6,6%	3,1%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	3,6	5,4	6,6	5,9	0,5	9,0%	1,9%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna	4,3	4,6	5,0	5,1	0,4	9,7%	1,6%
Sekcja E - Dostawa wody, ścieki, odpady	2,2	2,9	3,4	3,5	0,6	20,2%	1,1%
Sekcja R - Kultura, rozrywka i rekreacja	1,1	1,5	1,7	1,7	0,1	7,6%	0,5%
Sekcja P - Edukacja	1,1	1,2	1,2	1,1	-0,1	-4,5%	0,4%
Sekcja S - Pozostałe usługi	0,9	1,0	1,1	1,1	0,0	3,4%	0,3%
RAZEM	257,5	286,1	314,9	307,7	21,6	7,6%	100,0%

W ujęciu branżowym dominują kredyty udzielone przedsiębiorstwom przetwórstwa przemysłowego, handlu, obsługu rynku nieruchomości i budownictwa, na które przypada blisko 70% zaangażowania (bilansowego).

Systematyczny rozwój alternatywnych form finansowania przedsiębiorstw

W kontekście kredytów dla przedsiębiorstw trzeba zauważyć systematyczny rozwój alternatywnych form finansowania ich działalności, których skala jest porównywalna z finansowaniem uzyskanym z krajowego sektora bankowego. W szczególności uwagę zwraca rozwój emisji papierów dłużnych (na koniec 2014 r. wartość obligacji przedsiębiorstw wyemitowanych na rynku krajowym była o 39,4% wyższa niż na koniec 2013 r.), leasingu i faktoringu (w 2014 r. rynki te wzrosły odpowiednio o 21,3% i 17,3%).

Wykres 39. Obligacje przedsiębiorstw na rynku krajowym

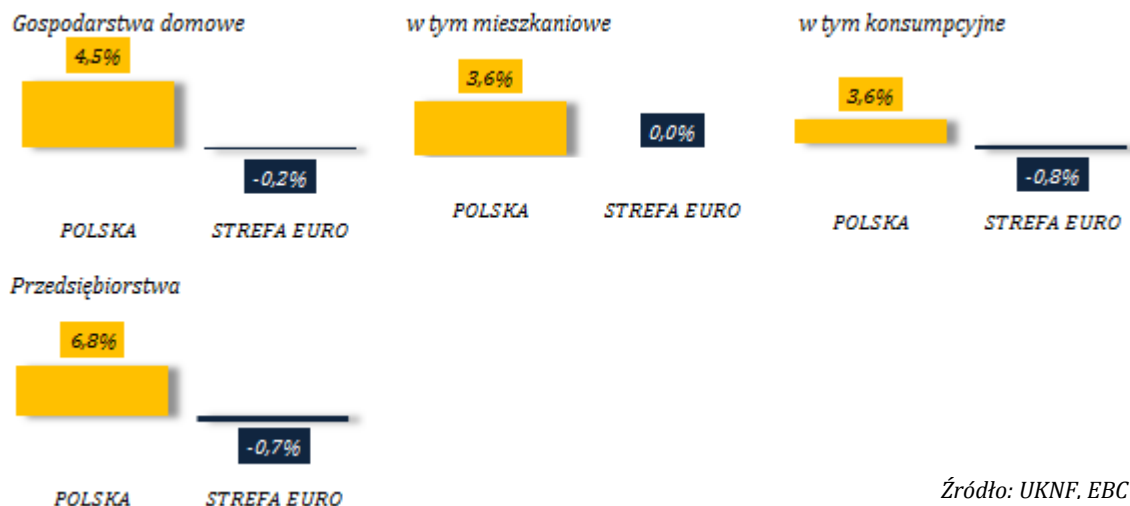

¹⁵ Uwaga: Ze względu na zmiany w systemie sprawozdawczym dane za 2012 nie są w pełni porównywalne z późniejszymi okresami.

Dynamika akcji kredytowej w Polsce pozostaje wyraźnie wyższa niż w krajach strefy euro

Wykres 40.

Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wg stanu na koniec 2014

Źródło: UKNF, EBC

W kontekście umiarkowanej dynamiki kredytów dla sektora niefinansowego, trzeba zauważyć że zjawisko to występuje nie tylko w Polsce, ale i w większości krajów UE, przy czym na tle innych krajów dynamikę akcji kredytowej w Polsce można uznać za relatywnie wysoką. Pośrednio potwierdza to, że główną przyczyną obserwowanego w ostatnich latach osłabienia tempa wzrostu akcji kredytowej jest długotrwały kryzys finansowy i związana z nim zmiana postaw części gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i banków.

Stagnacja kredytów dla sektora budżetowego

W 2014 r. w ujęciu nominalnym stan portfela kredytów dla sektora budżetowego zwiększył się o 0,3 mld zł, tj. 0,3%, a po wyeliminowaniu zmian kursów walut zmniejszył się o około 0,2 mld zł, tj. o 0,2%. Obserwowaną w ostatnich okresach stagnację w tym obszarze należy wiązać z ograniczeniem przyrostu inwestycji finansowanych ze środków publicznych oraz zwiększeniem dyscypliny budżetowej.

Wykres 41.

Kredyty dla sektora budżetowego

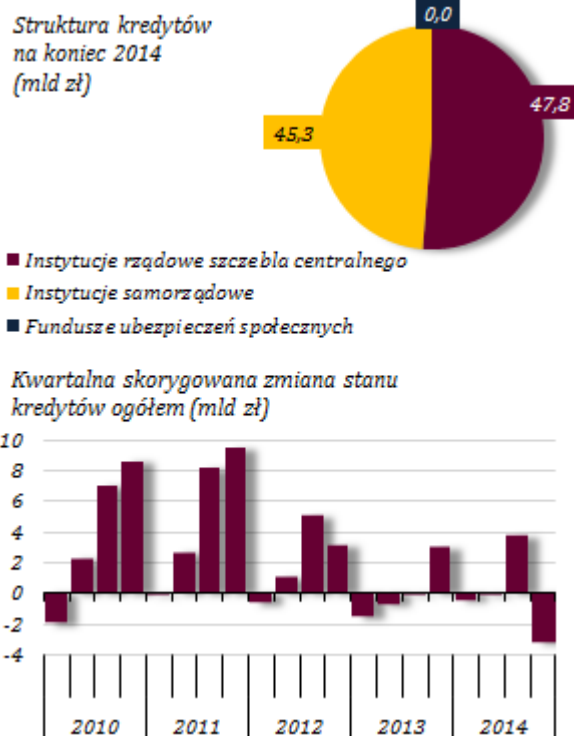

Tabela 15. Wybrane aktywa płynne

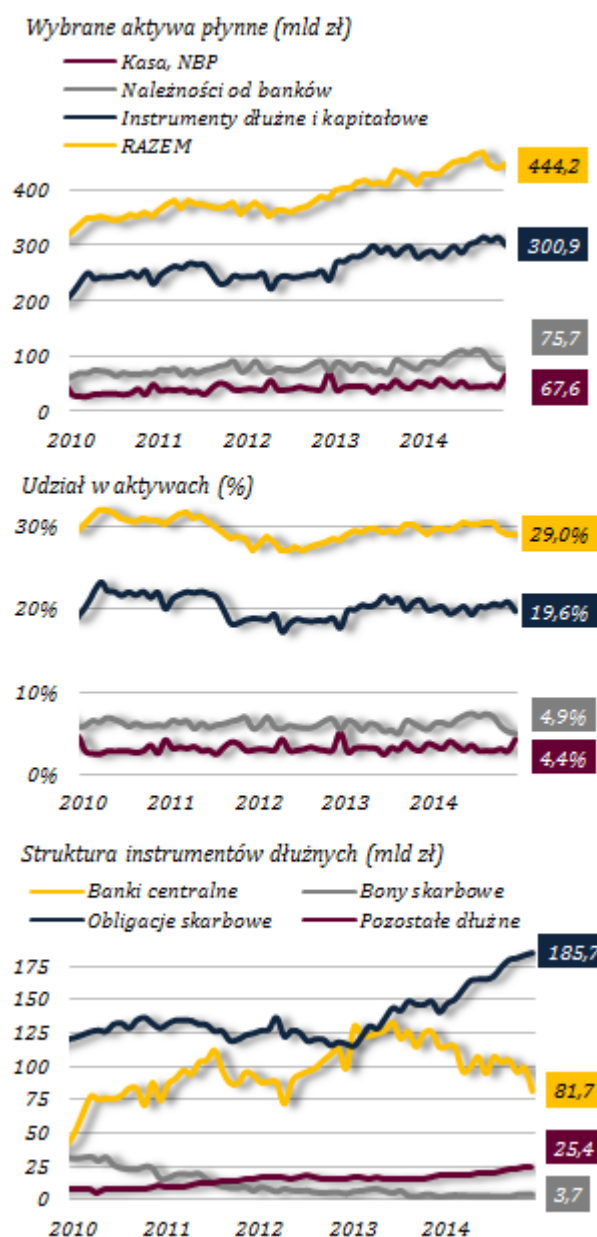
	Wartość (mld zł)		09/14	2014	Zmiana w 2014	
	2012	2013			mld zł	%
Ogółem	382,9	409,9	468,8	444,2	34,3	8,4%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	71,4	55,0	46,1	67,6	12,6	22,9%
- kasa	14,9	15,3	14,6	18,6	3,3	21,7%
- środki w bankach centralnych	56,5	39,7	31,4	49,0	9,3	23,4%
2/ Należności od banków	73,6	76,6	107,1	75,7	-0,9	-1,1%
- rezydent	42,8	50,5	71,7	49,5	-1,0	-2,0%
- nierezydent	30,8	26,1	35,4	26,3	0,2	0,6%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	238,0	278,4	315,6	300,9	22,6	8,1%
- banki centralne	98,4	114,5	104,8	81,7	-32,8	-28,6%
- skarbowe	120,5	142,3	182,9	189,5	47,1	33,1%
- dłużne innych emitentów	16,1	18,2	23,8	25,4	7,2	39,8%
- instrumenty kapitałowe	2,9	3,4	4,1	4,4	1,0	29,1%

Znaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów

W 2014 r. odnotowano zwiększenie inwestycji banków w najpłynniejsze aktywa¹⁶. W rezultacie ich stan wzrósł o 34,3 mld zł, tj. o 8,4%, choć ich udział w sumie bilansowej pozostał względnie stabilny (na koniec 2014 r. wynosił 29,0% wobec 29,2% na koniec 2013 r.).

W strukturze aktywów płynnych uwagę zwraca duży wzrost portfela obligacji skarbowych, przy jednoczesnej redukcji portfela bonów pieniężnych NBP (tendencja obserwowana od 2013 r.).

Wykres 42. Aktywa płynne

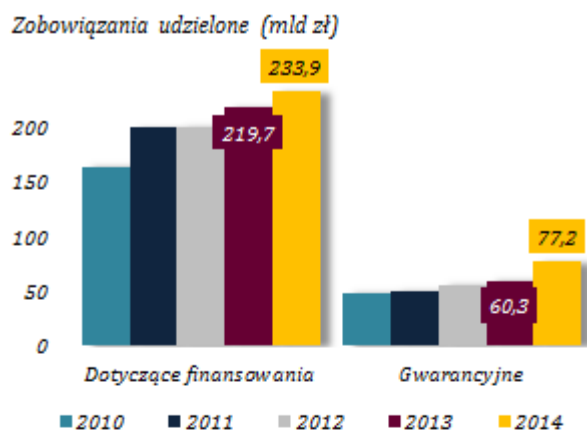
¹⁶ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

Wzrost udzielonych zobowiązań i stanu operacji instrumentami pochodnymi

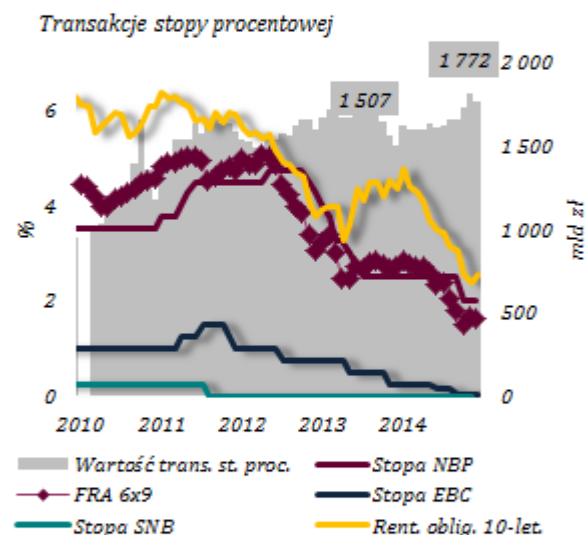
Wzrost akcji kredytowej znalazł odzwierciedlenie we wzroście udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 14,3 mld zł, tj. o 6,5% do 233,9 mld zł). Większość zobowiązań została udzielona na rzecz podmiotów sektora niefinansowego (81,3%) i wynikała z tytułu przyznanych linii kredytowych (173,6 mld zł). Zwiększeniu uległa też wartość gwarancji udzielonych przez banki (o 16,9 mld zł, tj. o 27,9% do 77,2 mld zł).

W 2014 r. odnotowano również zwiększenie stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji wzrosła z 1 858,2 mld zł na koniec 2013 r. do 2 237,0 mld zł na koniec 2014 r., tj. o 20,4%), przy czym przyrost był szczególnie wyraźny w IV kwartale. Zwiększenie dotyczyło zarówno transakcji dotyczących stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 17,6% do 1 771,6 mld zł, głównie z tytułu zwiększenia skali transakcji IRS), jak i walutowych (wzrost o 32,5% do 465,3 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji fx swap i outright forward), a przyczyn tego wzrostu należy upatrywać w pojawieniu się oczekiwań na kontynuację redukcji stóp procentowych NBP, zwiększeniu portfela obligacji skarbowych oraz pewnym osłabieniu złotego.

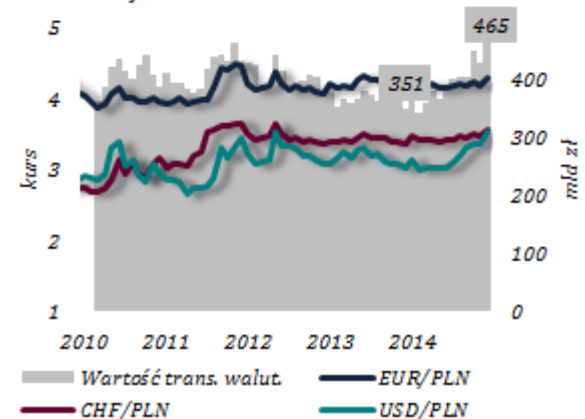
Wykres 43.
Operacje pozabilansowe

Transakcje pochodne (wartość nominalna)

Transakcje walutowe

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Znaczny wzrost zobowiązań i kapitałów

Obserwowany w 2014 r. duży wzrost sumy bilansowej znalazł odzwierciedlenie w zwiększeniu zobowiązań, które w ujęciu nominalnym wzrosły o 113,2 mld zł, tj. o 9,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 97,4 mld zł, tj. o około 7,7%. Największy wpływ na wzrost zobowiązań miał przyrost depozytów sektora niefinansowego, a w znacznie mniejszym stopniu pozostałych zobowiązań.

Skala przyrostu kapitałów była również relatywnie wysoka.

Wykres 44.
Struktura pasywów sektora bankowego na koniec 2014

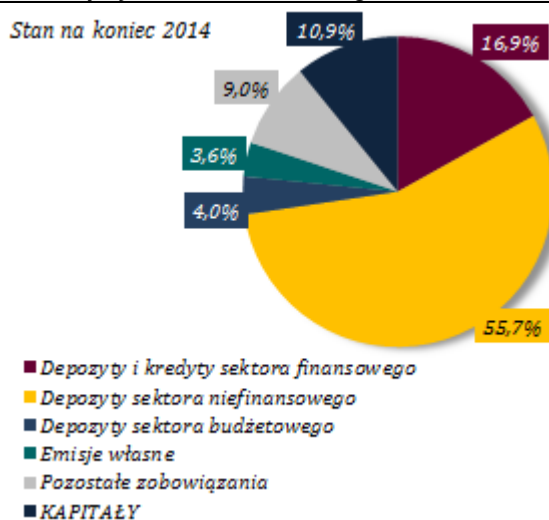
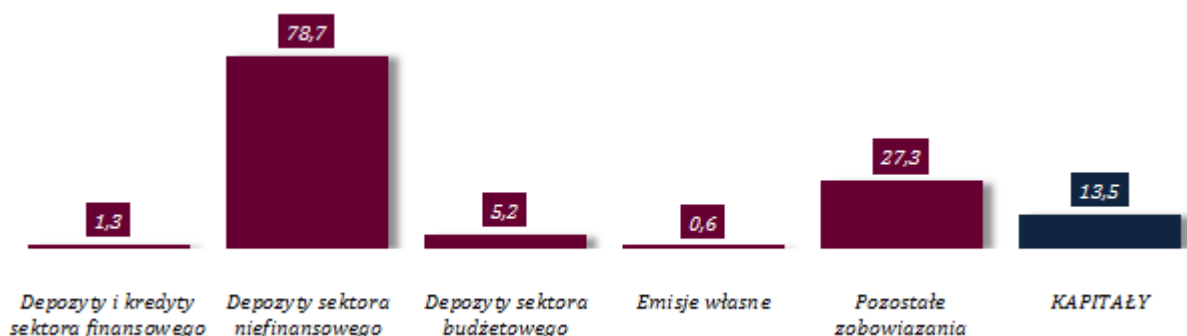

Tabela 16. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014			
	2012	2013	09/14	2014	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Zobowiązania	1 203,7	1 252,7	1 373,0	1 365,9	113,2	9,0%	97,4	7,7%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	252,1	257,5	276,3	258,8	1,3	0,5%	-6,2	-2,3%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	724,0	775,4	809,4	854,1	78,7	10,2%	72,6	9,3%
- gospodarstwa domowe	516,0	548,2	577,6	606,4	58,2	10,6%	54,1	9,8%
- przedsiębiorstwa	191,3	209,7	212,7	229,4	19,7	9,4%	17,8	8,4%
- instytucje niekomercyjne	16,7	17,5	19,1	18,3	0,8	4,6%	0,8	4,3%
3/ Depozyty sektora budżetowego	59,8	55,4	86,0	60,6	5,2	9,5%	4,4	7,9%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	52,7	53,8	61,7	54,4	0,6	1,2%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	8,0	7,0	7,0	7,5	0,4	6,0%		
6/ Pozostałe	107,0	103,6	132,4	130,4	26,8	25,9%		
wg waluty								
- złotowe	933,6	986,2	1 067,8	1 076,2	90,0	9,1%	90,0	9,1%
- walutowe	270,1	266,5	305,2	289,7	23,2	8,7%	7,4	2,6%
wg kraju								
- rezydent	985,0	1 035,0	1 141,9	1 127,7	92,7	9,0%	86,0	8,3%
- nierezydent	218,7	217,7	231,1	238,1	20,5	9,4%	11,3	5,0%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	122,0	120,1	99,0	103,5	-16,6	-13,8%		
Kapitały	146,5	153,0	164,7	166,5	13,5	8,8%		

Wykres 45.
Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2014

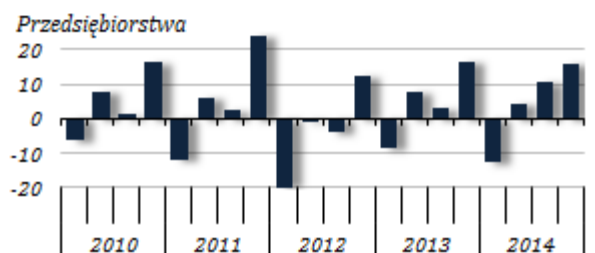
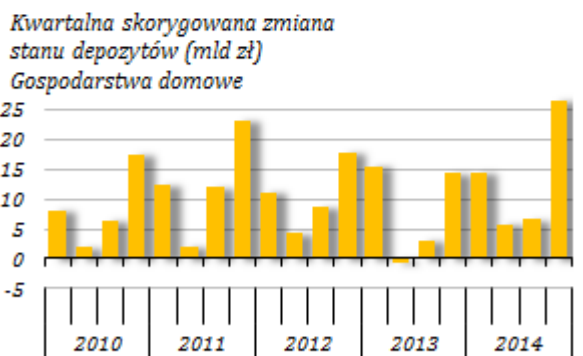
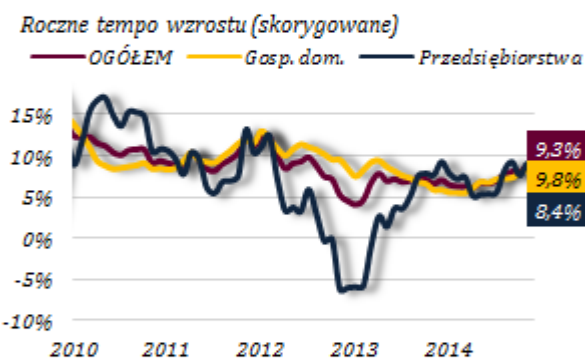
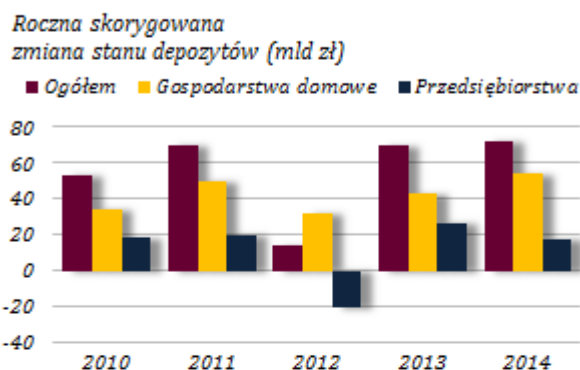
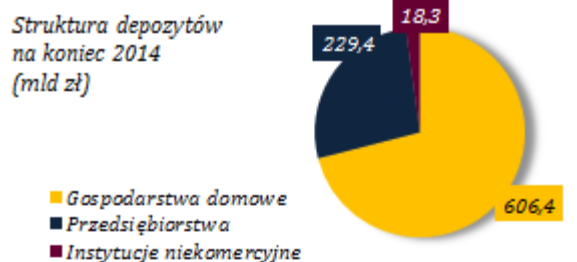
Przyspieszenie tempa wzrostu depozytów sektora niefinansowego

Wbrew obawom związanym z rekordowo niskimi stopami procentowymi w 2014 r. odnotowano najsilniejszy w ostatnich latach przyrost depozytów sektora niefinansowego, który w ujęciu nominalnym wyniósł 78,7 mld zł, tj. 10,2%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut około 72,6 mld zł, tj. 9,3%. Na przyrost depozytów złożył się zarówno przyrost depozytów gospodarstw domowych (o 58,2 mld zł, tj. o 10,6%), jak i przedsiębiorstw (o 17,8 mld zł, tj. o 8,4%). Trzeba jednak zauważyć, że ponad połowa tego przyrostu została zrealizowana w IV kwartale (zwłaszcza w grudniu).

Znaczący wzrost bazy depozytowej należy wiązać z poprawą koniunktury gospodarczej, objawiającą się m.in. wzrostem zatrudnienia i wynagrodzeń oraz poprawą sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw. Pomimo to, należy mieć na uwadze, że w kontekście możliwości dalszego wzrostu depozytów, wyzwaniem dla banków nadal pozostaje środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, które powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, a zarazem wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji (m.in. na rynku nieruchomości i rynku kapitałowym).

Jak już wcześniej stwierdzono, znaczący wzrost bazy depozytowej odnotowany w 2014 r. spowodował, że relacja kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu do depozytów tego sektora, po raz pierwszy od 2007 r. osiągnęła stan równowagi.

Wykres 46.
Depozyty sektora niefinansowego

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje relatywnie stabilny

Pomimo okresowych wahań, stan depozytów oraz kredytów sektora finansowego ulokowanych w sektorze bankowym, pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny. Wprawdzie w IV kwartale 2014 r. odnotowano silny spadek stanu tych środków, ale większość tego spadku wynikała z finalizacji przejścia Nordea Bank Polska przez PKO BP. W skali całego roku w ujęciu nominalnym odnotowano wzrost stanu tych środków o 1,3 mld zł, tj. o 0,5%, co wynikało z osłabienia złotego względem walut głównych (większość stanowią zobowiązania walutowe). Po wyeliminowaniu wpływu zmiany kursów walutowych stan depozytów i kredytów sektora finansowego uległ obniżeniu o około 6,2 mld zł, tj. o 2,3%.

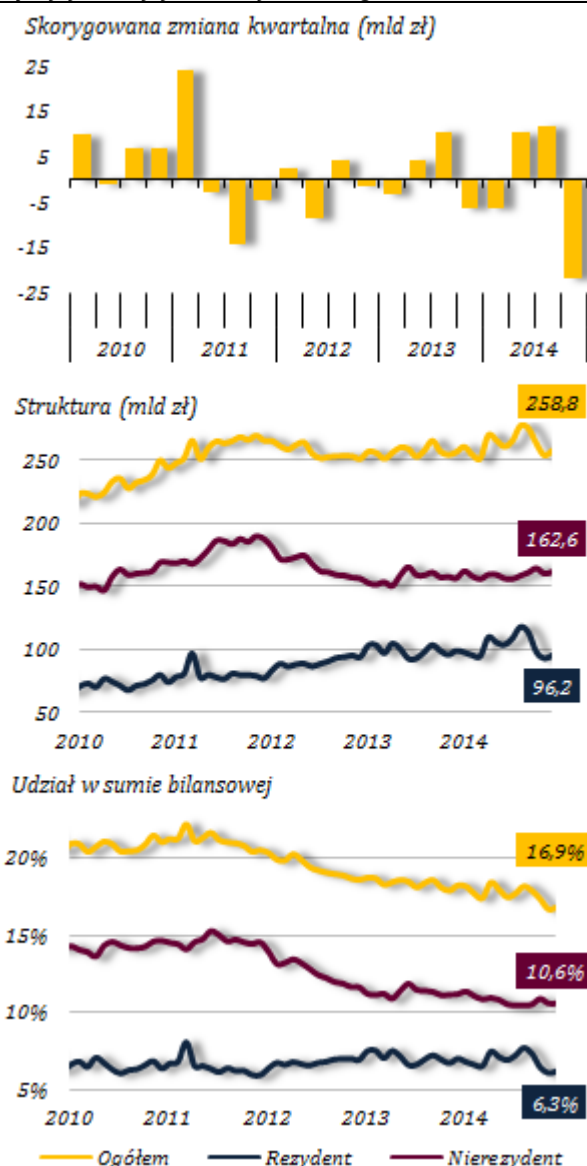
Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów (62,8% na koniec 2014 r.).

Względna stabilizacja stanu tych środków, prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec 2014 r. stanowiły one 18,9% ogółu zobowiązań oraz 16,9% sumy bilansowej).

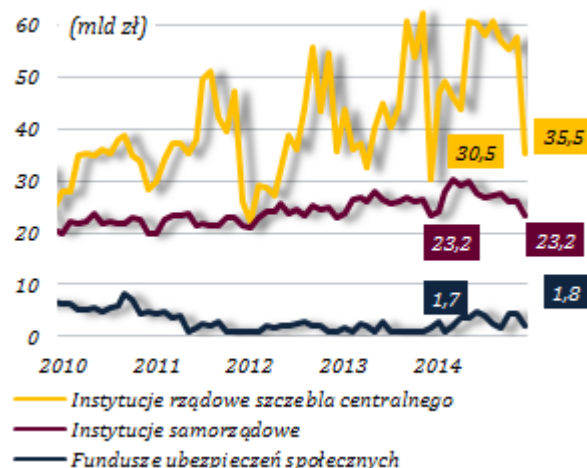
Stan depozytów sektora budżetowego nadal wykazuje silne wahania okresowe

W 2014 r. odnotowano zwiększenie stanu depozytów sektora budżetowego o 5,2 mld zł, tj. o 9,5%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 4,4 mld zł, tj. o 7,9%. Należy przy tym zaznaczyć, że podobnie jak w latach ubiegłych, na początku roku obserwowano silny napływ lokat sektora rządowego, które były składane w banku państwowym, i których większość w końcu roku została wycofana. Charakterystyczną cechą tych depozytów pozostaje ich silna koncentracja.

Wykres 47.
Depozyty i kredyty sektora finansowego

Wykres 48.
Depozyty sektora budżetowego

Pozostałe zobowiązania bez większych zmian

W 2014 r. niektóre banki dokonały nowych emisji własnych w rezultacie czego odnotowano wzrost stanu tych środków (o 0,6 mld zł, tj. o 1,2%). Wzrost ten byłby istotnie wyższy, gdyby nie zmniejszenie stanu emisji w banku państwowym, który ma dominujący udział w stanie tych środków w całym sektorze. Rozwój tego źródła finansowania należy ocenić pozytywnie, ale należy mieć na uwadze, że rola tego źródła finansowania nadal pozostaje niewielka, a ponadto charakteryzuje się ono silną koncentracją.

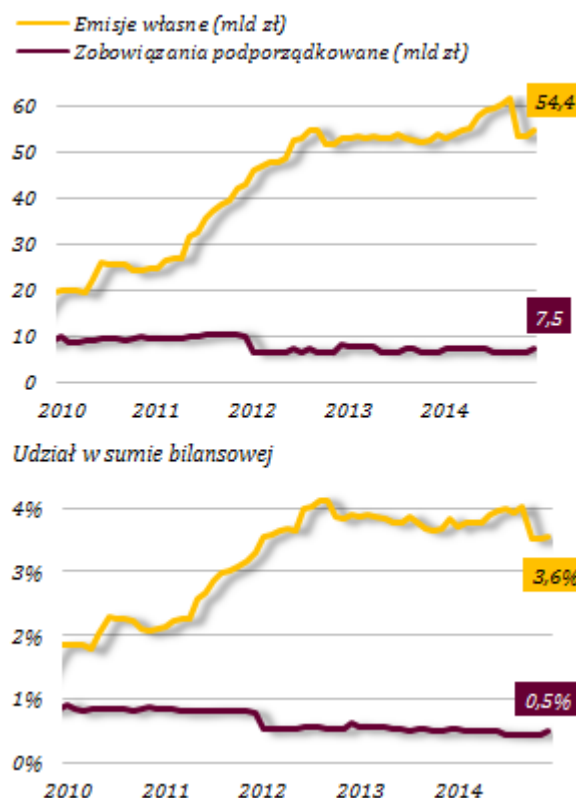
Stan pożyczek podporządkowanych pozostał na poziomie zbliżonym do końca 2013 r., a rola tego źródła finansowania pozostaje marginalna.

Wzrost kapitałów

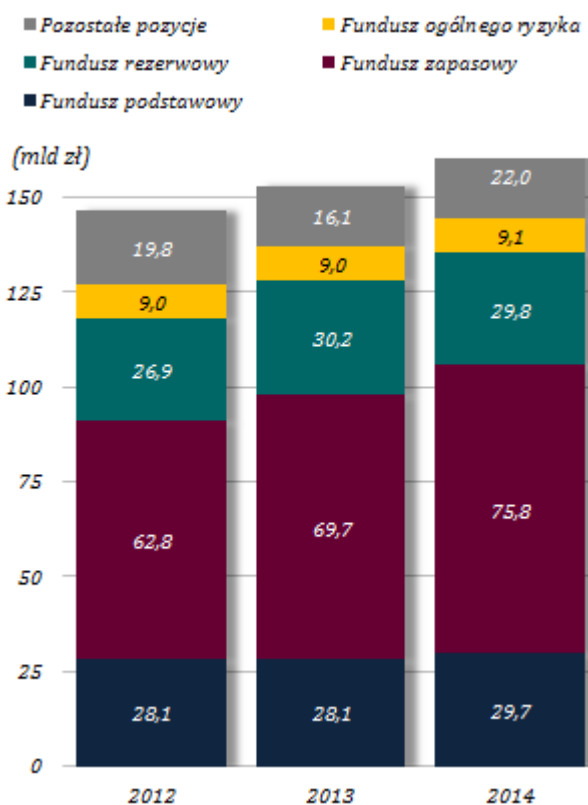
W 2014 r. odnotowano relatywnie wysoki przyrost kapitałów sektora bankowego (z 153,0 mld zł do 166,5 mld zł, tj. o 13,5 mld zł; tj. 8,8%), co wynikało z zatrzymania części zysków za 2013 r., akumulacji zysków bieżącego roku, nowych emisji akcji oraz wzrostu funduszu z tytułu aktualizacji wyceny (głównie aktywów dostępnych do sprzedaży).

W kontekście dywidend wypłaconych z zysków za 2013 r. trzeba stwierdzić, że wszystkie banki komercyjne zastosowały się do rekomendacji KNF i przeznaczyły na dywidendę 55% zysku za 2013 r., a resztę przeznaczyły na zasilenie funduszy. W przypadku banków spółdzielczych, podobnie jak w latach poprzednich prawie cały zysk został przeznaczony na zasilenie funduszy.

Wykres 49.
Emisje własne i pożyczki podporządkowane

Wykres 50.
Struktura kapitałów

Poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny

W 2014 r. stan środków nierezydentów w ujęciu nominalnym zwiększył się o 20,5 mld zł, tj. o 9,4%, a po wyeliminowaniu zmian kursów walut o około 11,3 mld zł, tj. o około 5,0%.

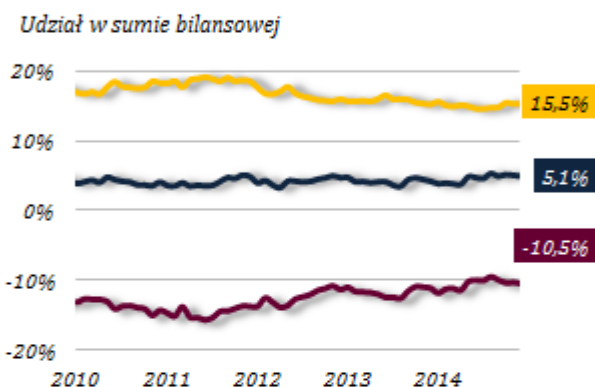
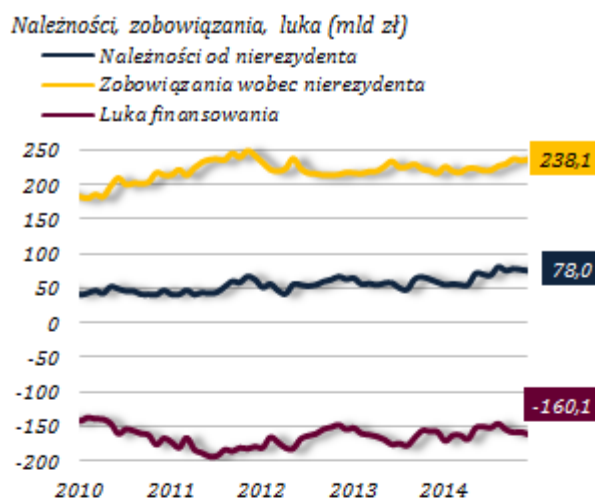
Wzrost stanu środków nierezydenta był zbliżony do wzrostu innych zobowiązań oraz wzrostu sumy bilansowej. W konsekwencji udział tych środków w strukturze zobowiązań (17,4%) oraz sumie bilansowej (15,5%) nie uległ zmianie w stosunku do stanu na koniec 2013 r.

Przyrostowi po stronie zagranicznych zobowiązań banków, towarzyszyło zbliżone co do wielkości zwiększenie należności banków od nierezydentów (o 16,7 mld zł). W rezultacie odnotowano nieznaczne zwiększenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (z -156,4 mld zł na koniec 2013 r. do -160,1 mld zł na koniec 2014 r.), ale jej udział w sumie bilansowej nieznacznie się obniżył (z -11,1% do -10,5%).

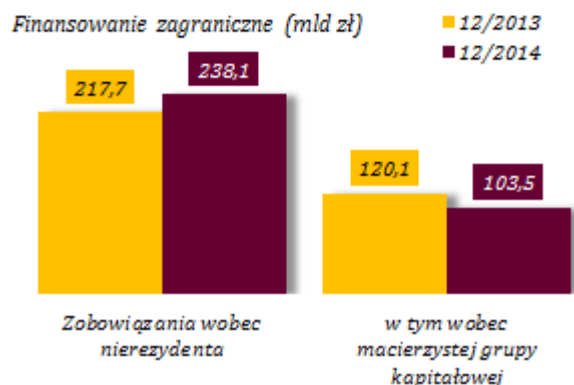
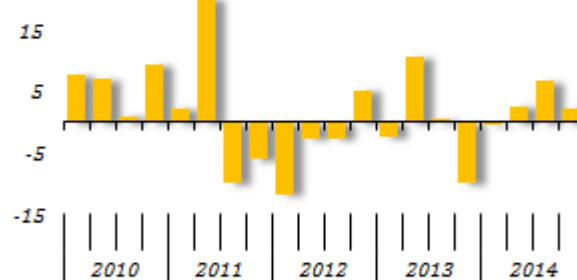
Zmniejszenie stanu finansowania od podmiotów macierzystych

W kontekście finansowania zagranicznego, warto odnotować istotną zmianę w strukturze tych środków. O ile dotychczas większość tych środków pochodziła od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej, o tyle w 2014 r. odnotowano obniżenie ich udziału w całości środków zagranicznych poniżej 50% (stan tych środków zmniejszył się z 120,1 mld zł na koniec 2013 r. do 103,5 mld zł na koniec 2014 r.). Wynikało to ze zmniejszenia zapotrzebowania na te środki ze strony niektórych podmiotów oraz finalizacji procesu przejęcia Nordea Bank Polska przez PKO BP, w rezultacie czego bank przejmujący pozyskał odpowiednie finansowanie, które nie jest już wykazywane jako finansowanie od podmiotu z grupy kapitałowej.

Wykres 51.
Finansowanie zagraniczne

Kwartalna skorygowana zmiana stanu finansowania zagranicznego (mld zł)

W Polsce nie występuje zjawisko „delewarowania” zagranicznych banków

W kontekście finansowania zagranicznego należy ponownie przypomnieć, że w odróżnieniu od innych krajów regionu, w Polsce nie odnotowano w ostatnich latach odpływu kapitału zagranicznego na skutek tzw. „delewarowania” banków zagranicznych¹⁷. Obserwowane w Polsce zmiany w zakresie finansowania zagranicznego mają inne podłoże i wynikają przede wszystkim z modyfikacji strategii działania niektórych banków. Polegają one na dążeniu do zmniejszenia stopnia uzależnienia od środków z macierzystych grup finansowych oraz na wycofaniu z oferty sprzedaży walutowych kredytów mieszkaniowych. W konsekwencji prowadzi to do stopniowego spadku zapotrzebowania na środki zagraniczne. Istotnym źródłem wahań w poziomie finansowania zagranicznego jest też zmienność kursów walut (na koniec 2014 r. 70,1% środków nierezydenta stanowiły waluty obce) oraz zmienność skali operacji na rynku finansowym dokonywanych przez niektóre podmioty, które finansowane są w oparciu o zasoby instytucji macierzystych. Trzeba mieć też na uwadze, że nie wszystkie banki wchodzące na polski rynek odniosły na nim sukces, jakiego oczekiwały. W konsekwencji, niektóre z nich podejmują decyzje o zaprzestaniu działalności i wyjściu z rynku polskiego, ale zjawisko to nie ma związku ze zjawiskiem „delewarowania” lecz wynika z „czystych” decyzji biznesowych.

Reasumując, można stwierdzić, że poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny, a obserwowane w ostatnich latach pewne zmniejszenie roli tego źródła finansowania wynika przede wszystkim ze zmian strategii działania, do jakich doszło w części banków. Jednocześnie sprzyja to zwiększeniu stabilności polskiego sektora bankowego.

¹⁷ Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2012 r.”, UKNF.

7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

W strukturze bilansu obserwowane są zjawiska, które generują szereg rodzajów ryzyka i mogą stanowić źródło potencjalnego zagrożenia. W szczególności, za niekorzystne należy uznać wysoki udział aktywów walutowych oraz nadmierne oparcie akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty. Część z tych zjawisk wynika z funkcji, jakie banki pełnią w gospodarce, ale większość jest pochodną nadmiernie ekspansywnych strategii biznesowych, jakie były realizowane przez niektóre banki we wcześniejszych latach.

Tabela 17. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014	
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%
Aktywa						
- złotowe	1 016,7	1 080,6	1 171,6	1 175,9	95,3	8,8%
- walutowe	333,5	325,1	366,0	356,4	31,3	9,6%
Pasywa						
- złotowe	1 080,1	1 139,2	1 232,5	1 242,6	103,4	9,1%
- walutowe	270,1	266,5	305,2	289,7	23,2	8,7%
Niedopasowanie walutowe						
- w mld zł	-63,4	-58,6	-60,9	-66,7		
- % sumy bilansowej	-4,7%	-4,2%	-4,0%	-4,4%		

Wzrost stanu aktywów i pasywów walutowych

Podjęte w ostatnich latach działania nadzorcze, wraz ze wzrostem świadomości ryzyka kursowego po stronie banków i ich klientów, przyczyniły się do poprawy struktury walutowej bilansu sektora bankowego oraz zwiększenia jego stabilności. Wprawdzie w 2014 r. odnotowano wzrost stanu aktywów i pasywów walutowych, ale w istotnym stopniu miało to związek z osłabieniem złotego względem walut głównych oraz zmianami zachodzącymi w bilansie banku państwowego na skutek zmian w strukturze lokat instytucji sektora rządowego. Pomimo to, udział aktywów i pasywów walutowych w sumie bilansowej nie uległ istotnej zmianie (aktywów walutowych wzrósł z 23,1% na koniec 2013 r. do 23,3% na koniec 2014 r., a pasywów walutowych obniżył z 19,0% do 18,9%). W rezultacie odnotowano nieznaczny wzrost ujemnej luki walutowej sektora bankowego (z -58,6 do -66,7 mld zł; z -4,2% do -4,4%). Należy mieć na uwadze, że na poziomie poszczególnych banków struktura walutowa wykazuje istotne różnice - najmniej korzystna jest w bankach, które silnie rozwinęły portfel kredytów walutowych bez odpowiednich źródeł finansowania, ale zmiany dokonane w ich polityce kredytowej prowadzą do stopniowej poprawy struktury ich bilansów.

Wykres 52.

Aktywa i pasywa walutowe

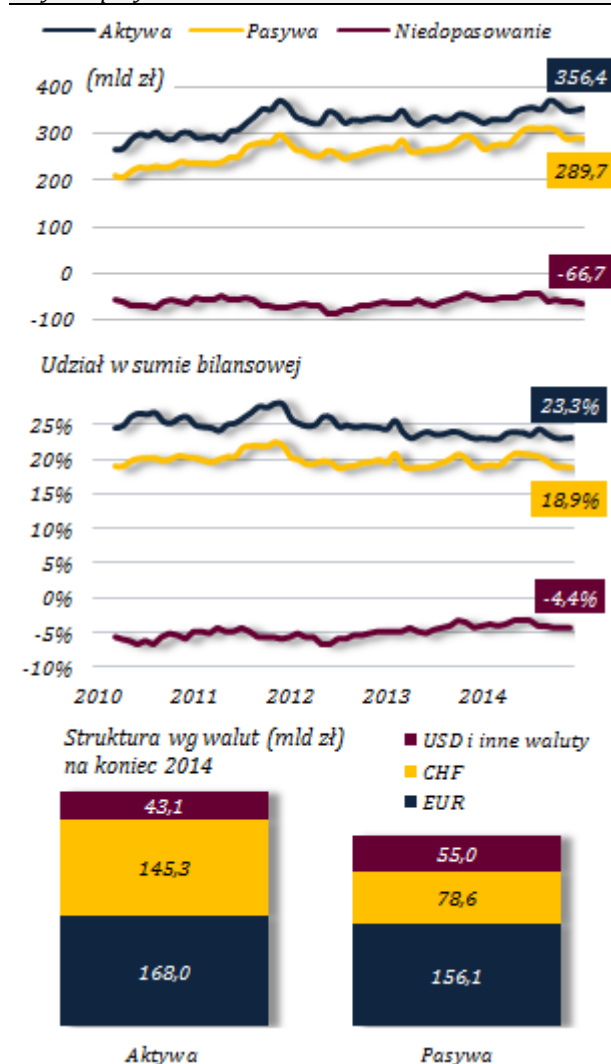

Tabela 18. Struktura terminowa bilansu¹⁸

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2014	
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%
Aktywa	1 380,1	1 440,5	1 568,9	1 565,9	125,5	8,7%
do roku	397,4	417,3	438,3	405,2	-12,1	-2,9%
1-2 lata	108,9	123,8	127,2	138,7	14,9	12,0%
2-5 lat	221,9	268,1	311,0	322,1	54,0	20,1%
powyżej 5 lat	448,6	446,6	491,2	483,6	37,0	8,3%
bez terminu	203,3	184,6	201,3	216,3	31,6	17,1%
Pasywa	1 343,7	1 401,0	1 531,5	1 527,2	126,2	9,0%
do roku	978,7	1 029,1	1 079,8	1 092,3	63,3	6,1%
1-2 lata	55,1	55,7	67,8	54,1	-1,6	-2,9%
2-5 lat	57,6	76,2	80,4	84,0	7,8	10,3%
powyżej 5 lat	80,5	64,2	111,6	101,2	37,0	57,7%
bez terminu	171,8	175,9	191,8	195,5	19,7	11,2%

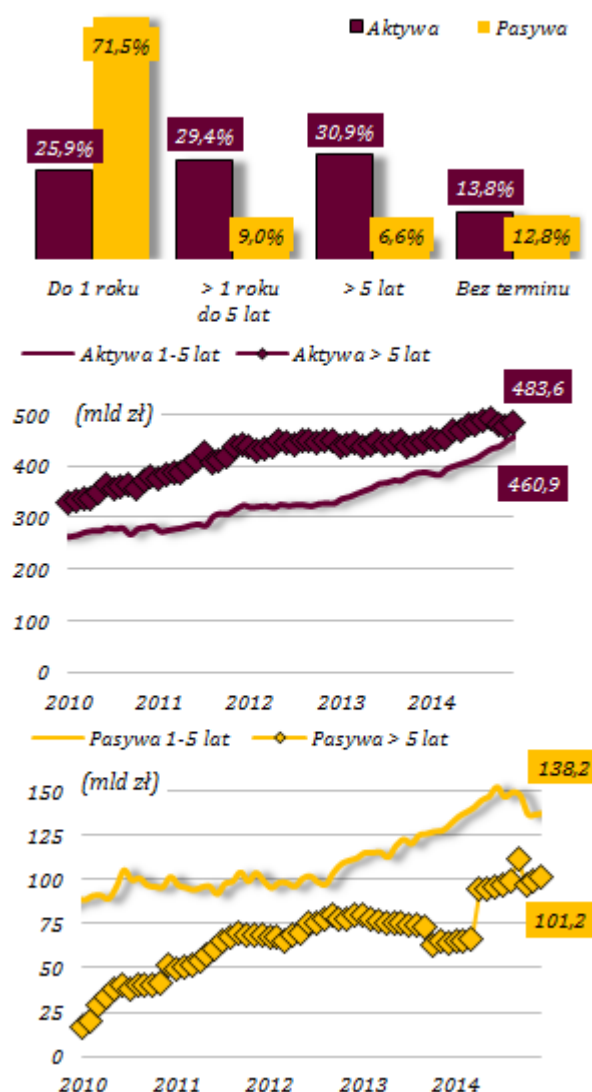
Wzrost finansowania długoterminowego

W 2014 r. odnotowano istotny wzrost zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku (z 196,1 mld zł na koniec 2013 r. do 239,3 mld zł na koniec 2014 r., tj. o 22,1%) oraz ich udziału w sumie bilansowej (z 14,0% do 15,6%). Wynikało to z pozyskania finansowania długoterminowego przez kilka banków (kluczowa była rola 3 podmiotów) oraz osłabienia złotego, które zwiększyło wyrażoną w złotych wartość długoterminowych zobowiązań walutowych. Pomimo to w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów nadal utrzymują się duże dysproporcje wskazujące na oparcie długoterminowej akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

W kontekście możliwości pozyskania finansowania długoterminowego kolejny raz należy zwrócić uwagę na celowość i konieczność przestrzegania przez banki zaleceń i rekomendacji KNF/UKNF dotyczących m.in. adekwatnego poziomu kapitałów, polityki dywidendowej oraz zarządzania ryzykiem, co przyczyni się do wzmocnienia ich sytuacji finansowej, wiarygodności na rynku, a tym samym ułatwi im pozyskanie finansowania na korzystnych warunkach.

Wykres 53.

Struktura terminów płatności bilansu

¹⁸ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

8. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

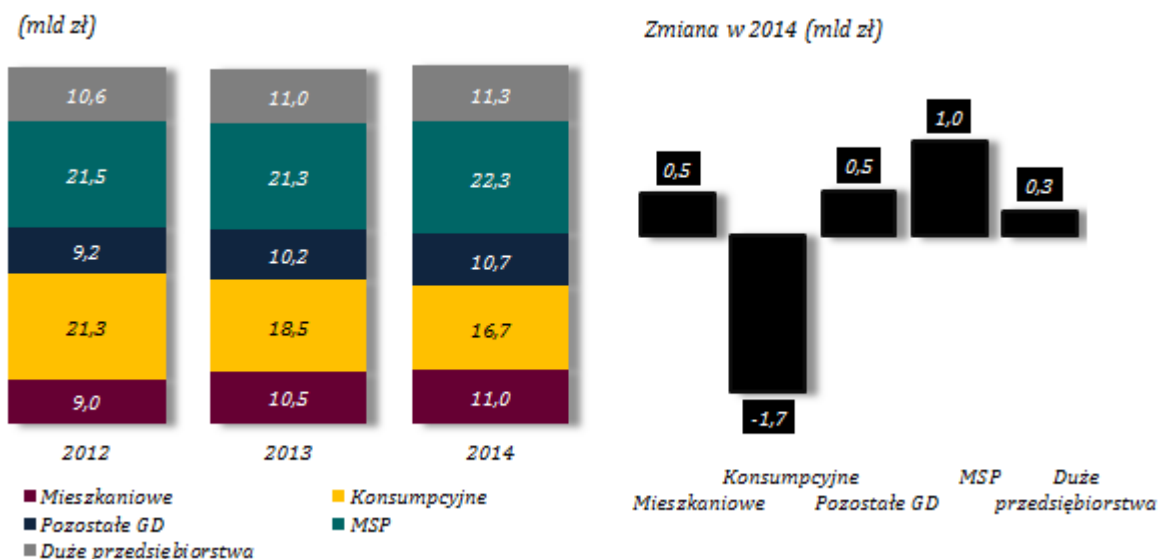
**Jakość portfela kredytowego
pozostaje stabilna**

Tabela 19. Jakość portfela kredytowego

	Kredyty zagrożone (mld zł)				Zmiana w 2014		Udział (%)			
	2012	2013	09/14	2014	mld zł	%	2012	2013	09/14	2014
Kredyty zagrożone	72,2	72,0	73,3	72,7	0,7	1,0%	7,7%	7,4%	7,1%	7,0%
Sektor finansowy	0,1	0,2	0,4	0,3	0,1	26,9%	0,3%	0,5%	0,9%	0,5%
Sektor niefinansowy	71,7	71,5	72,6	72,1	0,6	0,8%	8,9%	8,5%	8,2%	8,1%
Sektor budżetowy	0,4	0,3	0,3	0,3	0,1	20,3%	0,4%	0,3%	0,3%	0,4%
Gospodarstwa domowe	39,6	39,2	40,3	38,4	-0,8	-2,0%	7,4%	7,1%	6,9%	6,5%
Konsumpcyjne	21,3	18,5	18,1	16,7	-1,7	-9,4%	17,2%	14,6%	13,8%	12,7%
Mieszkaniowe	9,0	10,5	11,1	11,0	0,5	4,4%	2,8%	3,1%	3,2%	3,1%
Pozostałe	9,2	10,2	11,1	10,7	0,5	4,9%	10,5%	11,0%	10,9%	10,5%
Przedsiębiorstwa	32,1	32,3	32,2	33,6	1,3	4,1%	11,8%	11,6%	10,6%	11,2%
MSP	21,5	21,3	21,5	22,3	1,0	4,9%	13,1%	13,0%	12,3%	12,7%
Duże przedsiębiorstwa	10,6	11,0	10,7	11,3	0,3	2,6%	9,8%	9,6%	8,4%	9,0%
Kredyty opóźnione w spłacie										
Konsumpcyjne										
do 30 dni	9,4	8,6	8,4	8,0	-0,6	-7,0%	7,5%	6,5%	6,1%	5,8%
> 30 dni	23,7	21,3	20,6	19,0	-2,3	-10,9%	18,9%	16,1%	15,0%	13,8%
Mieszkaniowe										
do 30 dni	13,3	13,0	13,4	13,5	0,5	3,9%	4,1%	3,9%	3,8%	3,8%
> 30 dni	10,7	11,5	11,5	11,2	-0,3	-2,6%	3,3%	3,4%	3,3%	3,1%

Wykres 54.

Kredyty zagrożone sektora niefinansowego

Jakość portfela pozostała stabilna. Wprawdzie w 2014 r. odnotowano niewielki wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,7 mld zł, tj. o 1,0%), ale ich udział w portfelu obniżył się (z 7,4% na koniec 2013 r. do 7,0% na koniec 2014 r.). Należy jednak mieć na uwadze, że obraz sytuacji nie jest jednorodny i w niektórych bankach obserwowano pogorszenie jakości portfela kredytowego. W szczególności, należy odnotować pogorszenie jakości portfela kredytowego w sektorze banków spółdzielczych, przejawiające się zwiększeniem stanu kredytów zagrożonych (o 0,7 mld zł, tj. o 18,9%) oraz ich udziału w kredytach ogółem (z 5,9% do 6,4%).

Stabilizacja jakości kredytów mieszkaniowych

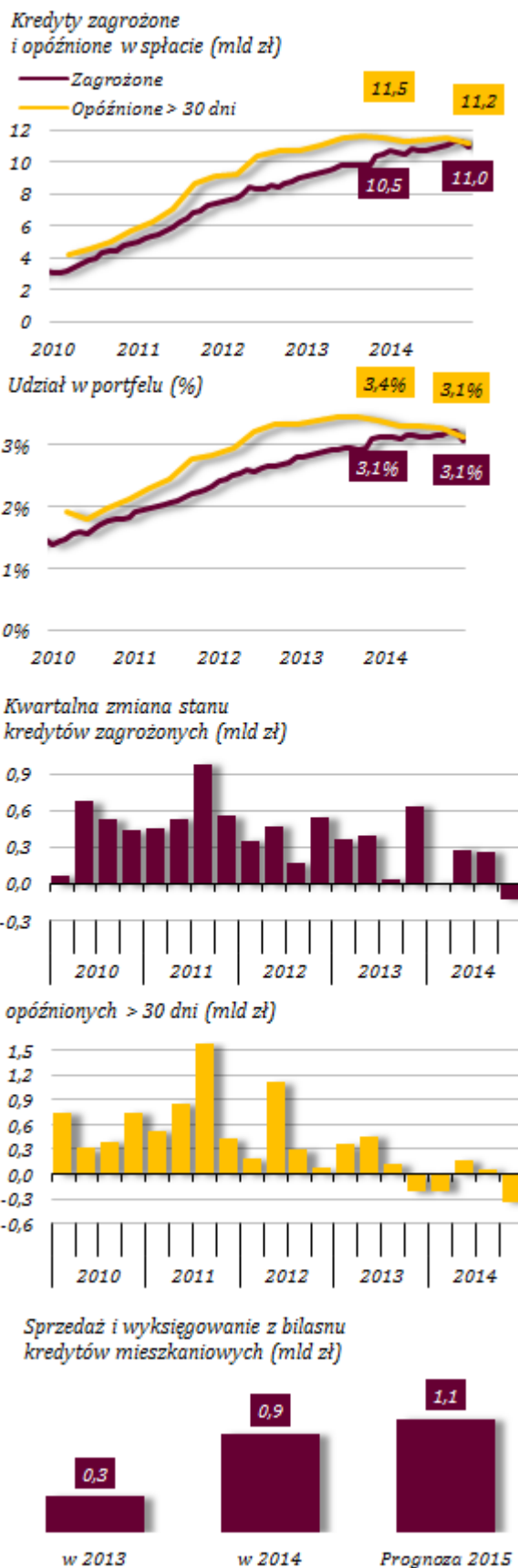
W 2014 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,5 mld zł, tj. o 4,4%), ale ich udział w portfelu pozostał stabilny (do 3,1%). Jednocześnie odnotowano zmniejszenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,3 mld zł, tj. o 2,6%), jak też obniżenie ich udziału w portfelu (z 3,4% na koniec 2013 do 3,1% na koniec 2014 r.).

Wzrost stanu kredytów zagrożonych dotyczył głównie kredytów udzielonych na zakup domu/działki (o 0,6 mld zł) oraz zakup mieszkania na rynku warszawskim (o 0,2 mld zł).

Na relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytów mieszkaniowych istotnie wpłynęło zwiększenie skali transakcji sprzedaży portfela „złych” kredytów mieszkaniowych lub też wyśięgowania ich z ewidencji bilansowej (wartość tych transakcji wzrosła z 0,3 mld zł w 2013 r. do 0,9 mld zł w 2014 r.). Ponadto, należy mieć na uwadze, że w portfelach banków znajduje się znacząca liczba kredytów objętych restrukturyzacją (na koniec 2014 r. ich wartość wynosiła 4,0 mld zł) oraz korzystających z tzw. „wakacji” kredytowych (7,8 mld zł). W przypadku tych ostatnich odnotowano silny wzrost, przy czym obecnie nie można stwierdzić, czy jest to przypadkowa kumulacja tego zjawiska czy też wstępna oznaka problemów z obsługą zadłużenia występujących u niektórych klientów.

Obecnie trudno jest stwierdzić, na ile obserwowana stabilizacja jest zjawiskiem trwałym. Niewątpliwie dokonane w ostatnich latach pewne wzmocnienie procedur kredytowych, jak też wzrost świadomości ryzyka po stronie klientów zaczynają przynosić pozytywne efekty. Proces jest ten wzmocniony przez poprawę sytuacji na rynku pracy oraz rekordowo niskie stopy procentowe, co istotnie obniża koszty obsługi zadłużenia i ma pozytywny wpływ na sytuację finansową kredytobiorców.

Wykres 55.
Jakość kredytów mieszkaniowych

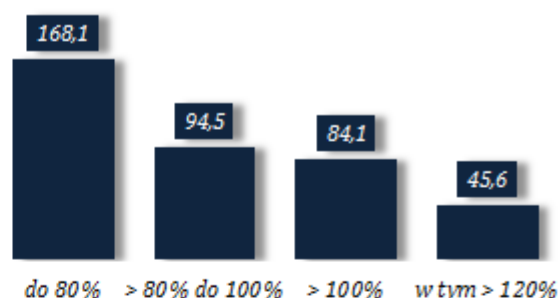

Wykres 56.
Wybrane problemy związane z portfelem kredytów mieszkaniowych

Liczba kredytów zagrożonych zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej

Struktura LTV portfela kredytowego (mld zł)

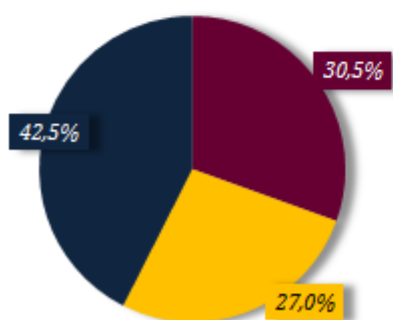
Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

236,4 tys. kredytów o LTV > 100%
383,4 tys. kredytów o LTV 80-100%

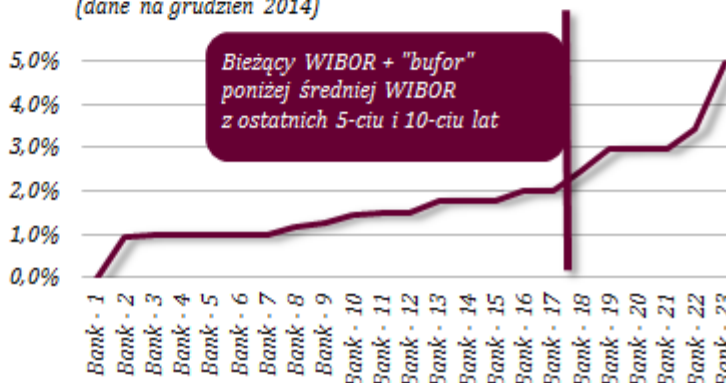
Nadmiernie liberalne zasady udzielania części kredytów:
- zbyt niskie bufory na ryzyko wzrostu stóp procentowych
- akceptowanie zaniżonych kosztów utrzymania
- nadmiernie wydłużone okresy kredytowania

Udział w ogólnej liczbie kredytów kredytów udzielonych przy przyjęciu kosztów utrzymania na poziomie:

- minimum socjalnego lub niższym
- wyższym niż minimum socjalne, ale niższym niż jego 1,5-krotność
- pozostałe kredyty

"Bufory" stopy procentowej nakładane przez banki przy wyznaczaniu zdolności kredytowej (dane na grudzień 2014)

O ile bieżąca jakość kredytów mieszkaniowych jest zadowalająca to portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości (więcej zob. aneks). W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec 2014 r. stanowiły one 41,0% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 22,9% sumy bilansowej sektora, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysoki udział kredytów walutowych generujących szereg rodzajów ryzyka, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego (619,8 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym 236,4 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy o sytuację kredytobiorców, którzy zostaliby objęci procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości zostałyby z wysokimi

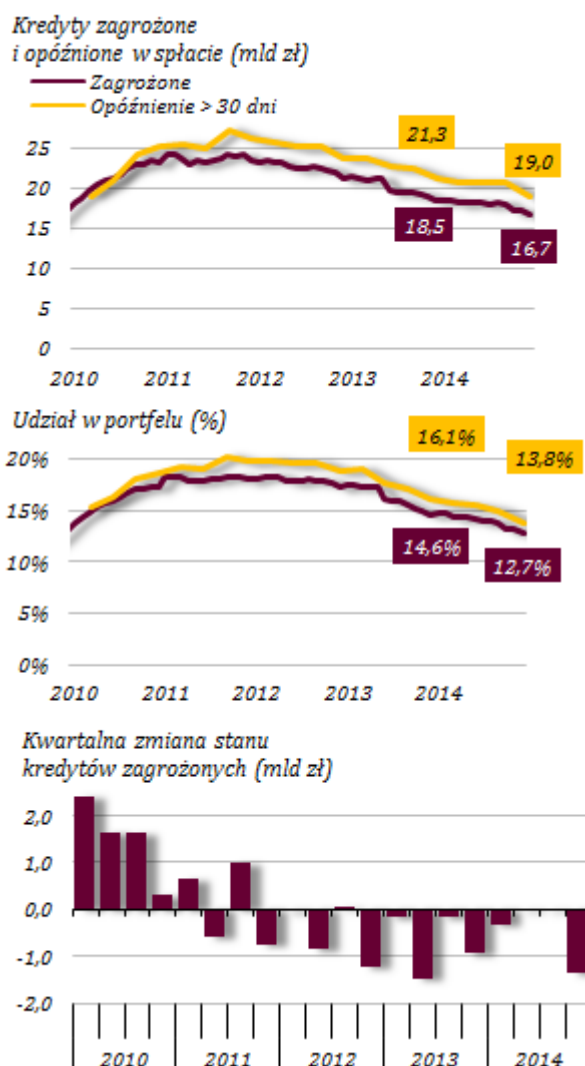
zobowiązaniami). Dodatkowe ryzyko wynika z kredytów udzielonych w ramach programu „Rodzina na swoim” („skokowy” wzrost rat spłaty), ograniczonej płynności na rynku nieruchomości, niezadowolających baz danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów, silnego zróżnicowania cen nieruchomości utrudniającego ich właściwą wycenę oraz braku w pełni zadowolających źródeł finansowania. W końcu należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń (na koniec 2014 r. w portfelach banków było ponad 50 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, co oznacza, że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi tych kredytów). Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nimi ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłoby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

Mając na uwadze te potencjalne zagrożenia, w 2013 r. KNF dokonała nowelizacji Rekomendacji S, której pełne wcielenie do powszechnej praktyki bankowej zwiększy bezpieczeństwo banków i ich klientów, jak też będzie sprzyjać stabilnemu, długookresowemu rozwojowi rynku nieruchomości. Obecnie UKNF dokonuje przeglądu dostosowania banków do postanowień Rekomendacji i zwraca uwagę, na utrzymywanie się niewłaściwych praktyk polegających m. in. na niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej, akceptacji zbyt niskich kosztów utrzymania, które są nieadekwatne do kosztów faktycznie ponoszonych przez kredytobiorców oraz nadmierne wydłużenie okresu kredytowania części kredytów.

Poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych

W 2014 r. odnotowano poprawę jakości portfela kredytów konsumpcyjnych wyrażającą się znaczącym obniżeniem stanu kredytów zagrożonych (o 1,7 mld zł, tj. -9,4%) oraz ich udziału w portfelu (z 14,6% na koniec 2013 r. do 13,7% na koniec 2014 r.). Poprawie uległa też spłacalność kredytów, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 2,3 mld zł, tj. -10,9%) oraz ich udziału w portfelu (z 16,1% do 13,8%). Jednak podobnie jak w przypadku kredytów mieszkaniowych, pozytywny obraz w znacznym stopniu wynikał z transakcji sprzedaży portfela „złych” kredytów lub też wyksięgowania ich z ewidencji bilansowej, jakie skumulowały się w IV kwartale (skala tych operacji dokonanych w całym roku wyniosła 5,4 mld zł). Dodatkowo poprawie jakości kredytów sprzyjał wzrost akcji kredytowej prowadzący do obniżenia udziału kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie. Stabilizacji i poprawie jakości portfela kredytowego sprzyja też poprawa sytuacji na rynku pracy, jak też proces samoregulacji banków, do jakiego doszło w minionych latach oraz działania regulacyjne i nadzorcze, które wzmocniły proces zarządzania ryzykiem na poziomie sektora i poszczególnych banków.

Wykres 57.
Jakość kredytów konsumpcyjnych

Stabilizacja jakości pozostałych kredytów gospodarstw domowych

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw uległa stabilizacji. Wprawdzie w 2014 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,5 mld zł, tj. o 4,9%), ale ich udział w portfelu uległ obniżeniu (z 11,0% do 10,5%), co spowodowane było relatywnie wysoką dynamiką wzrostu całego portfela tych kredytów. Przyrost kredytów zagrożonych wystąpił głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą drobnych przedsiębiorstw (wzrost kredytów zagrożonych o 0,4 mld zł), a w mniejszym stopniu kredytów na finansowanie nieruchomości (o 0,2 mld zł).

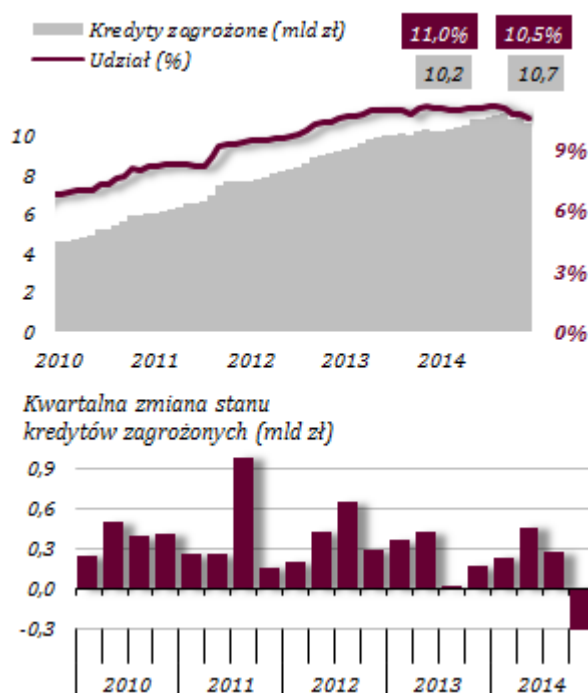
Stabilizacja jakości kredytów dla przedsiębiorstw

W 2014 r. obserwowano stabilizację jakości portfela kredytów udzielonych sektorowi przedsiębiorstw, przy czym stan kredytów zagrożonych uległ umiarkowanemu zwiększeniu (o 1,3 mld zł, tj. o 4,1%), ale ich udział obniżył się (z 11,6% do 11,2%) dzięki wyższej dynamice wzrostu całego portfela kredytów. Należy przy tym zaznaczyć, że stabilizacja jakości portfela kredytowego była obserwowana zarówno w portfelu kredytów dla MSP, jak i dużych przedsiębiorstw, przy czym przyrost kredytów zagrożonych obserwowany był głównie w obszarze kredytów inwestycyjnych i operacyjnych dla MSP oraz pozostałych kredytów dla dużych przedsiębiorstw. W kontekście jakości kredytów dla przedsiębiorstw trzeba dodać, że obserwowany w IV kwartale znaczący wzrost stanu kredytów zagrożonych wynikał z przeglądu jakości aktywów dokonanego przez UKNF w 2014 r., w rezultacie którego do banków wystosowano szereg zaleceń prowadzących m.in. do zmiany klasyfikacji niektórych ekspozycji.

Stabilizacja jakości portfela kredytów dla przedsiębiorstw wspierana jest przez ożywienie gospodarki oraz niskie stopy procentowe.

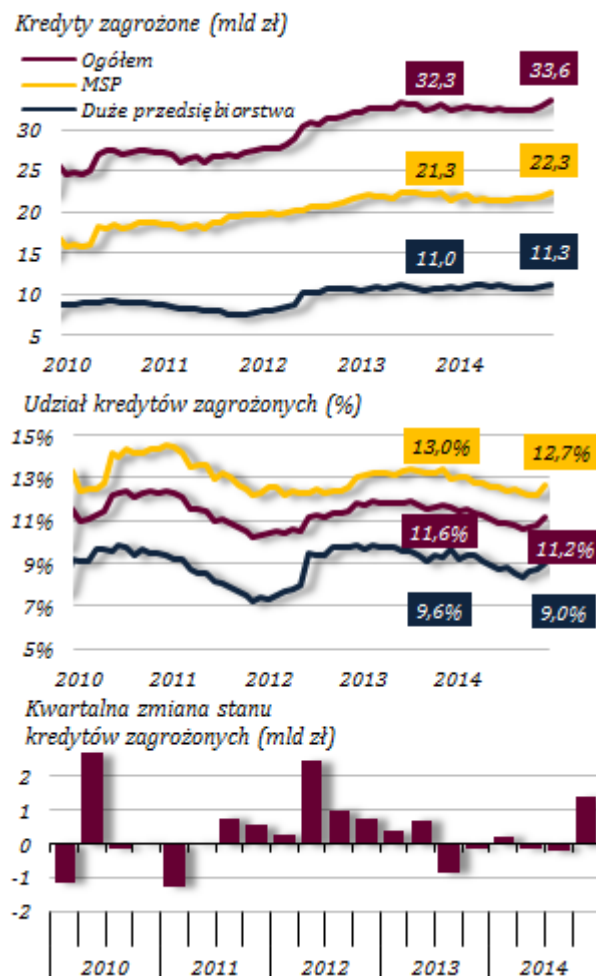
Wykres 58.

Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych

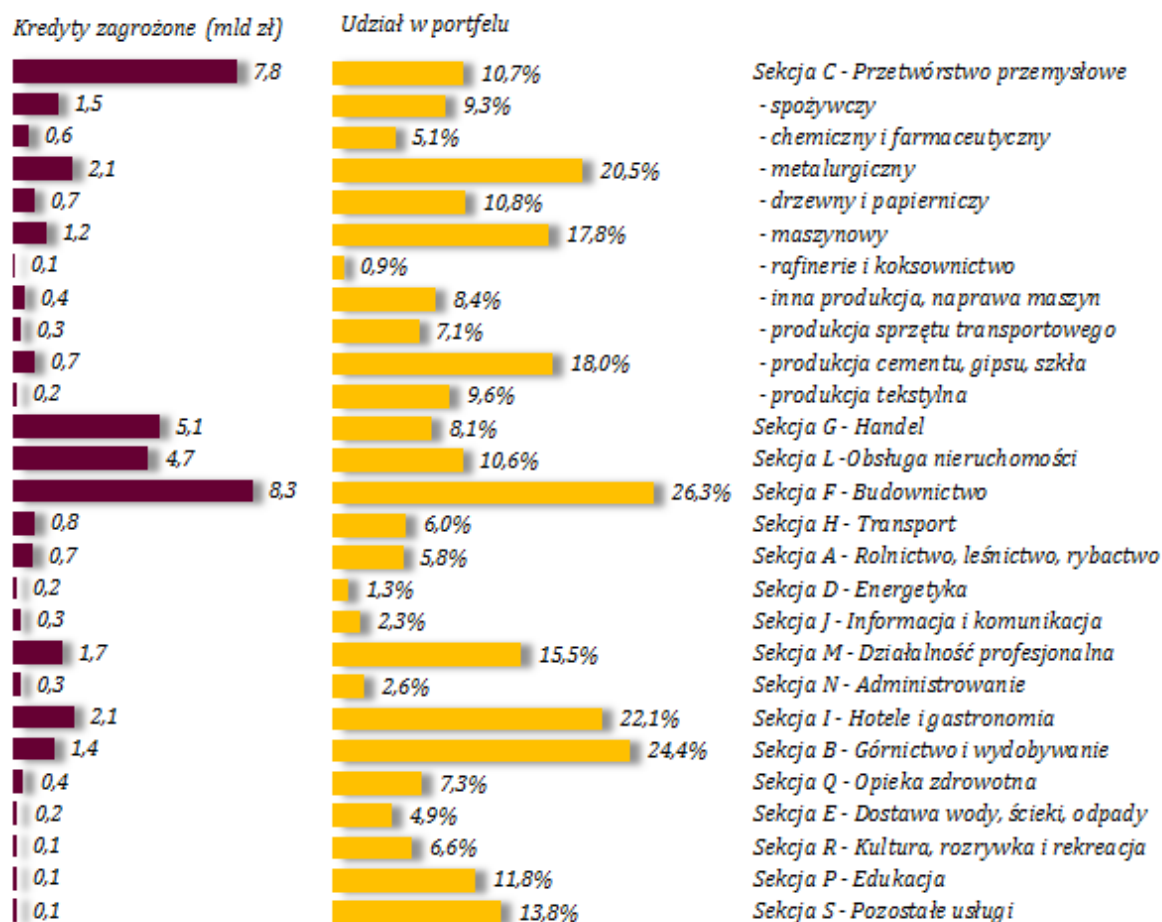
Wykres 59.

Jakość kredytów przedsiębiorstw

Wykres 60.

Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw

W ujęciu branżowym, najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla przedsiębiorstw z branży budowlanej, górnictwa, hoteli i gastronomii oraz przemysłu metalurgicznego, w których udział kredytów zagrożonych na koniec 2014 r. przekraczał 20% (najwyższy był w branży budowlanej gdzie wynosił 26,3%).

Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego obserwowany w 2014 r., należy tłumaczyć kilkoma czynnikami. Po pierwsze, pomimo obserwowanego w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r. silnego spowolnienia tempa wzrostu polskiej gospodarki, sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw pozostawała relatywnie dobra. Jednocześnie postępujące od połowy 2013 r. ożywienie gospodarki przekłada się na stopniową poprawę sytuacji finansowej przedsiębiorstw oraz sytuacji na rynku pracy. Po drugie, dokonane przez RPP silne złagodzenie polityki pieniężnej spowodowało znaczące zmniejszenie kosztów obsługi kredytów, co działa stabilizująco lub prowadzi do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców. Po trzecie, dzięki podjętym w ostatnich latach działaniom nadzoru bankowego oraz dokonaniem procesowi samoregulacji banków, jak też rozwojowi biur informacji gospodarczych, doszło do pewnego wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem. Jednocześnie silne wzmocnienie bazy kapitałowej (w znacznym stopniu wynikające z działań UKNF) stwarza bankom większe możliwości w procesie restrukturyzacji zadłużenia. Ponadto, stabilizacji sprawozdawczej jakości portfela kredytowego sprzyja sprzedaż portfela „złych kredytów”, która w minionych okresach dotyczyła głównie portfela kredytów konsumpcyjnych, a w 2014 r. objęła również znaczącą część zagrożonych kredytów mieszkaniowych.

Tabela 20. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych

	Poziom odpisów (mld zł)			Zmiana w 2014		Stopień pokrycia kredytów zagrożonych odpisami (%)		
	2012	2013	2014	mld zł	%	2012	2013	2014
Sektor niefinansowy ogółem	39,1	39,4	39,8	0,4	0,9%	54,5%	55,1%	55,2%
Gospodarstwa domowe	25,8	24,7	23,6	-1,1	-4,4%	65,4%	63,0%	61,5%
Mieszkaniowe	4,3	5,1	5,5	0,4	6,9%	47,9%	48,6%	49,7%
Konsumpcyjne	16,4	13,9	12,1	-1,8	-12,9%	76,9%	75,3%	72,3%
Pozostałe	5,1	5,7	6,0	0,4	6,6%	55,8%	55,6%	56,5%
Przedsiębiorstwa	13,2	14,7	16,2	1,4	9,8%	41,2%	45,6%	48,1%
MSP	8,0	8,8	9,9	1,1	12,3%	37,1%	41,3%	44,2%
Duże przedsiębiorstwa	5,2	5,9	6,3	0,4	6,1%	49,6%	53,9%	55,7%

Poziom odpisów oraz stopień pokrycia należności zagrożonych względnie stabilny

W kontekście jakości portfela kredytowego, trzeba też zwrócić uwagę, na kwestię odpisów dokonanych przez banki na związane z nimi ryzyko. W 2014 r. stan odpisów na należności od sektora niefinansowego uległ niewielkiemu zwiększeniu (o 0,4 mld zł; 0,9%). Wynikało to głównie ze wzrostu stanu odpisów na kredyty dla MSP, a w mniejszym stopniu na kredyty mieszkaniowe, pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych oraz kredyty dla dużych przedsiębiorstw. Z drugiej strony obserwowano zmniejszenie stanu odpisów na kredyty konsumpcyjne.

Stopień pokrycia odpisami należności zagrożonych marginalnie wzrósł (z 55,1% na koniec 2013 r. do 55,2% na koniec 2014 r.). Zwiększenie stopnia pokrycia dotyczyło wszystkich głównych kategorii kredytów z wyjątkiem kredytów konsumpcyjnych, w przypadku których odnotowano nieznaczne obniżenie stopnia pokrycia (cehuje je jednak najwyższy stopień pokrycia odpisami).

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

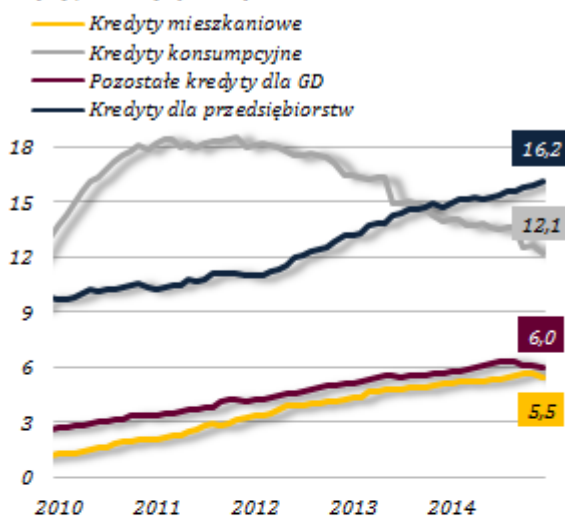
Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. W przypadku utrzymania się wyraźnego ożywienia gospodarki, będzie to pozytywnie wpływać na sytuację finansową części kredytobiorców i prowadziło do poprawy jakości portfela kredytowego.

Pozytywny wpływ wywiera też środowisko niskich stóp procentowych, choć trzeba mieć na uwadze, że może ono też wywoływać niekorzystne zjawiska (m.in. prowadzić do nadmiernego zadłużenia części gospodarstw

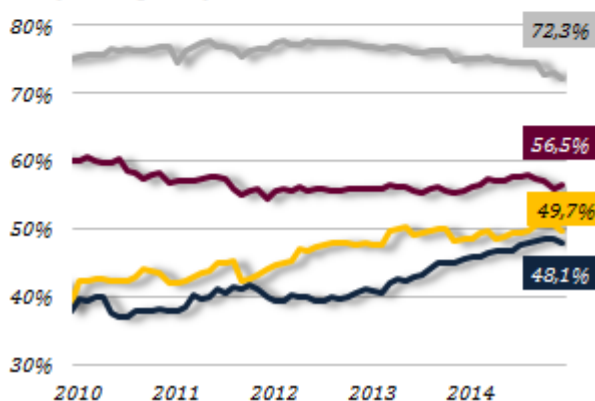
Wykres 61.

Odpisy na kredyty sektora niefinansowego

Odpisy/rezerwy (mld zł)

Stopień pokrycia odpisami kredytów zagrożonych

domowych i przedsiębiorstw, jak też poszukiwania inwestycji charakteryzujących się wyższymi stopami zwrotu, ale i wyższym ryzykiem), które mogą się uwidocznic dopiero w przyszłości.

W długim okresie, pozytywny wpływ na jakość portfela kredytowego będą miały też znowelizowane w ostatnich okresach rekomendacje KNF oraz inne działania podejmowane przez nadzór bankowy, które wcielone do powszechnej praktyki bankowej powinny istotnie wzmocnić zarówno proces zarządzania ryzykiem kredytowym, jak i bezpieczeństwo kredytobiorców.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora	19
Tabela 2. Aktywa głównych podmiotów systemu finansowego w latach 2013-2014 (bez NBP).....	21
Tabela 3. Adekwatność kapitałowa	23
Tabela 4. Współczynniki kapitałowe	25
Tabela 5. Wybrane miary płynności	28
Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF 386/2008 na koniec okresu	29
Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego.....	30
Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2014	31
Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw	35
Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania.....	36
Tabela 11. Portfel kredytowy	38
Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych	39
Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw	44
Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań.....	45
Tabela 15. Wybrane aktywa płynne	47
Tabela 16. Źródła finansowania	49
Tabela 17. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego	55
Tabela 18. Struktura terminowa bilansu.....	56
Tabela 19. Jakość portfela kredytowego	57
Tabela 20. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych.....	63

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. PKB, handel zagraniczny.....	12
Wykres 2. Wynik finansowy netto sektora przedsiębiorstw	13
Wykres 3. Sytuacja na rynku pracy.....	13
Wykres 4. Inflacja, stopa referencyjna NBP.....	14
Wykres 5. Sytuacja finansów publicznych.....	14
Wykres 6. Sytuacja na rynkach finansowych	15
Wykres 7. Nastroje przedsiębiorstw i konsumentów	16
Wykres 8. Sytuacja na rynku mieszkaniowym	17
Wykres 9. Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych	19
Wykres 10. Zatrudnienie i sieć sprzedaży	20
Wykres 11. Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)	20
Wykres 12. Koncentracja sektora.....	21
Wykres 13. Struktura systemu finansowego na koniec 2014.....	21
Wykres 14. Rola sektora bankowego w gospodarce.....	22
Wykres 15. Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy	24
Wykres 16. Łączny współczynnik kapitałowy (wypłacalności).....	25
Wykres 17. Struktura sektora pod względem adekwatności	25
Wykres 18. Wybrane miary płynności	28
Wykres 19. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego.....	29
Wykres 20. Wynik finansowy netto (kwartalny).....	30
Wykres 21. Przychody, koszty i wynik odsetkowy	31
Wykres 22. Struktura przychodów i kosztów odsetkowych.....	32
Wykres 23. Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	33
Wykres 24. Wynik z pozostałej działalności bankowej	33
Wykres 25. Inne przychody i koszty(saldo)	33
Wykres 26. Koszty działania i amortyzacja.....	34
Wykres 27. Saldo odpisów i rezerw	35
Wykres 28. Wybrane miary efektywności działania	36
Wykres 29. Suma bilansowej sektora	37
Wykres 30. Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2014	37
Wykres 31. Kredyty ogółem	38
Wykres 32. Kredyty dla gospodarstw domowych.....	39
Wykres 33. Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych.....	40
Wykres 34. Walutowe kredyty mieszkaniowe	41
Wykres 35. Kredyty konsumpcyjne	42

Wykres 36. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad	43
Wykres 37. Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych	43
Wykres 38. Kredyty dla przedsiębiorstw	44
Wykres 39. Obligacje przedsiębiorstw na rynku krajowym	45
Wykres 40. Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wg stanu na koniec 2014	46
Wykres 41. Kredyty dla sektora budżetowego	46
Wykres 42. Aktywa płynne	47
Wykres 43. Operacje pozabilansowe	48
Wykres 44. Struktura pasywów sektora bankowego na koniec 2014	49
Wykres 45. Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2014	49
Wykres 46. Depozyty sektora niefinansowego	50
Wykres 47. Depozyty i kredyty sektora finansowego	51
Wykres 48. Depozyty sektora budżetowego	51
Wykres 49. Emisje własne i pożyczki podporządkowane	52
Wykres 50. Struktura kapitałów	52
Wykres 51. Finansowanie zagraniczne	53
Wykres 52. Aktywa i pasywa walutowe	55
Wykres 53. Struktura terminów płatności bilansu	56
Wykres 54. Kredyty zagrożone sektora niefinansowego	57
Wykres 55. Jakość kredytów mieszkaniowych	58
Wykres 56. Wybrane problemy związane z portfelem kredytów mieszkaniowych	59
Wykres 57. Jakość kredytów konsumpcyjnych	60
Wykres 58. Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych	61
Wykres 59. Jakość kredytów przedsiębiorstw	61
Wykres 60. Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw	62
Wykres 61. Odpisy na kredyty sektora niefinansowego	63

ANEKS

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH
STAN NA KONIEC 2014**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2014 r. i objęto nim 28 podmiotów, które skupiały 98,2% ogólnej wartości tych kredytów¹⁹.

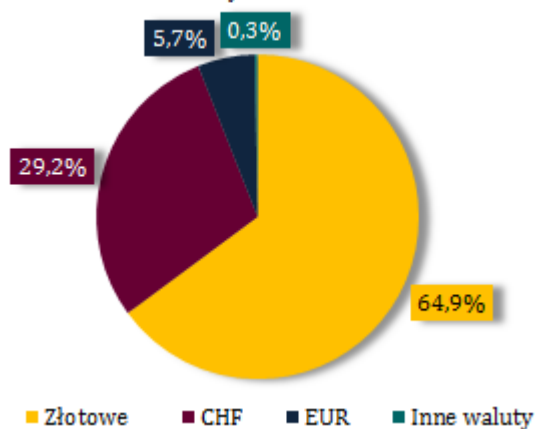
1. Wybrane charakterystyki struktury i jakości portfela kredytów mieszkaniowych

Na koniec 2014 r. w portfelach banków znajdowało się 1,9 mln kredytów mieszkaniowych udzielonych gospodarstwom domowym. Ponadto w portfelach banków znajdowało się 0,2 mln kredytów, które zostały udzielone na inne cele, ale które zabezpieczone były na nieruchomościach mieszkalnych (zob. dalej).

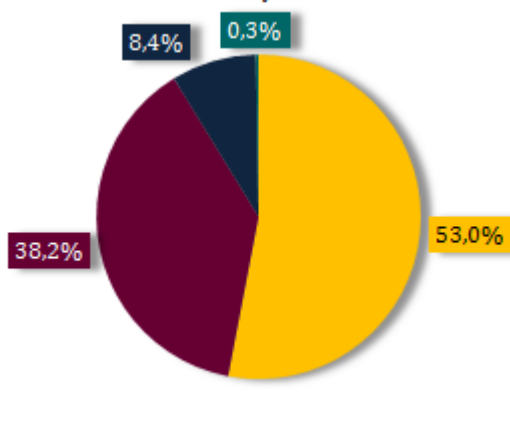
Struktura portfela kredytowego według waluty kredytu

	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	CHF	EUR	Inne waluty
Liczba kredytów (sztuki)	1 862 241	1 207 800	654 441	542 917	106 077	5 447
Wartość kredytów (mln zł)	346 769	183 855	162 914	132 617	29 285	1 012
Średnia wartość kredytu (tys. zł)	186,2	152,2	248,9	244,3	276,1	185,8

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

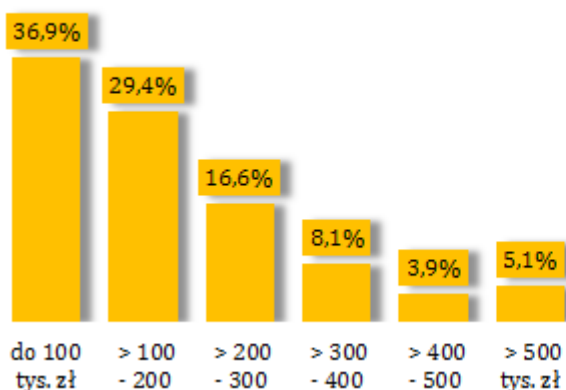
Większość kredytów została udzielona w złotych, ale w ujęciu wartościowym udziały kredytów złotych i walutowych były zbliżone. Wysoki udział kredytów walutowych wynikał z silnego rozwoju w latach 2007-2008 kredytów udzielonych, denominowanych lub indeksowanych wobec franka szwajcarskiego oraz późniejszego osłabienia złotego względem tej waluty. Trzeba jednak dodać, że w 2014 r. odnotowano zmniejszenie liczby i wartości kredytów walutowych (liczba kredytów zmniejszyła się o 23,1 tys., w tym kredytów CHF o 19,6 tys., a ich wartość o 4,0 mld zł, w tym kredytów CHF o 3,1 mld zł), na skutek stopniowej spłaty oraz przewalutowania części kredytów zagrożonych.

¹⁹ Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować (wyjaśnia to m.in. rozbieżności w zakresie liczby i wartości kredytów ogółem, które występują w niektórych tabelach lub pomiędzy tabelami). Pomimo tych zastrzeżeń, wyniki badania należy traktować jako dobre przybliżenie faktycznego obrazu portfela kredytów mieszkaniowych.

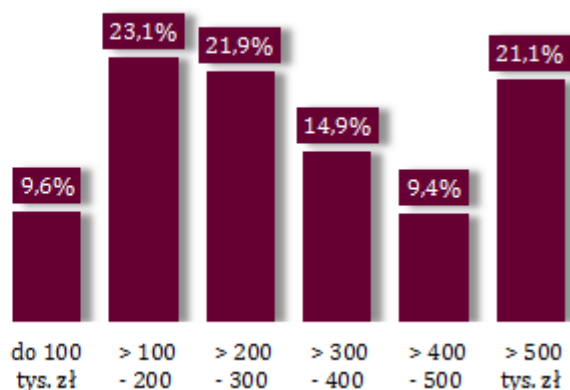
Struktura portfela kredytowego według wartości kredytu

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	1 862 241	1 207 800	654 441	346 769	183 855	162 914
do 100 tys. zł	687 665	507 814	179 851	33 179	24 404	8 775
> 100 - 200	548 032	386 010	162 022	80 233	56 214	24 019
> 200 - 300	308 898	189 381	119 517	76 015	46 528	29 487
> 300 - 400	150 123	70 987	79 136	51 666	24 316	27 350
> 400 - 500	73 108	26 752	46 356	32 471	11 841	20 630
> 500 tys. zł	94 415	26 856	67 559	73 206	20 551	52 655

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

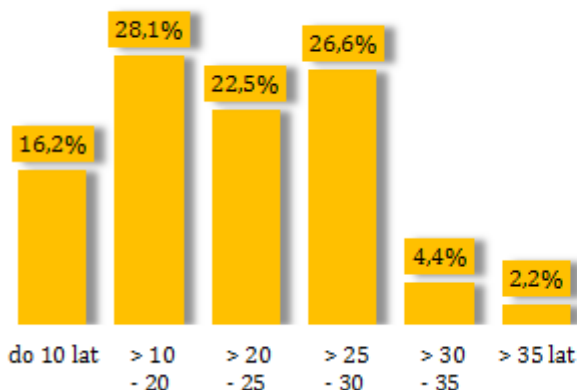

Z punktu widzenia wartości pojedynczego kredytu dominują kredyty o kwotach do 200 tys. zł, ale w ogólnej wartości kredytów uwagę zwraca wysoki udział kredytów o kwotach powyżej 500 tys. zł (wpływ na to miał również wzrost zadłużenia z tytułu kredytów walutowych na skutek osłabienia złotego).

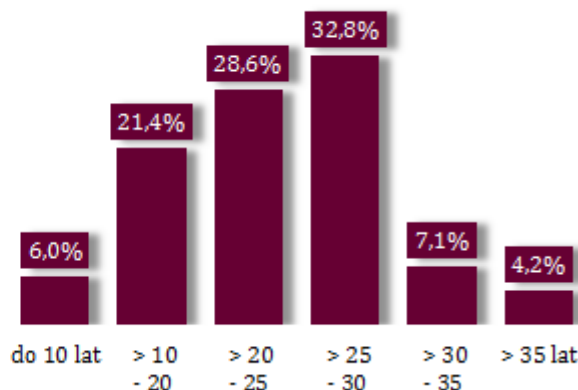
Struktura portfela kredytowego według okresu zapadalności kredytów

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	1 862 241	1 207 800	654 441	346 769	183 855	162 914
do 10 lat	302 228	222 714	79 514	20 653	13 937	6 716
> 10 - 20	523 403	343 301	180 102	74 329	41 608	32 721
> 20 - 25	419 679	206 522	213 157	99 097	35 115	63 982
> 25 - 30	495 436	376 747	118 689	113 602	78 597	35 005
> 30 - 35	81 204	40 576	40 628	24 644	9 743	14 901
> 35 lat	40 291	17 940	22 351	14 445	4 855	9 590

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

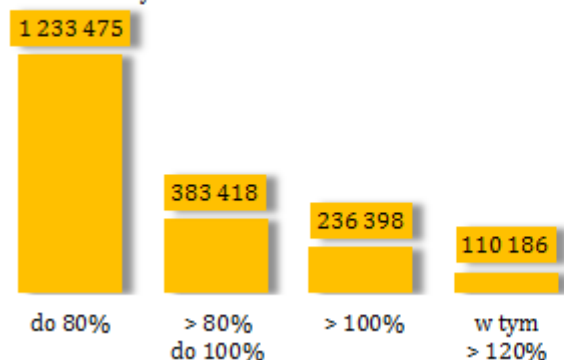

Z punktu widzenia okresu zapadalności kredytów, przeważają kredyty o okresie zapadalności do 25 lat, ale w ogólnej wartości kredytów ponad 40% stanowią kredyty o zapadalności powyżej 25 lat, co oznacza długą ekspozycję banków na ryzyko kredytowe.

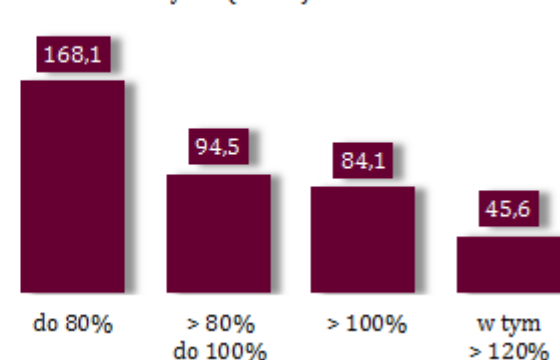
Struktura portfela kredytowego według bieżącej wartości LTV

	Liczba kredytów (sztuki)				Wartość kredytów (mln zł)			
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF
OGÓŁEM	1 853 291	1 199 054	654 237	542 804	346 678	183 766	162 912	132 617
do 80%	1 233 475	842 706	390 769	327 244	168 122	104 493	63 628	51 607
> 80% - 100%	383 418	285 243	98 175	70 936	94 478	61 954	32 524	22 484
> 100%	236 398	71 105	165 293	144 624	84 079	17 319	66 760	58 526
w tym								
do 50%	776 076	534 840	241 236	205 659	71 354	45 256	26 098	22 555
> 50% - 80%	457 399	307 866	149 533	121 585	96 767	59 237	37 531	29 052
> 80% - 90%	168 419	119 028	49 391	36 114	41 833	25 882	15 952	11 183
> 90% - 100%	214 999	166 215	48 784	34 822	52 644	36 072	16 572	11 301
> 100% - 110%	83 615	46 174	37 441	25 646	24 584	10 752	13 833	9 251
> 110% - 120%	42 597	13 995	28 602	22 583	13 905	3 079	10 826	8 469
> 120% - 130%	25 047	3 334	21 713	20 319	9 430	884	8 546	7 961
> 130% - 140%	19 679	1 921	17 758	17 210	7 871	566	7 304	7 052
> 140% - 150%	16 123	1 291	14 832	14 613	6 642	409	6 233	6 119
> 150% - 200%	43 162	2 576	40 586	40 125	18 840	1 027	17 813	17 566
> 200%	6 175	1 814	4 361	4 128	2 807	601	2 206	2 108

Struktura LTV portfela kredytowego
LICZBA kredytów

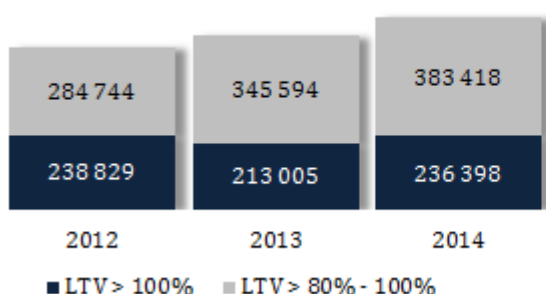

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

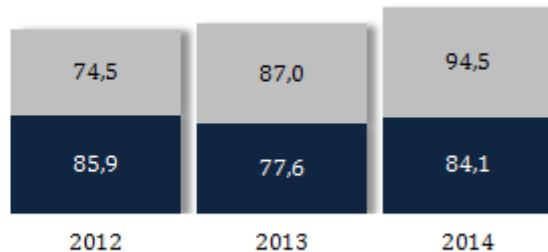

Na koniec 2014 r. banki raportowały 236,4 tys. kredytów mieszkaniowych (12,8% ogólnej liczby kredytów) o wartości 84,1 mld zł (24,3% ogólnej wartości kredytów), których bieżąca wartość LTV była wyższa od 100%, czyli takich w przypadku których bieżąca wartość zobowiązań przekraczała wartość nieruchomości stanowiących podstawowe zabezpieczenie kredytu. Ponadto banki miały 383,4 tys. kredytów (20,7% ogólnej liczby) o wartości 94,5 mld zł (27,3% ogólnej wartości) o LTV > 80% do 100%. Oznacza to, że 33,4% udzielonych kredytów stanowiących 51,5% ich łącznej wartości charakteryzowała się wysokim LTV²⁰.

LICZBA kredytów

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

W stosunku do badania według stanu na koniec 2013 r. odnotowano wzrost liczby i wartości kredytów o wysokich LTV, przy czym dotyczyło to zarówno kredytów walutowych jak i złotych.

²⁰ Dane o liczbie kredytów o wysokich LTV są w ograniczonym stopniu zniekształcone o kredyty o relatywnie niskich kwotach udzielone na inwestycje proekologiczne (np. instalacje solarne, gdzie zabezpieczeniem jest instalacja). Z punktu widzenia wartości kredytów o wysokich LTV nie ma to już jednak znaczenia.

Wysoki udział kredytów o wysokich LTV wynikał z nadmiernego ryzyka podjętego przez część klientów oraz nadmiernie liberalnej polityki kredytowej niektórych banków. Dodatkowo, obserwowany w latach 2009-2012 spadek cen na rynku nieruchomości oraz będące efektem globalnego kryzysu silne osłabienie PLN względem CHF wpłynęły na wzrost LTV kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości.

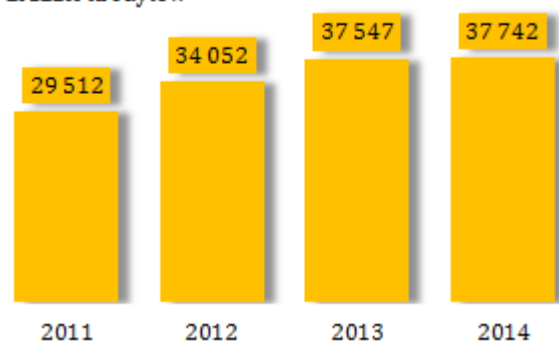
Wysokie LTV części portfela kredytowego wzbudza obawy o sytuację finansową gospodarstw domowych, które nie podołałyby spłacie tych kredytów (m.in. brak możliwości spłaty całości zobowiązań wobec banku w drodze sprzedaży nieruchomości), jak też mogą wpłynąć negatywnie na sytuację banków posiadających znaczący portfel kredytów o takiej charakterystyce (gdyby doszło do znacznego pogorszenia ich spłacalności). W konsekwencji w znowelizowanej w 2013 r. Rekomendacji S dodano postanowienia o maksymalnym LTV nowo udzielanych kredytów i minimalnym wkładzie własnym.

Kredyty zagrożone i opóźnione w spłacie

	Liczba kredytów (sztuki)				Wartość kredytów (mln zł)			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zagrożone	29 512	34 052	37 547	37 742	7 262	8 935	10 317	10 699
Opóźnione > 30 dni	33 395	38 164	39 064	37 533	8 948	10 553	11 147	10 836
31-90 dni	11 466	11 730	11 767	11 376	3 497	3 346	3 363	3 279
91-180 dni	4 477	4 383	3 566	3 342	1 243	1 175	990	915
> 180 dni	17 452	22 051	23 731	22 815	4 207	6 032	6 793	6 641

Na koniec 2014 r. w portfelach banków znajdowało się 37,7 tys. kredytów zagrożonych (2,0% ogólnej liczby kredytów) oraz 37,5 tys. opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (2,0% ogólnej liczby kredytów). W stosunku do stanu na koniec 2013 r. oznacza to nieznaczny wzrost liczby kredytów zagrożonych oraz zmniejszenie liczby kredytów opóźnionych w spłacie, co wskazuje na stabilizację jakości portfela kredytowego.

LICZBA kredytów

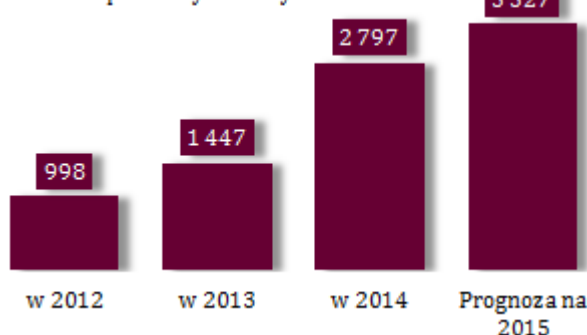

Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów mieszkaniowych

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem
w 2012 r.	998	215	1 213	74	23	97
w 2013 r.	1 447	299	1 746	300	42	342
w 2014 r.	2 797	927	3 724	726	207	933
prognoza na 2015 r.	3 327	351	3 678	943	133	1 076

Obserwowana w 2014 r. stabilizacja jakości portfela kredytowego w znacznym stopniu wynikała jednak ze sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej niektórych z tych kredytów, jakiej dokonało kilka banków. Należy liczyć się z tym, że skala tego zjawiska będzie się stopniowo zwiększać.

LICZBA sprzedanych kredytów

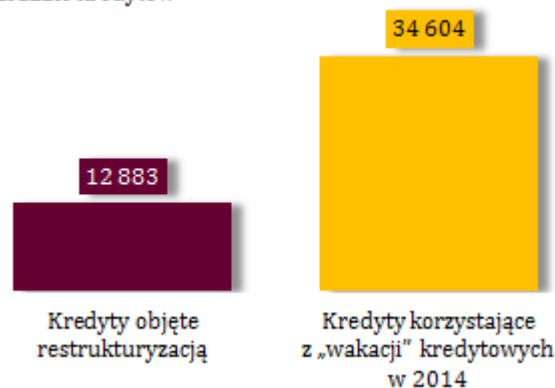
Kredyty objęte procesem restrukturyzacji oraz korzystające z „wakacji” kredytowych

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”
Kredyty objęte restrukturyzacją	12 883	6 481	6 402	3 977	1 978	1 999
- redukcja zobowiązań	227	45	182	34	7	27
- wydłużenie okresu spłaty	2 635	1 095	1 540	970	391	579
- zawieszenie rat spłaty	5 166	3 081	2 085	1 804	1 107	697
- inne formy	4 855	2 260	2 595	1 169	473	696
„Wakacje” kredytowe w 2014	34 604	34 036	568	7 820	7 633	188

W kontekście ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowymi, należy mieć na uwadze znaczącą liczbę i wartość kredytów które objęte są procesem restrukturyzacji, przy czym w 2014 r. odnotowano nieznaczne zmniejszenie liczby tych kredytów, choć ich wartość uległa zwiększeniu.

W 2014 r. odnotowano silny wzrost liczby kredytów, w przypadku których kredytobiorcy skorzystali z tzw. „wakacji” kredytowych. Obecnie trudno jest stwierdzić, czy jest to przypadkowa kumulacja tego zjawiska czy też wstępna oznaka problemów z obsługą zadłużenia występujących u części klientów.

LICZBA kredytów

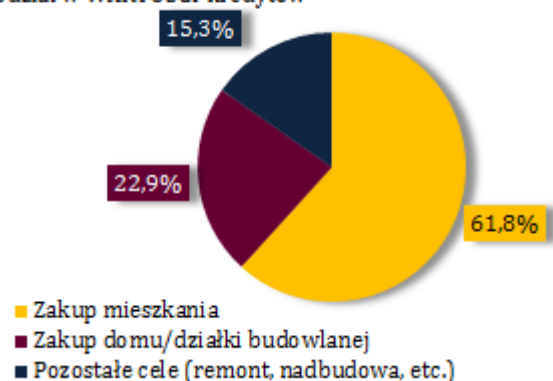

Struktura i jakość portfela kredytowego według celu udzielenia kredytu

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)				
	Ogółem	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	Ogółem	Zagrożone	Udział	Opóźnione > 30 dni	Udział
Ogółem	1 862 241	37 742	37 533	346 769	10 699	3,1%	10 836	3,1%
1/ Zakup mieszkania	1 140 835	19 928	19 909	214 166	5 477	2,6%	5 555	2,6%
- Warszawa	148 296	2 103	2 110	47 367	1 063	2,2%	1 014	2,1%
- Kraków	43 714	549	605	10 277	218	2,1%	244	2,4%
- Wrocław	48 781	698	740	11 510	240	2,1%	250	2,2%
- Poznań	36 103	547	539	7 775	186	2,4%	183	2,4%
- Łódź	26 675	455	472	4 324	134	3,1%	145	3,3%
- aglomeracja katowicka	74 809	1 275	1 413	10 424	316	3,0%	347	3,3%
- Trójmiasto	53 034	1 066	1 051	11 977	336	2,8%	341	2,9%
- pozostałe	709 423	13 236	12 979	110 512	2 985	2,7%	3 031	2,7%
2/ Zakup domu/działki bud.	375 457	9 210	9 315	79 556	3 043	3,8%	3 238	4,1%
3/ Inne cele (remont, etc.)	345 949	8 605	8 309	53 047	2 178	4,1%	2 042	3,8%
Informacja dodatkowa								
- kredyty "RnS"	178 896	959	1 025	29 873	165	0,6%	177	0,6%

Z punktu widzenia celu na jaki został udzielony kredyt dominują kredyty na zakup mieszkania, z relatywnie dużą rolą rynku warszawskiego.

Udział w WARTOŚCI kredytów

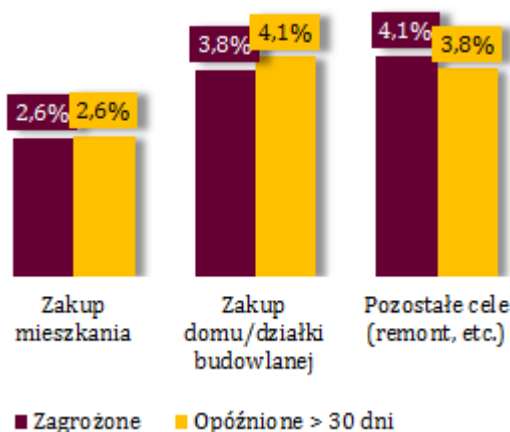

Biorąc pod uwagę cel kredytu, najwyższą jakość wykazują kredyty udzielone na zakup mieszkania, podczas gdy jakość kredytów udzielonych na zakup domu, działki budowlanej lub inne cele jest niższa.

Pomimo generalnie obserwowanej stabilizacji jakości portfela kredytowego w 2014 r. odnotowano relatywnie wysoki przyrost kredytów zagrożonych udzielonych na zakup domu/działki (o 1,9 tys. sztuk; 0,6 mld zł) oraz zakup mieszkania na rynku warszawskim (o 0,3 tys. sztuk; 0,2 mld zł). Uwagę zwraca też dalszy przyrost kredytów zagrożonych udzielonych w ramach Programu „Rodzina na swoim” (o 0,3 tys. sztuk; 0,1 mld zł).

W kontekście ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowymi należy mieć na uwadze ograniczoną wielkość i płynność obrotu na rynku nieruchomości.

Jeżeli dokona się porównania liczby i wartości kredytów zagrożonych lub opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni, z liczbą i wartością transakcji zawieranych w skali roku na lokalnych rynkach nieruchomości, to okazuje się że kredyty te stanowią źródło potencjalnego ryzyka dla stabilności tych rynków (dla przykładu w Warszawie mogłyby one stanowić 5-10% rocznych obrotów²¹, przy czym udział ten może się zwiększać na skutek stopniowego „dojrzewania” portfela). Gdyby banki (lub inne podmioty, które nabyły wierzycelności), podjęły decyzję o realizacji swoich roszczeń w drodze sprzedaży mieszkań w krótkim czasie, to należałoby oczekiwać negatywnej presji na ceny na rynku (ceny w tych transakcjach istotnie odbiegają od średnich rynkowych). Miałyby to też negatywny wpływ na sprzedaż realizowaną przez deweloperów (i ich skłonność do inwestycji) oraz uczestników rynku wtórnego. W związku z tym w interesie wszystkich uczestników rynku jest utrzymanie, jak najwyższej jakości kredytów.

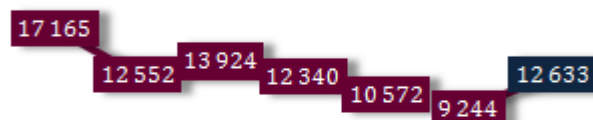

Obroty na rynku mieszkań w Warszawie
rynek pierwotny i wtórny
(Źródło: NBP)

LICZBA transakcji

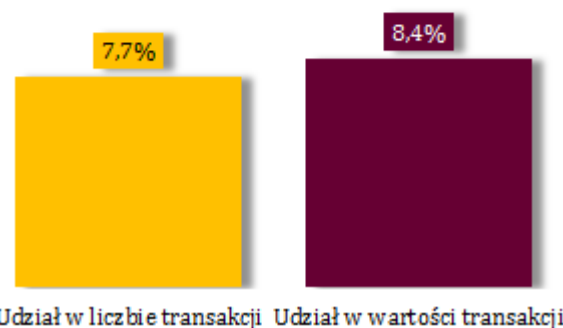

WARTOŚĆ transakcji (mln zł)

2008 2009 2010 2011 2012 2013 Średnia

Hipotetyczny udział kredytów zagrożonych
w obrotach na rynku mieszkań w Warszawie

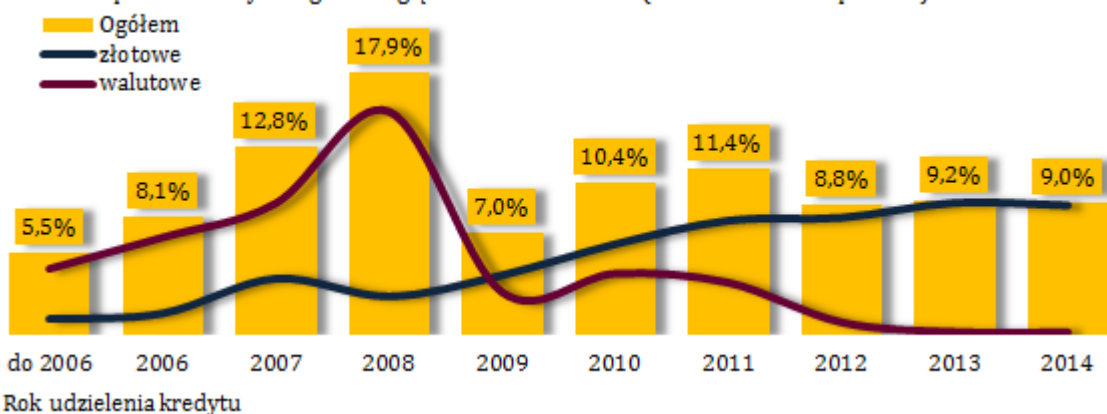

²¹ Prezentowany rachunek jest niepełny, gdyż nie uwzględnia kredytów udzielonych na inne cele mieszkaniowe (np. remont), jak też kredytów, które nie są zaliczone do kredytów mieszkaniowych, ale są zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (np. konsumpcyjnych).

Struktura i jakość portfela kredytowego według roku udzielenia kredytu

	do 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	OGÓŁEM
Liczba kredytów (sztuki)											
Ogółem	243 699	175 279	204 881	228 740	132 430	183 007	193 146	166 175	163 793	171 091	1 862 241
Złotowe	83 894	63 268	109 458	66 392	97 867	137 895	157 518	158 779	162 811	169 918	1 207 800
Walutowe	159 805	112 011	95 423	162 348	34 563	45 112	35 628	7 396	982	1 173	654 441
Wartość kredytów (mln zł)											
Ogółem	19 114	28 028	44 429	62 093	24 119	35 926	39 382	30 613	31 861	31 205	346 769
Złotowe	3 510	5 060	13 342	9 097	14 162	21 544	27 151	27 837	31 385	30 767	183 855
Walutowe	15 604	22 968	31 086	52 995	9 957	14 382	12 231	2 776	476	438	162 914
Jakość kredytów											
Liczba kredytów (sztuki)											
Zagrożone	7 121	4 397	6 634	9 383	3 478	3 022	1 933	1 117	502	155	37 742
Opóźnione > 30 dni	6 812	4 310	6 529	9 412	3 368	3 066	2 108	1 131	582	215	37 533
Wartość kredytów (mln zł)											
Zagrożone	833	932	2 288	3 735	992	855	658	267	95	46	10 699
Opóźnione > 30 dni	834	942	2 237	3 751	966	921	704	298	140	43	10 836
Udział w wartości kredytów z danego rocznika (%)											
Zagrożone	4,4%	3,3%	5,1%	6,0%	4,1%	2,4%	1,7%	0,9%	0,3%	0,1%	3,1%
Opóźnione > 30 dni	4,4%	3,4%	5,0%	6,0%	4,0%	2,6%	1,8%	1,0%	0,4%	0,1%	3,1%

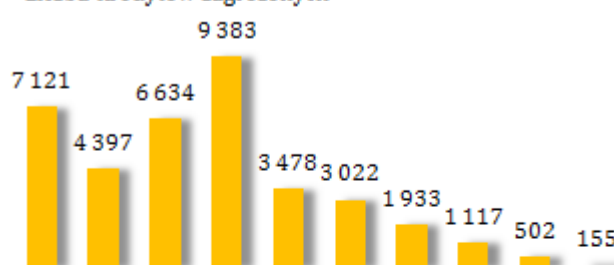
Struktura portfela kredytowego ze względu na rok udzielenia (udział w wartości portfela)

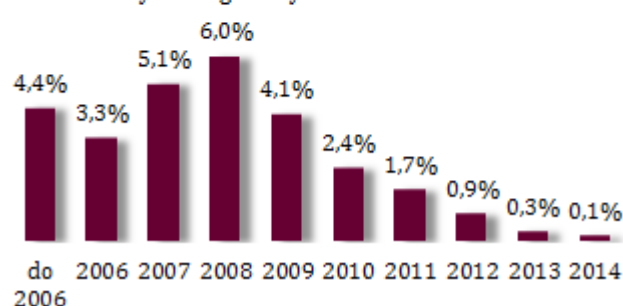
W strukturze portfela uwagę zwraca wysoki udział kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości oraz skuteczne ograniczenie sprzedaży kredytów walutowych w latach 2012-2014.

Najniższą jakość przedstawia portfel kredytów z 2008 r., a w dalszej kolejności z 2007 r., czyli kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości. Uwagę zwraca też dość szybkie pogorszenie jakości kredytów z 2009 r., których jakość jest porównywalna lub niższa niż portfela kredytów udzielonych przed 2007 r. w którym relatywnie wysoki udział kredytów zagrożonych wynika z „dojrzewania” tego portfela oraz dużej liczby kredytów spłaconych przed terminem (kredyty udzielone w pierwszej połowie minionej dekady były udzielone na znacznie niższe kwoty, m.in. ze względu na znacznie niższe ceny nieruchomości i bardziej konserwatywne zasady ich udzielania).

Liczba kredytów zagrożonych

Udział kredytów zagrożonych

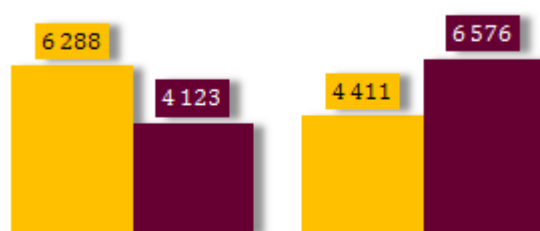
Sprawozdawcza i rzeczywista jakość kredytów według waluty

	Wartość kredytów (mln zł)	Liczba kredytów (sztuki)
KREDYTY ŻŁOTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	183 855	1 207 800
- w tym kredyty zagrożone	6 288	26 050
- udział kredytów zagrożonych	3,4%	2,2%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	3 029	10 716
- w tym kredyty zagrożone	29	65
Zmniejszenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	-2 846	-8 706
- w tym kredyty zagrożone	-2 195	-5 831
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	184 038	1 209 810
- w tym kredyty zagrożone	4 123	20 284
- udział kredytów zagrożonych	2,2%	1,7%
KREDYTY WALUTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	162 914	654 441
- w tym kredyty zagrożone	4 411	11 692
- udział kredytów zagrożonych	2,7%	1,8%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	2 846	8 706
- w tym kredyty zagrożone	2 195	5 831
Zmniejszenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	-3 029	-10 716
- w tym kredyty zagrożone	-29	-65
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	162 731	652 431
- w tym kredyty zagrożone	6 576	17 458
- udział kredytów zagrożonych	4,0%	2,7%

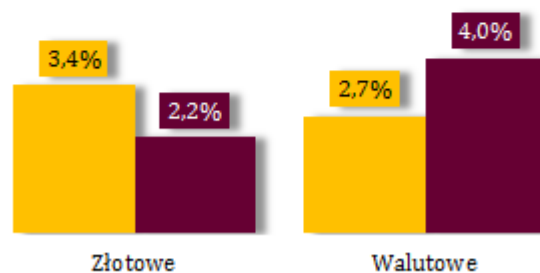
Wyższa jakość kredytów walutowych w ujęciu sprawozdawczym wynika z przewalutowania części zagrożonych kredytów walutowych na złote oraz wyższej przedterminowej spłacalności kredytów złotych. Po dokonaniu odpowiedniej korekty, można stwierdzić, że na koniec 2014 r. jakość kredytów złotych była wyraźnie wyższa niż kredytów walutowych. Należy jednak mieć na uwadze, że w ostatnich latach emisja kredytów walutowych uległa silnemu ograniczeniu, a w latach 2012-2014 praktycznie została wyeliminowana. To powoduje, że jakość kredytów walutowych ulega obecnie szybszemu pogorszeniu niż kredytów złotych, które mają stały „dopływ” nowych kredytów wykazywanych w początkowej fazie cyklu ich życia jako normalne. Liczba złotych i walutowych kredytów zagrożonych była zbliżona (odpowiednio 20,3 i 17,5 tys. sztuk).

Jakość kredytów mieszkaniowych sprawozdawcza i rzeczywista

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mln zł)

UDZIAŁ kredytów zagrożonych

■ Sprawozdawcza ■ Skorygowana

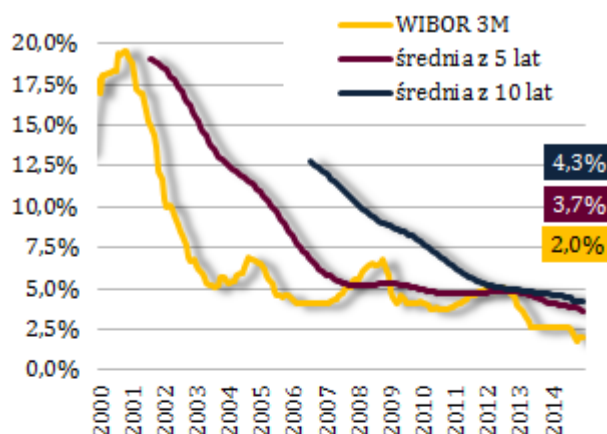
2. Wybrane aspekty ryzyka związanego z oceną zdolności kredytowej i okresem kredytowania

W kontekście jakości portfela kredytów mieszkaniowych należy mieć na uwadze, że pomimo zadowalającej jakości bieżącej portfel tych kredytów generuje istotne ryzyko, które może się uwidocznić w przyszłych okresach, wynikające m.in. ze stosowania zarówno przez banki, jak i kredytobiorców niekorzystnych lub niewłaściwych praktyk, które dotyczą m.in. ryzyka stóp procentowych, kosztów utrzymania oraz ostatecznego terminu spłaty kredytu.

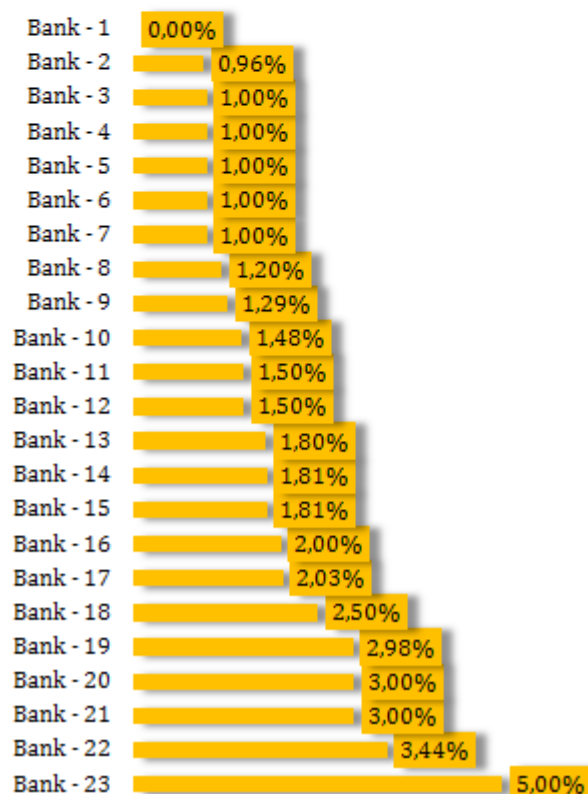
Mając na uwadze długookresowy charakter kredytów mieszkaniowych, jak też to, że w Polsce prawie wszystkie kredyty mieszkaniowe udzielane są w oparciu o zmienną stopę procentową, szczególnego znaczenia nabiera odpowiednie uwzględnienie ryzyka wzrostu stóp w procesie oceny zdolności kredytowej. Odpowiednie uwzględnienie tego ryzyka oznacza m.in. przyjęcie takiego parametru (buforu), który zapewni iż nawet przy znacznym wzroście stóp procentowych w stosunku do momentu udzielenia kredytu, kredytobiorcy będą w stanie obsługiwać swoje zadłużenie. Kwestia ta nabiera szczególnego znaczenia w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych, w jakim znajduje się obecnie polska gospodarka (dla przykładu, w grudniu 2014 r. stawka WIBOR 3M była o 1,7 punktu procentowego niższa od średniej z 5 lat oraz o 2,3 punktu procentowego niższa od średniej z 10 lat).

W związku z tym za niewłaściwą należy uznać praktykę, w której banki przy określaniu zdolności kredytowej nakładają relatywnie niskie bufory (mające na celu odzwierciedlić ryzyko wzrostu stóp procentowych), które w grudniu 2014 r. generalnie kształtowały się na poziomie poniżej 2 punktów procentowych. W tym kontekście warto wskazać przykład Banku Anglii (ściśle Financial Policy Committee), który w 2014 r. wydał bankom rekomendację, aby w procesie oceny zdolności kredytowej badały, czy kredytobiorca jest zdolny do obsługi kredytu przy oprocentowaniu o 3 punkty procentowe wyższym od oprocentowania w momencie jego udzielenia.

WIBOR 3 M w latach 2000-2014

Bufor stopy procentowej nakładany w grudniu 2014 przy wyznaczaniu zdolności kredytowej

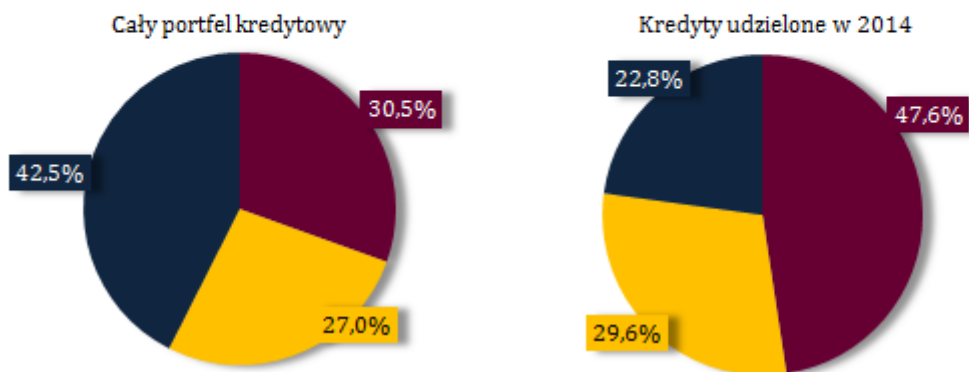

Minimalne koszty utrzymania akceptowane przez banki

	Typ gospodarstwa domowego (pracownicze)				
	1 osobowe	2 osobowe	3 osobowe	4 osobowe	5 osobowe
Minimum socjalne IPiSS					
Polska - dane za grudzień 2014	1 057	1 744	2 674	3 348	4 105
Miasta > 500 tys. - dane za 2012	1 060	1 757	2 800	3 536	4 308
Minimalne koszty utrzymania w Warszawie akceptowane przez banki przy zakupie nieruchomości w grudniu 2014					
Bank - 1	680	952	1 507	1 933	2 489
Bank - 2	683	1 120	1 674	2 243	2 243
Bank - 3	683	1 120	1 674	2 243	2 243
Bank - 4	700	1 300	1 950	2 600	3 250
Bank - 5	722	1 249	1 776	2 303	2 830
Bank - 6	810	1 283	1 826	2 553	3 280
Bank - 7	840	1 423	2 263	2 936	3 524
Bank - 8	840	1 423	2 263	2 936	3 524
Bank - 9	850	1 200	1 450	1 850	2 400
Bank - 10	902	1 491	2 247	2 838	3 465
Bank - 11	975	1 616	1 930	2 244	2 558
Bank - 12	1 000	1 400	1 800	2 200	2 600
Bank - 13	1 000	1 660	2 630	3 360	4 090
Bank - 14	1 000	1 760	2 520	3 280	4 040
Bank - 15	1 030	1 820	2 610	3 400	4 190
Bank - 16	1 062	1 572	2 081	3 016	3 525
Bank - 17	1 093	1 560	2 036	2 439	2 776
Bank - 18	1 103	1 911	3 068	3 952	4 862
Bank - 19	1 150	1 450	1 750	2 050	2 350
Bank - 20	1 200	1 416	2 233	2 876	3 579
Bank - 21	1 268	1 648	2 029	2 409	2 790
Bank - 22	1 300	1 900	2 500	3 100	3 700
Bank - 23	1 366	2 099	2 831	3 381	3 839
Bank - 24	1 400	1 500	1 850	2 200	2 550

Udział w ogólnej liczbie kredytów
kredytów udzielonych przy przyjęciu kosztów utrzymania na:

- poziomie minimum socjalnego lub niższym
- poziomie wyższym niż minimum socjalne, ale niższym niż jego 1,5-krotność
- pozostałe kredyty

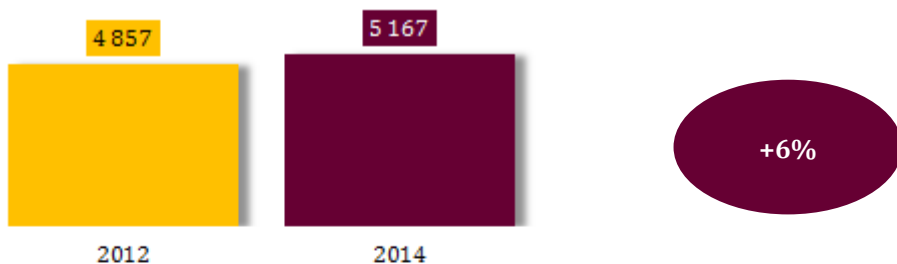

Niewłaściwą praktyką stosowaną zarówno przez banki, jak i ich klientów jest zaniżanie kosztów utrzymania w drodze przyjmowania ich na niskim lub bardzo niskim poziomie, nieadekwatnym do kosztów faktycznie ponoszonych przez kredytobiorcę i jego rodzinę. Na powszechność tego zjawiska wskazują bardzo niskie wartości minimalnych kosztów utrzymania akceptowane przez banki, jak też wysoki udział w sprzedaży kredytów, w przypadku których koszty utrzymania zostały przyjęte na poziomie minimum socjalnego wyliczanego przez IPiSS (jest ono znacząco niższe od średnich kosztów utrzymania wyliczanych przez GUS, co wynika z definicji minimum socjalnego, które oznacza zaspokajanie potrzeb konsumpcyjnych na relatywnie niskim poziomie), bądź też niższym lub niewiele wyższym od tego minimum. Według stanu na

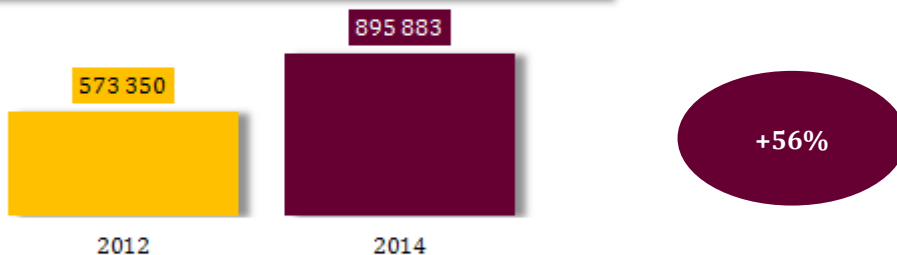
koniec 2014 r. kredyty udzielone przy przyjęciu w momencie ich udzielenia, kosztów utrzymania na poziomie minimum socjalnego lub niższym stanowiły aż 30,5% ogólnej liczby kredytów i aż 47,6% kredytów udzielonych w 2014 r. O ile tego typu praktyka może być w pewnym stopniu akceptowana w przypadku krótkoterminowych kredytów konsumpcyjnych udzielonych na niskie kwoty to w przypadku kredytów mieszkaniowych nie może być akceptowana, gdyż prowadzi do nadmiernego wzrostu ryzyka po stronie kredytobiorców i banków, jak też jest sprzeczna z postanowieniami Rekomendacji S, która stwierdza m.in. „Bank powinien brać pod uwagę wszystkie typowe wydatki kredytobiorcy, przy czym analizując je powinien uwzględniać kwoty odpowiadające ich rzeczywistemu poziomowi, w szczególności biorąc pod uwagę liczbę osób pozostających na jego utrzymaniu, status mieszkaniowy i miejsce zamieszkania. Bank powinien weryfikować deklarowany przez klientów poziom wydatków. Weryfikacja ta powinna być oparta na obiektywnych danych dotyczących kosztów utrzymania i wydatków gospodarstw domowych. W szczególności przyjmowane do oceny zdolności kredytowej wydatki, inne niż związane z obsługą zobowiązań kredytowych, nie powinny być niższe, niż wynikające z niezależnych i obiektywnych analiz w zakresie poziomu wydatków gospodarstw domowych.”.

**Zmiana wynagrodzeń oraz zdolności kredytowej w latach 2012-2014
Oraz zależność maksymalnej zdolności kredytowej od kosztów utrzymania**

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA przy przyjęciu przeciętnych miesięcznych wydatków wg GUS 1665 zł na osobę

ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA przy przyjęciu przeciętnych miesięcznych wydatków wg minimum socjalnego 879 zł na osobę

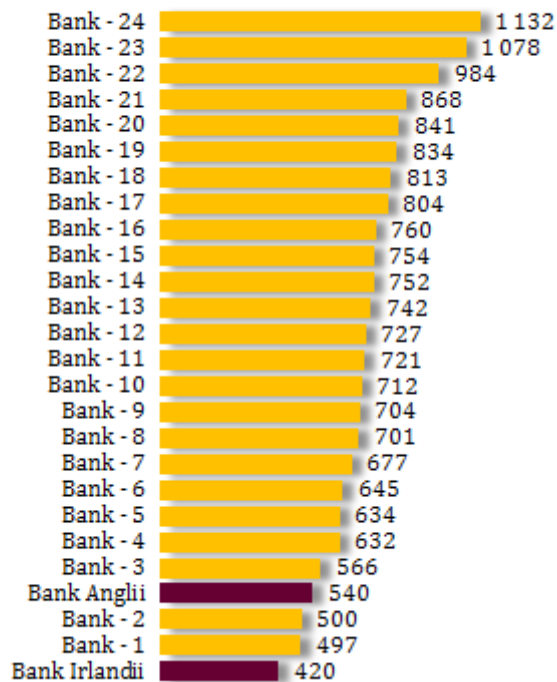

Maksymalna kwota kredytu udzielonego na 30 lat małżeństwu bez dzieci pracującemu i mieszkającemu w Warszawie, w którym każde z małżonków otrzymuje wynagrodzenie w wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w Warszawie.

Maksymalna kwota kredytu (tys. zł), jaką banki były skłonne udzielić w grudniu 2014 r. kredytobiorcom pracującym i mieszkającym w Warszawie

	Osoba samotna		Małżeństwo		z 1 dzieckiem		z 2 dzieci	
			bez dzieci					
Wynagrodzenie brutto	5,0	6,0	10,0	12,0	10,0	12,0	10,0	12,0
Bank - 1	249	297	497	595	497	595	497	595
Bank - 2	250	300	500	600	500	600	500	600
Bank - 3	189	226	566	677	566	677	479	677
Bank - 4	310	379	632	758	632	758	632	758
Bank - 5	317	381	634	761	634	761	547	723
Bank - 6	323	386	645	772	645	772	642	772
Bank - 7	309	407	677	811	616	811	451	645
Bank - 8	332	414	701	839	701	839	701	839
Bank - 9	329	421	704	845	704	845	638	845
Bank - 10	356	426	712	852	712	852	712	852
Bank - 11	359	430	721	863	721	863	696	863
Bank - 12	303	362	727	942	727	942	727	942
Bank - 13	371	444	742	888	742	888	742	888
Bank - 14	376	449	752	899	739	891	615	744
Bank - 15	232	278	754	905	754	905	690	905
Bank - 16	375	455	760	915	745	895	620	750
Bank - 17	375	480	804	961	699	910	593	804
Bank - 18	407	488	813	976	813	976	697	968
Bank - 19	361	473	834	1 058	738	961	642	865
Bank - 20	418	503	841	1 010	841	1 010	841	1 010
Bank - 21	439	531	868	1 028	868	1 028	804	1 028
Bank - 22	492	590	984	1 181	984	1 181	984	1 181
Bank - 23	539	647	1 078	1 294	1 078	1 294	1 078	1 294
Bank - 24	566	679	1 132	1 358	1 132	1 358	1 031	1 333
Zalecenia wydane w W. Brytanii (4,5 krotność rocznych dochodów) i Irlandii (3,5 krotność rocznych dochodów)								
Zalecenie Banku Anglii	270	324	540	648	540	648	540	648
Zalecenie Centr. Bank Irlandii ²²	210	252	420	504	420	504	420	504

Maksymalna kwota kredytu (tys. zł) jaką bank jest skłonny udzielić małżeństwu bez dzieci o dochodach brutto 10 tys. zł miesięcznie

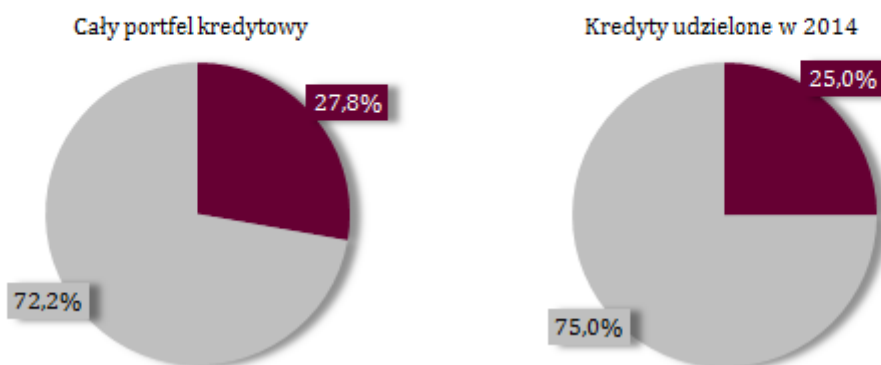

²² Bank of England (ściśle Financial Policy Committee) i Central Bank of Ireland.

Konsekwencją nazbyt liberalnej polityki kredytowej połączonej z silną redukcją stóp procentowych jest nadmiernie wysoka zdolność kredytowa - bardzo wysokie kwoty kredytów dostępne są dla gospodarstw domowych o przeciętnych lub niewiele wyższych od przeciętnych dochodach. Dla porównania Bank Anglii (Financial Policy Committee) w 2014 r. wydał zalecenie zgodnie z którym maksymalna kwota kredytu nie powinna przekraczać 4,5-krotności rocznych dochodów kredytobiorców, a Centralny Bank Irlandii wydał w 2015 r. zalecenie, zgodnie z którym kwota ta nie powinna przekraczać 3,5-krotności rocznych dochodów kredytobiorcy.

Udział w ogólnej liczbie kredytów
kredytów w przypadku których ostateczny termin spłaty kredytu przypada :

- po osiągnięciu przez kredytobiorcę wieku emerytalnego
- przed osiągnięciem przez kredytobiorcę wieku emerytalnego

Za niekorzystną praktykę należy też uznać nadmierne wydłużenie okresu kredytowania w drodze nakładania się ostatecznego terminu spłaty kredytu na wiek emerytalny kredytobiorcy. Według stanu na koniec 2014 r. w portfelach banków znajdowało się aż 517,4 tys. kredytów o łącznej wartości 120,9 mld zł, w przypadku których ostateczny termin spłaty przypadał na wiek emerytalny kredytobiorcy (stanowiły one 27,8% ogólnej liczby oraz 34,9% ogólnej wartości portfela kredytowego). Wysoki udział portfela tych kredytów stawia pytanie zarówno o jego przyszłą jakość oraz o przyszłą sytuację finansową kredytobiorców i ich zdolność do obsługi swoich zobowiązań po przejściu na emeryturę, jak też rzetelność oceny sytuacji dochodowej kredytobiorców po przejściu na emeryturę dokonaną przez banki.

Wskazane wyżej praktyki stosowane są na ogół w celu osiągnięcia wyższej zdolności kredytowej lub obniżenia bieżącej raty spłaty i należy uznać je za niewłaściwe lub co najmniej niekorzystne. W szczególności mogą one prowadzić do:

- silnego wzrostu cen nieruchomości, nieuzasadnionego zmianą kosztów budowy i dochodów gospodarstw domowych,
- nadmiernego zadłużenia części gospodarstw domowych,
- akumulacji nadmiernego ryzyka w systemie bankowym i gospodarce, co w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy może prowadzić do zjawisk kryzysowych tak w systemie bankowym, jak i gospodarce,
- faktycznego ograniczenia dostępności do nieruchomości mierzonego relacją ich cen do dochodów gospodarstw domowych, a nie bieżącą zdolnością kredytową w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych i nazbyt liberalnych zasad jej wyliczania,
- znacznego ograniczenia popytu w sytuacji ewentualnego zacieśnienia polityki monetarnej na skutek znacznego zmniejszenia zdolności kredytowej.

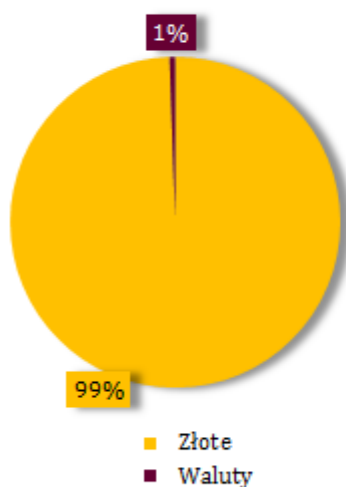
3. Struktura akcji kredytowej i profil kredytobiorców w 2014 r.

W strukturze akcji kredytowej w 2014 r. uwagę zwraca praktyczne wyeliminowanie sprzedaży kredytów walutowych (choć w III i IV kwartale sprzedaż tych kredytów ponownie się zwiększyła) oraz marginalizacja kredytów o okresach zapadalności powyżej 30 lat (stanowiły one 2,6% ogólnej liczby udzielonych kredytów). Pewnemu ograniczeniu uległa też emisja kredytów o najwyższych LTV (liczba tych kredytów zmniejszyła się z 75,2 tys. sztuk w 2013 r. do 65,9 tys. sztuk w 2014 r., a ich udział w ogólnej liczbie udzielonych kredytów obniżył się z 45,1% do 39,4%).

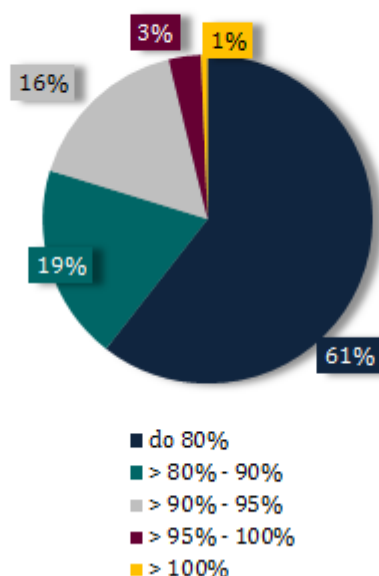
Skala i struktura akcji kredytowej w poszczególnych kwartałach 2014 r.

	Liczba kredytów (sztuki)					Wartość kredytów (mln zł)				
	OGÓŁEM	I	II	III	IV	OGÓŁEM	I	II	III	IV
Waluta kredytów										
Ogółem	167 084	38 679	44 972	42 820	40 613	34 964	8 124	9 359	8 948	8 533
Złotowe	166 145	38 571	44 907	42 558	40 109	34 621	8 066	9 323	8 848	8 385
Walutowe	939	108	65	262	504	343	58	36	100	149
LTV kredytów										
do 80%	101 257	22 384	28 423	26 877	23 573	19 166	4 101	5 369	5 138	4 558
> 80% - 90%	32 013	6 522	8 782	8 285	8 424	7 818	1 624	2 167	2 043	1 985
> 90% - 95%	27 430	5 076	7 494	7 423	7 437	6 293	1 187	1 753	1 728	1 624
> 95% - 100%	5 274	3 810	192	166	1 106	1 389	976	47	21	345
> 100%	1 110	887	81	69	73	298	235	24	18	21
Okres kredytowania										
do 10 lat	20 596	4 747	5 675	5 381	4 793	2 174	527	588	550	508
> 10 - 20	44 291	10 322	12 274	11 303	10 392	7 626	1 720	2 102	1 980	1 824
> 20 - 25	27 466	6 357	7 475	6 980	6 654	5 931	1 342	1 643	1 515	1 431
> 25 - 30	70 285	16 223	18 591	18 127	17 344	17 818	4 212	4 733	4 577	4 295
> 30 - 35	4 220	881	931	1 012	1 396	1 335	273	284	317	461
> 35 lat	226	149	26	17	34	81	50	9	8	14
Wartość kredytu										
do 100 tys. zł	32 998	7 707	8 899	8 659	7 733	2 151	505	573	565	508
> 100 - 200	63 890	14 720	17 128	16 273	15 769	9 475	2 170	2 531	2 424	2 350
> 200 - 300	39 999	9 067	10 915	10 170	9 847	9 863	2 239	2 685	2 510	2 428
> 300 - 400	17 083	4 135	4 526	4 383	4 039	5 895	1 426	1 560	1 515	1 394
> 400 - 500	6 800	1 548	1 821	1 744	1 687	3 031	690	811	778	753
> 500 tys. zł	6 314	1 502	1 683	1 591	1 538	4 548	1 092	1 199	1 157	1 100

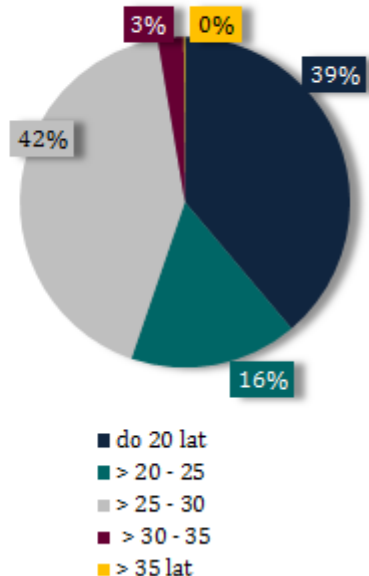
Udział w LICZBIE kredytów
Waluta kredytu

LTV w momencie udzielenia

Okres kredytowania

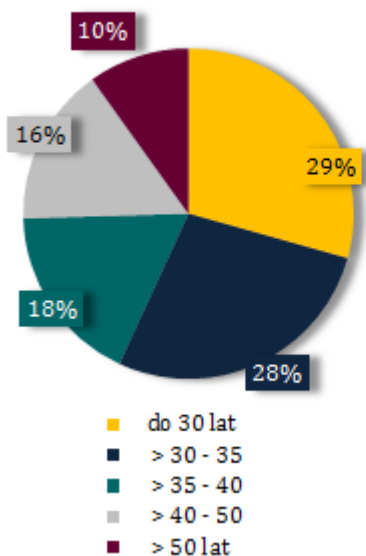
Profil kredytobiorców w 2014 r. i przeznaczenie kredytów

	Liczba kredytów	Wartość kredytów (mln zł)	Średnia kwota kredytu (tys. zł)	Udział w liczbie kredytów	Udział w wartości kredytów
Wiek kredytobiorców					
do 25 lat	7 029	1 178	168	4,2%	3,4%
> 25 - 30	42 019	8 189	195	25,1%	23,4%
> 30 - 35	45 970	9 985	217	27,5%	28,6%
> 35 - 40	29 534	6 955	235	17,7%	19,9%
> 40 - 50	26 013	5 792	223	15,6%	16,6%
> 50 lat	16 519	2 865	173	9,9%	8,2%
Wykształcenie kredytobiorców					
- podstawowe	4 750	679	143	2,8%	1,9%
- średnie	41 932	6 939	165	25,1%	19,9%
- niepełne wyższe i wyższe	120 296	27 322	227	72,0%	78,2%
Charakterystyka kredytobiorców					
- osoba samotna	50 629	9 745	192	30,4%	27,9%
- osoba samotna wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	12 243	2 526	206	7,3%	7,2%
- małżeństwo	91 121	19 986	219	54,7%	57,3%
- małżeństwo wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	6 600	1 255	190	4,0%	3,6%
- pozostali	6 108	1 360	223	3,7%	3,9%
Podstawowe źródło dochodów					
- umowa o pracę/kontrakt na czas nieokreślony	113 330	23 124	204	67,9%	66,2%
- umowa o pracę/kontrakt na czas określony	18 682	3 281	176	11,2%	9,4%
- samodzielna działalność gospodarcza	22 772	6 163	271	13,6%	17,6%
- inne	12 194	2 372	195	7,3%	6,8%
Przeciętny miesięczny dochód netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy)					
do 2 tys. zł	12 160	1 610	132	7,3%	4,6%
> 2 - 4	62 171	9 519	153	37,2%	27,2%
> 4 - 6	43 288	8 815	204	25,9%	25,2%
> 6 - 8	21 446	5 312	248	12,8%	15,2%
> 8 - 10	10 323	3 012	292	6,2%	8,6%
> 10 tys. zł	17 591	6 672	379	10,5%	19,1%
DTI w momencie udzielenia kredytu (%)					
do 20%	17 757	2 507	141	10,6%	7,2%
> 20% - 30%	38 052	6 364	167	22,8%	18,2%
> 30% - 40%	48 142	9 844	204	28,8%	28,2%
> 40% - 50%	39 671	9 459	238	23,8%	27,1%
> 50% - 60%	16 989	4 833	284	10,2%	13,8%
> 60%	6 368	1 932	303	3,8%	5,5%
Przeznaczenie kredytu					
1/ Zakup mieszkania	95 909	19 176	200	57,4%	54,8%
- Warszawa	12 985	4 171	321	7,8%	11,9%
- Kraków	5 191	1 273	245	3,1%	3,6%
- Wrocław	4 934	1 189	241	3,0%	3,4%
- Poznań	3 802	835	220	2,3%	2,4%
- Łódź	3 111	530	170	1,9%	1,5%
- aglomeracja katowicka	5 389	768	142	3,2%	2,2%
- Trójmiasto	5 682	1 298	228	3,4%	3,7%
- pozostałe	54 806	9 109	166	32,8%	26,1%
2/ Zakup domu/działki budowlanej	30 838	7 347	238	18,5%	21,0%
3/ Pozostałe cele (np. remont, nadbudowa, etc.)	40 337	8 442	209	24,1%	24,1%

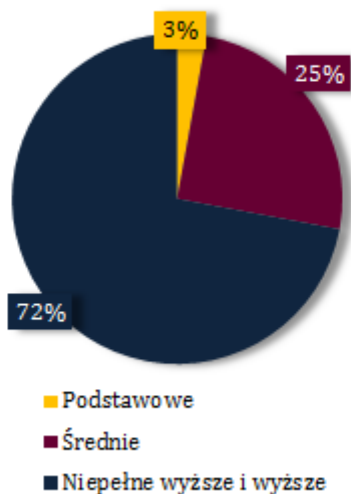
Uwagi:

- W przypadku kilku kredytobiorców jako podstawę klasyfikacji do określonej grupy wiekowej, wykształcenia i źródła dochodów przyjęto odpowiednie wartości dla głównego kredytobiorcy.
- W przypadku miesięcznych dochodów netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy) należy mieć na uwadze, że większość tych kredytów zaciągana jest przez małżeństwa (często z dziećmi), w związku z czym dochody te rozkładają się na kilka osób w gospodarstwie domowym.

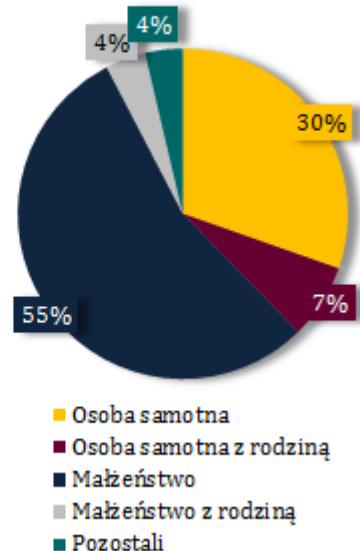
Udział w liczbie kredytów
Wiek

Wykształcenie

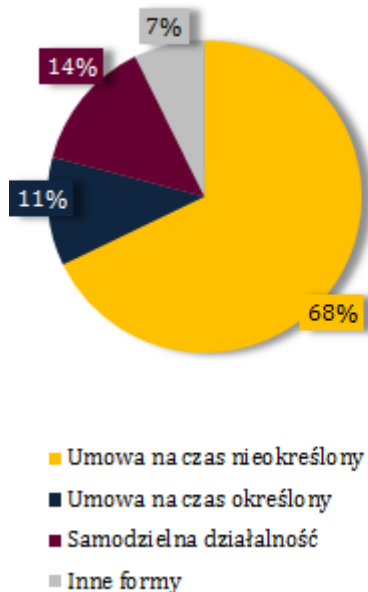

Sytuacja rodzinna

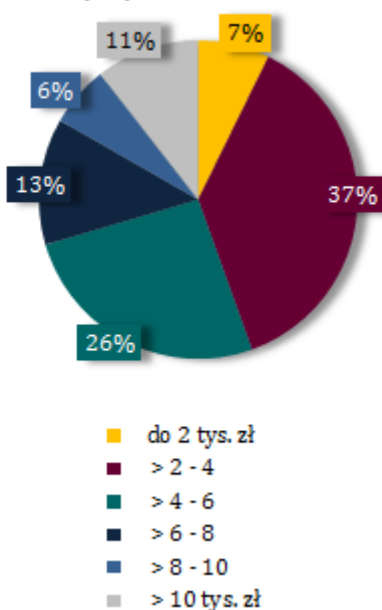

Charakterystyczną cechą struktury kredytobiorców zaciągających kredyt w 2014 r. jest silna dominacja osób z wykształceniem wyższym lub niepełnym wyższym (ich udział wzrósł w porównaniu do 2013 r.). Jednocześnie większość kredytów została zaciągnięta przez małżeństwa, przy czym część z nich korzystała ze wsparcia innych członków rodziny (w porównaniu do 2013 r. zwiększył się jednak odsetek osób samotnych). Ponad połowa kredytów została udzielona osobom młodym do 35 roku życia (ich udział wzrósł w porównaniu do 2013 r.).

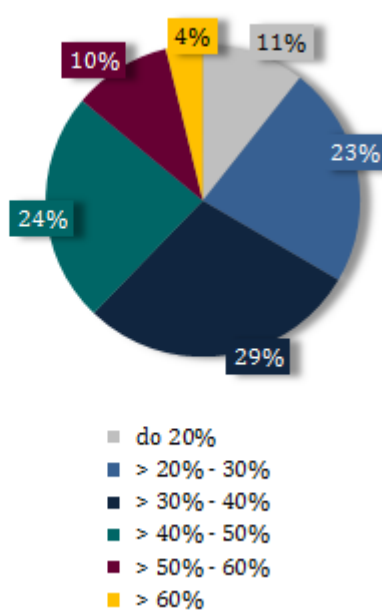
Forma zatrudnienia

Miesięczny dochód netto

DTI w momencie udzielenia

Podobnie jak w latach ubiegłych, zdecydowana większość kredytów została udzielona osobom, których podstawowym źródłem dochodów jest praca najemna wykonywana na podstawie umowy zawartej na czas nieokreślony. Sytuację dochodową większości kredytobiorców można określić jako przeciętną lub niewiele lepszą niż przeciętna (większość kredytów została udzielona małżeństwom, często z dziećmi, w związku z czym odpowiednie przedziały dochodowe należałoby podzielić przez liczbę osób w gospodarstwie domowym). Większość kredytów została udzielona przy niskich lub umiarkowanych wartościach DTI (do

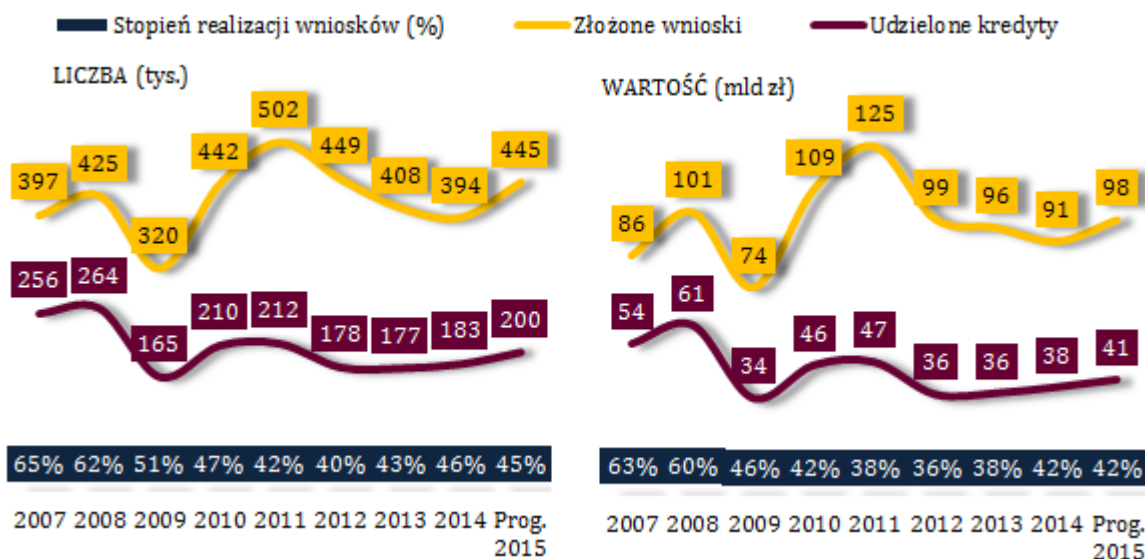
40%), choć nie jest to tożsame ze stwierdzeniem niskiego ryzyka (dla części kredytobiorców DTI na poziomie 20-40% może oznaczać relatywnie wysokie ryzyko - kluczowe znaczenie ma sytuacja dochodowa i struktura gospodarstwa domowego). Za niekorzystne należy jednak uznać zwiększenie udziału kredytów udzielonych przy wysokich poziomach DTI (udział kredytów o DTI > 50% wzrósł do 14,0% ogólnej liczby i 19,5% ogólnej wartości udzielonych kredytów), co w przypadku części kredytobiorców może ograniczać ich zdolność do realizacji dużych wydatków i tworzenia oszczędności.

4. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży wskazuje na względne ustabilizowanie się w ostatnich latach popytu i podaży kredytów mieszkaniowych, przy czym przedstawiona przez banki prognoza na 2015 r. wskazuje na możliwość pewnego zwiększenia akcji kredytowej w tym obszarze (zrealizowana w 2014 r. akcja kredytowej była bliska przedstawionej prognozy).

Popyt i podaż kredytów

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Prog. 2015
Liczba kredytów (tys.)													
Wnioskowane	397	425	320	442	502	449	408	394	95	107	94	97	445
- złotowe	251	156	253	335	407	438	406	392	95	107	94	96	444
- walutowe	146	270	68	108	95	11	2	2	0	0	1	1	1
Udzielone	256	264	165	210	212	178	177	183	43	49	46	45	200
- złotowe	150	89	126	161	174	170	176	182	43	49	46	44	200
- walutowe	106	175	39	49	38	8	1	1	0	0	0	1	0
Stopień realizacji	65%	62%	51%	47%	42%	40%	43%	46%	45%	46%	49%	46%	45%
- złotowe	60%	57%	50%	48%	43%	39%	43%	46%	45%	46%	49%	46%	45%
- walutowe	73%	65%	58%	45%	40%	74%	43%	55%	48%	31%	49%	70%	38%
Wartość kredytów (mld zł)													
Wnioskowane	86	101	74	109	125	99	96	91	22	25	21	22	98
- złotowe	45	28	51	70	88	94	95	90	22	25	21	22	98
- walutowe	41	73	23	39	37	5	1	1	0	0	0	0	1
Udzielone	54	61	34	46	47	36	36	38	9	10	10	9	41
- złotowe	25	14	23	30	34	33	36	38	9	10	10	9	41
- walutowe	29	46	12	16	14	3	0	0	0	0	0	0	0
Stopień realizacji	63%	60%	46%	42%	38%	36%	38%	42%	41%	41%	45%	42%	42%
- złotowe	56%	52%	45%	42%	38%	35%	38%	42%	41%	41%	45%	42%	42%
- walutowe	71%	63%	50%	42%	37%	66%	40%	43%	38%	27%	43%	57%	33%

5. Inne kredyty zabezpieczone hipotecznie

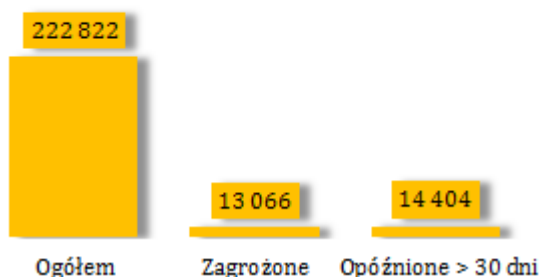
W kontekście ryzyka kredytów mieszkaniowych, trzeba mieć na uwadze, że w portfelach banków znajdują się również inne kredyty gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie.

Inne kredyty/pożyczki gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie²³

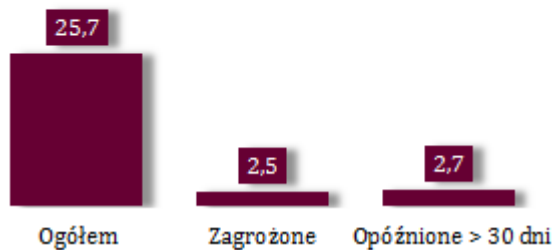
	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni
OGÓŁEM	376 402	26 584	26 504	51 380	6 439	6 244
- konsumpcyjne	193 412	13 029	13 915	16 232	2 473	2 641
- inwestycyjne	51 171	4 734	3 138	14 601	1 714	1 307
- inne nieruchomości	39 433	1 421	1 506	6 466	574	554
- pozostałe	92 386	7 400	7 945	14 082	1 677	1 742
Zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej	222 822	13 066	14 404	25 683	2 496	2 750

Inne kredyty dla gospodarstw domowych zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

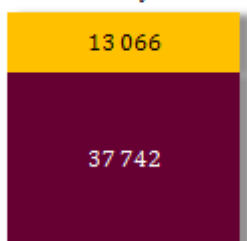
WARTOŚĆ kredytów

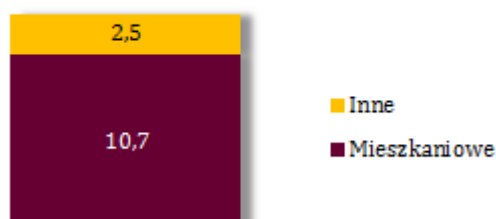
Według stanu na koniec 2014 r. w portfelu kredytowym badanych banków znajdowało się 376,4 tys. kredytów zabezpieczonych hipotecznie o łącznej wartości 51,4 mld zł, które nie były kredytami mieszkaniowymi. Wśród tych kredytów 222,8 tys. kredytów o łącznej wartości 25,7 mld zł było zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej, z czego 13,1 tys. zaklasyfikowano do kategorii zagrożonych.

Kredyty zagrożone zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

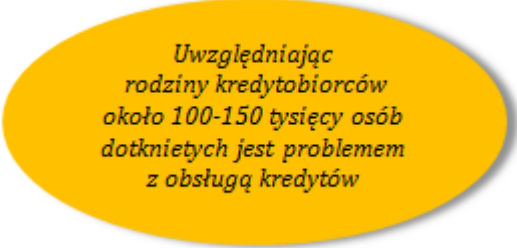

Uwzględniając inne kredyty zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej można zatem stwierdzić, że na koniec 2014 r. w portfelach banków było 50,8 tys. kredytów zagrożonych o wartości 13,2 mld zł, które były

²³ Prezentowane dane nie uwzględniają banków spółdzielczych, które nie były objęte badaniem ankietowym, a które posiadają portfel tych kredytów o wartości 19,3 mld zł oraz banków komercyjnych, które nie zostały objęte ankietą. W skali całego sektora wartość tych kredytów wynosiła 70,4 mld zł (w tym 23,8 mld zł przypadało na kredyty inwestycyjne, 18,4 mld zł na kredyty konsumpcyjne, 9,7 mld zł na finansowanie innych nieruchomości, a 18,5 mld zł na inne kredyty i należności).

zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni było 51,9 tys., a ich wartość wynosiła 13,6 mld zł).

Przyjmując w uproszczeniu, że kredyty zostały zaciągnięte przez 2-3 osobowe gospodarstwa domowe, można stwierdzić, że w końcu 2014 r. około 100-150 tys. osób mogło być dotkniętych problemem z obsługą zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych lub też innych kredytów zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej. Należy mieć też na uwadze, że wraz z „dojrzewaniem” portfela liczba ta będzie się stopniowo zwiększać.

Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

Reasumując, pomimo zadowalającej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych, portfel ten generuje istotne ryzyko ze względu na jego wielkość i niekorzystną strukturę. Dodatkowo trzeba mieć na uwadze szereg innych rodzajów ryzyka wynikającego m.in. z braku w pełni zadowalających źródeł finansowania, ograniczonej skali obrotów na rynku nieruchomości, niedoskonałości związanych z bazami danych o rynku nieruchomości oraz ograniczeń związanych z możliwościami skutecznej egzekucji wierzytelności. W konsekwencji, niezbędne jest aby banki w pełni dostosowały się do dobrych praktyk zawartych w znowelizowanej w 2013 r. Rekomendacji S, która na podstawie zebranych w ostatnich latach doświadczeń (krajowych i zagranicznych) określa minimalne ramy bezpiecznego rozwoju akcji kredytowej w tym obszarze. Pełne wcielenie do powszechnej praktyki bankowej zawartych tam postanowień leży nie tylko w interesie banków i ich klientów, ale również w interesie innych uczestników rynku nieruchomości oraz całej gospodarki.

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH
STAN NA KONIEC 2014**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów konsumpcyjnych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2014 r. i objęto nim 32 podmioty, które skupiały 95,5% ogólnej wartości tych kredytów²⁴.

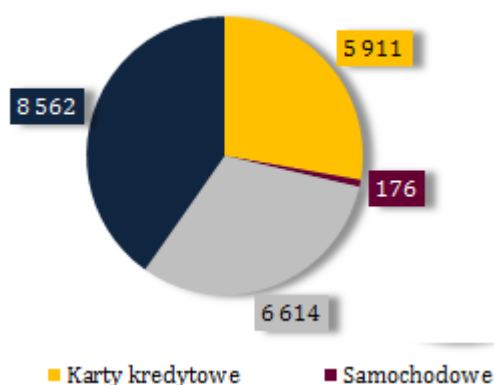
1. Wybrane charakterystyki struktury portfela kredytów konsumpcyjnych

Na koniec 2014 r. w portfelach banków znajdowało się 21,3 mln kredytów konsumpcyjnych o łącznej wartości 125,0 mld zł i średniej wartości 5,9 tys. zł.

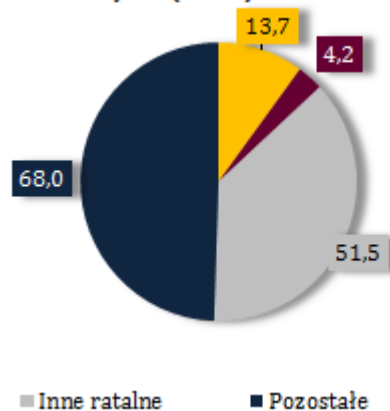
Struktura portfela kredytowego według systemu sprawozdawczości FINREP

	Liczba (tys. sztuk)		Wartość (mln zł)		Średnia wartość (tys. zł)	
	2014	2015 Prognoza	2014	2015 Prognoza	2014	2015 Prognoza
Kredyty konsumpcyjne ogółem	21 264	22 689	125 044	137 403	5,9	6,1
- karty kredytowe	5 911	6 382	12 664	13 701	2,1	2,1
- kredyty ratalne samochodowe	176	179	3 909	4 200	22,2	23,5
- pozostałe kredyty ratalne ²⁵	6 614	6 736	48 269	51 509	7,3	7,6
- pozostałe kredyty konsumpcyjne ²⁶	8 562	9 392	60 201	67 993	7,0	7,2

LICZBA kredytów (tys.)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

Według klasyfikacji zgodnej z systemem sprawozdawczym FINREP w portfelu kredytowym dominują kredyty zaklasyfikowane do kategorii „pozostałe” oraz „inne ratalne” (bez samochodowych). System ten jest jednak mało przejrzysty i zawiera ograniczoną liczbę danych, w związku z czym w badaniu dokonano próby bardziej precyzyjnego opisu struktury kredytów konsumpcyjnych.

²⁴ Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że znaczna część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować.

²⁵ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

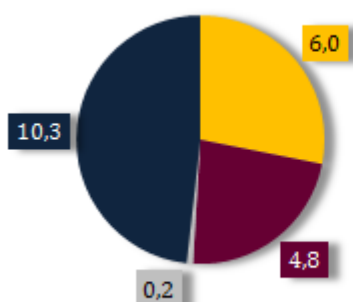
²⁶ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Struktura portfela kredytowego według klasyfikacji banków - stan portfela na koniec 2013

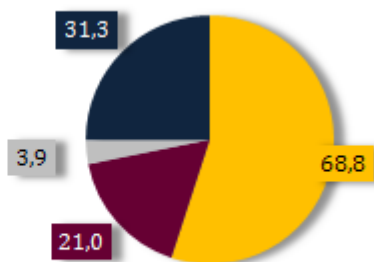
	Kwota kredytu w momencie udzielenia								powyżej 50 tys. zł	Razem
	do 2 tys. zł	> 2-4	> 4-6	> 6-8	> 8-10	> 10-15	> 15-30	> 30-50		
Liczba kredytów (tys.)										
Ogółem	8 788	4 090	2 264	1 030	916	1 230	1 732	656	557	21 264
- gotówkowe	693	888	729	486	382	818	1 201	432	356	5 985
- ratalne	2 062	1 516	492	155	89	120	224	96	94	4 848
- samochodowe	1	1	1	2	3	13	56	62	37	176
- pozostałe	6 033	1 685	1 041	386	443	280	251	65	70	10 254
w tym zagrożone	1 374	399	252	131	102	145	185	71	68	2 727
- gotówkowe	119	145	137	92	68	113	140	51	48	913
- ratalne	139	128	46	14	9	14	22	11	9	391
- samochodowe	0	1	1	1	1	3	8	5	4	23
- pozostałe	1 115	125	68	25	25	16	16	4	8	1 400
udział zagrożonych	15,6%	9,8%	11,1%	12,7%	11,2%	11,8%	10,7%	10,8%	12,3%	12,8%
- gotówkowe	17,2%	16,4%	18,8%	18,9%	17,8%	13,8%	11,7%	11,8%	13,4%	15,3%
- ratalne	6,8%	8,5%	9,4%	8,7%	9,8%	11,4%	9,7%	11,1%	9,6%	8,1%
- samochodowe	75,9%	84,4%	51,5%	39,2%	30,5%	21,9%	13,7%	7,8%	10,2%	13,0%
- pozostałe	18,5%	7,4%	6,5%	6,4%	5,6%	5,6%	6,2%	6,8%	11,3%	13,7%
Wartość (mln zł)										
Ogółem	6 670	7 574	6 867	4 447	5 031	9 541	23 654	17 388	43 872	125 044
- gotówkowe	564	1 590	2 283	2 089	2 192	6 525	17 202	12 148	24 230	68 823
- ratalne	1 476	2 564	1 475	685	510	979	3 003	2 434	7 889	21 015
- samochodowe	1	2	5	9	17	89	761	1 418	1 607	3 910
- pozostałe	4 629	3 418	3 104	1 664	2 312	1 947	2 688	1 388	10 145	31 296
w tym zagrożone	778	838	914	617	666	1 199	2 698	1 989	6 484	16 183
- gotówkowe	160	265	473	401	396	884	1 969	1 387	3 339	9 273
- ratalne	98	256	169	72	62	135	366	332	927	2 416
- samochodowe	1	2	3	5	6	22	104	112	195	448
- pozostałe	519	316	270	140	202	159	259	158	2 024	4 046
udział zagrożonych	11,7%	11,1%	13,3%	13,9%	13,2%	12,6%	11,4%	11,4%	14,8%	12,9%
- gotówkowe	28,5%	16,6%	20,7%	19,2%	18,1%	13,5%	11,4%	11,4%	13,8%	13,5%
- ratalne	6,6%	10,0%	11,4%	10,5%	12,2%	13,7%	12,2%	13,6%	11,8%	11,5%
- samochodowe	84,2%	90,3%	63,0%	48,2%	35,6%	24,4%	13,6%	7,9%	12,1%	11,5%
- pozostałe	11,2%	9,2%	8,7%	8,4%	8,7%	8,2%	9,6%	11,4%	19,9%	12,9%

Przyjmując za podstawę klasyfikacji faktyczny cel udzielenia kredytów - kredyty gotówkowe, ratalne na zakup towarów i usług, kredyty na zakup samochodu oraz kredyty na pozostałe cele (w tym w rachunku karty kredytowej oraz w ROR) - można stwierdzić, że:

LICZBA kredytów (mln sztuk)

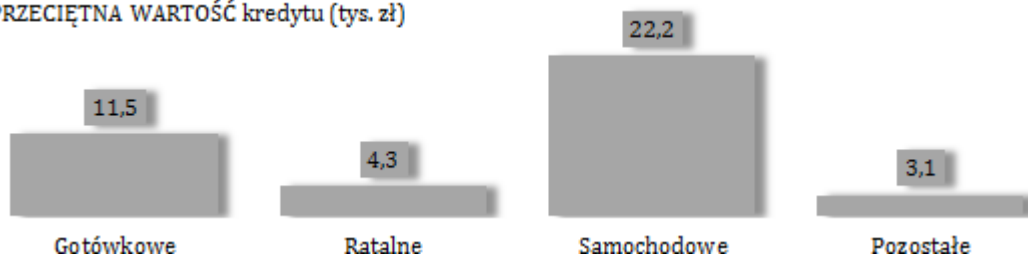
WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

■ Gotówkowe ■ Ratalne na zakup towarów i usług ■ Samochodowe ■ Pozostałe (w tym karty i ROR)

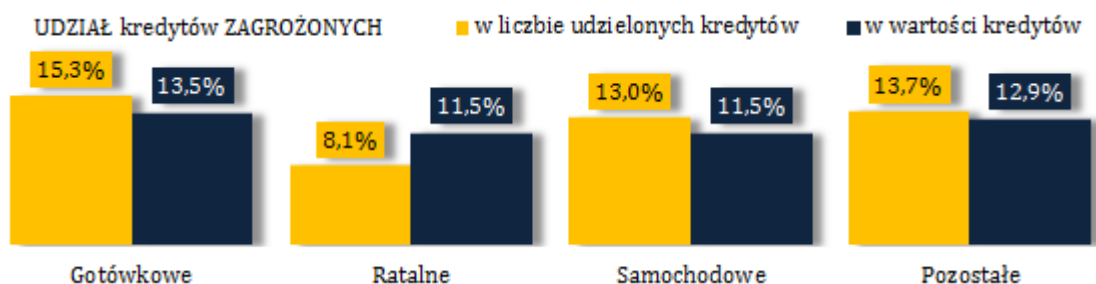
- w ujęciu wartościowym dominują kredyty gotówkowe (stanowią 55,0% ogólnej wartości kredytów), a w ujęciu ilościowym pozostałe kredyty (stanowią 48,2% ogólnej liczby kredytów), w których znaczącą część stanowią kredyty udzielone w ramach kart kredytowych oraz ROR, czyli również kredyty o charakterze gotówkowym;

PRZECIĘTNA WARTOŚĆ kredytu (tys. zł)

- najwyższą przeciętną wartość kredytów cechuje portfel kredytów samochodowych, a najniższą ratalnych oraz pozostałych;

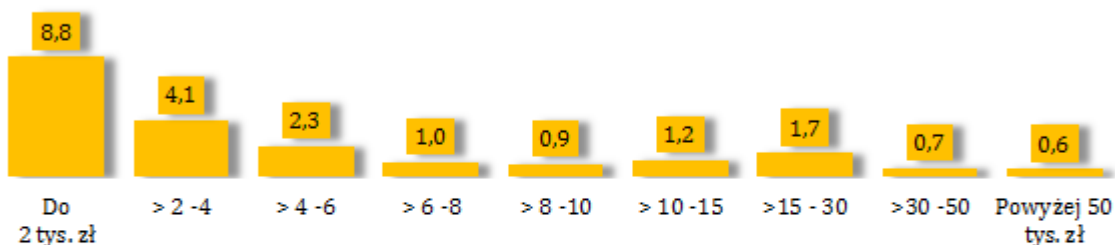
UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH

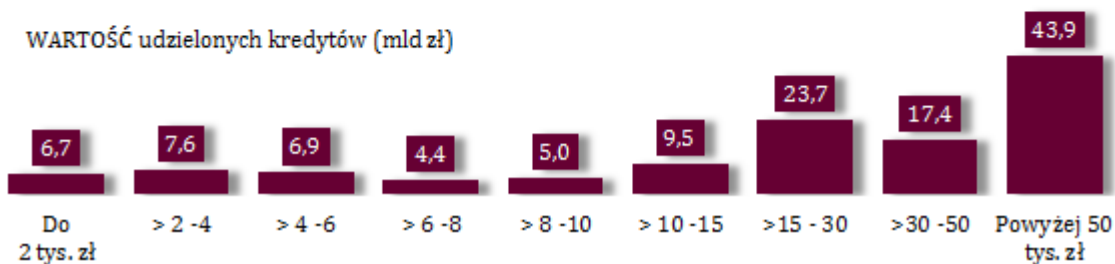
- jakość poszczególnych rodzajów kredytów jest zbliżona, przy czym najwyższą „szkodowość” cechuje portfel kredytów gotówkowych, a najniższą ratalnych;

STRUKTURA kredytów konsumpcyjnych według pierwotnej wartości kredytu

LICZBA udzielonych kredytów (mln sztuk)

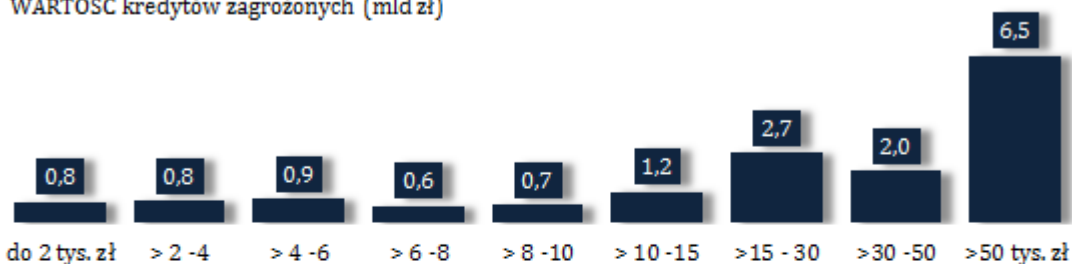
WARTOŚĆ udzielonych kredytów (mld zł)

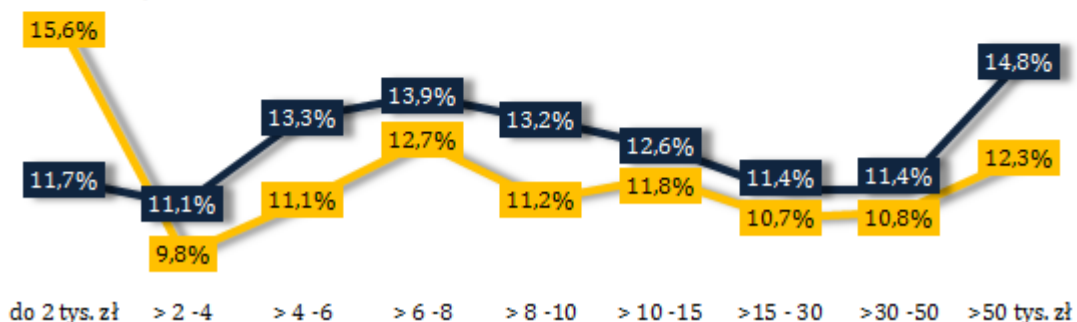
- charakterystyczną cechą portfela kredytów konsumpcyjnych jest silna asymetria - w ogólnej liczbie kredytów dominują kredyty o niskich kwotach (kredyty do 2 tys. zł stanowią 41,3% ogólnej liczby udzielonych kredytów, ale zaledwie 5,3% ogólnej wartości portfela), a w ogólnej wartości kredytów dominują kredyty o najwyższych kwotach (kredyty powyżej 50 tys. zł stanowią 2,6% zaledwie ogólnej liczby udzielonych kredytów, ale aż 35,1% ogólnej wartości portfela);

JAKOŚĆ kredytów konsumpcyjnych według wartości kredytu

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mld zł)

UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH — w wartości kredytów — w liczbie udzielonych kredytów

- największa wartość kredytów zagrożonych przypada na kredyty o najwyższych kwotach, co wynika z ich dominacji w ogólnej wartości portfela (wartość kredytów zagrożonych w portfelu kredytów powyżej 50 tys. zł wynosi 6,5 mld zł i stanowi 40,1% ogólnej wartości kredytów zagrożonych).

Jakość portfela kredytowego ze względu na kwotę udzielonego kredytu jest zbliżona – udział kredytów zagrożonych w ogólnej liczbie kredytów kształtuje się na poziomie 11-13% (nieco wyższy udział występuje w przypadku kredytów do 2 tys. zł), a w ich ogólnej wartości na poziomie 11-14% (nieco wyższy udział występuje w przypadku kredytów powyżej 50 tys. zł).

2. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

Uchwalona w lutym 2013 r. nowelizacja Rekomendacji T, wprowadziła możliwość stosowania tzw. uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (po spełnieniu określonych warunków dotyczących charakteru kredytów oraz okresu współpracy klienta z bankiem).

Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

	Liczba (tys. sztuk)		Wartość (mln zł)		Średnia kwota kredytu (tys. zł)	
	2014	Prognoza 2015	2014	Prognoza 2015	2014	Prognoza 2015
Ogółem	8 484	9 015	65 492	72 776	7,7	8,1
wg uproszczonych zasad	5 213	5 743	20 175	21 411	3,9	3,7
<i>w tym opóźnione > 30 dni</i>	180	217	673	782	3,7	3,6
pozostałe	3 272	3 272	45 317	51 365	13,9	15,7

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że w 2014 r. w oparciu o uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej²⁷ banki udzieliły 5,2 mln kredytów (tj. 61,4% ogólnej liczby kredytów udzielonych w 2014 r.) na łączną kwotę 20,2 mld zł (tj. 30,8% ogólnej wartości udzielonych kredytów).

Na udzielanie tych kredytów zdecydowały się 24 podmioty spośród 32 objętych ankietą, przy czym kluczowe znaczenie na rynku tych kredytów miało 6 podmiotów (w tym 3 specjalizujące się w udzielaniu kredytów ratalnych i gotówkowych), które udzieliły ponad 90% tych kredytów (wartość kredytów udzielonych przez te podmioty stanowiła blisko 90% ogólnej wartości kredytów udzielonych według uproszczonych zasad).

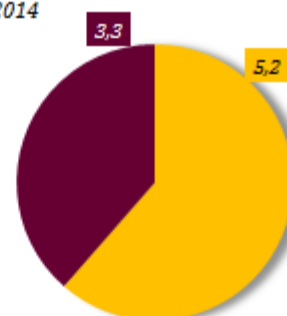
Pomimo bardzo wysokiego udziału w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i znaczącego udziału w ogólnej wartości udzielonych kredytów, na koniec 2014 r. stanowiły one tylko 26,5% ogólnej liczby kredytów konsumpcyjnych oraz jedynie 13,3% ich ogólnej wartości.

Niski stan bilansowy tych kredytów wynika z ich relatywnie niskich kwot (średnia wartość kredytu udzielonego według uproszczonych zasad wynosiła około 3,9 tys. zł wobec 13,9 tys. zł pozostałych kredytów) oraz ich krótkookresowego charakteru.

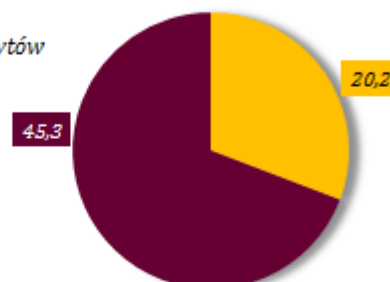
Jak dotychczas jakość tych kredytów jest zadowalająca - na koniec 2014 r. wartość kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 0,7 mld zł, co stanowiło jedynie 4,0% ogólnej wartości tych kredytów (w ujęciu ilościowym w bilansach banków było 180,4 tys. takich kredytów, co stanowiło jedynie 3,2% ogólnej liczby kredytów).

AKCJA KREDYTOWA W 2014

LICZBA udzielonych kredytów (mln sztuk)

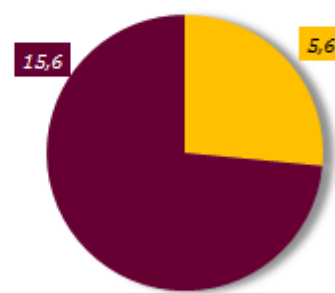
WARTOŚĆ udzielonych kredytów (mld zł)

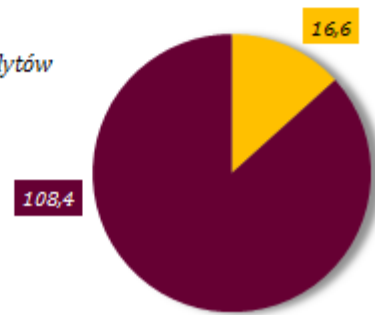
■ wg uproszczonych zasad ■ pozostałe

STAN KREDYTÓW NA KONIEC 2014

LICZBA kredytów (mln sztuk)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

■ wg uproszczonych zasad ■ pozostałe

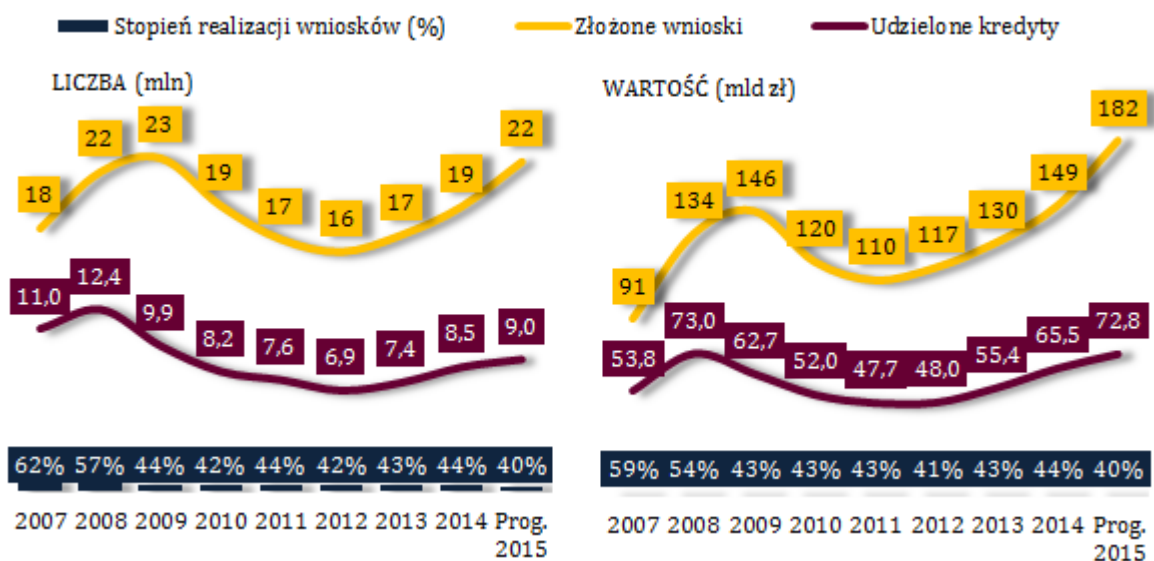
²⁷ Bank może stosować te zasady w przypadku udzielanych klientom detalicznym: 1/ dla kredytów i pożyczek ratalnych, dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza wartości czterokrotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw; 2/ dla klientów o współpracy z bankiem trwającej co najmniej 12- i 6- miesięcy do wysokości odpowiednio 12- i 6- krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, a dla pozostałych jednego przeciętnego wynagrodzenia.

3. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży²⁸ wskazuje, że po silnym boomie kredytowym z lat 2007-2009, w kolejnych latach akcja kredytowa uległa osłabieniu na skutek zmniejszenia popytu oraz zacieśnienia polityki kredytowej banków (wyrazem tego jest m.in. wyraźne obniżenie stopnia akceptacji zgłaszanych wniosków).

Popyt i podaż kredytów

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Prog. 2015
Liczba kredytów (mln)													
Wnioskowane	17,9	21,7	22,7	19,4	17,1	16,3	17,4	19,4	4,7	4,8	4,9	5,1	22,4
<i>wg uproszczonych zasad</i>								9,4	2,1	2,3	2,3	2,6	10,2
Udzielone	11,0	12,4	9,9	8,2	7,6	6,9	7,4	8,5	1,9	2,1	2,2	2,3	9,0
<i>wg uproszczonych zasad</i>								5,2	1,1	1,3	1,3	1,5	5,7
Stopień realizacji	62%	57%	44%	42%	44%	42%	43%	44%	41%	44%	45%	45%	40%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								56%	53%	55%	56%	57%	56%
Wartość kredytów (mld zł)													
Wnioskowane	90,7	134,1	145,9	119,8	110,4	116,9	129,8	148,6	35,6	36,3	37,5	39,1	182,0
<i>wg uproszczonych zasad</i>								35,5	7,6	8,5	9,3	10,1	43,3
Udzielone	53,8	73,0	62,7	52,0	47,7	48,0	55,4	65,5	14,8	16,2	16,8	17,7	72,8
<i>wg uproszczonych zasad</i>								20,2	4,2	4,9	5,3	5,8	21,4
Stopień realizacji	59%	54%	43%	43%	43%	41%	43%	44%	41%	45%	45%	45%	40%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								57%	56%	57%	57%	57%	49%

W 2014 r. banki odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (jego wartość była zbliżona do szczytu z lat 2007-2009), jak też zwiększyły jego podaż, co w dużym stopniu należy wiązać z nowelizacją Rekomendacji T i wprowadzeniem do jej postanowień uproszczonych zasad udzielania kredytów. Według prognoz na 2015 r. banki oczekują dalszego wzmocnienia popytu na kredyt, jak też zamierzają dokonać zwiększenia jego podaży, ale stopień akceptacji wniosków klientów może ulec pewnemu obniżeniu.

²⁸ Przy analizie danych dotyczących popytu i podaży należy zachować ostrożność, gdyż nie wszystkie banki były w stanie dokonać odpowiedniego oszacowania eksperckiego.

4. Proces „czyszczenia” portfela kredytowego

Jedną z głównych przyczyn obserwowanego w latach 2011-2012 spadku stanu kredytów konsumpcyjnych był proces „czyszczenia” portfela kredytowego ze „złych” kredytów udzielonych w latach boomu kredytowego i zaniedbań w zakresie oceny zdolności kredytowej i wiarygodności klientów.

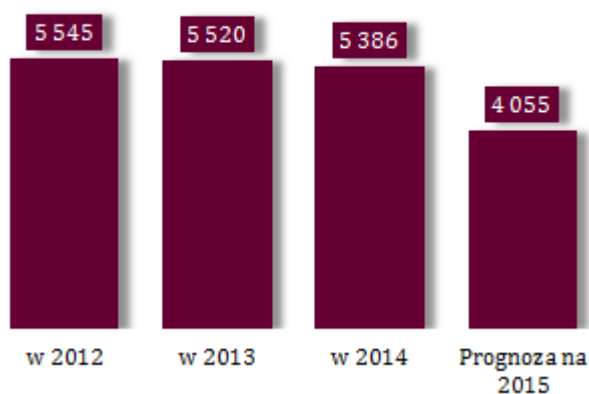
Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów konsumpcyjnych

	2012	2013	2014	Prognoza 2015
Sprzedaż	4 278	4 213	4 396	2 888
Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	1 267	1 307	990	1 167
Razem	5 545	5 520	5 386	4 055

W 2014 r. banki kontynuowały proces „czyszczenia” bilansów, w rezultacie czego sprzedały one lub przeniosły do ewidencji pozabilansowej kredyty konsumpcyjne o łącznej wartości 5,4 mld zł (ponad dwukrotnie więcej niż wstępnie prognozowały). Proces ten sprzyjał poprawie jakości portfela kredytowego wyrażonego wartością oraz udziałem kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie.

W 2015 r. proces ten będzie kontynuowany, choć jego skala powinna być nieco niższa niż w latach ubiegłych.

Sprzedaż kredytów i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej

SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH

Ze względu na ograniczenia prawne, UKNF nie publikuje danych sprawozdawczych będących w posiadaniu Urzędu dotyczących poszczególnych banków. W związku z tym, aneks oparto na danych skonsolidowanych dostępnych w serwisie informacyjnym Bloomberg.

Podmioty o sumie bilansowej powyżej 10 mld zł i ich inwestorzy dominujący/strategiczni (stan na 31/12/2014)

	Inwestor dominujący/strategiczny
1 Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski	Skarb Państwa
2 Bank Pekao	UniCredit
3 Bank Zachodni WBK	Banco Santander
4 mBank	Commerzbank
5 ING Bank Śląski	ING Bank
6 Bank Gospodarstwa Krajowego	Skarb Państwa
7 Getin Noble Bank	Leszek Czarnecki
8 Bank Millennium	Banco Comercial Portugues
9 Raiffeisen Bank Polska	Raiffeisen Bank International
10 Bank Handlowy w Warszawie	Citigroup
11 Bank Gospodarki Żywnościowej	BNP Paribas
12 Deutsche Bank Polska	Deutsche Bank
13 Bank BPH	General Electric
14 Alior Bank	Carlo Tassara
15 BNP Paribas Bank Polska	BNP Paribas
16 Bank Ochrony Środowiska	Skarb Państwa
17 Credit Agricole Bank Polska	Credit Agricole
18 Bank Polskiej Spółdzielczości	Banki spółdzielcze
19 Santander Consumer Bank	Banco Santander
20 Idea Bank	Leszek Czarnecki
21 SGB-Bank	Banki spółdzielcze
22 Euro Bank	Societe Generale
23 Societe Generale Oddział w Polsce	Societe Generale

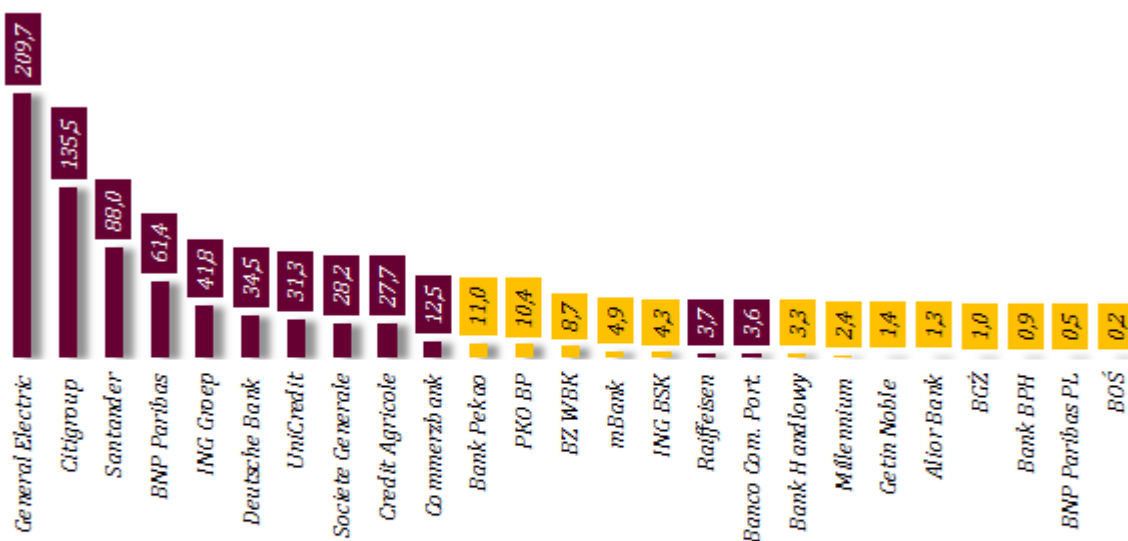
Na koniec 2014 r. w sektorze bankowym były 22 banki oraz 1 oddział instytucji kredytowej, których suma bilansowa przekraczała 10 mld zł i które skupiały łącznie 88,4% aktywów sektora bankowego (w 6 bankach suma bilansowa znajdowała się w granicach lub przekraczała 100 mld zł; suma bilansowa PKO BP przekraczała 200 mld zł i 50 mld EUR). Wśród tych podmiotów 7 znajdowało się pod kontrolą kapitału polskiego, a pozostałe – pod kontrolą kapitału zagranicznego. Jednocześnie 13 banków, skupiających 69,6% aktywów sektora, było notowanych na warszawskiej giełdzie, co świadczy o wysokiej transparentności polskiego sektora bankowego.

Pomimo lokalnego charakteru działania polskich banków, niższego stopnia rozwoju gospodarki i rynku finansowego, a w konsekwencji mniejszej skali działania mierzonej m.in. poziomem sumy bilansowej²⁹, bieżąca sytuacja finansowa i wycena polskich banków wygląda korzystnie na tle banków europejskich (w przypadku ratingów warunkiem ograniczającym/determinującym są również ratingi Polski i inwestora strategicznego). Wynika to z lepszych perspektyw rozwoju polskich banków w długim okresie, jak też ich wyższej efektywności działania (m.in. większa stabilność osiągniętych wyników, niższe C/I, wyższe ROE).

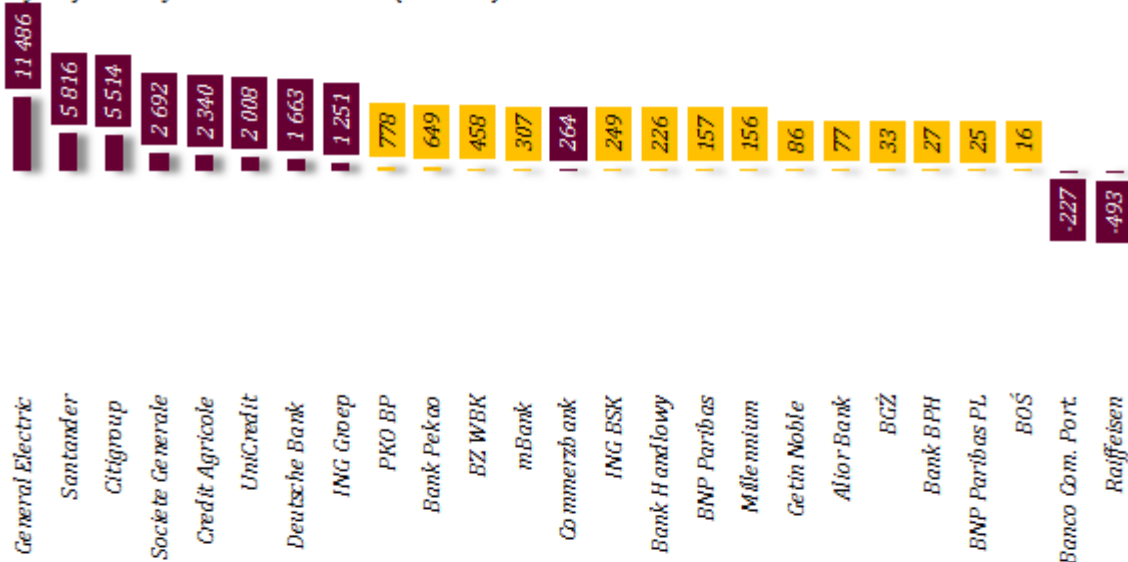
W kontekście zysków wypracowywanych przez polskie banki trzeba zauważyć, że w ostatnich latach miały one znaczący i pozytywny wpływ na wyniki niektórych inwestorów strategicznych (w szczególności dotyczyło to Banku Pekao i UniCredit, mBanku i Commerzbanku oraz Banku Millennium i Banco Comercial Portugues).

²⁹ Pod względem wartości udzielonych kredytów, zgromadzonych depozytów czy kapitałów dysproporcje są mniejsze (wysokie sumy bilansowe europejskich banków w znacznym stopniu wynikają z dużej skali operacji na innych instrumentach, które wpływają na silny wzrost ich sum bilansowych).

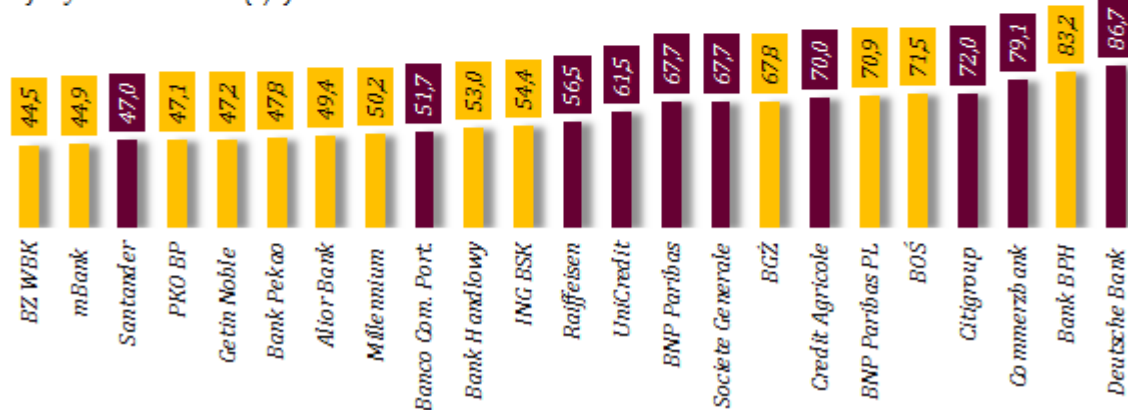
Wartość rynkowa na koniec 2014 (mld EUR)

Wynik finansowy netto na koniec 2014 (mln EUR)

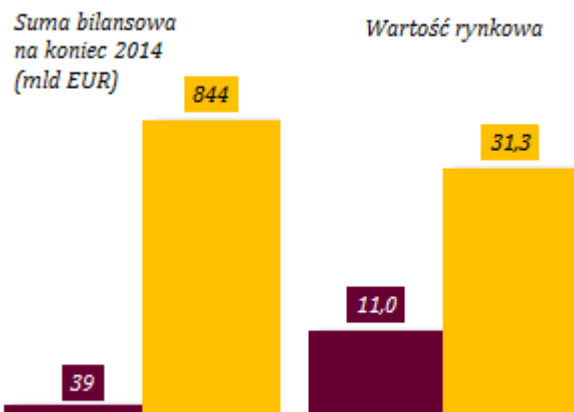

Efektywność kosztowa (C/I) na koniec 2014

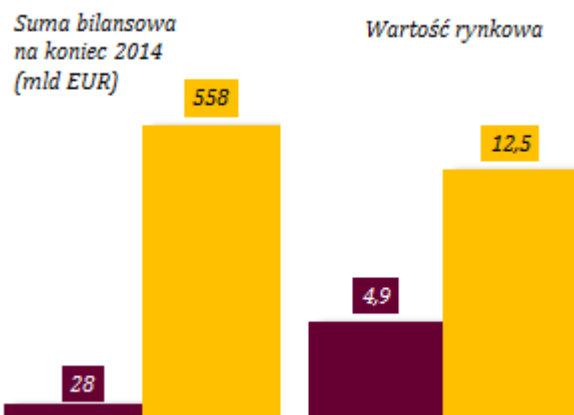
Bank Pekao vs UniCredit (mln EUR)

	Bank Pekao	UniCredit
Suma bilansowa 2014	39 141	844 217
Wynik finansowy netto		
2010	633	1 323
2011	706	-9 206
2012	704	865
2013	664	-13 965
2014	649	2 008
RAZEM	3 355	-18 975
Wartość rynkowa 2014	10 952	31 301

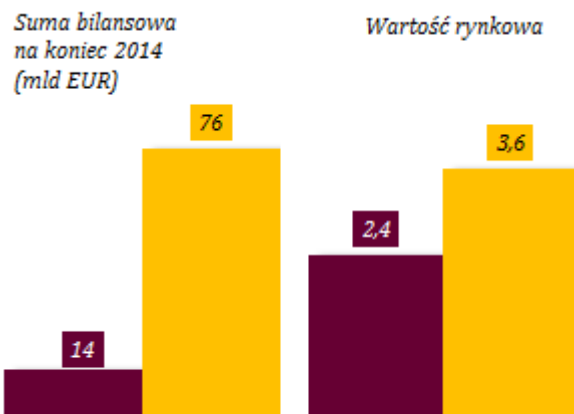
mBank vs Commerzbank (mln EUR)

	mBank	Commerzbank
Suma bilansowa 2014	27 550	557 609
Wynik finansowy netto		
2010	161	1 430
2011	276	638
2012	286	-47
2013	288	81
2014	307	264
RAZEM	1 318	2 366
Wartość rynkowa 2014	4 908	12 510

Bank Millennium vs Banco Comercial Portugues (mln EUR)

	Millennium	Banco C. P.
Suma bilansowa 2014	14 183	76 361
Wynik finansowy netto		
2010	82	344
2011	114	-849
2012	113	-1 219
2013	128	-740
2014	156	-227
RAZEM	591	-2 690
Wartość rynkowa 2014	2 351	3 560

Wybrane dane wg stanu na koniec 2014 w mln EUR

	Aktywa	Kredyty	Depozyty	Wynik netto	C/I	ROE	Kapitał własny	Fundusze własne	CAR	Wartość rynkowa	C/Z	C/WK	Moody's siła finansowa	Zatrudnienie
Banki notowane na GPW														
PKO BP	58 073	43 787	40 520	778	47,1	12,3	6 448	5 778	13,0	10 438	13,8	1,6	C-	25 927
Bank Pekao	39 141	28 197	28 168	649	47,8	11,4	5 615	4 558	17,1	10 952	17,3	2,0	C-	18 765
Bank Zachodni WBK	31 407	21 237	22 142	458	44,5	12,6	4 215	3 046	12,9	8 689	18,8	2,3	D+	11 688
mBank	27 550	17 171	16 035	307	44,9	12,1	2 586	2 277	14,7	4 908	16,3	1,9	D	8 277
ING Bank Śląski	23 318	14 660	17 667	249	54,4	10,9	2 442	1 631	15,5	4 250	17,5	1,7	D+	8 157
Getin Noble Bank	16 072	12 167	12 574	86	47,2	7,3	1 193	1 560	13,1	1 355	15,6	1,1	D-	6 179
Bank Millennium	14 183	10 625	11 113	156	50,2	11,7	1 346	1 254	15,2	2 351	15,4	1,7	E+	6 108
Bank Handlowy w Warszawie	11 639	4 103	6 919	226	53,0	12,9	1 730	1 155	17,5	3 263	14,8	1,9	D+	4 170
Bank Gospodarki Żywnościowej	9 456	7 253	7 660	33	67,8	3,6	971	915	13,8	1 048	25,5	1,2	D	5 582
Bank BPH	7 380	5 614	2 909	27	83,2	2,2	1 183	1 067	16,8	877	33,6	0,7	D	5 375
Alior Bank	7 044	5 800	5 712	77	49,4	12,4	704	689	12,9	1 274	16,9	1,8	x	6 637
BNP Paribas Bank Polska	5 417	4 339	2 902	25	70,9	5,3	495	452	12,9	488	19,1	1,0	x	2 812
Bank Ochrony Środowiska	4 595	2 992	3 322	16	71,5	4,3	363	420	14,0	182	11,8	0,5	x	1 851
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków														
BNP Paribas	2 077 759	681 989	636 879	157	67,7	0,2	93 641	77 168	12,6	61 369	389,7	0,7	C-	187 903
Deutsche Bank	1 708 703	410 825	532 931	1 663	86,7	2,6	73 223	68 293	17,2	34 461	18,6	0,5	D+	98 138
Credit Agricole	1 589 076	325 404	464 384	2 340	70,0	5,3	56 116	47 267	16,1	27 722	11,7	0,6	D+	72 567
Citigroup	1 522 800	556 243	743 250	5 514	72,0	3,4	175 244	136 912	14,5	135 476	9,1	0,8	x	241 000
Societe Generale	1 308 170	371 044	327 764	2 692	67,7	5,0	58 813	50 514	14,3	28 174	12,0	0,6	C-	148 322
Banco Santander	1 266 296	757 935	606 209	5 816	47,0	7,7	89 714	77 854	13,3	88 041	14,2	1,1	C-	185 405
ING Groep	1 123 295	523 467	489 613	1 251	x	1,6	91 089	43 834	14,6	41 788	21,7	0,5	x	52 898
UniCredit	844 217	516 342	410 412	2 008	61,5	4,2	52 836	55 787	13,6	31 301	14,4	0,6	D+	129 021
Commerzbank	557 609	215 644	228 773	264	79,1	1,0	26 960	31 476	14,6	12 510	47,8	0,5	D+	52 103
General Electric	535 826	x	x	11 486	x	11,8	113 085	x	x	209 724	16,5	2,0	x	305 000
Raiffeisen Bank International	121 624	77 925	66 094	-493	56,5	-5,6	8 302	11 003	16,0	3 672	7,2	0,5	D-	54 730
Banco Comercial Portugues	76 361	57 168	49 803	-227	51,7	-7,0	4 987	5 800	13,7	3 560	2,1	0,9	E	17 939

Skala działania

	Aktywa				Kredyty			Depozyty			Zatrudnienie		
	2013	2014	Zmiana		2013	2014	Zmiana	2013	2014	Zmiana	2013	2014	Zmiana
Banki notowane na GPW (mln PLN)													
PKO BP	199 231	248 701	49 469	24,8%	156 274	187 520	20,0%	150 256	173 531	15,5%	27 387	25 927	-5,3%
Bank Pekao	158 522	167 625	9 103	5,7%	109 147	120 754	10,6%	116 129	120 630	3,9%	18 916	18 765	-0,8%
Bank Zachodni WBK	106 060	134 502	28 442	26,8%	71 581	90 947	27,1%	78 376	94 825	21,0%	11 917	11 688	-1,9%
mBank	104 283	117 986	13 703	13,1%	67 295	73 535	9,3%	57 044	68 671	20,4%	7 826	8 277	5,8%
ING Bank Śląski	86 751	99 861	13 110	15,1%	53 798	62 780	16,7%	67 330	75 659	12,4%	8 619	8 157	-5,4%
Getin Noble Bank	63 617	68 831	5 214	8,2%	52 308	52 105	-0,4%	51 486	53 847	4,6%	6 417	6 179	-3,7%
Bank Millennium	57 017	60 740	3 724	6,5%	43 078	45 501	5,6%	45 305	47 591	5,0%	5 881	6 108	3,9%
Bank Handlowy w Warszawie	45 398	49 844	4 445	9,8%	16 115	17 569	9,0%	26 217	29 633	13,0%	4 665	4 170	-10,6%
Bank Gospodarki Żywnościowej	35 777	40 497	4 719	13,2%	27 514	31 062	12,9%	26 493	32 804	23,8%	5 586	5 582	-0,1%
Bank BPH	33 004	31 607	-1 397	-4,2%	25 013	24 044	-3,9%	13 361	12 460	-6,7%	5 449	5 375	-1,4%
Alior Bank	25 550	30 168	4 618	18,1%	20 460	24 839	21,4%	20 880	24 462	17,2%	6 512	6 637	1,9%
BNP Paribas Bank Polska	21 117	23 200	2 082	9,9%	17 671	18 581	5,2%	10 894	12 426	14,1%	2 794	2 812	0,6%
Bank Ochrony Środowiska	18 418	19 678	1 260	6,8%	12 360	12 813	3,7%	13 196	14 228	7,8%	1 913	1 851	-3,2%
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)													
BNP Paribas	1 810 522	2 077 759	267 237	14,8%	636 837	681 989	7,1%	548 243	636 879	16,2%	184 545	187 903	1,8%
Deutsche Bank	1 611 400	1 708 703	97 303	6,0%	382 171	410 825	7,5%	527 750	532 931	1,0%	98 254	98 138	-0,1%
Credit Agricole	1 518 811	1 589 076	70 265	4,6%	314 696	325 404	3,4%	466 048	464 384	-0,4%	75 529	72 567	-3,9%
Citigroup	1 880 382	1 842 530	-37 852	-2,0%	691 146	673 054	-2,6%	968 273	899 332	-7,1%	251 000	241 000	-4,0%
Societe Generale	1 214 193	1 308 170	93 977	7,7%	361 196	371 044	2,7%	314 148	327 764	4,3%	147 682	148 322	0,4%
Banco Santander	1 115 763	1 266 296	150 533	13,5%	680 536	757 935	11,4%	566 050	606 209	7,1%	186 540	185 405	-0,6%
ING Groep	1 294 050	1 123 295	-170 755	-13,2%	537 790	523 467	-2,7%	482 188	489 613	1,5%	63 805	52 898	-17,1%
UniCredit	845 838	844 217	-1 621	-0,2%	516 322	516 342	0,0%	366 747	410 412	11,9%	147 864	129 021	-12,7%
Commerzbank	549 654	557 609	7 955	1,4%	224 107	215 644	-3,8%	226 633	228 773	0,9%	52 944	52 103	-1,6%
General Electric	656 560	648 349	-8 211	-1,3%	x	x	x	x	x	x	307 000	305 000	-0,7%
Raiffeisen Bank International	130 640	121 624	-9 016	-6,9%	80 635	77 925	-3,4%	66 437	66 094	-0,5%	57 901	54 730	-5,5%
Banco Comercial Portugues	82 007	76 361	-5 646	-6,9%	60 222	57 168	-5,1%	48 943	49 803	1,8%	18 873	17 939	-4,9%

Wyniki finansowe

	Wynik netto				Marża odsetkowa		C/I		ROA		ROE	
	2013	2014	Zmiana		2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO BP	3 230	3 254	24	0,8%	3,7	3,6	43,2	47,1	1,6	1,5	13,0	12,3
Bank Pekao	2 785	2 715	-70	-2,5%	3,1	2,9	47,9	47,8	1,8	1,7	12,0	11,4
Bank Zachodni WBK	1 982	1 915	-68	-3,4%	4,3	3,6	50,2	44,5	2,4	1,6	17,4	12,6
mBank	1 206	1 287	80	6,7%	2,3	2,4	46,5	44,9	1,2	1,2	12,2	12,1
ING Bank Śląski	962	1 041	79	8,2%	2,9	2,8	55,5	54,4	1,2	1,1	11,5	10,9
Getin Noble Bank	400	360	-40	-9,9%	2,2	2,2	46,6	47,2	0,7	0,5	8,8	7,3
Bank Millennium	536	651	115	21,5%	2,3	2,6	54,3	50,2	1,0	1,1	10,5	11,7
Bank Handlowy w Warszawie	973	947	-25	-2,6%	3,0	2,6	54,0	53,0	2,2	2,0	13,2	12,9
Bank Gospodarki Żywnościowej	160	138	-22	-13,8%	3,0	3,1	68,0	67,8	0,4	0,4	4,6	3,6
Bank BPH	192	112	-81	-41,9%	3,0	3,0	73,7	83,2	0,6	0,3	4,0	2,2
Alior Bank	228	323	95	41,6%	4,6	4,7	55,0	49,4	1,0	1,2	11,0	12,4
BNP Paribas Bank Polska	102	103	1	0,9%	2,7	2,7	69,2	70,9	0,5	0,5	5,8	5,3
Bank Ochrony Środowiska	64	66	2	2,4%	1,7	1,6	73,4	71,5	0,4	0,3	4,4	4,3
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)												
BNP Paribas	4 818	157	-4 661	-96,7%	1,2	1,2	67,6	67,7	0,3	0,0	6,1	0,2
Deutsche Bank	666	1 663	997	149,7%	1,5	1,5	89,0	86,7	0,0	0,1	1,2	2,6
Credit Agricole	2 510	2 340	-170	-6,8%	0,9	0,8	71,0	70,0	0,2	0,2	6,4	5,3
Citigroup	13 673	7 313	-6 360	-46,5%	2,9	2,9	63,0	72,0	0,7	0,4	6,9	3,4
Societe Generale	2 044	2 692	648	31,7%	1,0	0,9	67,0	67,7	0,2	0,2	3,9	5,0
Banco Santander	4 175	5 816	1 641	39,3%	2,6	2,9	48,1	47,0	0,4	0,5	5,9	7,7
ING Groep	3 545	1 251	-2 294	-64,7%	1,1	1,3	x	x	0,3	0,1	5,4	1,6
UniCredit	-13 965	2 008	15 973	x	1,5	1,5	61,7	61,5	-1,6	0,2	-25,5	4,2
Commerzbank	81	264	183	225,9%	1,1	1,1	73,3	79,1	0,0	0,0	0,3	1,0
General Electric	13 057	15 233	2 176	16,7%	x	x	x	x	1,9	2,3	10,3	11,8
Raiffeisen Bank International	557	-493	-1 050	x	3,0	3,2	58,3	56,5	0,4	-0,4	3,6	-5,6
Banco Comercial Portugues	-740	-227	514	x	1,1	1,5	66,5	51,7	-0,9	-0,3	-26,4	-7,0

Adekwatność kapitałowa

	Kapitał własny				Fundusze własne				CAR		Tier 1	
	2013	2014	Zmiana		2013	2014	Zmiana		2013	2014	2013	2014
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO BP	25 154	27 616	2 461	9,8%	21 305	24 743	3 438	16,1%	13,6	13,0	12,5	11,7
Bank Pekao	23 514	24 046	532	2,3%	19 276	19 520	244	1,3%	18,3	17,1	18,3	17,1
Bank Zachodni WBK	14 483	18 052	3 569	24,6%	11 647	13 045	1 398	12,0%	13,9	12,9	x	x
mBank	10 256	11 073	817	8,0%	11 400	9 751	-1 649	-14,5%	19,4	14,7	14,2	12,2
ING Bank Śląski	8 629	10 457	1 828	21,2%	7 286	6 983	-303	-4,2%	17,3	15,5	14,2	14,2
Getin Noble Bank	4 780	5 111	331	6,9%	5 868	6 679	811	13,8%	12,4	13,1	x	9,7
Bank Millennium	5 363	5 765	402	7,5%	5 328	5 369	41	0,8%	14,5	15,2	13,4	14,5
Bank Handlowy w Warszawie	7 307	7 411	103	1,4%	4 909	4 944	36	0,7%	17,5	17,5	15,5	15,5
Bank Gospodarki Żywnościowej	3 509	4 156	647	18,4%	3 545	3 916	371	10,5%	13,3	13,8	x	x
Bank BPH	4 960	5 067	107	2,2%	4 429	4 568	139	3,1%	16,4	16,8	13,9	14,0
Alior Bank	2 185	3 015	830	38,0%	2 336	2 952	616	26,3%	12,1	12,9	10,3	11,3
BNP Paribas Bank Polska	1 805	2 121	316	17,5%	2 174	1 936	-239	-11,0%	12,4	12,9	9,7	10,4
Bank Ochrony Środowiska	1 478	1 554	75	5,1%	1 543	1 797	255	16,5%	12,4	14,0	9,8	10,5
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)												
BNP Paribas	90 955	93 641	2 686	3,0%	77 972	77 168	-804	-1,0%	12,5	12,6	11,7	11,5
Deutsche Bank	54 966	73 223	18 257	33,2%	55 464	68 293	12 829	23,1%	18,5	17,2	16,9	16,1
Credit Agricole	47 883	56 116	8 233	17,2%	47 341	47 267	-74	-0,2%	15,8	16,1	10,9	11,8
Citigroup	206 133	212 045	5 912	2,9%	181 958	165 663	-16 295	-9,0%	15,0	14,5	13,6	13,1
Societe Generale	53 970	58 813	4 843	9,0%	45 960	50 514	4 554	9,9%	13,4	14,3	11,8	12,6
Banco Santander	79 642	89 714	10 072	12,6%	71 453	77 854	6 401	9,0%	14,6	13,3	12,6	12,2
ING Groep	84 167	91 089	6 922	8,2%	47 270	43 834	-3 436	-7,3%	16,9	14,6	14,4	13,5
UniCredit	50 175	52 836	2 661	5,3%	57 651	55 787	-1 864	-3,2%	13,6	13,6	10,1	11,3
Commerzbank	26 933	26 960	27	0,1%	36 651	31 476	-5 175	-14,1%	19,2	14,6	13,5	11,7
General Electric	136 783	136 833	50	0,0%	x	x	x	x	x	x	x	x
Raiffeisen Bank International	10 364	8 302	-2 062	-19,9%	12 686	11 003	-1 682	-13,3%	15,9	16,0	11,2	10,0
Banco Comercial Portugues	3 276	4 987	1 711	52,2%	6 421	5 800	-621	-9,7%	14,6	13,7	12,9	12,0

Ratingi

	Moody's		Standard & Poor's				FITCH			Ocena		
	Siła finansowa	Długo-terminowy	Krótko-terminowy	Perspektywa	Długo-terminowy	Krótko-terminowy	Perspektywa	Viability rating	Długo-terminowy	Krótko-terminowy	wsparcia	Perspektywa
Banki notowane na GPW												
PKO BP	C-	A2 *-	P-1	x	A-	A-2	negatywna	x	x	x	2	x
Bank Pekao	C-	x	x	stabilna	BBB+	A-2	stabilna	a-	A-	F2	2	stabilna
Bank Zachodni WBK	D+	Baa1 *+	x	x	x	x	x	bbb	BBB+	F2	2	stabilna
mBank	D	Baa3 *+	P-3 *+	x	BBB+*-	A-2 *-	x	bbb-	A	F1	1	negatywna
ING Bank Śląski	D+	Baa1 *+	P-2	x	x	x	x	bbb+	A	F1	1	negatywna
Getin Noble Bank	D-	Ba2	x	negatywna	x	x	x	bb	x	x	3	stabilna
Bank Millennium	E+	Ba2 *+	NP	x	x	x	x	bbb-	BBB-	F3	3	stabilna
Bank Handlowy w Warszawie	D+	Baa3 *+	x	x	x	x	x	bbb+	A-	F2	1	stabilna
Bank Gospodarki Żywnościowej	D	Baa3 *+	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank BPH	D	Baa3	P-3 *-	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Alior Bank	x	x	x	x	x	x	x	bb	x	x	5	stabilna
BNP Paribas Bank Polska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank Ochrony Środowiska	x	x	x	x	x	x	x	bb	BBB	F3	2	negatywna
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków												
BNP Paribas	C-	A1	x	negatywna	A+	A-1	negatywna	a+	A+	F1	1	stabilna
Deutsche Bank	D+	A3	x	x	A *-	A-1 *-	x	a	A+	F1+	1	negatywna
Credit Agricole	D+	A2	x	pozytywna	A	A-1	negatywna	a	A	F1	1	stabilna
Citigroup	x	Baa2	x	x	A-	A-2	negatywna	a	A	F1	1	stabilna
Societe Generale	C-	A2	x	stabilna	A	A-1	negatywna	a-	A	F1	1	negatywna
Banco Santander	C-	Baa1 *+	x	x	BBB+	A-2	stabilna	a-	A-	F2	2	stabilna
ING Groep	x	A3	x	x	A-	A-2	negatywna	x	A	F1	1	negatywna
UniCredit	D+	Baa2	x	x	BBB-	A-3	stabilna	bbb+	BBB+	F2	2	stabilna
Commerzbank	D+	Baa1 *-	x	x	A- *-	A-2	x	bbb	A+	F1+	1	negatywna
General Electric	x	A1	x	stabilna	AA+	A-1+	stabilna	x	x	x	x	x
Raiffeisen Bank International	D-	Baa2	P-2 *-	x	A- *-	A-2 *-	x	bbb	A	F1	1	negatywna
Banco Comercial Portugues	E	B1	x	x	B+	B	negatywna	bb-	BB+	B	3	negatywna

Wycena rynkowa

	Wartość rynkowa		Zmiana (mln, %)		C/Z		C/WK	
	2013	2014			2013	2014	2013	2014
Banki notowane na GPW (mln PLN)								
PKO BP	49 275	44 700	-4 575	-9,3%	15,3	13,8	2,0	1,6
Bank Pekao	47 113	46 903	-210	-0,4%	17,0	17,3	2,0	2,0
Bank Zachodni WBK	36 258	37 213	955	2,6%	18,2	18,8	2,6	2,3
mBank	21 087	21 021	-66	-0,3%	17,5	16,3	2,1	1,9
ING Bank Śląski	14 747	18 201	3 454	23,4%	15,3	17,5	1,7	1,7
Getin Noble Bank	7 076	5 804	-1 272	-18,0%	17,8	15,6	1,5	1,1
Bank Millennium	8 734	10 069	1 334	15,3%	16,4	15,4	1,6	1,7
Bank Handlowy w Warszawie	13 719	13 974	255	1,9%	14,1	14,8	1,9	1,9
Bank Gospodarki Żywnościowej	3 915	4 488	573	14,6%	24,4	25,5	1,1	1,2
Bank BPH	4 178	3 757	-422	-10,1%	21,7	33,6	0,8	0,7
Alior Bank	5 698	5 456	-243	-4,3%	22,8	16,9	2,6	1,8
BNP Paribas Bank Polska	2 697	2 091	-607	-22,5%	26,4	19,1	1,5	1,0
Bank Ochrony Środowiska	1 075	778	-297	-27,7%	16,7	11,8	0,7	0,5
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)								
BNP Paribas	70 499	61 369	-9 130	-13,0%	14,6	389,7	0,9	0,7
Deutsche Bank	35 351	34 461	-890	-2,5%	51,8	18,6	0,6	0,5
Credit Agricole	23 277	27 722	4 444	19,1%	9,4	11,7	0,6	0,6
Citigroup	158 050	163 926	5 876	3,7%	11,8	9,1	0,8	0,8
Societe Generale	33 721	28 174	-5 547	-16,4%	18,9	12,0	0,7	0,6
Banco Santander	73 735	88 041	14 305	19,4%	16,8	14,2	1,2	1,1
ING Groep	38 783	41 788	3 005	7,7%	15,3	21,7	0,5	0,5
UniCredit	31 165	31 301	136	0,4%	29,6	14,4	0,7	0,6
Commerzbank	13 332	12 510	-822	-6,2%	130,1	47,8	0,5	0,5
General Electric	283 590	253 766	-29 824	-10,5%	20,3	16,5	2,2	2,0
Raiffeisen Bank International	5 009	3 672	-1 336	-26,7%	14,0	7,2	0,5	0,5
Banco Comercial Portugues	3 279	3 560	281	8,6%	2,1	2,1	1,4	0,9

PRZEGLĄD GŁÓWNYCH ZAGROŻEŃ I SŁABOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO W OCENIE EBA

Materiał opracowano na podstawie informacji EBA (ogólnodostępnych i wewnętrznych).

W ocenie EBA (European Banking Authority) sytuacja sektora bankowego UE w 2014 r. była stabilna, jednak w otoczeniu zewnętrznym banków, jak też w ich działalności występuje szereg czynników ryzyka oraz słabości, które powinny być przedmiotem szczególnej uwagi tak organów nadzoru, jak i samych banków.

Jeżeli chodzi o otoczenie zewnętrzne to szczególną uwagę EBA zwraca sytuacja finansowa Grecji (niepewność i nieprzewidywalność dalszego rozwoju sytuacji) oraz konflikt na Ukrainie (zwraca się uwagę na straty, jakie poniosły niektóre rosyjskie banki w IV kwartale 2014 r.). Z drugiej strony, dostrzega się pewną poprawę perspektyw wzrostu europejskiej gospodarki oraz oczekuje się korzystnego wpływu na sytuację krajów strefy euro rozszerzenia ekspansji monetarnej EBC w drodze zakupu obligacji rządowych krajów strefy euro.

EBA dostrzega poprawę wyników finansowych europejskich banków, ale zarazem stwierdza, że generalnie zostały one osiągnięte dzięki niższym odpisom (w większości na skutek zadziałania efektu wysokiej bazy z 2013 r. związanej z przygotowaniem banków do stress testów, jakie były przeprowadzone w 2014 r.), a nie w drodze poprawy efektywności działania (koszty działania pozostają stabilne). Dodatkowymi czynnikami sprzyjającymi poprawie wyników były niższe koszty finansowania, co prowadziło do nieznacznej poprawy wyniku odsetkowego. Jednocześnie EBA zwraca uwagę na utrzymującą się niską zyskowność oraz dużą rozpiętość w wynikach osiąganych pomiędzy bankami (wskazuje przy tym na generalnie wyższą zyskowność małych i dużych banków, przy słabszej zyskowności średniej wielkości banków), jak też pomiędzy bankami działającymi w różnych krajach. Ponadto zauważa, że modele biznesowe niektórych banków nie rokują szans na znaczący wzrost efektywności działania w przyszłości.

Jednocześnie EBA wskazuje, że generalnie zaobserwować można wzrost popytu na kredyt oraz ostrożnie zwiększaną jego podaż. Nie jest to jednak wzrost równomierny, w niektórych krajach popyt nadal jest słaby, a część banków wciąż dokonuje „delewarowania” działalności.

EBA dostrzega również problem ryzyka związanego ze środowiskiem rekordowo niskich stóp procentowych. Oprócz zjawisk pozytywnych dana sytuacja może prowadzić do odpływu części depozytów w związku z poszukiwaniem wyżej oprocentowanych lokat lub inwestycji dających wyższe stopy zwrotu.

W kontekście niskiej efektywności działania niektórych banków, EBA wskazuje, że jedną z możliwości jej poprawy jest konsolidacja na poziomie krajowym lub międzynarodowym, co daje szansę na uzyskanie efektów synergii kosztowej oraz ekonomii skali. Jednak EBA podkreśla, że tego typu decyzje oraz związane z nimi procesy muszą być dobrze przygotowane. Wskazuje przy tym na kwestię przejrzystości działania nowych podmiotów, ryzyko powstania banków „zbyt dużych aby upaść”, jak też ryzyko operacyjne związane z procesem konsolidacji. W związku z tym, ewentualna konsolidacja musi być silnie kontrolowana przez organy nadzoru bankowego. Poprawę efektywności może też przynieść utworzenie banku skupiającego „złe” aktywa, co daje szansę na „nowy początek” oraz ogranicza niepewność związaną z sytuacją finansową banków. Jednak takie działania również muszą być silnie kontrolowane przez organy nadzoru.

EBA wskazuje również na ryzyko operacyjne, w szczególności związane z cyber przestępczością, rozwojem nowych produktów bankowości elektronicznej, systemem płatniczym, outsourcingiem oraz znaczącą

koncentracją dostawców usług IT w europejskim systemie bankowym. W związku z tym ryzyko to musi być odpowiednio monitorowane i zarządzane przez banki, jak też organy nadzoru.

W końcu EBA wskazuje na rozwój zjawiska *shadow banking*. W związku z tym zaleca organom nadzoru, aby próbowały ocenić skalę tego zjawiska, jak też jego wpływ na działalność banków, w szczególności w aspekcie finansowania i zyskowności (m.in. kwestia konkurencyjności różnych form gromadzenia środków z rynku w stosunku do nisko oprocentowanych lokat bankowych), jak też wzajemnych powiązań oraz przepływów finansowych pomiędzy bankami oraz podmiotami z systemu *shadow banking*.

Główne obszary ryzyka według EBA

Obszar	Ryzyko bankowe	Potencjalne czynniki inicjujące	Poziom ryzyka	Uwagi
Kapitał	Ryzyko kredytowe	Jakość aktywów, gospodarki wschodzące, wzrost aktywów vs. „delewarowanie”		Niepewność co do dalszego rozwoju sytuacji makroekonomicznej, szczególnie w krajach emerging markets oraz niektórych regionach UE, pozostaje wysoka. Suma bilansowa oraz wielkości portfeli kredytowych, powróciły do tendencji wzrostowych, ale wciąż można znaleźć wiele wyjątków od tej reguły. Wzrost jakości aktywów jest prawie niezauważalny. Jednakże, możliwy wzrost sprzedaży portfeli niepracujących może doprowadzić do polepszenia jakości aktywów w średnim okresie.
	Ryzyko rynkowe	Ryzyko spadku płynności na rynku, zmienność na rynku, stopa procentowa		Zagrożenia o charakterze geopolitycznym są obecne, zwłaszcza uwzględniając ryzyko związane z tegorocznymi wyborami. Nie można wykluczyć wzrostu stóp procentowych w Stanach Zjednoczonych. Kurs walutowy, wycena aktywów oraz inne rynki kapitałowe pozostają wrażliwe na zmienność cen z powodu negatywnego sentymentu na rynku oraz płynności rynkowej.
	Ryzyko operacyjne	Ryzyko IT, ograniczenia kosztów, potencjalne połączenia banków		Ryzyko IT oraz ryzyka związane z internetem (w tym cyberataki) pozostają wysokie. Obecna presja na wydatki operacyjne połączona z potencjalnymi fuzjami banków może wpłynąć na dalszy wzrost ryzyka operacyjnego.
	Ryzyko koncentracji, stopy procentowej itp.	Bańka cenowa aktywów, stopa procentowa		Wciąż występują banki z dużą ekspozycją na papiery skarbowe (głównie wyemitowane przez rząd kraju, w którym dany bank działa). Występuje ryzyko bańki spekulacyjnej obejmującej ceny niektórych klas aktywów. Wzrost wartości niektórych klas aktywów, skutkujący wzrostem wartości zabezpieczeń, może zachęcać banki do podejmowania większego ryzyka.
	Ryzyko reputacji i ryzyko prawne	Wykroczenia/uchybień służbowe (mis-conduct)		Coraz większa liczba spraw sądowych została zakończona. Jednakże, ryzyko związane z prowadzeniem działalności pozostaje wyzwaniem dla sektora bankowego, wliczając w to ich negatywny wpływ na dochodowość. Można spodziewać się wzrostu kosztów związanych ze sporami sądowymi, ponieważ nie na wszystkie sprawy banki utworzyły adekwatne rezerwy.
	Zyskowność	Marże, dalsza redukcja kosztów, możliwe łączenia banków		Pomimo, że wartość portfeli rosła, a ich jakość pozostawała stabilna a nawet nieznacznie się poprawiła, zyskowność utrzymywała się na niskich poziomach z powodu spadku marż odsetkowych, które najprawdopodobniej będą dalej spadać w przyszłości. Cięcia kosztów oraz połączenia (korzyści skali) mogą mieć pozytywny wpływ na dochodowość w średnim okresie.

Obszar	Ryzyko bankowe	Potencjalne czynniki inicjujące	Poziom ryzyka	Uwagi
Płynność i finansowanie	Dostęp do finansowania i rozkład terminów zapadalności	Płynność na rynkach pierwotnych i wtórnych		Mimo ogólnego dostępu do rynków pierwotnych, wielkości poszczególnych emisji podlegają wahaniom. Popyt inwestorów pozostaje silny, jednak może zostać ograniczony pod wpływem innych czynników, np. wzrostu stóp procentowych w USA. Zarówno rynki pierwotne, jak i wtórne pozostają podatne na szoki płynnościowe.
	Struktura finansowania	Zależność od banku centralnego i finansowania zabezpieczonego		Banki w dużym stopniu polegają zarówno na finansowaniu od banków centralnych, jak i finansowaniu zabezpieczonym. Wolumeny depozytów są stabilne (z kilkoma wyjątkami, dotyczącymi krajów peryferyjnych). Nastąpiły emisje instrumentów AT1 (Additional Tier 1 instruments). Oczekuje się dalszych emisji takich instrumentów ponieważ banki muszą spełnić minimalne wymogi TLAC (total loss absorbing capacity - całkowita zdolność banków do ponoszenia strat)/BRRD (bank recovery and resolution directive - dyrektywa restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków).
Otoczenie	Otoczenie regulacyjne i prawne	Działania regulacyjne, reformy strukturalne		Wśród istniejących i nowych zagadnień mogących potencjalnie wpłynąć na modele biznesowe banków i rentowność wymienia się wymogi TLAC/MREL, benchmark wymaganych wag ryzyka (podejście IRB) (włącznie z wprowadzeniem wag ryzyka na ekspozycje rządowe), dalsze doprecyzowanie kwalifikowanej sekurytyzacji (QS, Qualifying Securitisation) oraz projekt unii rynków kapitałowych (Capital Market Union). W niektórych krajach wprowadzane są reformy strukturalne, ale są one podatne na ryzyko polityczne.
	Rozdrobnienie (fragmentacja)	Wzrost sumy bilansowej, jakość aktywów, powiązania między bankami a państwami, finansowanie, rozdrobnienie nadzoru		Różnice między sektorami bankowymi poszczególnych państw są wciąż odczuwalne w kilku aspektach: wzrost akcji kredytowej a delewarowanie, jakość aktywów, powiązania między bankami a państwami, finansowanie (biorąc pod uwagę różne poziomy zależności od finansowania pochodzącego z banku centralnego), zmniejszone, jednak wciąż odczuwalne rozproszenie nadzoru. Transgraniczne kredytowanie pozostaje na niskim poziomie. Zatarcie tych różnic może odbyć się za pomocą transgranicznych fuzji i przejęć i dalszej konsolidacji nadzoru.
	Ryzyko państw	Nadmierny dług		Ryzyko restrukturyzacji długu w niektórych krajach pozostaje wysokie. Nadmierne zadłużenie państwa ogranicza możliwości wpływu polityki fiskalnej na politykę monetarną w celu ograniczenia deflacji i pobudzenia wzrostu gospodarczego.

	Wysokie
	Średnie
	Niskie

PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF

Sektor finansowy (bez banków i oddziałów instytucji kredytowych)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
 - Duże przedsiębiorstwa
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Gospodarstwa domowe
 - Mieszkaniowe
 - Złotowe
 - Walutowe
 - Konsumpcyjne
 - Karty kredytowe
 - Samochodowe
 - Ratalne
 - Pozostałe
 - Pozostałe
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

Kredyty operacyjne – kredyty przeznaczone na finansowanie bieżącej działalności firmy, gospodarstwa rolnego tj. np. na spłatę zobowiązań wobec dostawców, wypłatę wynagrodzeń, kosztów bieżących. W tej kategorii należy wykazywać również: kredyty dyskontowe, eksportowe oraz kredyty w rachunku bieżącym (z wyjątkiem kredytów w rachunku bieżącym dla osób prywatnych).

Kredyty inwestycyjne – kredyty na finansowanie nowych lub powiększenie istniejących zdolności wytwórczych i usługowych kredytobiorcy oraz inne przedsięwzięcia o charakterze inwestycji wspólnych i towarzyszących, udzielone na finansowanie przedsięwzięć zmierzających do: odtworzenia, modernizacji i zwiększenia majątku trwałego, z wyłączeniem kredytów samochodowych oraz kredytów na nieruchomości (wykazywanych odrębnie). W przypadku, gdy kredyt udzielany jest na realizację różnorodnych celów (np. zakup gruntu, budowę zakładu przemysłowego oraz zakup maszyn i urządzeń) klasyfikacji kredytu należy dokonać w oparciu o cel przeważający w kwocie kredytu.

Kredyty mieszkaniowe – umownie przyjmuje się, że są to kredyty udzielone gospodarstwom domowym na: nabycie, budowę, przebudowę, rozbudowę lub nadbudowę domu albo lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość oraz adaptację pomieszczeń (budynków) niemieszkalnych na cele mieszkalne, nabycie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej, remont domu albo lokalu, o których mowa powyżej, nabycie działki budowlanej lub jej części pod budowę domu jednorodzinnego lub budynku mieszkalnego, w którym jest lub ma być położony lokal mieszkalny, inne cele związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych, w szczególności na pokrycie kosztów partycypacji w kosztach budowy mieszkań przez towarzystwa budownictwa społecznego.

Kredyty na nieruchomości – pozostałe kredyty mieszkaniowe (udzielone innym podmiotom niż gospodarstwa domowe), kredyty na nieruchomości komercyjne oraz kredyty na pozostałe nieruchomości.

Kredyty na cele konsumpcyjne – kredyty i pożyczki udzielone osobom prywatnym, które zostały udzielone na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Kredyty te obejmują:

- kredyty **w rachunku karty kredytowej** - wykorzystane środki w ramach przyznanego limitu kredytowego określonego przez bank w ramach przyznanej karty kredytowej, bez żadnych ograniczeń w zakresie celu, na jaki kredyt został udzielony oraz niezależnie od przyjętej formy spłaty;
- kredyty **samochodowe**;
- kredyty **ratalne** - kredyty spłacane w ratach (zazwyczaj w okresie od 1 do 3 lat) i przeznaczone na zakup dóbr konsumpcyjnych (np. artykułów gospodarstwa domowego) lub finansowanie bieżących potrzeb gospodarstw domowych (np. kredyty świąteczne, wakacyjne etc.). Do kategorii tej zalicza się również kredyty balonowe. **Z kategorii tej wyłączono kredyty samochodowe oraz kredyty spłacane jednorazowo**;
- **pozostałe** – kredyty, które są **spłacane jednorazowo**. Obejmują one również **kredyty w rachunku bieżącym** dla gospodarstw domowych niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Pozostałe kredyty i należności – pozostałe kredyty (niezliczone do wyżej wymienionych grup) i pozostałe należności.

PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI³⁰

Sektor finansowy

- Monetarne instytucje finansowe
 - Banki centralne
 - NBP
 - Banki centralne – nierezydent
 - Pozostałe monetarne instytucje finansowe
 - Banki i oddziały instytucji kredytowych
 - Inne monetarne instytucje finansowe
 - SKOK
 - Fundusze rynku pieniężnego
- Pozostałe instytucje sektora finansowego
 - Instytucje ubezpieczeniowe
 - Fundusze emerytalne
 - Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego
 - Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego)
 - Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych)
 - Pomocnicze instytucje finansowe
 - Międzynarodowe organizacje finansowe (dotyczy tylko nierezydentów)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Duże przedsiębiorstwa
- Gospodarstwa domowe
 - Przedsiębiorcy indywidualni
 - Osoby prywatne
 - Rolnicy indywidualni
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

³⁰ Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

SEKTOR FINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest pośrednictwo finansowe, tj. nabywanie aktywów finansowych przy równoczesnym zaciąganiu zobowiązań na własny rachunek w wyniku przeprowadzania rynkowych transakcji finansowych, oraz jednostki świadczące usługi pomocnicze w stosunku do pośrednictwa finansowego.

Banki centralne - Narodowy Bank Polski – działający na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.). **Banki centralne - nierezydent** - instytucja w kraju nierezydenta pełniąca funkcje władzy monetarnej, której podstawową działalnością jest emitowanie waluty krajowej i utrzymywanie całości lub części rezerw dewizowych państwa. Bank centralny może pełnić także inne funkcje, takie jak kontrola wielkości podaży pieniądza oraz kredytu w gospodarce, prowadzenie polityki kursowej, wykonywanie obsługi finansowej sektora rządowego, sprawowanie nadzoru nad systemem bankowym, utrzymywanie rezerw banków oraz ich refinansowanie, organizowanie rozliczeń pieniężnych. Niektóre z wyżej wymienionych funkcji mogą być wykonywane przez inne instytucje. Kategoria ta obejmuje również Europejski Bank Centralny.

Pozostałe monetarne instytucje finansowe - instytucje finansowe, których działalność polega na przyjmowaniu depozytów i/lub bliskich substytutów depozytów od podmiotów innych niż monetarne instytucje finansowe oraz udzielaniu kredytów i/lub inwestowaniu w papiery wartościowe na własny rachunek. Dla krajów należących do Unii Europejskiej instytucje te klasyfikowane są zgodnie z aktualizowaną na bieżąco listą, publikowaną w Internecie na stronie NBP (www.nbp.pl) oraz na stronie Europejskiego Banku Centralnego (www.ecb.int). Dla pozostałych krajów należy przyjąć, że pozostałe monetarne instytucje finansowe oznaczają banki (z wyłączeniem banku centralnego).

Banki (z wyłączeniem banków w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji) - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), w odniesieniu do banków spółdzielczych – ustawę z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz.288 z późn. zm.), w odniesieniu do banków zrzeszających – ustawę z dnia 28 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.), w odniesieniu do banków hipotecznych – ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. Nr 140, poz. 940 z późn. zm.).

Oddziały instytucji kredytowych – jednostki organizacyjne instytucji kredytowej wykonujące w jej imieniu i na jej rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego tej instytucji kredytowej, przy czym wszystkie jednostki organizacyjne danej instytucji kredytowej odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się za jeden oddział.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z dnia 4 stycznia 1996 r. Nr 1, poz.2 z późn. zm.)

Fundusze rynku pieniężnego - fundusze utworzone na podstawie Ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546).

Instytucje ubezpieczeniowe - instytucje oferujące ochronę ubezpieczeniową (produkty ubezpieczeniowe) i realizujące swoje cele i zadania poprzez przedsiębiorstwo ubezpieczeniowe (zakład ubezpieczeń), funkcjonujące w formie spółki akcyjnej lub towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, prowadzące działalność na podstawie ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz.1151 z późn. zm.). Pojęcie instytucji ubezpieczeniowych nie obejmuje jednostek działających w sferze ubezpieczeń społecznych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, Fundusz Pracy) oraz jednostek sprawujących nadzór nad instytucjami ubezpieczeniowymi i funduszami emerytalnymi (Komisja Nadzoru Finansowego) zaliczanych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Fundusze emerytalne - instytucje, których przedmiotem działalności jest gromadzenie środków pieniężnych i ich lokowanie, z przeznaczeniem na wypłatę członkom funduszu po osiągnięciu przez nich

wieku emerytalnego, działające w oparciu o ustawę z 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004r. Nr 159, poz.1667 z późn. zm.).

Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego – instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe.

Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego) - osoby prawne, określone w Ustawie z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546), których wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Do tej kategorii zalicza się także Narodowe Fundusze Inwestycyjne.

Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych) - instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe. Do podsektora tego zaliczane są m.in.: przedsiębiorstwa leasingu finansowego, (przedsiębiorstwa świadczące usługi leasingu operacyjnego należy wykazywać w sektorze niefinansowym w przedsiębiorstwach), przedsiębiorstwa factoringowe, domy maklerskie, instytucje typu Private Equity/ Venture Capital, firmy utworzone w celu sekurytyzacji aktywów, banki w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji.

Pomocnicze instytucje finansowe – instytucje finansowe, które nie prowadzą pośrednictwa finansowego we własnym imieniu, a jedynie przyczyniają się do tworzenia warunków do tego pośrednictwa. Do tego podsektora zalicza się m.in.: brokerów, agentów i doradców ubezpieczeniowych i emerytalnych, doradców inwestycyjnych, kantory, giełdy papierów wartościowych, giełdy towarowe, instytucje tworzące infrastrukturę dla funkcjonowania rynków finansowych, np. izby i centra rozliczeniowe (np. Polcard), depozyty papierów wartościowych (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA), instytucje gwarancyjne (np. Bankowy Fundusz Gwarancyjny), fundusze i fundacje finansowe (w tym: Fundusz Współpracy), towarzystwa funduszy inwestycyjnych, towarzystwa funduszy emerytalnych, instytucje zajmujące się sprzedażą ratalną, firmy zarządzające aktywami (typu „asset management”), Związek Banków Polskich, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, przedstawicielstwa banków zagranicznych.

Międzynarodowe organizacje finansowe – organizacje finansowe zajmujące się wielostronną współpracą i udzielaniem pomocy państwom członkowskim lub krajom trzecim, np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy), Bank Rozrachunków Międzynarodowych (BIS), Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR). Zaliczane są tu również międzynarodowe instytucje finansowe w rozumieniu art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz.U. z 2002r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

SEKTOR NIEFINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest produkcja i obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych (w tym leasingu operacyjnego), jednostki wykonujące funkcje o charakterze niefinansowym oraz osoby fizyczne. Sektor niefinansowy **obejmuje przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe oraz instytucje niekomercyjne.**

Przedsiębiorstwa – wszystkie jednostki, których główną działalnością jest produkcja, obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych. Do grupy tej zalicza się również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego więcej niż 9 osób.

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) – jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego wynosiła mniej niż 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność

gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego więcej niż 9 osób, lecz mniej niż 250 osób. Kategoria ta obejmuje także mikroprzedsiębiorstwa (przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła do 9 osób łącznie). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, w ramach której liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego nie przekraczała 9 osób są zaliczane do kategorii przedsiębiorców indywidualnych (gospodarstwa domowe).

Duże przedsiębiorstwa - jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób.

Gospodarstwa domowe – osoby lub grupy osób będące konsumentami i/lub osoby lub grupy osób, które są producentami rynkowymi wyrobów i usług niefinansowych, przeznaczonych wyłącznie na własnego potrzeby.

Przedsiębiorcy indywidualni - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, którym bank sprawozdający świadczy usługi związane z ich działalnością, a liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego do 9 osób łącznie (np. przedstawiciele wolnych zawodów, jeśli spełniają ww. warunki). Kredyty udzielane osobom prowadzącym działalność gospodarczą, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty dla tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych. Zaliczyć tu należy także niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz szkoły niepubliczne, prowadzone przez osoby fizyczne, o ile na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego liczba pracujących wynosiła do 9 osób łącznie.

Osoby prywatne - osoby fizyczne, z wyjątkiem osób prowadzących działalność gospodarczą i/lub rolniczą (tj. zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych). Do kategorii tej zalicza się tu również: pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe prowadzone przez zakłady pracy, szkolne kasy oszczędnościowe oraz rady rodziców działające w szkołach, przedszkolach i innych placówkach.

Rolnicy indywidualni - osoby fizyczne, których głównym źródłem dochodów jest produkcja rolnicza, a ich działalność nie jest zarejestrowana w formie przedsiębiorstwa, spółki, spółdzielni lub grup producenckich. Kredyty udzielane rolnikom indywidualnym, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych.

Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych - instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki prawne działające na rzecz gospodarstw domowych, których podstawowe przychody, pomijając uzyskiwane z okazjonalnej sprzedaży, stanowią dobrowolne wpłaty pieniężne lub wkłady w naturze od gospodarstw domowych, dotacje instytucji rządowych i samorządowych oraz dochody z tytułu własności. Do tego podsektora zalicza się: związki zawodowe, towarzystwa i stowarzyszenia zawodowe i naukowe, stowarzyszenia konsumentów, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe, ochotniczą straż pożarną, fundusze i fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, kluby społeczne, kluby kultury, rekreacyjne i sportowe, wspólnoty mieszkaniowe, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i szkoły niepubliczne, o ile prowadzone są przez kościoły i związki wyznaniowe, fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, związki zawodowe, samorządy zawodowe i stowarzyszenia oraz inne podmioty zaliczane do instytucji niekomercyjnych, instytucje dobroczynne, organizacje pomocy humanitarnej finansowane z dobrowolnych transferów pieniężnych lub w naturze od innych jednostek instytucjonalnych.

SEKTOR INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH - sektor instytucji rządowych i samorządowych obejmuje organy władzy publicznej i podległe im jednostki organizacyjne, państwowe osoby prawne oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nieobjęte Krajowym Rejestrem Sądowym, których działalność finansowana jest ze środków publicznych w całości lub przeważającej części, z wyjątkiem przedsiębiorstw państwowych, banków państwowych, spółek prawa handlowego.

Instytucje rządowe szczebla centralnego - wszystkie ministerstwa i inne instytucje centralne, których kompetencje obejmują zwykle całe terytorium ekonomiczne kraju, z wyjątkiem zarządzania funduszami ubezpieczeń społecznych. Podsektor ten obejmuje centralne organy administracji rządowej i podległe im jednostki organizacyjne, których działalność finansowana jest w określonym stopniu z budżetu państwa.

Instytucje samorządowe - organy administracji samorządowej (gminne, powiatowe i wojewódzkie) i podlegające im jednostki organizacyjne, których działalność jest finansowana z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, z wyjątkiem regionalnych oddziałów funduszy ubezpieczeń społecznych. Kompetencje instytucji samorządowych obejmują tylko lokalne części terytorium ekonomicznego kraju.

Fundusze ubezpieczeń społecznych – obejmują wszystkie centralne i lokalne jednostki instytucjonalne, których podstawową działalnością jest zabezpieczenie świadczeń społecznych, o ile spełniają oba następujące kryteria: z mocy prawa lub na podstawie odpowiednich regulacji, określone grupy ludności są zobowiązane do uczestnictwa w planie (np. emerytalnym) lub do opłaty składek oraz rząd jest odpowiedzialny za zarządzanie instytucją w odniesieniu do ustalania czy zatwierdzania wysokości składek i świadczeń. Do podsektora tego zalicza się: Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz zarządzane przez nie fundusze (Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Rezerwy Demograficznej, Fundusz Składowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Administracyjny, Fundusz Motywacyjny, Fundusz Rezerwowy oraz Fundusz Pracy), Narodowy Fundusz Zdrowia oraz jego oddziały wojewódzkie.

SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ³¹

Wartość nominalna instrumentów finansowych – kwota należności, zobowiązania, zobowiązania pozabilansowego lub wartość papieru wartościowego oznaczająca wysokość kwoty kapitału (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi) na dzień sprawozdawczy, którą dłużnik jest na mocy umowy zobowiązany zapłacić wierzycielowi. W przypadku zobowiązań dłużnych, takich jak obligacje i weksle własne, kwota ta określa sumę, jaka będzie płatna w momencie wykupu (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi). W przypadku akcji, wartość nominalna to wartość wynikająca z postanowień statutu i wpisana do rejestru sądowego.

Wartość bilansowa - to wartość zgodna z wyceną na dzień bilansowy, tj.:

- aktywa finansowe wycenia się: według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, pomniejszonego o dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/ utworzone rezerwy celowe lub według wartości godziwej, a w przypadku aktywów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępne do sprzedaży wartość godziwą należy pomniejszyć o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
- akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych wycenia się według wartości ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu utraty wartości lub zgodnie z MSR 39,
- akcje i udziały w pozostałych jednostkach: banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSR – stosują wycenę zgodnie z MSR 39, banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z PSR wyceniają trwałe aktywa finansowe według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu trwałej utraty wartości,
- zobowiązania finansowe wycenia się: według wartości godziwej lub według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej
- rzeczowe aktywa trwałe wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- nieruchomości inwestycyjne wycenia się: według wartości godziwej lub według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- wartości niematerialne i prawne wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- aktywa trwałe zaliczone jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się – w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia (MSSF 5)
- zapasy wycenia się – według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia lub też według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z kwot jest niższa.

Wartość bilansowa netto - wartość bilansowa.

Wartość bilansowa brutto - wartość bilansowa bez pomniejszenia o umorzenia, dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/utworzone rezerwy celowe.

Aktywa netto – aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi własnemu.

³¹ Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

Portfel A – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

Portfel B – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności oraz cały portfel Kredyty i inne należności.

Należności bez utraty wartości (dla banków stosujących MSR) - aktywa finansowe bez stwierdzonej utraty wartości. Należności podlegające odpisom IBNR powinny być wykazywane w kolumnach „bez utraty wartości”. Należności bez utraty wartości **dla banków stosujących PSR** - ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do kategorii: normalne i pod obserwacją.

Należności z utratą wartości (dla banków stosujących MSR) – aktywa finansowe, co do których stwierdzono obiektywne dowody utraty wartości, o których mowa w § 59 MSR 39 i zostały uznane za aktywa, które utraciły wartość, zgodnie z zasadami MSR 39. Należności z utratą wartości **(dla banków stosujących PSR)** – ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do grupy zagrożonych.

Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez stwierdzonej utraty wartości – banki stosujące, PSR wykazują należności normalne oraz pod obserwacją, natomiast banki stosujące MSR wykazują ekspozycje bez stwierdzonej utraty wartości oraz takie, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale nie ujęto odpisu aktualizującego. **Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości** - banki stosujące PSR wykazują należności zagrożone, natomiast banki stosujące MSR powinny wykazywać ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, na które utworzono odpis z tytułu utraty wartości.

Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów poddanych indywidualnej ocenie - banki stosujące PSR wykazują utworzone rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe z wyłączeniem rezerw celowych utworzonych na ekspozycje wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR prezentują wartość utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości dla pojedynczych ekspozycji. **Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów finansowych ocenianych portfelowo** - banki stosujące PSR wykazują rezerwy celowe utworzone na ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR wykazują odpisy z tytułu utraty wartości utworzone na ekspozycje kredytowe, które poddane były łącznej ocenie utraty wartości.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości/rezerwa celowa jest to nadwyżka wartości bilansowej danego składnika aktywów nad jego wartością odzyskiwalną. **Wartość odzyskiwalna** – odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, zależnie od tego, która z nich jest wyższa (MSR 36.6) bądź bieżącej wartości oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą efektywnej stopy procentowej (MSR 39.63).

Pierwotny termin (realizacji) – okres, na jaki została zawarta umowa z klientem. Okresem umownym jest również okres zmieniony aneksem będącym integralną częścią umowy. W zakresie depozytów będzie to okres, na jaki zadeklarowano złożenie depozytów w banku. W odniesieniu do kredytów terminem pierwotnym będzie okres, na jaki został udzielony kredyt z uwzględnieniem wyznaczonego terminu spłaty ostatniej raty, zaś w przypadku papierów wartościowych – okres od momentu emisji do momentu wykupu lub umorzenia papierów wartościowych. Dla lokat z terminem złożenia środków innym niż data zawarcia umowy (np. lokaty międzybankowe T/N, S/W) termin pierwotny liczony jest od dnia złożenia lokaty (tj. przeksięgowania z ewidencji pozabilansowej do bilansu banku) do dnia zwrotu środków.

Termin zapadalności - okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności należności, dla należności spłacanych jednorazowo określona w umowie data spłaty całości zadłużenia, dla należności spłacanych w ratach - określona w umowie data spłaty poszczególnych rat.

Termin wymagalności – okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności zobowiązania.

Termin zaangażowania banku – rok, w którym powstała należność banku.

Należność nieprzeterminowana - należność spłacana zgodnie z wynikającym z umowy, harmonogramem spłat należności, tj. nie wystąpiły opóźnienia w spłacie należności lub odsetek.

Należność przeterminowana - należność z niespłaconą, w określonych w umowie terminach, kwotą odsetek lub kwot rat kapitałowych. Jako okres przeterminowania należy rozumieć okres od wynikającego z umowy terminu zapadalności (określonego terminu spłaty raty, odsetek lub całej należności) do dnia bilansowego. Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku, której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Należności nieobsługiwane – obejmują należności, których przekroczenie umownego terminu spłaty (liczone od daty płatności określonej umową do daty sprawozdawczej) wynosi więcej niż 3 miesiące. Jako należności nieobsługiwane należy wykazywać całe należności, nawet, jeśli opóźnienie w spłacie dotyczy poszczególnych rat kapitałowych lub spłaty odsetek. Do należności tych należy zaliczać również te należności, w przypadku których wystąpiło jedynie opóźnienie w spłacie odsetek (o więcej niż 3 miesiące) natomiast nie występuje przeterminowanie spłat rat kapitałowych.

Depozyty – zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunkach klienta, z wyłączeniem zobowiązań z tytułu przyjętych zabezpieczeń pieniężnych.

Depozyty bieżące – środki zdeponowane na rachunkach bieżących podmiotów w instytucji sprawozdającej, które mogą być płatne na żądanie.

Depozyty terminowe – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej na określony termin.

Depozyty z terminem wypowiedzenia – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej bez określonego terminu, które nie mogą być wycofane bez uprzedniego powiadomienia instytucji sprawozdającej o zamiarze podjęcia całości lub części depozytu. Okres wypowiedzenia określony jest w umowie. Wycofanie depozytu bez uprzedniego wypowiedzenia jest niemożliwe lub powoduje utratę istotnej części lub całości należnych odsetek.

Depozyty zablokowane – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej, którymi deponent nie może dobrowolnie rozporządzać z uwagi na ich przeznaczenie na określone cele, m.in. na rozliczenia akredytyw, jako zabezpieczenie ryzyka instytucji sprawozdającej, np. z tytułu udzielonego kredytu, transakcji kartami płatniczymi itp. Jeżeli istnieje możliwość określenia pierwotnego terminu realizacji, taki depozyt zablokowany należy zaliczyć do odpowiedniego przedziału terminowego depozytów terminowych. Brak możliwości wyznaczenia terminu realizacji powoduje zakwalifikowanie takiego depozytu do kategorii „Depozyty zablokowane”.

Kredyty po stronie pasywów – zobowiązania instytucji sprawozdającej, wynikające z otrzymanych kredytów i pożyczek. Z kategorii wyłącza się zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl